

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes

Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12

E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no

www.svk.no

Innkalling

Utvalg: Formannskapet
Møtedato: 15.06.2016
Møtested: Kommunestyresal, Rådhuset
Møtetid: 09.00

Innkalling til ekstraordinært møte i Formannskapet

Ved eventuelt forfall, er representantene selv ansvarlig for å innkalle vara.

Kirkenes, 10.06.2016

Rafaelsen, Rune Gjertin
ordfører

SAKSLISTE:

Saksnr.:	Sakstittel:	Arkivsak:	U.off:
031/16	OMSTILLINGSPLAN 2016 - 2022 FOR SØR- VARANGER KOMMUNE Saksordfører: Mariann W. Magga, mariann.magga@gmail.com , tlf. 97702350	15/3691	
032/16	STIFTELSESMØTE SØR-VARANGER UTVIKLING AS Saksordfører: Lena Norum Bergeng, lnbe@svk.no , tlf. 91766623	16/1838	
033/16	ÅRSRAPPORT OG ÅRSREGNSKAP 2015 - BARENTSHALLENE KF Saksordfører: Tove Alstadsæter, alstadtove@gmail.com , tlf. 48280810	16/1697	
034/16	ÅRSRAPPORT OG ÅRSREGNSKAP 2015 - SØR-VARANGER KOMMUNE Saksordfører: Egil Kalliainen, kalliain@online.no , tlf. 90100336	16/845	
035/16	MARKERING AV ELLISIF WESSELS 150-ÅRS JUBILEUM Saksordfører: Odne H. Stunes, ost@svk.no , tlf 41489888	16/1650	

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Stig Ulvang Enhetsleder: Stig Ulvang, tlf. 78 97 74 93	Dato: 09.06.2016
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Magga, Mariann Wollmann	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	031/16	15.06.2016
Kommunestyret	049/16	15.06.2016

OMSTILLINGSPLAN 2016 - 2022 FOR SØR-VARANGER KOMMUNE

Vedlagte dokumenter:

Strategisk Utviklingsanalyse Sør-Varange1
v 1.2 Omstillingsplan Sør-Varanger
v 1.2 Omstilling Sør-Varanger Handlingsplan 2016-2017
Kommunikasjonsstrategi Sør-Varanger

Dokumenter i saken:

- 2016007174 KOPI AV BREV FRA FINNMARK FYLKES UTTALELSE TIL FORELØPIG OMSTILLINGSSØKNAD FRA SØR-VARANGER KOMMUNE
- 2016007153 INNOVASJON NORGES UTTALELSE TIL FORELØPIG OMSTILLINGSSØKNAD FRA SØR-VARANGER KOMMUNE
- 2016006638 REFERAT FRA STYRINGSRUPPEMØTE (FASE 2) 18. MARS 2016
- 2016006446 SØKNAD OM STATLIGE OMSTILLINGSMIDLER TIL SØR-VARANGER KOMMUNE ETTER KONKURSEN VED SYDVARANGER GRUVE AS
- 2016006400 SAMFUNNSMESSIGE KONSEKVENSANALYSE AV KONKURSEN VED SYDVARANGER GRUVE AS
- 2016003366 MELDING OM VEDTAK I FORMANNSKAPET 17.02.16 - OMSTILLINGSPLAN FOR SØR-VARANGER - STRATEGI OG FORANKRINGSFASEN (FASE 2)
- 2016002396 OPPSUMMERING FRA MØTE MED BEDRIFTER MFL 05.02.2016
- 2016001574 REFERAT MØTE MED FINNMARK FYLKESKOMMUNE 07.01.2016
- 2016001573 REFERAT MØTE MED FINNMARK FYLKESKOMMUNE 16.12.2015
- 2016001572 REFERAT MØTE MED FINNMARK FYLKESKOMMUNE 08.12.2015
- 2016001571 OPPSUMMERING MØTE I RESSURSGRUPPA 19. JANUAR 2016

- 2016000574 INNSPILL ANG ORGANISERING OG FORANKRING AV
OMSTILLINGSARBEID INN MOT NÆRINGSLIVET.
- 2015028197 INVITASJON TIL Å DELTA I ARBEIDSGRUPPE FOR OMSTILLING I SØR-
VARANGER
- 2015028192 ANMODNING OM MØTE MED POLITISK LEDELSE
- 2015027283 REFERAT MØTE MED FINNMARK FYLKESKOMMUNE 25.11.2015
- 2015026552 INVITASJON TIL Å DELTA I ARBEIDSGRUPPE FOR OMSTILLING I SØR-
VARANGER

Forslag til innstilling:

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Strategisk Utviklingsanalyse
Sør-Varanger kommune
2016

Sør-Varanger 30. mars 2016

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag	4
<i>Utfordringer</i>	4
<i>Muligheter</i>	4
<i>Anbefalinger og forslag til prioriteringer</i>	4
2. Innledning – metode og gjennomføring	5
<i>Kilder</i>	5
<i>Informasjon og forankring</i>	5
3. Bakgrunn for omstillingen i Sør-Varanger	6
3.1 <i>Definisjoner omstilling</i>	6
3.1.1 <i>Sårbarhet</i>	6
3.1.2 <i>Attraktivitet</i>	6
3.2 <i>Sør-Varangers omstillingsbehov</i>	7
3.3 <i>Omstilling i Sør-Varanger – mål og ambisjoner</i>	8
4. Sør-Varanger i et regionalt perspektiv	8
4.1 <i>Næringsutvikling, attraktivitet og vekstkraft</i>	8
4.1.1 <i>Kommune-NM</i>	9
4.1.2 <i>Kommunebarometeret</i>	9
4.2 <i>Befolkningsutvikling</i>	10
4.3 <i>Utdanningsnivå</i>	11
4.4 <i>Sysselsetting, næringsstruktur og arbeidsledighet</i>	12
4.5 <i>Regionalt samarbeid</i>	13
4.6 <i>Vurdering</i>	13
5. Komparative fortrinn for næringsutvikling i Sør-Varanger	15
5.1 <i>Næringsmiljø i Sør-Varanger</i>	15
5.1.1 <i>Industri</i>	15
5.1.2 <i>Handel og tjenesteytende næringer</i>	15
5.1.3 <i>Reiseliv og opplevelsesbaserte næringer</i>	16
5.1.4 <i>Primærnæringer</i>	16
5.1.5 <i>Offentlige aktører</i>	17
5.2 <i>Produksjonsfaktorer</i>	17
5.2.1 <i>Råstoff og naturressurser</i>	17
5.2.2 <i>Menneskelige ressurser og arbeidskraft</i>	18
5.2.3 <i>Teknologi og kompetanse</i>	19
5.2.4 <i>Kapitaltilgang</i>	19
5.2.5 <i>Nærhet til markedet</i>	20
5.3 <i>SWOT-analyse</i>	21
5.3.1 <i>Styrker</i>	21
5.3.2 <i>Svakheter</i>	21
5.3.3 <i>Muligheter</i>	21

5.3.4	Trusler	22
6.	Utviklingsmuligheter rundt eksisterende næringsliv	23
6.1	<i>Lokale næringsmiljøer</i>	23
6.1.1	Industri	23
6.1.2	Handel og tjenesteytende næringer	23
6.1.3	Opplevelsesbaserte næringer	24
6.1.4	Primærnæringer	24
6.2	<i>Vurderinger</i>	25
7.	Sør-Varanger kommunes rolle som tilrettelegger	27
7.1	<i>Utviklingsbehov i det kommunale servicetilbudet</i>	27
7.2	<i>Kommunal næringservice, næringsbygg og næringsarealer</i>	27
7.3	<i>Utvikling av senterstruktur og kommunikasjoner</i>	27
7.4	<i>Utvikling av en lokal entreprenørskapskultur</i>	28
7.5	<i>Kommunalt omdømme, renommé, merkevare</i>	28
8.	Innsatsområder – anbefalinger og prioriteringer	29
	<i>Innsatsområde 1 – Industri og bergverk</i>	29
	<i>Innsatsområde 2 – En opplevelsesnæring i verdensklasse</i>	30
	<i>Innsatsområde 3 – Barentshavet som utviklingsressurs</i>	31
	<i>Innsatsområde 4 – Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland</i>	31
	<i>Støtteområde – Entreprenørskapskultur og attraktivitet</i>	32
	Litteraturliste	34
	<i>Kommunalt planverk og prosessdokumenter</i>	34
	<i>Forskningslitteratur og rapporter</i>	34
	Vedlegg	35
	<i>Sør-Varanger i Kommune-NM</i>	35

1. Sammendrag

November 2015 gikk Sydvaranger Gruve AS konkurs, med konsekvensen at over 400 ansatte mistet jobben. Dette var utgangspunktet for at Sør-Varanger kommune ønsket å sette i gang en prosess med å søke om omstillingsmidler, som et ekstraordinært tiltak for å erstatte tapet av disse arbeidsplassene med nye, lønnsomme arbeidsplasser i privat næringsliv.

Denne strategiske utviklingsanalysen er en del av grunnlaget for den endelige søknaden til Kommunal- og regionaldepartementet. Den skal peke på hvilke utfordringer og muligheter Sør-Varanger har i forbindelse med næringsutviklingen i omstillingsarbeidet og gi anbefalinger til hvilke områder som skal prioriteres i det videre arbeidet.

Utfordringer

På grunn av beliggenhet er Sør-Varanger sin egen bo- og arbeidsmarkedsregion med om lag 5 500 sysselsatte. Dette, sammen med at sysselsettingen i Sør-Varanger har vært svært avhengig av gruvedriften, gjør kommunen ekstra sårbar.

Å gå fra å være et samfunn med en stor hjørnesteinsbedrift til å få et enda større mangfold av mindre bedrifter som bidrar til sysselsetting, er en omstilling som man vet tar tid og som krever mye holdningsskapende arbeid. Dette må man ha forståelse for, samtidig som et omstillingsarbeid i praksis er nødt til å levere resultater fra dag 1 for å sikre nødvendig legitimitet. Denne balansegangen må også være en sentral del av kommunikasjonen i omstillingsarbeidet.

Muligheter

Mulighetene i Sør-Varanger fremstår som store. Et omstillingsarbeid må baseres på de fortrinn kommunen har. Det finnes flere åpenbare muligheter i Sør-Varanger som kan utnyttes i omstillingsarbeidet. Det som i utgangspunktet fremstår som de mest interessante mulighetene er

- Naturgitte muligheter knyttet til utnyttelse av Barentshavet og reiseliv
- Lang industrierfaring og –kompetanse
- Et levende næringsliv med utviklingspotensial også innenfor andre sektorer
- En geografisk beliggenhet som muliggjør en satsing på Sør-Varanger som logistikknutepunkt

Anbefalinger og forslag til prioriteringer

Gjennom arbeidet med utviklingsanalysen, foreslår vi følgende prioriterte innsatsområder for omstillingsarbeidet i Sør-Varanger

- Industri
- Opplevelsesnæring i verdensklasse
- Barentshavet som utviklingsressurs
- Grenseoverskridende samarbeid Norge-Russland-Finland
- Etablererkultur og attraktivitet

Det siste innsatsområdet vil være et bransjeuavhengig satsingsområde som både støtter opp under de fire andre innsatsområdene, men også fanger opp sektorer som ikke faller naturlig inn under de fire bransjespesifikke satsingene.

2. Innledning – metode og gjennomføring

Sør-Varanger kommune er oppdragsgiver og bestiller for oppdraget med å lage Strategisk Utviklingsanalyse. Proneo fikk oppdraget etter en anbudskonkurranse. Kontaktperson i Sør-Varanger kommune har vært Stig Ulvang.

Arbeidet med strategisk utviklingsanalyse har fulgt Innovasjon Norge sin veileder for gjennomføring av Strategisk Utviklingsanalyse, datert 02.11.11.

Arbeidet ble utført i perioden februar 16 - ultimo mai 16.

Prosjektledelse er utført ved Proneo AS. Prosjektleder hos Proneo for dette oppdraget har vært Knut Baglo.

Kilder

Denne strategiske utviklingsanalysen har blitt laget på bakgrunn av flere ulike kilder.

Den viktigste kilden har vært 41 dybdeintervjuer som ble gjort med sentrale personer fra næringsliv, kommunal administrasjon og organisasjonsliv i Sør-Varanger. Disse intervjuene ble utført som enkeltintervju. Det har også blitt avholdt et innledende folkemøte; 21.04.2016 i Kirkenes, med mellom 150 og 200 deltagere. I tillegg er det gjennomført et avsluttende folkemøte den 12. mai 2016 i Kirkenes, med over 50 deltagere.

Det er også gjennomført møter med andre sentrale aktører for omstillingsarbeidet, som Sør-Varanger kommune, Kirkenes Næringshage, Innovasjon Norge og Finnmark fylkeskommune. Disse møtene har også vært sentrale i utarbeidelsen av utviklingsanalysen.

Det er blitt brukt flere skriftlige kilder i arbeidet. Særlig sentral er «Konsekvensanalyse – Konkurs ved Sydvaranger Gruve AS», utarbeidet av Norconsult.

Informasjon og forankring

Å forankre et omstillingsarbeid på en god måte i lokalbefolkningen og lokalt næringsliv, er kanskje den viktigste jobben i den innledende og forberedende fasen av omstillingssøknaden. Selv om dybdeintervjuene og folkemøtene primært ble brukt til å skaffe informasjon til utviklingsanalysen, har også det vært sentralt å bruke disse møtene til å forankre omstillingsprosessen. Møtene har blitt innledet med informasjon om omstillingsarbeid generelt, de ulike fasene i omstillingsarbeidet og bakgrunnen for omstilling i Sør-Varanger. Norconsult var også tilstede på det første folkemøtet for å presentere sin konsekvensanalyse.

3. Bakgrunn for omstillingen i Sør-Varanger

3.1 Definisjoner omstilling

I kriteriene for statlig ekstra innsats i forbindelse med omstilling heter det:

«Reduksjonen i den direkte sysselsettingen i hjørnesteinsbedriften/næringen bør være meget betydelig over en 3-års periode, og reduksjonen bør som hovedregel utgjøre minst 15 prosent av den totale sysselsettingen i kommunen. I absolutte tall bør nedleggelsen som et minimum ligge på 150 personer. I helt særskilte tilfeller bør det imidlertid vurderes om en kan gå noe lavere på små og isolerte steder.»

I en totalvurdering av situasjonen i området skal det imidlertid også legges vekt på reduksjonen i den indirekte sysselsettingen, den generelle arbeidsledigheten og mulighetene for pendling innenfor den aktuelle bo- og arbeidsmarkedsregionen. I tillegg kan det også være aktuelt å ta i betraktning trygdebudsjettets størrelse, andel yrkesaktive i kommunen og kommuneøkonomi for å få et mest mulig komplett bilde av tilstanden i lokalsamfunnet».

I tillegg til tapte arbeidsplasser og befolkningsnedgang er faktorer som lavt utdanningsnivå, begrenset kapitaltilgang, behov for reduksjoner i kommunalt driftsnivå, lav attraksjonskraft og stor avstand til nærmeste regionsenter med å forsterke den negative spiralen.

I forskningslitteraturen benyttes det enkelte faguttrykk som beskrives kjerneproblematikk innen omstilling. Her gis definisjoner på de mest sentrale:

3.1.1 Sårbarhet

Et samfunns sårbarhet sier noe om risikoen for stagnasjon eller nedgang, og er blant annet knyttet til potensialet for arbeidsplassutvikling i lokalsamfunnet og lønnsomhetsutvikling i næringslivet. Sårbarhet måles vanligvis ved bruk av tre indikatorer: ¹

- Avhengighet av hjørnesteinsbedrifter
- Avhengighet av enkeltbransjer
- Kontakt med arbeidsmarked utenfor

Distriktskommuner er generelt mer sårbare enn andre, og det er særlig sårbarhet knyttet til bransjespesialisering som har økt i norske kommuner. Dette er ofte en konsekvens av «vellykket» næringsutvikling, der en har lyktes innenfor et avgrenset næringsområde, med påfølgende sårbarhet for konjunktursvingninger.

Dette er det viktig å være oppmerksomme på i en omstillingsprosess. Ofte må mulighetene til å lykkes med å bygge på kompetanse og næringsliv som finnes, vurderes opp mot mulighetene til å stimulere til etablerervirksomhet innen andre områder. En må kort og godt sørge for at lokalsamfunnet har flere føtter å stå på.

3.1.2 Attraktivitet

Steder kan vokse fram av i hvert fall tre ulike årsaker, og sentralt i alle disse står mennesker. Telemarksforskning har utviklet en modell hvor de sorterer den stedlige veksten og utvikling i tre attraktivitetsdimensjoner:

---

¹ Kobro, Vareide og Hatling: Suksessrike distriktskommuner. En studie av kjennetegn ved 15 norske distriktskommuner, s 9. TF-rapport nr. 303, Telemarksforskning 2012

- Attraktivitet som bosted
- Attraktivitet som besøkssted
- Attraktivitet som bedriftssted

Summen av disse tre attraktivitetsdimensjonene definerer nivået på et steds evne til utvikling og vekst.

3.2 Sør-Varangers omstillingsbehov

Den primære bakgrunnen for omstilling i Sør-Varanger er nedleggelsen av Sydvaranger gruve AS i november 2015. Som følge av denne nedleggelsen mistet 422 jobben. Det totale sysselsettingstapet som følge av nedleggelsene, inkludert ringvirkninger fra lokale underleverandører og andre lokale bedrifter, er i konsekvensanalysen estimert til å være 650 sysselsatte for Sør-Varanger kommune eller 720 for Øst-Finnmark som region. Dette tilsvarer i overkant av 11% av den totale sysselsettingen i Sør-Varanger på konkurstidspunktet.

Historisk har utviklingen til Sør-Varanger vært tett knyttet opp til gruvedriften. I år 1900 hadde Sør-Varanger 1912 innbyggere. Gruveselskapet ble stiftet i 1906, og den første jernmalmen ble sendt ut i 1910. Da hadde innbyggertallet økt med 85%, til 3570. (Konsekvensanalyse s. 15). På toppnivået i 1939 var det over 1800 ansatte i gruveselskapene.

Gruveselskapet gikk gjennom en styrt avvikling i 1996. Den gang var den norske staten eier av selskapet og staten tok et betydelig ansvar for omstillingsarbeidet i etterkant. Denne gangen er situasjonen noe mer annerledes, siden Sydvaranger Gruve AS var et selskap registrert på børsen i Perth, Australia, med en bred eiersammensetning. Arbeidet som må gjøres i et omstillingsarbeid

I etterkant har konkursboet blitt kjøpt opp. Det langsiktige målet er å starte opp igjen gruvedrift, men kjøper har selv uttalt at dette ligger mange år frem i tid. Det vurderes derfor dithen at omstillingsbehovet er like stort selv om konkursboet er kjøpt opp. Det er likevel en fordel for sørvarangersamfunnet å ha en enkeltaktør som gruveeier å forholde seg til når man skal planlegge samfunnsutviklingen fremover.

I tillegg til gruvenedleggelsen, som er den utløsende årsaken til at Sør-Varanger kommune søker om omstillingsmidler, er det flere andre faktorer som har påvirket i negativ retning for Sør-Varanger.

Handelsnæringen i Sør-Varanger har i mange år tjent godt på en stor handelstrafikk fra Russland til Norge. De siste årene har en generell nedgang i russisk økonomi gjort at denne trafikken har stagnert. Dette slår uheldig ut for handelsnæringen i Sør-Varanger. Konsekvensanalysen estimerer ringvirkningene av dette til å være på 12-14 sysselsatte i kommunen. Det er noe treghet i handelsnæringen, som gjør at sysselsettingseffektene kommer etter etterspørselsnedgangene, og vil ramme Sør-Varanger i tiden fremover. På lengre sikt kan de reelle sysselsettingseffektene derfor være større enn Norconsult har estimert.

Nedgangen i oljepris og påfølgende aktivitetsnedgang i petroleumsnæringen rammer også Sør-Varanger. Barentshavet er sentralt plassert for transport av olje og gass til og fra Russland, og det skjer omlasting i regionen. Dette har så langt ikke skapt mange direkte arbeidsplasser i oljenæringen i Sør-Varanger i motsetning til for eksempel i Hammerfest, men nedgangen i aktivitet vil begrense Sør-Varangers utviklingsmuligheter i sektoren og føre til ytterligere sårbarhet.

Sør-Varangers beliggenhet gjør kommunen ekstra sårbar. Fordi det er få reelle dagpendlemuligheter til og fra Sør-Varanger, kan kommunen sees på som en egen bo- og arbeidsmarkedsregion. Dette gjør

at alternativene for de som mistet jobben i praksis enten vil være ledighet eller flytting. Dersom man ikke lykkes med å skape nye arbeidsplasser, vil man se en kombinasjon av disse to løsningene.

3.3 Omstilling i Sør-Varanger – mål og ambisjoner

Målet med omstillingsarbeidet er å skape 300 nye, lønnsomme arbeidsplasser i det private næringslivet i Sør-Varanger i løpet av omstillingsperioden. Ut fra arbeidet med den strategiske utviklingsanalysen og det vekstpotensialet man ser at Sør-Varanger har, vurderes dette som ambisiøst, men oppnåelig. Ut fra Sør-Varangers innbyggertall og eksisterende næringsliv relativt til andre omstillingskommuner, fremstår også 300 som et fornuftig mål.

Konsekvensanalysen peker på at den direkte sysselsettingseffekten av gruvedleggingen var på 422 arbeidsplasser. Målet til omstillingsarbeidet vil derfor ikke fullt ut erstatte dette tapet. På grunn av ringvirkningene de nye arbeidsplassene vil gi og at man i omstillingsarbeidet forsøker å få et mer variert næringsliv, tror vi likevel at å skape 300 arbeidsplasser vil være et vellykket omstillingsarbeid for Sør-Varanger.

For å nå målet Sør-Varanger har satt seg er det viktig med en målrettet innsats og god organisering. Det er Sør-Varanger kommune som eier og har ansvaret for omstillingsarbeidet. Samtidig skal omstillingsarbeidet komme det lokale næringslivet til gode og det er viktig å organisere arbeidet på en slik måte at næringslivet står i førersetet og har en reell hånd på rattet når innsatsen og midlene skal prioriteres.

Sør-Varanger kommune har gått offentlig ut med ambisjonene sine. Dette skaper forventninger i et lokalsamfunn. Det er viktig å ha en balanse mellom å skape realisme og optimisme i arbeidet fremover og denne balansegangen fordrer en bevisst holdning til kommunikasjonsarbeidet også i det videre omstillingsarbeidet.

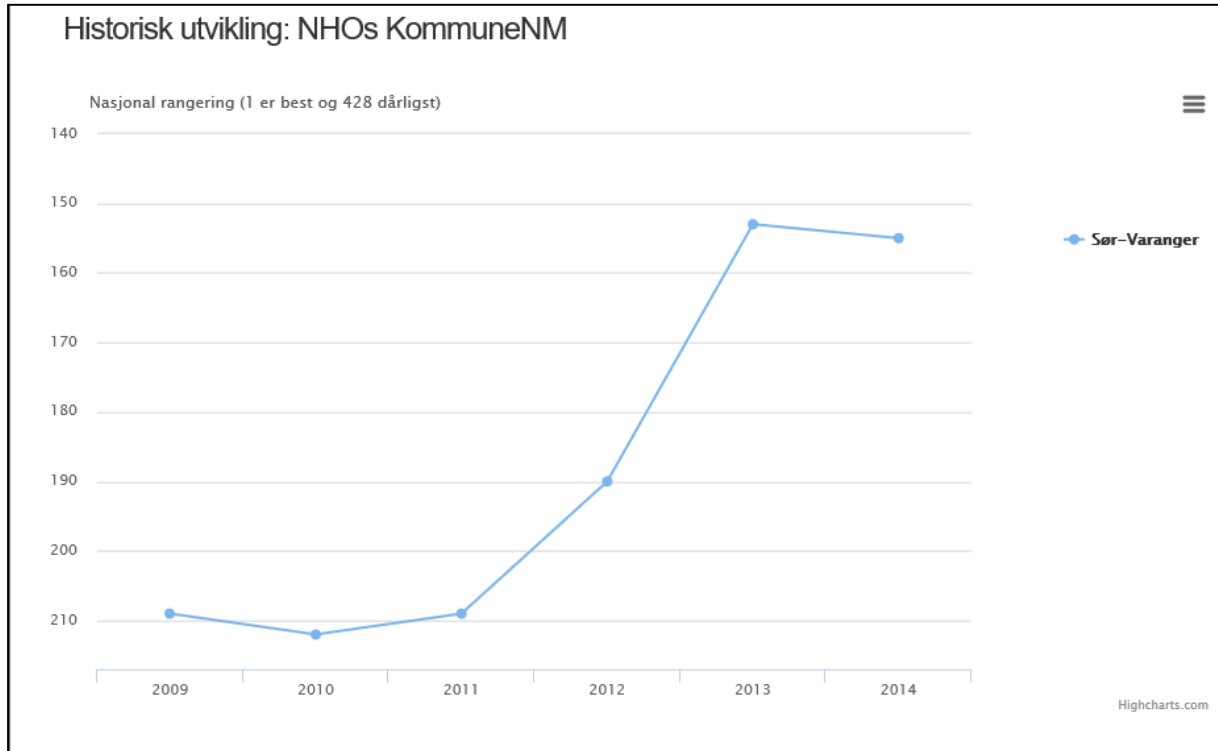
4. Sør-Varanger i et regionalt perspektiv

4.1 Næringsutvikling, attraktivitet og vekstkraft

I dette kapitlet ser vi på Sør-Varanger i et regionalt og nasjonalt perspektiv, med utgangspunkt i offisielle statistikker og målbare faktorer.

For at utviklingsanalysen skal kunne leses som et selvstendig dokument, ønsker vi å synliggjøre de mest sentrale utviklingsstatistikkene for Sør-Varanger. Konsekvensanalysen beskriver bakgrunnsstatistikk for Sør-Varanger svært godt, så vi ønsker å henvise til konsekvensanalysen og Statistisk Sentralbyrå for videre lesing og fordyping i statistikker.

4.1.1 Kommune-NM

NHO gjør i sitt kommune-NM en årlig en kåring av norske kommuners attraktivitet. For NM 2015 ble det gjort vurderinger i kategoriene næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi. Dette er basert på bedriftstall fra 2014 og offentlige tall fra 2015

I 2015 ble Sør-Varanger nr. 155 i Norge og nr. 3 i Finnmark fylke. Kommunen scorer relativt sett veldig bra på demografi (57), kompetanse (129) og kommunal økonomi (142), men svakere på næringsliv (313) og arbeidsmarked (330).

Dette er bare en enkelt kåring, men den gir likevel en indikasjon om en kommunes vekstkraft og attraktivitet. I årene 2009,2010 og 2011 lå Sør-Varanger på om lag 200.-plass, men man har de siste årene vært rangert som om lag nr. 150. Gruvedleggingen vil trolig slå negativt ut for rangeringen i 2016.

At kommunen scorer relativt sett dårligst i kategoriene næringsliv og arbeidsmarked, forsterker argumentasjonen om at det er behov for et omstillingsarbeid i Sør-Varanger. I kategorien næringsliv inngår blant annet faktorer som verdiskaping og etablererfrekvens, faktorer som typisk er lave for kommuner med omstillingsbehov.

For nærmere forklaring av hva de ulike kategoriene består av og hvordan Sør-Varanger har gjort det, se vedlegg.

4.1.2 Kommunebarometeret

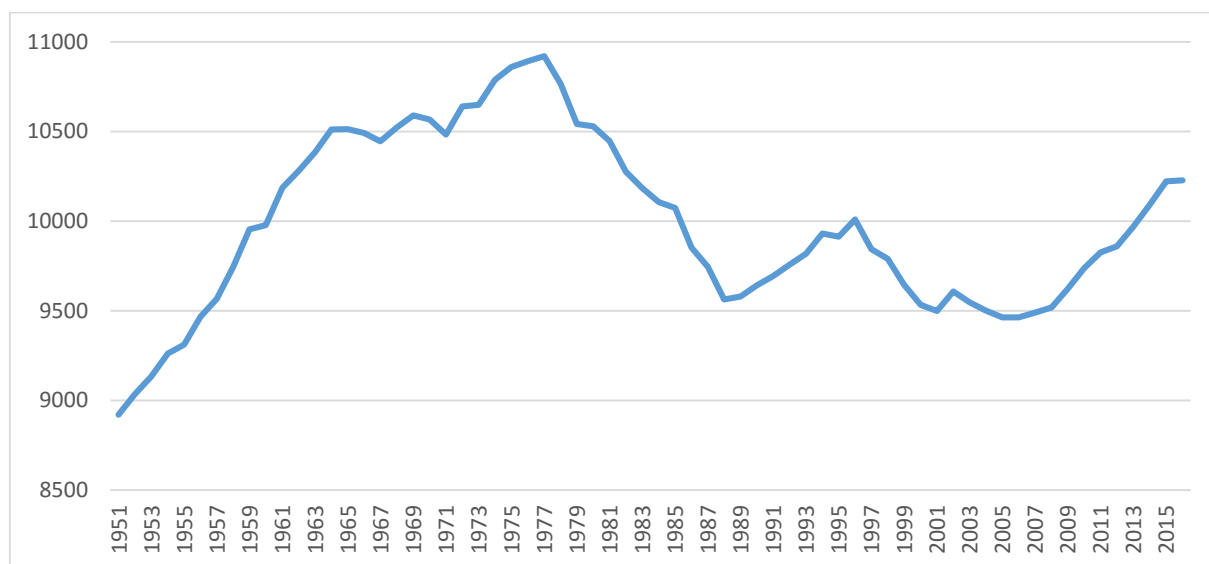
Kommunebarometeret er en årlig kåring utført av Kommunal Rapport. Der NHO-kåringen først og fremst fokuserer på næringslivet og en kommunes vekstkraft, fokuserer Kommunebarometeret i større grad på det lovpålagte kommunale tilbudet. Å se disse to kåringene i sammenheng kan være hensiktsmessig for å få et helhetsperspektiv.

Knr ▲	Kommune ▲	Fylke ▲	Gruppe ▲	Foreløpig 2016 ▲
2030	Sør-Varanger	Finnmark	G12	416

I Kommunebarometeret 2016 kommer Sør-Varanger ut som nr. 416 av 428. Dette er en foreløpig vurdering per 11.april 2016, og den kan endre seg noe når enkelte, oppdaterte KOSTRA-tall blir tilgjengelige. Kommunen scorer relativt sett best innenfor sosialsektoren, med en 6.-plass på nasjonalt nivå. På samme måte som med NHO-kåringen gir dette bare en indikator, og Kommunal Rapport selv påpeker at det er relativt små forskjeller mellom kommunene.

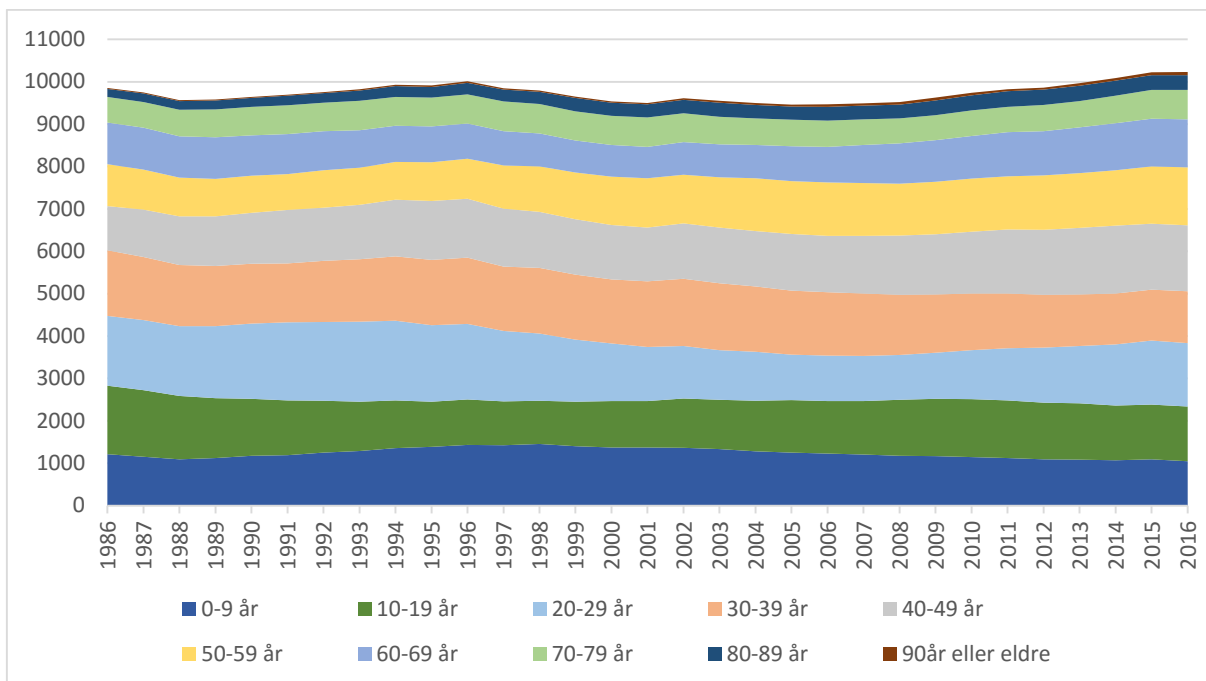
4.2 Befolkningsutvikling

Historisk har befolkningsutviklingen i Sør-Varanger vært sterkt sammenfallende med aktiviteten i Sydvaranger Gruve AS. I henhold til konsekvensanalysen fikk kommunen begynte innbyggertallet å vokse kraftig da gruveselskapet ble startet opp i 1906. Fra et innbyggertall på 1912 i 1900, var det økt det til om lag 9 896 i 1940.

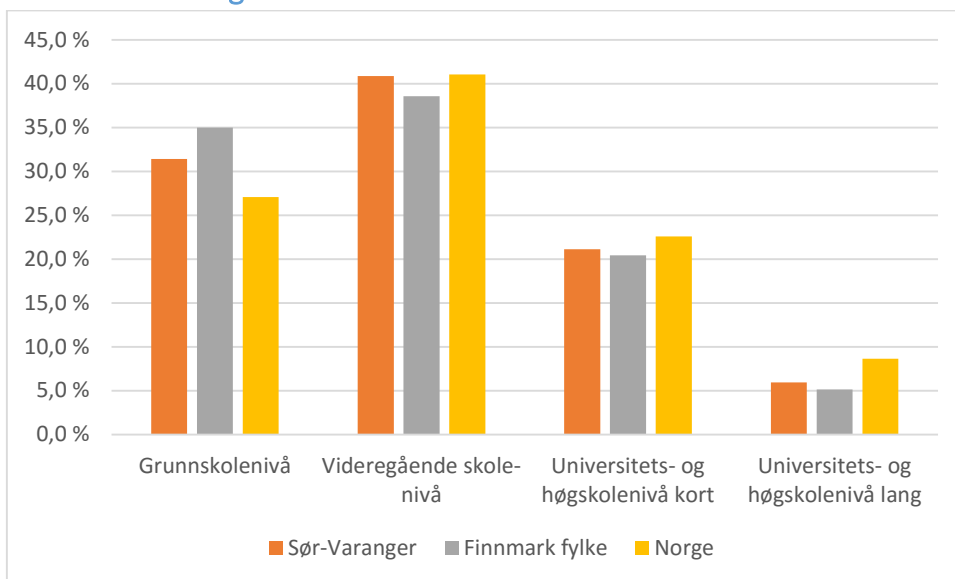
Figuren viser folketallsutviklingen i Sør-Varanger fra 1. januar 1951 til 1. januar 2016. Innbyggertallet hadde en foreløpig topp midt på 1970-tallet, med et innbyggertall på i underkant av 11 000. Det foreløpige bunnivået nådde Sør-Varanger for 10 år siden, med under 9500 innbyggere. Dette var i forrige periode gruveen var lagt ned, og etter at gruve driftet startet opp igjen i 2009 har innbyggertallet økt. De siste årene har innbyggertallet stabilisert seg på om lag 10 200 innbyggere.

Dette illustrerer Sør-Varangers historiske avhengighet av gruve driftet og bekrefter omstillingsbehovet i kommunen. Forrige gang gruveen var ute av drift, gikk innbyggertallet kraftig ned. Med utgangspunkt i at mange av de ledige, erfaringsmessig vurderer å flytte ut av kommunen dersom jobbmarkedet ikke bedrer seg, vil dette skje også denne gangen.

Den demografiske utviklingen har også vært negativ de siste 30 årene. Andelen over 70 år har økt fra 8% i 1986 til 11% i 2016. Andelen i alderen 30-39 år har gått ned fra 16% til 12%. Den demografiske utviklingen er ikke vesentlig forskjellig fra hva vi ser i andre, sammenlignbare distriktskommuner. Samtidig vil den demografiske utviklingen potensielt kunne skape utfordringer på lang sikt.

4.3 Utdanningsnivå

Figuren viser andelen med henholdsvis fullført grunnskole, videregående opplæring, universitets- og høyskolenivå kort (under 4 år) og universitets- og høyskolenivå lang (over 4 år) for alle innbyggere over 16 år. På samme måte som i Finnmark totalt sett, har en lavere andel av befolkningen i Sør-Varanger høyere utdanning. Særlig stor er forskjellen på lengre, høyere utdanninger. Sør-Varanger har likevel en høyere gjennomsnittlig utdanningsgrad enn Finnmark som helhet. Å ha et lavt utdanningsnivå er ikke i seg selv et problem, og det er relativt vanlig at en stor andel ikke har høyere utdanning i et industrisamfunn. Erfaring viser likevel at dette gjør et samfunn mer sårbart enn samfunn med generelt høyere utdanningsnivå.

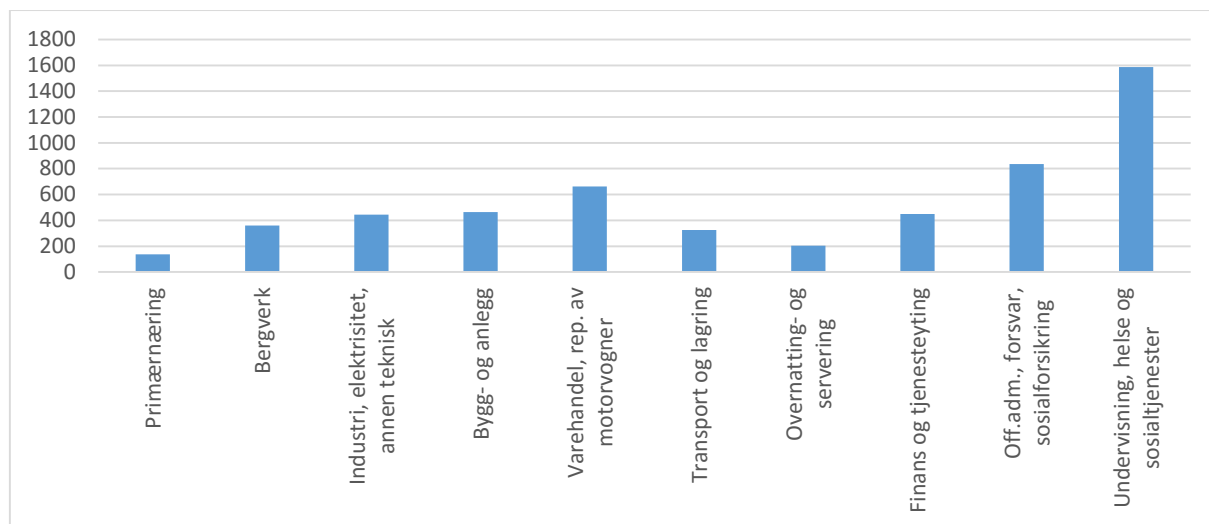
Som konsekvensanalysen viser, er andelen med høyere utdanning enda lavere dersom man ser isolert på de som mistet jobbet da gruvene ble lagt ned. I 2013 ble de gjort en registrering av de ansattes utdanningsnivå, med 346 kartlagte. Her hadde 12 ansatte, tilsvarende 3,5%, høyere utdanning lang, mens 25, tilsvarende 7,2%, hadde høyere utdanning kort. 142 hadde fullført grunnskole som høyeste utdanningsnivå, tilsvarende 41%. Dette er ikke nødvendigvis problematisk, dette viser først og fremst at de ansatte på gruvene hadde en praktisk rettet utdanning. Likevel fører det til en større sårbarhet for de som er blitt ledige.

Av opplæringstilbud i Sør-Varanger, finnes det en videregående skole, Kirkenes videregående skole. Denne skolen har 9 ordinære linjetilbud; bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, restaurant- og matfag, international baccalaureate, anleggsmaskin, design og håndverk, helse- og oppvekstfag og teknikk og industriell produksjon. Det brede tilbudet gjør at de aller fleste elevene i Sør-Varanger tar videregående opplæring i egen kommune.

I tillegg har UiT Norges arktiske universitet campus i Kirkenes. Per nå tilbys det primært voksenopplæringskurs og videreutdanning her, særlig innenfor helse- og omsorgssektoren. Det er ingen heltids studietilbud lokalisert til Kirkenes per i dag. Fraværet av utdanningstilbud på universitets- og høyskolenivå gjør at man må flytte ut av kommunen for å kunne studere videre etter videregående opplæring. På politisk nivå jobbes det for å få på plass permanente heltidstilbud i Kirkenes.

4.4 Sysselsetting, næringsstruktur og arbeidsledighet

Arbeidsledigheten var i årene etter gjenoppstarten av Sydvaranger Gruve AS i praksis null, med en registrert ledighet på om lag 1,5%. Etter konkursen har denne økt, den registrerte ledigheten i Sør-Varanger var på 5,5% i februar 2016.

Denne figuren viser hvilke sektorer sysselsettingen i Sør-Varanger fordeler seg på. Denne statistikken tar utgangspunkt i de som er bostedsregistrert i Sør-Varanger, uavhengig av hvor arbeidsplassen er lokalisert. Den tar heller ikke hensyn til om personene er heltids- eller deltidsansatt. Den kan derfor gi et noe skjevt bilde i de sektorene der det er forholdsvis mange deltidsansatte.

Som i de fleste andre kommuner, jobber det mange innenfor undervisning, helse- og omsorg og offentlig administrasjon. Sør-Varanger har også en relativt høy andel forsvarsansatte, som bidrar til denne statistikken. Også innenfor industri- og bergverkssektorene har Sør-Varanger relativt mange

sysselsatte. Andelen kvinner er vesentlig høyere innenfor undervisning og helse- og sosial, men tilsvarende lavere innenfor de private sektorene.

4.5 Regionalt samarbeid

Det er generelt store avstander i Finnmark. Øst-Finnmark og Sør-Varanger er ikke noe unntak fra dette. Fra Kirkenes til nærmeste andre kommunesenter, Varangerbotn i Nesseby, er det 12 mil. I henhold til By- og regionforskningsinstituttet, NIBR, sin inndeling i bo- og arbeidsregioner kan Sør-Varanger defineres som en egen bo- og arbeidsmarkedsregion. Dette gjenspeiler seg også i pendlestatistikken, de finnes praktisk talt ikke dagpendling inn og ut av Sør-Varanger.

Formelt er Sør-Varanger en del av Øst-Finnmark regionråd, sammen med kommunene Lebesby, Gamvik, Tana, Berlevåg, Båtsfjord, Vardø, Vadsø, Tana og Nesseby. Det er likevel vanskelig å se på dette som en funksjonell bo- og arbeidsmarkedsregion.

Selv om Sør-Varanger vanskelig kan defineres som en egen bo- og arbeidsmarkedsregion, er Sør-Varanger viktig for utviklingen i Øst-Finnmark. Særlig flytilbud, men også handelsnæringen i Sør-Varanger er viktig for Øst-Finnmark som helhet. På grunn av de store avstandene, er likevel ikke den regionale integreringen så stor som den ville vært i andre deler av landet. Mange av intervjuobjektene peker på at Sør-Varanger i stor grad har vært et eget, indre marked, der bedriftene er bygd opp på å levere tjenester og produkter til hverandre. Så lenge gruvene har vært i drift har man hatt stor nok lokal etterspørsel til å dekke lokale bedrifters etterspørselsbehov, men det har også gjort næringslivet noe sårbart.

Mange av intervjuobjektene anser seg selv for å være en del av en internasjonal Barents-region sammen med de nærliggende områdene i Finland og Russland. De mener dette for næringslivet er en mer naturlig region enn Øst-Finnmark. Reisetiden til Oslo er også kortere enn til mange andre kommuner i Øst-Finnmark.

4.6 Vurdering

På grunn av Sør-Varangers beliggenhet, har mange av innbyggerne og næringslivet generelt fokuset rettet mer mot Russland og Oslo enn mot resten av Finnmark. At avstandene er såpass store, gjør også at man er vant til å først og fremst samarbeide internt i kommunen og for mange bedrifter har også primærmarkedet vært internt i kommunen.

Befolkningsutviklingen i Sør-Varanger har vært god de siste årene, men tilnærmet null dersom man ser perioden fra 1980 til i dag under ett. Siden gjenoppstarten av gruvene i 2009, har innbyggertallet økt jevnt og trutt, til dagens nivå på 10 200. Denne trenden vil snu og befolkningsutviklingen blir negativ dersom man ikke får skapt nye arbeidsplasser i Sør-Varanger relativt raskt. Den demografiske utviklingen i kommunen har i tillegg vært negativt de siste tiårene, og kommunen står foran utfordringer når etterkrigsgenerasjonen blir pensjonister.

Utdanningsnivået er også noe lavere enn gjennomsnittet. Sør-Varanger har likevel et høyere utdanningsnivå enn Finnmark som helhet. Særlig utfordrende er det at hos de som har mistet jobben som følge av gruvnedleggelsen, er skjevfordelingen enda større. Store, statlige sysselsettere som forsvaret, Kirkenes sykehus, NIBIO og Statens innkrevingssentral bidrar til kompetansearbeidsplasser i kommunen og drar trolig opp det gjennomsnittlige utdanningsnivået i kommunen.

På enkelte områder har man et fellesskap med nabokommuner i Russland og Finland, på andre områder har man et naturlig fellesskap med andre kommuner i Øst-Finnmark. På grunn av avstander fremstår likevel Sør-Varanger i det daglige som en egen region. Som den mest folkerike kommunen i Øst-Finnmark, bør Sør-Varanger likevel ta rollen som en utviklingsmotor denne delen av Finnmark.

For å få til dette er man både avhengig av å skape vekst i egen kommune, samtidig som man er rause nok til at dette gagnar naboene.

Faktorene nevnt i dette kapitlet peker i retning av et mer sårbart samfunn som står foran utfordringer. Et omstillingsarbeid bør søke å påvirke disse i positiv retning. Man er avhengig av å få flere i arbeidsfør alder for å møte pensjonssituasjonen i samfunnet i årene fremover. Man er også ekstra sårbar fordi utdanningsnivået hos de som har mistet jobben er lavere enn landsgjennomsnittet.

5. Komparative fortrinn for næringsutvikling i Sør-Varanger

5.1 Næringsmiljø i Sør-Varanger

Næringsmiljøet i Sør-Varanger er preget av 110 år med nesten kontinuerlig gruvedrift. Tradisjonell industri står fremdeles sterkt i Sør-Varanger og flere av de viktigste private sysselsetterne i kommunen tilhører industrinæringer.

5.1.1 Industri

Industritradisjonene er sterke i Sør-Varanger. Helt siden gruen ble vedtatt startet opp i 1906, har industriutviklingen vært helt sentral for lokalsamfunnet. Mange av dagens ledede industribedrifter i Sør-Varanger har sitt utspring i perioden etter nedleggelsen av gruvedriften i 1996.

Selv om industrien i Sør-Varanger i stor grad er bygd på tradisjonelle produkter og tjenester, oppleves industrimiljøet som offensivt og fremoverlent. Det ligger mye kompetanse og erfaring fra gruvearbeidet man kan utnytte i andre næringer. Store, lokale aktører som har vært etablert i lokalmiljøet i mange år er blant annet skipsverftet Kimek og elektronikkprodusenten Barel.

Der industriutvikling tidligere ble basert på fysiske fortrinn, eksempelvis nærhet til produksjonsfaktorer som elektrisitet og råstoff, er suksessen til dagens industriklynger i større grad basert på kompetanse og utviklingsevne. Det varierte og levende industrimiljø, anser vi som det viktigste komparative fortrinnet for industriutvikling. Dette miljøet har Sør-Varanger som et av relativt få gjenværende industrisamfunn i Norge.

Den industrikompetansen man har opparbeidet seg gjennom over 100 års sammenhengende industridrift, vil være det kanskje største komparative fortrinnet til Sør-Varanger i omstillingsarbeidet.

5.1.2 Handel og tjenesteytende næringer

Det er Kirkenes som er handelssenteret i Sør-Varanger og det meste av varehandelen i kommunen er lokalisert til Kirkenes. Det er to kjøpesentre i kommunen, Amfi Kirkenes og Kirkenes handelspark. I tillegg finnes det flere uavhengige butikker og serveringssteder.

I forhold til innbyggertallet i kommunen, fremstår handelsnæringen i Sør-Varanger, særlig konsentrert til Kirkenes, som variert. Handelstrafikken fra Russland har gjennom mange år vært betydelig og en sterk bidragsyter. I 2014 var den estimerte russlandsbaserte omsetningen i lokal handelsnæring på om lag 750 millioner kroner. På grunn av makroøkonomiske faktorer som sterkt svekket rubel og generell nedgang i russisk økonomi, har denne handelen avtatt betydelig de siste årene. Kompetansen på grenseoverskridende handel er likevel stor i Sør-Varanger og et fortrinn verdt å bygge videre på.

I tillegg til handel, finnes det flere tjenesteytende bedrifter i Kirkenes. IT-næringen er særlig representert ved miljøet rundt firmaet Norsk Test AS. Tjenesteytende næringer kan i stor grad etableres hvor som helst, også i Sør-Varanger. Sør-Varanger, med sin nærhet til industrimiljø og varierte næringsliv, bør være en attraktiv kommune å etablere en tjenesteytende bedrift i. Kommunikasjonslinjene til Oslo er forholdsvis gode og dette gjør det også enkelt å reise videre utover i resten av verden. En slik kommunikasjonslinje er noe mange norske distriktskommuner ikke har og

som, sammen med blant annet et spennende næringsliv og gunstige skatte- og avgiftsordninger, bør gjøre Sør-Varanger attraktivt for flere tjenesteytende næringer.

Ut fra Sør-Varanger geografiske beliggenhet og lange erfaring med samhandling mot Russland, bør denne unike erfaringen også kunne oppkapitaliseres i flere tjenesteytende bedrifter som jobber med Russlands-relaterte problemstillinger for norske bedrifter. Russland er et stort marked for norske bedrifter i flere sektorer, blant annet olje- og gass, men russisk kulturforståelse og språkkompetanse pekes på som en mangelvare i norsk næringsliv. Her har miljøene i Sør-Varanger et komparativt fortrinn som bør kunne brukes til ytterligere verdiskaping.

5.1.3 Reiseliv og opplevelsesbaserte næringer

Reiseliv er lokalt en stor og viktig næringsvei. Kirkenes har en betydelig reiselivsbransje med mange internasjonale og nasjonale turister innom i løpet av et år.

Hurtigrutens anløp ligger i Kirkenes og dette medfører mye trafikk. Samtidig er det en kontinuerlig påvirkningsjobb som gjøres for å bevare Kirkenes som endestopp, dette er viktig for reiselivsaktiviteten. 150 000 turister er årlig innom Kirkenes som følge av Hurtigrutens endestopp.

På grunn av sin beliggenhet helt nordøst i Norge fremstår Sør-Varanger som et eksotisk reisemål. Regionen har en spesiell historie og at Sør-Varanger er den eneste norske kommunen med grense til Russland gjør kommunen til en attraksjon i seg selv. Også naturmessig har Sør-Varanger mange interessante aspekter å spille på, med stor spennvidde

Det finnes flere store hoteller i Sør-Varanger, kjedene Scandic og Thon har hotell i Kirkenes. I tillegg har Kirkenes Snowhotel etablert seg som en viktig aktør i lokalmiljøet. Mange intervjuobjekter påpeker også at samarbeidet internt i reiselivsbransjen i Sør-Varanger har bedret seg de siste årene og reiselivet fremstår i større grad som en samlet aktør. Det er blitt laget en masterplan for reiseliv i Sør-Varanger det er felles enighet om skal ligge til grunn for den samlede utviklingen av næringen i kommunen.

Mange peker på reiseliv som den enkeltbransjen med størst utnyttet potensial i kommunen. Særlig turisme knyttet til naturen i Sør-Varanger og beliggenheten opp mot Russland blir pekt på som interessante utviklingsmuligheter. Av naturbaserte reiselivssatsinger blir det nevnt fugleturisme, fiske- og krabbeturisme og snøscooterturisme vinterstid.

I tillegg til reiselivsnæringa, fremstår kultur næringa i Sør-Varanger som sterk, med flere sentrale aktører som det vil være hensiktsmessig å bygge videre på. Den kanskje fremste representanten for det lokale kulturlivet er Samovarteateret, som er et profesjonelt teater som setter opp stykker med utspring i regionale temaer knyttet til grenseområdet Norge, Finland og Russland. Også aktører som Pikene på broen og Grenseløsfestivalen blir pekt på som viktige i lokalmiljøet. Et aktivt kulturliv er viktig både for å ha et bredt tilbud til turistene som kommer til Sør-Varanger, men kanskje aller viktigst for å sikre attraktivitet for Sør-Varanger som bo-samfunn.

Opplevelsesbaserte næringer, både kulturproduksjon og reiseliv, står sterkt i Sør-Varanger. Dette er en sektor der erfaring og kompetanse er viktig og de erfaringene miljøene i Sør-Varanger har vil bli viktige fortrinn å utnytte i omstillingsarbeidet.

5.1.4 Primærnæringer

Kongekrabbe er en krabbeart som opprinnelig finnes på østkysten av Russland, men som ble satt ut i Murmansk-området på 1960-tallet. Denne har etter hvert vandret til Norge, og selv om den er svartelistet i Norge, er den en viktig økonomisk ressurs for lokale fiskere i Sør-Varanger. Man har

lykkes med å både skape en vesentlig eksportressurs og en turistattraksjon ut fra kongekrabbefisket og kongekrabbefiskerne har vært i stand til å ta ut en god pris på produktet.

Det viktigste komparative fortrinnet innenfor eksisterende næringsmiljø i primærnæringene er den erfaringen man har bygd opp rundt produktutvikling og salg av kongekrabbe, også eksport av levende krabbe. Dette er markedskunnskap som bør overføres også til andre produktet innenfor primærnæringene.

5.1.5 Offentlige aktører

I tillegg til det private næringslivet i Sør-Varanger, finnes det flere store offentlige arbeidsgivere som er viktige for Sør-Varanger. I tillegg til kommunale tjenester, som utgjør en stor del av den lokale sysselsettingen, finnes det flere viktige statlige aktører i Sør-Varanger. Disse aktørene bidrar med litt andre typer kompetansearbeidsplasser enn det lokale næringslivet kan tilby og er derfor viktige både for å sikre mangfoldet og gi en større sannsynlighet for at et ektepar som vurderer å flytte til Sør-Varanger kan skaffe seg "jobb nummer to".

Nye Kirkenes sykehus er under bygging og blir ferdigstilt i 2017. Dette innebærer en flytting av dagens sykehusdrift i Kirkenes til helt nye lokaler. Sykehuset er en av de viktigste arbeidsplassene i kommunen og bidrar både med direkte sysselsetting og indirekte via kjøp av tjenester. Sykehuset fremstår som en attraktiv arbeidsplass som bidrar til å rekruttere mange med høy utdanning til kommunen.

Statens innkrevingsentral, et forvaltningsorgan underlagt Finansdepartementet, har også en avdeling i Sør-Varanger. Denne avdelingen ble etablert i etterkant av forrige gruvedlegging og var et resultat av en bevisst satsing på akkvisisjon av statlige arbeidsplasser til kommunen.

Forsvaret har sin nordligste bataljon lokalisert i Sør-Varanger. Her er det over 100 ansatte og 500 vernepliktige til enhver tid. Denne bataljonen er viktig både for sysselsetting og lokal aktivitet og for å opprettholde gode kommunikasjonslinjer inn og ut av kommunen. I intervjuene var det påfallende få som nevnte forsvaret som en viktig ressurs for Sør-Varanger. Vi mener likevel Forsvarets nærvær er et stort komparativt fortrinn for næringsutvikling, først og fremst i form av å være en stor kompetansearbeidsplass. Med tanke på de internasjonale, politiske trendene, er grunn til å tro at Forsvarets fokus på nordområdene og Sør-Varanger vil kunne øke i årene fremover. Dette vil kunne komme Sør-Varanger til gode.

I Pasvikdalen har NIBIO, tidligere Bioforsk, en forskningsavdeling lokalisert på Svanhovd. NIBIOs nettsider opplyser om at fokuset til denne avdelingen er blant annet nordlige plantearter, fenologi og klimaforandringer og verneområder. Dette er spisskompetanse som også er viktig å ta vare på og bevare i Sør-Varanger. Å ha en slik forskningsstasjon i lokalmiljøet, bør også være et komparativt fortrinn for landbruket i kommunen.

Disse statlige arbeidsplassene bidrar først og fremst med kompetansearbeidsplasser innenfor andre sektorer enn de private, men det er også mye kompetanse utledet fra disse institusjonene som bør være attraktive også for private bedrifter i Sør-Varanger, eksempelvis innenfor IT-sektoren.

5.2 Produksjonsfaktorer

5.2.1 Råstoff og naturressurser

Sør-Varanger fremstår som en kommune som er rik på råstoff og naturressurser.

Gruvedrifta i Bjørnevatn ble i sin tid bygd opp på bakgrunn av store jernmalmressurser. Selv om man over mange år med kontinuerlig drift har tatt ut mye, er det fremdeles jernmalm igjen med økonomisk potensial i. I tillegg er det store mengder av gråberg igjen i gruvene som på kort sikt kan være interessante å ta ut.

Selv om konkursboet etter Sydvaranger Gruve AS nå er solgt til en enkeltaktør, er det lite sannsynlig at gruva kommer i drift igjen i løpet av de nærmeste årene. Om jernmalmpriene stiger igjen, og basert på disse prisenes historiske svingninger, er det rimelig å anta at de vil gjøre det, kommer gruva trolig til å komme i drift igjen. Omfanget av en slik eventuell satsing er fremdeles usikkert.

Med sin beliggenhet mot Barentshavet har Sør-Varanger en strategisk plassering for verdiskaping. Barentshavet i seg selv har store ressurser knyttet til sjømat som blir utnyttet i dag, og som det trolig er potensial for å utnytte enda bedre. Etter å i mange år ha blitt sett på som en stor trussel fra sentrale fiskerimyndigheter, har i dag eksport av kongekrabbe blitt en stor næring lokalt i Sør-Varanger. Denne ressursen blir primært brukt til kommersielt fiske og eksport, men fangst av kongekrabbe er også et sentralt tilbud i markedsføringen av Sør-Varanger som reiselivsdestinasjon.

De lokale fjordene er relativt frie for oppdrettsanlegg, dette kan det ligge et uutnyttet potensial som kan gi stor lokal verdiskaping. Lerøy Seafood har konsesjoner i Varanger som ennå ikke er utnyttet. Vi ser at andre kommuner som har ledige arealer til sjøs og får på plass tilstedeværelse fra havbruksnæringen, opplever en stor lokal verdiskaping og sysselsetting. Sør-Varangers store kystlinje er et komparativt fortrinn for næringsutvikling innenfor havbruk.

I Sør-Varanger, særlig i Pasvikdalen, ligger det også jord- og skogbruksareal som kan nydyrkes og utnyttes for videre verdiskaping i primærnæringene.

Naturen i Sør-Varanger er en forutsetning for mye av det lokale reiselivet og et stort fortrinn også for opplevelsesnæringene i kommunen. Sør-Varanger har en natur med stort spenn, fra frodige Pasvikdalen til værharde kystområder. Dette påvirker også dyre- og planteliv, som er variert. Naturbaserte aktiviteter som rafting og fiske er også viktige for det lokale reiselivet, og påvirker også rammene for kulturnæringen i kommunen. Vinterklimaet i Sør-Varanger er stabilt, noe som blir stadig mindre vanlig. Dette er også et konkurransefortrinn som kan videreutvikles fra dagens situasjon. Naturen og klimaet i Sør-Varanger fremstår altså som et konkurransefortrinn for de opplevelsesbaserte næringene i kommunen.

5.2.2 Menneskelige ressurser og arbeidskraft

Selv om det formelle utdanningsnivået i Sør-Varanger er under landsgjennomsnittet, er det rimelig å anta at lokalmiljøet, og særlig de som mistet jobben i gruvene, har mye realkompetanse som vil være anvendbare også utover gruvedrift. Arbeiderne fra gruva oppleves som attraktive arbeidstakere også i andre sektorer, og denne ledige arbeidskraften kan være et fortrinn som får bedrifter til å etablere seg i Sør-Varanger.

Arbeidskraften i Sør-Varanger fremstår som praktisk anlagt og vant til å ta i et tak, kvaliteter som trolig blir viktige å bygge videre på også i årene fremover. Dette bekreftes av at innbyggerne i Sør-Varanger beskriver seg selv som «doere». I et norsk samfunn som er blitt mer teoretisk utdannet, begynner denne praktiske kompetansen å bli mer ettertraktet.

Mye ledig arbeidskraft kan være et fortrinn i seg selv. For større bedrifter som ønsker å etablere seg, vil rask, god tilgang på relevant arbeidskraft være et konkurransefortrinn. Om strategien er å tiltrekke seg større bedrifter utenfra, særlig innen industri og bergverk, vil denne ledige arbeidskraften kunne brukes som et lokaliseringsfortrinn.

I likhet med resten av Finnmark har Sør-Varanger gunstige skatte- og avgiftsvilkår både for bedrifter og privatpersoner. Arbeidsgiveravgiften i kommunen er null for alle sektorer. Dette er et stort konkurransefortrinn sammenlignet med kommuner utenfor Finnmark. Som i resten av Finnmark og Nord-Troms får i tillegg arbeidstakere som flytter til Sør-Varanger nedskrevet studielån og høyere skattefradrag, noe som også er et komparativt fortrinn i kampen om arbeidstakerne.

5.2.3 Teknologi og kompetanse

Fortrinnene Sør-Varanger har på teknologi og kompetanse, kan innenfor det private næringslivet primært knyttes opp mot industri. Industrikompetansen i Sør-Varanger er mangfoldig og sterk og bør trolig kunne anvendes på flere områder enn bare tradisjonell gruvedrift i fremtiden.

Selv om Sør-Varanger som samfunn har sin primærbasis i industrien, finnes det andre kompetanseressurser som er viktige å bygge videre på. De store offentlige arbeidsplassene i Sør-Varanger fører til lokale kompetansearbeidsplasser. Forsvaret, NIBIO, Kirkenes sykehus og Statens innkrevingsentral har sørget for at det finnes variert kompetanse som også bør kunne utnyttes i det private næringslivet. Disse bransjene får et stadig større innslag av spisskompetanse, blant annet innenfor ledelse, IT og annen teknologi.

Sør-Varanger har også mye kompetanse innenfor opplevelsesnæringer, primært reiseliv og kulturarrangement. Dette er praktisk kompetanse som det tar tid å bygge opp. Vi anser det som en stor styrke for Sør-Varanger at det lokalt finnes et spekter av personer og bedrifter som har kompetanse innenfor disse næringene.

Forholdet til Russland, nærmere beskrevet i 5.2.5 er også en spisskompetanse Sør-Varanger har. Ingen andre norske samfunn og lokale næringsliv er så vant til å håndtere et russisk marked, som i Sør-Varanger. Dette er en kompetanse som med dagens spente verdenspolitiske situasjon kan bli enda mer viktig i årene som kommer og som bør kunne åpne opp nye forretningsmuligheter for lokalt næringsliv. Russlands-kompetansen er i stor grad praktisk forankret. Nettverket personer og bedrifter fra Sør-Varanger har i Russland, er i svært stor grad basert på personlige relasjoner. Russisk forretningskultur handler i mye større grad enn norsk forretningskultur om forbindelser og personlig kontakt. Disse erfaringene er en kunnskap som lokale bedrifter har skaffet seg over mange år og som ikke nødvendigvis lar seg kopiere for andre er kanskje Sør-Varangers mest unike konkurransefortrinn.

5.2.4 Kapitaltilgang

Kapitaltilgangen blir av mange intervjuobjekter pekt på som en utfordring. Lokal tilstedeværelse av banker er ofte en viktig forutsetning for å sikre tilfredsstillende finansiering, særlig for SMB-bedrifter. Etter at DNB la ned sitt Kirkenes-kontor i 2015, er i dag bare SpareBank1 Nord-Norge som har lokal tilstedeværelse i Sør-Varanger. Dette gir en sårbarhet for næringslivet i lokalmiljøet.

Det finnes også få i lokalmiljøet med vesentlig investorkapital. Fraværet av kapital kan delvis skyldes den generelle mangelen på kapital man ofte ser i norske distriktskommuner, samtidig har en statlig eid hjørnesteinsbedrift med relativt få lokale leverandører gjort at man heller ikke har klart å bygge opp kapital i det lokale næringslivet.

Det store kapitalfortrinnet til Sør-Varanger er at området har vist seg å være attraktivt for både nasjonale og internasjonale investorer. Slik blant annet det nylige oppkjøpet av konkursboet etter Sydvaranger Gruve og den store etterspørselen etter å få bygget kaianlegg i kommunen viser, finnes det oppmerksomhet om mulighetene i Sør-Varanger blant utenforstående, kapitalsterke investorer. Også sammenlignet med andre kommuner av tilsvarende størrelse får Sør-Varanger større

oppmerksomhet fra eksterne investorer som ser Sør-Varanger som interessant, særlig på grunn av beliggenhet.

Prosjekter med stort nok inntjeningspotensial vil kunne klare å dra til seg nødvendig investeringskapital, uavhengig av lokalmiljø og beliggenhet. Dette fordrer likevel langsiktig jobbing og en profesjonell og seriøs tilnærming til investorene.

Den mangelfulle lokale investeringskapitalen er en åpenbar svakhet, særlig for mindre prosjekter med lokalt verdiskapingspotensial. Om omstillingsarbeidet kan bidra til at lokale idehavere får utarbeidet gode investeringsprospekt og trening i å presentere ideer for nasjonale og internasjonale investorer, vil det kunne veie opp for noe av ulempene med mangelfull lokal kapital.

5.2.5 Nærhet til markedet

Sør-Varangers beliggenhet er på mange måter veldig spesiell, og gir både utfordringer og muligheter for videre utvikling i næringslivet. Vi tror likevel at beliggenheten er såpass unik at den gir Sør-Varanger muligheter som kanskje ingen andre kommuner i Norge har.

Flytilbudet i Sør-Varanger fremstår som relativt bra. Både Norwegian og SAS har direkteruter til Gardermoen. Flytiden fra Kirkenes til Gardermoen er om lag 2 timer. I tillegg går det flyruter til Alta, Lakselv, Tromsø, Vadsø og Vardø. Det er viktig for det lokale næringslivet og lokalsamfunnet forøvrig at disse flyrutene som et minimum opprettholdes på dagens nivå.

Hurtigruten har endeanløp i Sør-Varanger, og ligger til kai i Kirkenes i x timer før returen mot Bergen. Bare på grunn av dette får Kirkenes en årlig tilstrømming på 150 000 turister per år,

Nærheten til Russland og Finland blir av mange intervjuobjekter pekt på som en av Sør-Varangers aller største fortrinn. Det er ca. 15 km fra Kirkenes sentrum til Storskog, grensestasjonen mot Russland. Fra Kirkenes til Murmansk, en by med om lag 300 000 innbyggere, er det om lag 23 mil. Om man reiser sjøveien, er Sør-Varanger en av de siste «vestlige utposter» før man kommer til kysten av Russland.

Flere lokale bedrifter har opprettet gode forhold til næringslivet på russisk side, særlig i Murmansk. Et eksempel er elektronikkprodusenten Barel, som har produksjonslokalene sine i Murmansk. Handelsnæringen i Kirkenes er også avhengig av russisk grensetrafikk, da mange russere tradisjonelt har reist til Norge for å handle varer man ikke får tak i i Russland.

Det foregår flere store petroleumsprosjekter i nordvest-Russland som genererer og vil generere aktivitet leverandører fra Sør-Varanger burde kunne posisjonere seg for å ta nytte av. Et eksempel er Yamal LNG, et naturgassanlegg som har oppstart i 2017, og som har forventet kapasitet på 16,5 millioner tonn gass per år. I tillegg til olje- og gassaktiviteten i Russland, har det i 23. konsesjonsrunde nylig blitt tildelt 10 utvinningstillatelser i Barentshavet på norsk side. Sør-Varanger bør være sentralt plassert for å kunne skape lokal aktivitet i forbindelse med disse, dette bør gi muligheter også for Sør-Varanger.

Det har i flere år foregått omlasting av petroleum i havet utenfor Sør-Varanger. Samtidig forventes det at det blir bygd et nytt stort kaianlegg i kommunen i løpet de kommende årene. Selv om nedgangen i oljeprisen har gjort at havneaktiviteten i Sør-Varanger ikke blir så stor som tidligere forventet, vil dette gi store muligheter for å posisjonere Sør-Varanger som et logistikknutepunkt for trafikken mellom vest og øst. Rapporten Knutepunkt Kirkenes estimerer antall potensielle anløp i Sør-Varanger i 2020 knyttet til bulk og offshore til å være om lag 500 og i 2030 til å være om lag 850. Rapporten viser at i 2015 var det i overkant av 250 slike anløp ved Kirkenes Havn. Denne økningen

kommer primært med bakgrunn i økt aktivitet innenfor olje og gass og kull i Russland. Sør-Varanger er godt posisjonert rent geografisk for å kunne håndtere denne lasten dersom man gjør de rette strategiske grepene og beliggenheten er i denne sammenhengen et åpenbart komparativt fortrinn for Sør-Varanger.

5.3 SWOT-analyse

Under følger de viktigste momentene fra SWOT-analysen som er blitt gjort blant intervjuobjektene, og fra en SWOT-analyse Kirkenes Næringshage gjorde med utvalgte næringslivsledere i mars 2016.

5.3.1 Styrker

Sammenlignet med mange andre norske distriktskommuner, fremstår næringslivet i Sør-Varanger som variert og med god utviklingskompetanse. Landbasert industri er den sektoren som står sterkest i Sør-Varanger og der næringslivet har sitt kanskje sterkeste konkurransefortrinn. Den industrien som er bygd opp, bevart og utviklet i Sør-Varanger fremstår som svært sterk i norsk målestokk og bør gjøre Sør-Varanger posisjonert til å utvikle mer industriell verdiskaping også i årene fremover.

Sør-Varanger har vært gjennom en tilsvarende omstillingsperiode tidligere, etter nedleggelsen i 1996. Den gangen var samfunnet enda mer et ensrettet industrisamfunn enn i dag. Sentrale personer fra forrige omstillingsarbeid, er fremdeles aktive i lokalmiljøet i Sør-Varanger. Omstillingsarbeidet i forrige periode ble betegnet som en suksess og det å kunne dra veksler de erfaringene til de personene som var aktive i omstillingsarbeidet den gangen, er en stor styrke.

5.3.2 Svakheter

Enkelte av intervjuobjektene peker på samarbeidet mellom næringsliv og kommune som utilfredsstillende per i dag. Det er et dårlig samarbeidsklima mellom mange næringsaktører og kommunen, dette må løses for å få til et vellykket omstillingsarbeid. I tillegg ligger det et potensial i å få lokale næringsaktører til å samarbeide mer på konkrete prosjekt. Dette mener mange det gjøres for lite av per i dag. Reiselivsbransjen i Sør-Varanger er en bransje mange peker på som har vært dårlige på samarbeid, men som har tatt tak og bør kunne være et forbilde for resten av det lokale næringslivet.

Ut fra intervjuene kan det virke som om janteloven fremdeles står for sterkt i kommunen. Dersom personer opplever dette som et hinder for mer gründerånd og næringsutvikling, er dette et hinder

5.3.3 Muligheter

Sør-Varangers beliggenhet er en stor mulighet for næringsutvikling. Både forholdet til Russland, med handel på tvers av grensene, og Sør-Varanger som logistikknutepunkt fremstår som store utviklingsmuligheter. Rapporten «Knutepunkt Kirkenes» peker på at det ligger muligheter til mer havneomlasting i Kirkenes fra russisk olje- og gassnæring og russiske mineraluttak. Dette fordrer smart strategisk jobbing også på politisk nivå. Også 23. konsesjonsrunde i Norge gir muligheter for Sør-Varanger som knutepunkt.

Det er allerede stor handel på tvers av grensene, både med norske bedrifter som har kontor i Russland og russere som handler i Sør-Varanger. Å legge ressurser i å utvikle dette samarbeidet videre, kan peke mange på som en stor mulighet for Sør-Varanger. Trafikk mellom øst og vest, særlig transport av petroleum, er Sør-Varanger geografisk godt posisjonert for å håndtere. Å få på plass en ny storhavn i Sør-Varanger, som gjør at man kan ta del i en del av den verdiskapingen som skjer i nord-Russland er også en åpenbar mulighet mange peker på.

Barentshavet, utover det rent logistikkmessige, er også en mulighet for Sør-Varanger. Bioøkonomi er høyt på agendaen i det offentlige rom i dag, og å utnytte Barentshavet til enda mer sjømatproduksjon og –utnyttelse, fremstår som en måte Sør-Varanger kan posisjonere seg inn i det nye fokuset på bioøkonomi.

5.3.4 Trusler

Ut fra en-til-en-intervjuene gjort i prosessen med å lage dette dokumentet, har det blitt avdekket at krisestemningen i Sør-Varanger fremstår påfallende lav hos de lokale næringslivslederne. I utgangspunktet er det positivt at næringslivet er optimistiske og ser positivt på fremtida. Samtidig viser konsekvensanalysen at gruvekonkursen kan få potensielt svært store negative konsekvenser for Sør-Varanger. Å ta den situasjonen man er i, på alvor, er erfaringsmessig viktig for å få nok tempo og momentum i næringsutviklingsarbeidet. Det er derfor viktig at næringslivets optimisme, som i utgangspunktet er en mulighet og styrke, må ikke bli en sovepute og en potensiell trussel for Sør-Varangers omstillingsarbeid.

Storpolitiske beslutninger om norsk utenrikspolitikk, angår samfunnet i Sør-Varanger mer enn i kanskje noen andre lokalsamfunn. I Sør-Varanger har man et tettere og vesentlig mer positivt forhold til Russland enn i resten av landet, samtidig som mye av næringslivet er avhengig av å ha et fremdeles godt forhold til nabolandet i øst. Politiske beslutninger på nasjonalt og internasjonalt nivå som forverrer forholdet mellom Norge og Russland, eksempelvis ved strengere grensekontroller, er en trussel som det lokale næringslivet må leve med, og som potensielt kan ha skadelige konsekvenser for verdiskapingen i Sør-Varanger. Dette fremstår som en trussel man i liten grad kan påvirke lokalt.

Også makroøkonomiske forhold som påvirker Russland og russisk økonomi, kan ha store konsekvenser for Sør-Varanger. Vi har sett at nedgangen i russisk økonomi allerede har rammet handelsnæringen i Kirkenes hardt, med en estimert nedgang i omsetning på om lag 250 MNOK. Dette, sammen med en usikker fremtid for russisk politikk på den internasjonale arena, er en trussel man må ta på alvor.

Det er også en trussel at man ikke får på plass en fullverdig havneløsning tidsnok til å møte den forventede etterspørselsveksten fra Russland. Dagens anlegg er ikke egnet for den trafikken man antar vil komme i fremtiden og rapporten Knutepunkt Kirkenes peker på at det derfor må bygges et nytt kaiområde. Per i dag ligger det flere motstridende forslag til løsning på bordet og man har ikke fått på plass et endelig byggevedtak. Dersom dette drar unødvendig ut i tid, kan man se for seg at de mulighetene man har som logistikknutepunkt forsvinner og at godstransportørene finner andre løsninger for lagring og omlasting enn Sør-Varanger.

6. Utviklingsmuligheter rundt eksisterende næringsliv

6.1 Lokale næringsmiljøer

6.1.1 Industri

Aktivitet avler aktivitet. Det at Sør-Varanger allerede har et oppegående og variert industrimiljø, viser seg erfaringsmessig å i seg selv gi utviklingsmuligheter. Det finnes mye kompetent industriarbeidskraft i kommunen som ble ledig ved gruvedleggingen og som nå bør kunne utnyttes til andre industrisektorer.

Utviklingsmulighetene i industrien i Sør-Varanger går både på å utvide og utvikle de veletablerte bedriftene som finnes fra før, jobbe for å få flere spinoff-bedrifter fra eksisterende næringsliv og å få helt nye industrietableringer. Ved forrige omstillingsperiode på 90-tallet, ble det etablert flere nye industribedrifter som i dag er viktige i det lokale næringsmiljøet. Mulighetene for å få til dette er tilstede også i dag og representerer en stor utviklingsmulighet. Å utnytte nærheten til Russland, både som potensiell lokalisering for underleverandører og som kunde, særlig i forbindelse med olje- og gassaktivitet, bør også gi utviklingsmuligheter for den lokale industrien.

Kompetansen man har opparbeidet seg gjennom over 100 år med gruvedrift i Sør-Varanger, tror vi gir store utviklingsmuligheter også utenfor gruveområdet. Dette er kompetanse man bør kunne anvende også i andre industrielle sektorer og som bør kunne gi grobunn for nye, eksportrettede bedrifter i Sør-Varanger. Et eksempel her kan være mer spesialiserte anleggsbedrifter, som kan rette seg inn mot sprengnings- og tunnelmarkedene.

Selv om de nye eierne av konkursboet etter Sydvaranger Gruve AS er forsiktige med å love gjenoppstart av gruvedriften i nærmeste fremtid, og heller ikke på lang sikt ser for seg gruvedrift i samme skala som tidligere, tror vi at mineralutvinning har store utviklingsmuligheter i Sør-Varanger. Mineralforekomstene både i det gamle gruveområdet og andre steder (kilde) har et stort økonomisk potensial og kan gi stor lokal verdiskaping. Vi vet likevel at å få på plass nye anlegg og bedrifter innenfor mineralutvinning er prosesser som i praksis krever lang tid og mye planlegging. Utviklingsmulighetene innenfor mineralutvinning må derfor sees i et enda lengre perspektiv enn bare omstillingsarbeidet isolert.

6.1.2 Handel og tjenesteytende næringer

Handelsnæringen i en kommune blir naturlig avgrenset av befolkningstallet i kommunen og omlandet. I Sør-Varanger har trafikken fra Russland bidratt til en forholdsvis stor og aktiv handelsnæring. Selv om det største potensialet i omstillingsarbeidet ikke nødvendigvis ligger i den lokale handelsnæringen, er det viktig å bygge oppunder de handelsbedriftene som allerede finnes i kommunen for å hindre ytterligere nedgang i arbeidsplasser.

Øvrige tjenesteytende næringer i Sør-Varanger har et stort potensial. De bedriftene som opererer innenfor slike bransjer, eksempelvis IT og konsulentfirma, opplever at det er forholdsvis enkelt å rekruttere kompetent arbeidskraft til bedriftene, særlig i perioder der gruvegården går dårlig. Dette viser at behovet for flere, og mer varierte arbeidsplasser innenfor tjenesteytende næringer er tilstede. Slike bedrifter er i mindre grad enn tidligere stedbundne i etableringen sin, dette gjør at distriktskommuner som Sør-Varanger bør kunne konkurrere om arbeidsplassene på lik linje med andre kommuner. For å få til et bredere spekter av bedrifter innenfor tjenesteytende næringer, må det gjøres en jobb for å flere slike bedrifter til å etablere seg i kommunen.

Tidligere er Sør-Varangers kompetanse på Russland nevnt som et stort komparativt fortrinn. Utviklingsmulighetene for å skape tjenesteytende bedrifter basert på denne kompetansen og erfaringen med samhandling mot Russland bør være tilstede. Ut fra et inntrykk av at russlandskompetanse er mangelvare i norsk næringsliv, bør denne kompetansen være salgbar.

6.1.3 Opplevelsesbaserte næringer

Reiselivsnæringen er stor og viktig i Sør-Varanger, men svært mange intervjuobjekter peker på at dette er den enkeltnæringen i kommunen som har størst utviklingspotensial.

Selv om reiselivet er variert, er man fremdeles avhengig av den trafikken som kommer via Hurtigruten. I tillegg er det en forutsetning å bevare et flytilbud minimum på dagens nivå. En videreutvikling av reiselivet i Sør-Varanger trolig først og fremst i å skape flere aktiviteter og tilbud til turistene.

Både Sør-Varangers beliggenhet mot Russland og naturen i området gir noen muligheter for aktivitetsbasert turisme som kan videreutvikles. Eksempelvis har flere intervjuobjekter nevnt at med den nye snøscooterpolitikken som tillater bruk av rekreasjonsløyper, kan snøscooterturisme bli en næringsvei som gir stor lokal verdiskaping. Dette er en nisje som er stor både i Sverige og Finland, og det er trolig bare spørsmål om tid før også norske destinasjoner griper de mulighetene dette gir.

Det har blitt vedtatt en ny strategisk plan for å utvikle reiselivet i kommunen, «Masterplan – Sør-Varanger mot 2025». Denne har status som sektorplan i Sør-Varanger kommune. De sentrale aktørene i det lokale reiselivet bidro i utarbeidelsen av denne planen og den peker på flere utviklingsmuligheter og –tiltak som vil kunne bidra til å løfte næringen enda et hakk.

Sentrum i Kirkenes fremstår med utviklingspotensial. Hurtigruten har anløp et stykke utenfor sentrum og ved å få anløpet mer sentralt plassert vil dette generere mer trafikk. Å gjøre Kirkenes sentrum og omkringliggende områder mer attraktivt og tilrettelagt for turister, tror vi vil føre til økt verdiskaping.

Kulturnæringen og opplevelsesbaserte næringer utover de som retter seg mot turister, har også et stort potensial. Det finnes flere profesjonelle kulturaktører og kulturlivet fremstår som sterkere enn i mange sammenlignbare kommuner. Dette gir grobunn for videre utvikling også innen kulturnæringen. Vi ser at en aktiv lokal opplevelses- og kulturnæring er svært viktig for å skape lokal attraktivitet og bolyst, i tillegg til den direkte verdiskapingen det gir.

6.1.4 Primærnæringer

Det er fangst og oppdrett av sjømat som fremstår med størst utviklingspotensial innenfor primærnæringene. Verdiskapingen av sjømat er stor allerede i dag og vi tror det vil være mulig å få til enda mer verdiskaping. Havbruk blir pekt på som en i dag lite utnyttet mulighet i kommunen. Det kan synes som om det ligger et stort potensial i å få havbruksnæringen til å etablere seg i Sør-Varanger. Det er viktig at slike etableringer ikke går på bekostning av den eksisterende sjømatfangsten i kommunen.

De som er aktive i fiskerinæringen i Sør-Varanger, peker på at det er en generasjonsutfordring i bransjen. For mange fiskere nærmer seg pensjonsalder og det er for lite rekruttering til bransjen. Dette pekes på som en stor utfordring for å ta ut verdiskapingspotensialet som ligger i nærmiljøet. Å stimulere til rekruttering ved økte eksempelvis bedre etableringstilskudd, pekes på som et viktig bransjerettet virkemiddel. Den nasjonale kvotepolitikken er også viktig for å få til utvikling.

Det finnes også jordbruk med utviklingspotensial i Sør-Varanger. Fra næringen selv opplyses det om et stort, uutnyttet potensial for nydyrking. Selv om relativt få i kommunen har sitt hovedvirke innenfor landbruket i dag, vil det være viktig at man ikke får noen vesentlig avgang i næringen. Et omstillingsarbeid skal ikke gripe inn i eller komme i konkurranse med landbrukets ordinære virkemidler, men forsøke å understøtte satsinger der det er mulig.

Sør-Varanger, med en levende turistnæring, bør også ha et uutnyttet potensial innenfor produksjon og salg av småskalaproduisert mat. Forholdene bør ligge godt til rette for dette i Sør-Varanger, med god råvaretilgang, et eksisterende landbruksmiljø, stort nærmarked for omsetning av lokalmat og et generelt fokus på naturopplevelser og lokale attraksjoner.

6.2 Vurderinger

Selv om Sør-Varanger har et omstillingsbehov, er det lokalt et mangfoldig næringsliv med store utviklingsmuligheter innenfor flere sektorer som man bør forsøke å utnytte i omstillingsarbeidet. Disse mulighetene kommer både av naturgitte forhold i Sør-Varanger, Sør-Varangers beliggenhet og kompetansen i næringslivet.

Den viktigste forutsetningen for et vellykket omstillingsarbeid, er at man lykkes i å involvere det lokale næringslivet på en positiv måte og at næringslivet griper den ekstraordinære muligheten til å skape utvikling. Vi opplever at næringslivet i Sør-Varanger er fremoverlent i tilstrekkelig grad og bedriftene har i praksis vært gjennom en kontinuerlig omstilling de siste tiårene for å holde seg levedyktige. Det finnes mye bedrifter, bedriftsledere og fagkompetanse i kommunen som vil være helt sentralt å bygge videre på i omstillingsarbeidet.

Etter vår vurdering er den landbaserte industrien den enkeltsektoren i Sør-Varanger som har størst verdiskapingspotensial i omstillingsarbeidet. Det å ha en industriklynge å bygge videre på, med den kompetansen og de erfaringene dette gir, er et fortrinn Sør-Varanger bør utnytte godt i årene fremover. Vi tror at industrimiljøet er så sterkt at det kan og må være en motor i det videre utviklingsarbeidet lokalt.

Også reiseliv og kulturnæringen blir av flere pekt på som sektorer med et uutnyttet potensial man kan ta ut i løpet av omstillingsperioden. Dette er med utgangspunkt i at Sør-Varanger har en eksotisk beliggenhet, også for mange nordmenn, at man har naturgitte forutsetninger man ikke har utnyttet godt nok og at reiselivet fremstår som kompetent og utviklingsorientert. Det er veldig mye enklere å bygge videre på en næring som allerede er sterkt tilstede i en kommune enn å skulle bygge opp noe helt fra grunnen av. Dermed har Sør-Varanger et stort konkurransefortrinn innenfor reiseliv sammenlignet med mange andre norske kommuner.

Sør-Varangers beliggenhet gir også store muligheter. Både nærheten til Russland nevnt tidligere og Barentshavet som ressurs i seg selv gir Sør-Varanger muligheter for ytterligere verdiskaping. Sør-Varanger, og Øst-Finnmark for øvrig, har bygd opp et rykte som et hovedsete for fangst av den forholdsvis eksklusive kongekrabbe. Også fangst og foredling av villfisk tror vi har et utviklingspotensial for Sør-Varanger.

Bioøkonomi er stadig mer aktuelt i den offentlige debatten. Bruk av naturressurser og nye metoder for å produsere mat og andre produkter av fornybare ressurser kommer til å bli viktigere i en verden som vil oppleve knapphet på enkelte råvarer. Å ha en ressurs som Barentshavet i umiddelbar nærhet, som med sin lave temperatur og store volum vil kunne gi potensial for bioøkonomisk vekst, tror vi gir Sør-Varanger utviklingsmuligheter. Hvilke produkter og markedsområder det er snakk om, vet man

ikke nødvendigvis i dag, men at Barentshavet er en ressurs som gir utviklingsmuligheter, er vi overbevist om. Et helt konkret eksempel på et produkt som ser ut til å komme fort, er at produksjon av alger viser seg å ha stadig flere praktiske anvendelsesområder, og ha økonomiske anvendelsesområder.

Formelt er det ingen næringsforening i Sør-Varanger, men Kirkenes Næringshage fungerer i praksis som et samlingspunkt og næringsliv, med jevnlig næringslivsarrangementer og som næringslivets talerør opp mot Sør-Varanger kommune og andre relevante myndigheter. Selv om de formelle samarbeidsstrukturene er svake i Sør-Varanger, foregår det mye diskusjon og samarbeid innad i næringslivet. Mange aktører har vært en del av det lokale næringslivet i mange år, og dette gjør at man har opprettet uformelle samarbeidsformer på tvers av bedriftene. Å få på plass en mer strukturert tilnærming til det lokale næringssamarbeidet vil kunne være nyttig i omstillingsarbeidet.

Vi tror også det ligger et utviklingspotensial i å få på plass mer bedriftsrettet FoU-aktivitet i Sør-Varanger. Støtteordninger som Skattefunn og VRI blir av intervjuobjekter påpekt som underutnyttet lokalt. Også de Innovasjon Norge-administrerte ordningene mener enkelte har blitt underprioritert i Sør-Varanger. Dette gir store muligheter for å kunne bidra til utvikling utover de ordningene omstillingsarbeidet har til rådighet. FoU blir pekt på som stadig viktigere for å skape bedriftsutvikling. Å utnytte forskningsmulighetene som ligger i blant annet Skattefunn og VRI, og bruke omstillingsorganisasjonen til å promotere disse og koble næringsliv og FoU-aktører, mener vi vil gi næringslivet i Sør-Varanger store og i dag uante utviklingsmuligheter.

Å få landet havnediskusjonen og få en endelig beslutning på havnelokalisering og bygging, slik at Sør-Varanger kan bli et logistikknutepunkt for blant annet olje- og gassnæringen, er kanskje den utviklingsmuligheten som kan bidra størst til sysselsettingsvekst på kort sikt. Utfordringen for et omstillingsarbeid er at dette er et så stort arbeid, både med tanke på kostnader og at det kreves mye politisk strategi for å få ting på plass, at det å sørge for byggingen ikke nødvendigvis naturlig hører inn under omstillingsarbeidet. Å gjøre det lokale næringslivet være i stand utnytte de mulighetene en havneutvikling kan gi, er likevel et viktig arbeid for et omstillingsprogram.

7. Sør-Varanger kommunes rolle som tilrettelegger

7.1 Utviklingsbehov i det kommunale servicetilbudet

Som vist i kapittel 4.1.3, får Sør-Varanger kommune en relativt dårlig totalscore på Kommunal Rapports Kommunebarometer. Det er ingen enkeltfaktorer som bidrar særskilt negativt til denne totalscoren. Dette er en indikator på at det kommunale servicetilbudet har et forbedringspotensial, uten at det tilfaller denne analysen å peke på hverken konkrete områder som må forbedres eller konkrete forslag til tiltak.

Et godt kommunalt tilbud er generelt viktig for lokalsamfunnets attraktivitet. Derfor er det å sikre et godt tjenestetilbud viktig for å støtte opp under næringsarbeidet som skal gjøres i omstillingsperioden.

7.2 Kommunal næringservice, næringsbygg og næringsarealer

Sør-Varanger kommune selv sier at policyen på næringsutvikling har først og fremst vært å ta vare på de kommunale basisoppgavene og slik sett fungere som en tilrettelegger, men la næringslivet i kommunen få utvikle seg selv. Kommunen har siden 2002 ikke hatt en egen, dedikert nærings sjef. Næringsarbeidet har blitt ledet av plan- og utviklingssjefen. Næringslivet selv etterspør en egen dedikert ressurs til næringsarbeid, og det er nok en fordel om kommunen oppretter en slik stilling uavhengig av hvilken organisering man velger for omstillingsarbeidet.

Ledige, sentralt plasserte næringsareal er en mangelvare i mange kommuner. Også i Sør-Varanger blir dette pekt på som en utfordring. Enkelte lokale aktører mener at kommunen prioriterer næringsarealer for å få innflytting av større bedrifter utenfra, og at dette er en strategi som har hemmet det lokale næringsarbeidet i kommunen. Uavhengig av strategi, er tilstrekkelig tilgang på hensiktsmessig næringsareal viktig i omstillingsarbeidet Sør-Varanger nå skal inn i.

Kommunen ønsker å sette i gang programmet Næringsvennlig kommune fra høsten 2016. Dette er et program finansiert av Innovasjon Norge, der man ved å dybdeintervjue kommunal ledelse og næringsliv om kommunen som tilrettelegger, skal kunne komme frem til noen tiltak som skal gjøre kommunen mer næringslivsvennlig. Dette er ikke en obligatorisk del av omstillingsarbeidet i seg selv, men det er helt sentralt at kommunen som prosjekteier er sitt ansvar i omstillingsarbeidet bevisst og prioriterer arbeidet med å bli en enda bedre tilrettelegger for næringslivet.

7.3 Utvikling av senterstruktur og kommunikasjoner

Kirkenes er det klart definerte senteret i Sør-Varanger. Dette er det unison enighet om, og Sør-Varanger fremstår som en kommune med relativt lite strid mellom sentrum og de ulike bygdene rundt.

Kirkenes lufthavn Høybuktnoen er det viktigste kommunikasjonsknutepunktet i for transport ut av kommunen. Dette er et anlegg Avinor bestemmer over, og slik sett har ikke kommunen noen direkte myndighet der, men det er viktig at kommunen bruker sin rolle som tilrettelegger og pådriver også for å sikre et godt tilbud her i fremtiden.

En av de pågående diskusjonene i dag er hvor i Sør-Varanger det skal bygges ny havn. Her har ulike aktører og interessenter ulike forslag til løsning. Alle intervjuobjekter har uavhengig av ståsted pekt på at det er viktig å få et endelig vedtak i denne saken kjapt, slik at Sør-Varanger ikke havner bakpå i konkurransen om trafikk mellom Russland og «Vesten». Det skal også bygges en ny, offentlig stamnetthavn i Finnmark. Det er et krav om at en stamnetthavn skal være kommunal/offentlig eid, slik at kommunen må stå i førersetet for denne utbyggingen.

7.4 Utvikling av en lokal entreprenørskapskultur

Intervjuobjektene var noe uenige om hvor sterk eller svak den lokale gründerkulturen i Sør-Varanger er, men de fleste pekte på at det skjedde en holdningsendring da gruven ble lagt ned forrige gang, i 1996.

Frem til da hadde samfunnet levd godt med å ha en stor, statlig bedrift som hjørnestein, og det var aldri sett på som noe reelt behov for å bygge opp en gründerkultur. Mange av dagens ledende bedrifter i Sør-Varanger ble startet opp i denne perioden. Mange av intervjuobjektene pekte også på at da gruva ble startet opp igjen i 2009, førte det til en negativ påvirkning på den lokale gründerkulturen. Sysselsettingen i kommunen ble igjen høy, arbeidsledigheten null, og folk hadde i lenger behov for å starte for seg selv. Denne holdningen må man i dette omstillingsarbeidet i størst mulig grad forsøke å få en varig endring på.

Kommunen kan ikke selv skape en gründerkultur, men kommunen har en svært viktig rolle i å skape positivitet rundt det å være lokal gründer. Dette kan helt konkret gjøres ved å prioritere gründere i det kommunale næringsfondet. Kanskje minst like viktig er likevel signalene kommunen sender ut i sin kommunikasjon. I en kommune som Sør-Varanger må det være lov å prøve seg som gründer, det må være lov å lykkes og det må være lov å feile. Mange intervjuobjekter peker på at janteloven fremdeles er sterk i kommunen, og at dette er et hinder for å utvikle en bedre og mer variert gründerkultur.

Det er også viktig at man klarer å få til et større mangfold av sektorer som etablerer seg i kommunen. Selv om Sør-Varanger har et konkurransefortrinn i en sterk industritilhørighet, må man jobbe aktivt for å tiltrekke seg bedrifter og gründere også innenfor andre bransjer.

7.5 Kommunalt omdømme, renommé, merkevare

Sør-Varanger kommunes omdømme, renommé og merkevare må forklares ut fra to ulike perspektiver, intern i lokalmiljøet og ut mot resten av Norge og verden.

Sør-Varanger, og kanskje særlig Kirkenes, har en sterk merkevare i resten av Norge, og også i mange internasjonale miljøer. Sør-Varanger har hatt et nasjonalt søkelys på seg nærmest kontinuerlig siden andre verdenskrig, i tillegg til at mange har fått oppleve kommunen gjennom førstegangstjenesten eller som turist på Hurtigruten. Pasvikdalen er også en nasjonal merkevare som det kan være verdt å bygge videre på.

Svært mange har også vært bosatt i Sør-Varanger i forbindelse med avtjening av førstegangstjeneste, eller som yrkesmilitær. Dette er også med på å gi Sør-Varanger et større omdømme på nasjonalt nivå. Å ta vare på dette omdømmet og bruke de vernepliktige som fremtidige ambassadører for kommunen, vil være viktig også i fremtiden.

At Sør-Varanger har steder som er etablert som nasjonale merkevarer, er en styrke som man må bygge videre på i omstillingsarbeidet. Det er enklere å skape oppmerksomhet om kommunen når man har noe å bygge på, i stedet for å måtte starte helt fra grunnen av.

Omdømmet kommunen og kommunens tidligere arbeid har innad i Sør-Varangers næringsliv, er derimot av noe mer varierende art. Mange i næringslivet peker på at kommunen har hatt en altfor passiv holdning til næringsarbeid. Dette gjør at omdømmet til Sør-Varanger kommune er dårligere enn det bør være i det lokale næringslivet. For å få til et vellykket omstillingsarbeid er man helt avhengig av at kommuneadministrasjon, politisk ledelse, lokalt næringsliv og andre lokale interessenter drar i samme retning. Mye av disse uenighetene bør bli forsøkt løst ved å legge gamle

problemer bak seg, at alle parter utviser nødvendig romslighet og at kommunen fokuserer på sitt kommunikasjonsarbeid mot det lokale næringslivet.

8. Innsatsområder – anbefalinger og prioriteringer

Å prioritere innsatsområder i en såpass tidlig fase vil alltid være en balansegang mellom å forsøke å stake ut en langsiktig kurs for hele omstillingsarbeidet, samtidig som man gir nødvendig rom for å kunne gjøre andre prioriteringer underveis i perioden.

Vi vet at et vellykket omstillingsarbeid må være fundert på strategisk, langsiktig tenking. Samtidig vet vi at mange forutsetninger for næringsutvikling kan endre seg dramatisk bare på få år. Det er derfor viktig at man har en omstillingsorganisasjon som er i stand til å ta nødvendige beslutninger underveis i prosessen, samtidig som man har et langsiktig fokus.

I den foreløpige søknaden, innsendt KMD 30.mars 2016, ble det gjort en innledende prioritering av fem innsatsområder og ett støtteområde. I løpet av arbeidet med denne utviklingsanalysen, ser vi at de opprinnelige prioriteringene står seg godt, med enkelte spissinger og konkretiseringer. Vi har likevel valgt å ha en bred tilnærming i intervjuene med nøkkelpersoner, slik at de har kunnet komme med frie innspill til innsatsområdene.

Industri anser vi som det viktigste innsatsområdet. Det finnes mange solide og veldrevne bedrifter i kommunen som vi tror det går an å bygge videre og å skape nye arbeidsplasser ut fra. Av mer spissede satsingsområder foreslår vi Opplevelsesnæring i verdensklasse, Barentshavet som utviklingsressurs og Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland.

Entreprenørskapskultur og attraktivitet er et annet bransjeuavhengig satsingsområde vi mener Sør-Varanger bør sette i gang med. Dette er kanskje det innsatsområdet som gir minst uttelling på kort sikt, men som kan være det viktigste om man ser Sør-Varanger i et langsiktig perspektiv.

Disse innsatsområdene, og bevilgningene til de ulike innsatsområdene og konkrete prosjektene, bør forsøke å samhandle med de eksisterende virkemidlene som blant annet Innovasjon Norge disponerer. Dette betyr i praksis at bevilgningene i størst mulig grad bør gå til prosjekter og satsinger som ikke faller inn under Innovasjon Norges ordinære tilskuddsordninger.

Innsatsområde 1 – Industri og bergverk

Arbeidet med å lage utviklingsanalysen for Sør-Varanger har vist at til tross for konkursen i Sydvaranger Gruve AS, med påfølgende konsekvenser, har kommunen fremdeles en levende, oppegående og ressurssterkt industri. Sør-Varanger er et av få gjenlevende industrisamfunn i Norge og det er et fortrinn som i seg gir et potensial for verdiskaping.

Vi tror at å satse på å realisere utviklingspotensialet vi mener ligger i de eksisterende industribedriftene, vil være viktig for å nå målene Sør-Varanger har satt seg for omstillingsarbeidet. Næringslivslederne vi har intervjuet har vist vesentlig vilje til videre satsing og vekst i eksisterende bedrifter. Dette i kombinasjon med naturgitte fortrinn og internasjonale trender gir grunnlag for et betydelig utviklingspotensial.

Det et omstillingsarbeid kan bidra med for slike bedrifter, er blant annet å kunne økonomisk bidra til å få realisert nye utviklingsprosjekter i en tidlig fase som ellers ikke ville blitt gjennomført. Dette kan være prosjekter som har et stort potensial, men der det ligger såpass stor risiko eller er såpass tidkrevende at bedriftene ikke har mulighet til å realisere de uten ekstern støtte.

Målet med innsatsområdet er å skape ny vekst ved å gjøre eksisterende bedrifter bedre i stand til å utvikle mer-bedre lønnsomhet og økt bærekraft. Bedriftenes vekstpotensial vil bli viet betydelig oppmerksomhet og omstillingsarbeidet må prioritere de bedrifter og satsinger som vurderer å ha størst potensial. Kvalifisert rådgiving, oppfølging og arbeid i nettverk/klynger vil være blant bærebjelkene i innsatsområdet.

Innenfor dette innsatsområdet, bør det også prioriteres midler til eventuelle fremtidige mineralutnyttelser, på grunn av Sør-Varangers lange historie, store kompetanse og naturmessige fortrinn innenfor denne sektoren. Sør-Varanger har store mineralforekomster, fortrinnsvis innen jernmalm, men det er også påvist interessante forekomster av kvartsitt og edle metaller. Det vil etter vår mening være feil å legge mineral som eget innsatsområde, men mulighetene for nyetableringer i denne sektoren må nevnes og holdes åpne i en omstillingsprosess.

Utnyttelse av mineralforekomster, også utover gruen i Bjørnevatn, er et område med svært stort potensial. Samtidig vet vi at dette er prosesser som tar lang tid og som er kostbare. Skal omstillingsarbeidet prioritere midler til denne næringen, vil det derfor være mest konstruktive trolig å gi midler til helt innledende forundersøkelser. Rammene for omstillingsarbeidet vil uansett ikke bli store nok til å få en ny gruve/brudd oppe og gå i seg selv og vi mener midlene bør prioriteres på konkrete prosjekter som kan realiseres

Innsatsområde 2 – En opplevelsesnæring i verdensklasse

Hurtigrutas liggetid i Kirkenes har dannet grunnlag for å bygge opp en sterk opplevelsesnæring, der krav til kvalitet og profesjonalitet i alle ledd har vært påkrevd. Det har ikke vært noen formell organisering av den lokale reiselivsnæringa de siste 7-8 årene, og en mangler både destinasjonsselskap og turistinformasjon. Ved en bedre tilrettelegging vil næringa ha et stort utviklingspotensial.

Mange av intervjuobjektene peker også på at en for liten andel av hurtigruteturistene kommer innom Kirkenes sentrum og legger igjen penger der. Et lokalsamfunn vil alltid ønske at de tilreisende legger igjen enda mer midler i lokalsamfunnet, men vi tror det uutnyttede potensialet i Kirkenes kan være større enn de fleste andre steder dersom man får til enda bedre tilrettelegging.

I juni 2015 ble en sektorkommunedelplan for reiselivsutvikling vedtatt i kommunestyret. Dette er en plan hele næringa står samla bak. Reiselivsnæringa i Sør-Varanger skal løftes ved en bedre organisering, utvikling av nye reiselivstilbud og -produkt, få frem en tilpasset infrastruktur, bedre markedsføring og et samlet kompetanseløft. Denne planen, som hele reiselivsnæringa i kommunen har vært med på å lage og har stilt seg bak, bør ligge til grunn for satsingen på reiseliv i omstillingsarbeidet.

Når man snakker om opplevelsesnæringer, er det veldig lett å tenke bare på reiseliv. En av de tingene som kjennetegner næringslivet i Sør-Varanger, er også at man har en oppegående kulturnæring, med flere profesjonelle aktører. Disse aktørene bidrar ikke nødvendigvis med mange arbeidsplasser isolert sett, men de er svært viktige for å støtte opp satsingen i kommunen ellers. Både for å gi tilreisende aktiviteter som holder de lenger i kommunen, men kanskje særlig for å bygge kommunens attraktivitet for de fastboende, vil det være viktig å støtte opp kulturnæringene som en del av omstillingsarbeidet.

Vi mener opplevelsesnæringene i Sør-Varanger er den enkeltsektoren som har det største utviklingspotensialet det er mulig å utvikle via et omstillingsarbeid og anbefaler derfor at opplevelsesnæringer vies særlig fokus i arbeidet. Arbeidsplasspotensialet estimerer vi til ...

Innsatsområde 3 – Barentshavet som utviklingsressurs

Kommunens beliggenhet i det norsk-russiske grenseområdet i Barentshavet gir store muligheter for næringsutvikling.

Aktivitet innen offshoreaktivitet og logistikk har vært og vil være viktig også fremover. Kirkenes har gjennom de tre siste årene vært en viktig logistikkhavn for seismikk og surveyaktivitet i norsk og russisk del av Barentshavet. Åpningen av 23. konsesjonsrunde styrker mulighetene. Det er likevel et spørsmål om hvor mye ressurser man bør bruke av omstillingsarbeidet på disse sektorene. Dette er typisk svært store investeringer og beslutningene blir tatt på et nasjonalt/internasjonalt nivå. Politisk jobbing vil derfor etter vårt syn være minst like viktig for å få aktivitet fra disse sektorene som de rene omstillingsmidlene. Det bør likevel åpnes for at omstillingsmidlene kan brukes til lokale forstudier og forprosjekt som kan understøtte satsinger på Sør-Varanger som et logistikknutepunkt for transport mellom øst og vest.

De lokale fjordene er dype, relativt isfrie, og er godt skjermet for vær og vind. Disse gir store muligheter for logistikk, transitt og omlasting. Det foregår i dag omlasting av kondensater i området, og nærhet til olje- og gassressurser gjør at denne aktiviteten har utviklingsmuligheter. Pågående og økt aktivitet kan danne grunnlag for beredskapstjenester for regionen, både i Øst-Finnmark, og også i forhold til de russiske områdene.

Sør-Varanger er allerede en leverandør av sjømat med høy kvalitet. Kaldt, rent klima med langsom vekst er viktige komparative faktorer for lokal sjømat. Lokal kongekrabbe og røye oppdrettet på land har vunnet priser i nasjonale konkurranser. Det arbeides med løsninger hvor man utvider eksisterende kompetanse fra salg av levende kongekrabbe til Asia, til å også å omfatte salg av annen levende sjømat. I tillegg foregår det fangst av tradisjonell hvitfisk. Her er det ~~Vi mener at også dette har et~~ utnyttet eksportpotensial, og i tillegg kan det være bioøkonomisk potensial for høsting og foredling også av andre marine naturressurser.

En av de store utfordringene er rekrutteringen til fiskeribransjen lokalt. Gjennomsnittsalderen blant lokale aktører er økende, noe dagens aktører ser på med stor bekymring. Samtidig peker de selv på at det er mulig å utnytte kystressursene enda bedre og skape vesentlig flere lokale arbeidsplasser.

Det foregår noe oppdrett av laks som slaktes lokalt. Flere havbruksanlegg i havet utenfor Sør-Varanger vil gi både økt lokal aktivitet, verdiskaping og flere arbeidsplasser i Sør-Varanger. Samtidig vil det være en avveining opp mot det konvensjonelle fisket og fangsten av skalldyr i kommunen. Enkelte er bekymret for at en økt satsing på havbruksnæringen vil kunne fortrenge de eksisterende sjømatarbeidsplassene i kommunen og at nettogevinsten av en slik satsing derfor blir lav. Dette er en beslutning man må gjøre på et politisk nivå. Potensialet av havbruksnæringen er trolig stort, og så vil det være en politisk beslutning å avveie dette opp mot risikoene en slik satsing gir.

Innsatsområde 4 – Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland

Kirkenes har utviklet seg til å være det største kompetansesenteret på Nordvest-Russland i Norge. Selv om de fleste formelle utdanningstilbudene som gir russlandskompetanse ligger i Tromsø, har Sør-Varangers nærhet til Russland og lange historie med samhandling østover gitt en unik kompetanse. Forretningsforbindelser i Russland er i større grad enn i Norge basert på personlige relasjoner, den lange historien innbyggerne i Sør-Varanger har med Russland vil derfor være et ikke-kopierbart konkurransefortrinn for næringsutvikling i omstillingsarbeidet.

Helt siden ~~liberaliseringen begynnelsen på den frie~~av grensehandelen og ~~liberale~~ grensepasseringen mellom Norge og Russland på 1990-tallet, har russisk handel i Sør-Varanger hatt stor betydning. Men vestlige sanksjoner, lav oljepris og en svak rubel har svekket denne kontakten betydelig. Med komparative fortrinn som nærhet til et marked på 1 million mennesker og en solid russlandskompetanse i lokalt næringsliv, er tiden inne til å gjenreise det næringsmessige samarbeidet med Nordvest-Russland.

Selv om en svekket russisk økonomi har vært negativ for den lokale handelsnæringen, er det andre indikatorer som peker i positiv retning for dette innsatsområdet. Den svekkede rubelen gjør også at det blir mer attraktivt å importere varer og tjenester fra Russland og det vil være økonomisk mer gunstig å ha russiske underleverandører. Det er også satset stort på olje- og gassproduksjon i Nordvest-Russland, blant annet prosjektet Yamal LNG. Dette åpner opp nye markeder og prosjekter som man i Sør-Varanger hittil ikke har utnyttet godt nok.

Solid russlandserfaring i kombinasjon med evnen til å ta inn over seg de endringer som har funnet sted i det russiske samfunnet i løpet av de siste årene, må ligge til grunn for denne satsingen. Evnen til Viktigheten av å finne de riktige samarbeidspartnerne på russisk side vil være avgjørende. Samarbeid med nabokommunen Petchenga og Murmanskregionen er det mest nærliggende å prioritere i dette arbeidet.

Sør-Varanger har også en nærhet til Finland. Denne er ikke så mye offentlig diskutert og så godt kjent i nasjonal offentlighet som nærheten til Russland. På grunn av store avstander og få tettbygde strøk i Nord-Finland, er ikke samarbeidspotensialet nødvendigvis like stort som mot den russiske grensen, men det er likevel viktig å se de mulighetene som ligger i den finske grensa. Det opplyses om at det er mye turisme i Nord-Finland, blant annet knyttet til snøscooterkjøring, som det vil kunne være mulig å utnytte til økt verdiskaping også på norsk side. Det storpolitiske forholdet til Finland er også uproblematisk, slik at man ikke har det usikkerhetsmomentet i samarbeidet den veien.

Kirkenes ligger i en akse mellom finsk og russisk jernbane. En tilknytning til en eller begge av disse jernbanene vil bidra til å utvikle Kirkenes som logistikk-knutepunkt. I denne sammenhengen er det viktig å peke på mulighetene som ligger i å videreutvikle den nordlige sjørute via russisk territorier. En kommersiell trafikk via den nordlige sjøruten vil være viktig ikke bare i et norsk perspektiv, men også i forhold til nordiske og EU-interesser.

Dette innsatsområdet utnytter Sør-Varangers kanskje aller mest unike konkurransefortrinn, den praktiske russlandskompetansen. Potensialet i en slik satsing er udiskutabelt og ved en langsiktig, strategisk tenking kan man få til svært mye. Samtidig er det knyttet betydelig usikkerhet til dette innsatsområdet. Rammebetingelsene for satsingsområdet er i stor grad knyttet til makroøkonomiske og storpolitiske beslutninger. På det politiske plan kan og bør det jobbes opp mot de norske myndighetene for å påvirke forholdet til Russland, men utover dette har man lokalt liten påvirkningskraft på det som skjer. Forholdet mellom Russland og de vestlige landene, inkludert Norge, ser på et storpolitisk nivå ut til å ha forverret seg de siste årene. Fortsetter denne trenden kan det få konsekvenser for dette innsatsområdet, men på grunn av innsatsområdets potensial og Sør-Varangers unike posisjon, anbefaler vi likevel det som et prioritert område.

Støtteområde – Entreprenørskapskultur og attraktivitet

En gjennomgående tilbakemelding fra intervjuobjektene, har vært at Sør-Varanger ikke har hatt en god nok kultur for nyetableringer. Dette har historiske årsaker ved at samfunnet tradisjonelt har vært et samfunn med en stor hjørnesteinsbedrift tilknyttet gruvevirksomhet.

Flere intervjuobjekter peker på at kulturen har bedret seg vesentlig siden gruvene ble avviklet på 90-tallet. Mange av dagens sentrale bedrifter i Sør-Varanger ble startet opp i denne perioden og det kan virke som om avviklingen på 90-tallet, med påfølgende omstillingsarbeid, gav et løft i gründeraktiviteten i kommunen. Det kan virke som om fokuset på gründere forsvant da gruva ble vedtatt startet opp igjen i 2009 og antallet nyetablerte bedrifter har det siste tiåret vært lavt. Dette blir forklart med at i etterkant av oppstarten var arbeidsledigheten igjen null og man hadde ikke behov for å starte for seg selv og skape en egen arbeidsplass.

Vi anbefaler at det gjøres en ekstraordinær innsats for å få en enda sterkere gründerkultur i Sør-Varanger enn i dag. Aktører som Kirkenes Næringshage og nyetablerte Tivoli North gjør allerede en jobb for å bidra til dette, men vi tror et omstillingsarbeid har et særlig ansvar for å løfte dette fram ytterligere. Dette må gjøres både for å få til en kulturendring i Sør-Varanger, det skal være lov å prøve for seg selv, samtidig som vi tror dette vil kunne bidra til å få lokale bedrifter innen flere sektorer enn i dag. IT-sektoren peker seg ut som en sektor som er underrepresentert i kommunen, med noen få unntak.

Vi vet at å satse på gründere ofte ikke gir umiddelbart stor effekt på verdiskapingen og sysselsettingstallene, effektene kommer typisk etter noen år. For måloppnåelsen til omstillingsarbeidet isolert, vil dette innsatsområdet derfor trolig ikke gi det viktigste bidraget. For fremtiden til Sør-Varanger som samfunn, mener vi likevel det er helt nødvendig at omstillingsarbeidet tar dette innsatsområdet på alvor.

Parallelt med det å skape en lokal gründerkultur, må det gjøres en tilsvarende jobb på attraktivitet. Dette kan sees i fra to perspektiver: attraktivitet for Sør-Varanger som bosted og attraktivitet for Sør-Varanger som sted å lokalisere en bedrift. Kampen om kompetent arbeidskraft og spennende bedrifter vil bare øke i årene som kommer. Undersøkelser viser at Sør-Varanger eksporterer ung arbeidskraft ut av kommunen, noe som også vises igjen i den demografiske utviklingen. Å jobbe for å øke og å synliggjøre Sør-Varangers attraktivitet vil være viktig i omstillingsarbeidet.

Litteraturliste

De viktigste dokumentene vi har brukt som bakgrunnsinfo i utviklingsanalysen er listet opp nedenfor:

Kommunalt planverk og prosessdokumenter

Masterplan reiseliv – Sør-Varanger mot 2025

Sluttrapport «Pendelen skal svinge andre veien – Bolystprosjekt Kirkenes Næringshage»

Landbruksplan for Sør-Varanger 2015-2018

Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026

Forskningslitteratur og rapporter

Knutepunkt Kirkenes – Utviklingen innenfor internasjonal godstransport og offshorevirksomhet i Barentshavet og i russisk del av Arktis, sett i et vekstperspektiv for Kirkenes havn

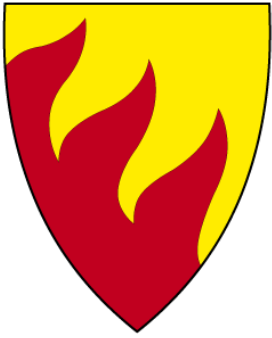
Analyse kortsiktige omstillingstiltak for næringslivet i Sør-Varanger – Kirkenes Næringshage

Konsekvensanalyse – Konkurs ved Sydvaranger Gruve AS

Vedlegg

Sør-Varanger i Kommune-NM

Indikator	Forklaring	Resultat Sør-Varanger 2015	
		Fylket	Landet
Næringsliv	<ul style="list-style-type: none"> • Verdiskaping • Nyetableringer • Inntektsnivå • Privat sysselsetting • Privat sysselsettingsvekst 	7	313
Arbeidsmarkedet	<ul style="list-style-type: none"> • Sysselsettingsandel • Sykefravær • Uføre • Arbeidsledige • Arbeidsmarkedsintegrasjon 	4	330
Demografi	<ul style="list-style-type: none"> • Befolkningsvekst • Yngre vs eldre i arbeidsstyrken • Netto innflytting • Aldring 	3	57
Kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> • Andel med minst 4 års høyere utdanning • Andel sysselsatte med bestått fagutdanning • Andel sysselsatte med teknisk og naturvitenskapelig utdanning (opptil 4 år) 	4	129
Kommunal økonomi	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunale administrasjonsutgifter • Eiendomsskatt fra næringseiendom i gjennomsnitt per sysselsatt • Kommuneinntekter i forhold til utgifter • Kommunens kjøp av private tjenester som andel av driftsutgifter • Kommunal betalingsevne 	2	142

Omstillingsplan 2016–2022

Sør-Varanger kommune

Versjon: 1.2 - 2.juni 2016

Behandlet av styringsgruppa: 2. juni 2016

Vedtatt av kommunestyret: xx. juni 2016

Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn for omstillingsarbeidet	3
1.1 Bakgrunn for omstillingsstatusen	3
1.2 Oppsummering av strategisk utviklingsanalyse og andre tiltak i strategi og forankringsfasen.....	4
1.3 Plandokumentet	6
1.4 Avgrensninger	6
2. Visjon og mål for omstillingsarbeidet.....	7
2.1 Visjon for omstillingsarbeidet.....	7
2.2 Hovedmål	7
2.3 Effektmål	8
3. Innsatsområder	9
3.1 Industri.....	10
3.1.1 Mål	10
3.1.2 Strategi.....	10
3.2 Opplevelsesnæring i verdensklasse.....	12
3.2.1 Mål	12
3.2.2 Strategi.....	12
3.3 Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland	14
3.3.1 Mål	14
3.3.2 Strategi.....	14
3.4 Barentshavet som utviklingsressurs	15
3.4.1 Mål	15
3.4.2 Strategi.....	15
3.5 Etablererkultur og attraktivitet.....	16
3.5.1 Mål	16
3.5.2 Strategi.....	16
3.6 Andre prosjekter	17
3.6.1 Mål	17
3.6.2 Strategi.....	17
4. Organisering av omstillingsarbeidet.....	18
4.1 Beskrivelse av omstillingsorganisasjonen	18
5. Ressursinnsats og finansiering	20
5.1 Overordnet finansiering	20
5.2 Ressurser fordelt på innsatsområder	21
Vedlegg.....	23
1. Kommunikasjonsstrategi.....	23

1. Bakgrunn for omstillingsarbeidet

1.1 Bakgrunn for omstillingsstatusen

I november 2015 ble Sydvaranger Gruve AS slått konkurs, og 422 arbeidsplasser gikk tapt. Sydvaranger Gruve AS var den viktigste private sysselsetteren i Sør-Varanger.

I tillegg opplever Sør-Varanger en situasjon der handelstrafikken og kjøp av andre tjenester fra Russland på grunn av sviktende russisk økonomi og valutakurs har gått drastisk ned i 2015 og 2016, samtidig som internasjonale sanksjoner mot Russland legger begrensninger på handel med varer til olje- og gassnæring. Dette bidrar til å forsterke en allerede vanskelig situasjon.

Den første malmlasten fra Sør-Varanger ble skipet ut i 1910. Gruvedriften ga kommunen sterk vekst, og i 1939 hadde virksomheten 1850 ansatte. Etter andre verdenskrig lå virksomheten nede, men utover på 1950-tallet ble verket gjenreist med staten som største eier. På midten av 1970 tallet hadde virksomheten over 1500 ansatte. I 1997 ble AS Sydvaranger nedlagt etter at Stortinget i 1996 vedtok å ikke gi ytterligere statsstøtte.

Folketallet i Sør-Varanger vokste i denne perioden fra knappe 2.000 i år 1900 til nesten 10.000 ved utbruddet av andre verdenskrig. Midt på 1970-tallet var folketallet steget til knappe 11.000, for så å synke i årene framover. Pr i januar 2016 hadde kommunen 10.227 innbyggere.

Utover på 2000-tallet ble det på ny aktivitet i gruvevirksomheten i Sør-Varanger. Sydvaranger Gruve AS ble etablert for å rehabilitere gruve, jernbane og fabrikker, og startet produksjon av høyverdig jernmalmkonsentrat. Selskapet var et norsk, heleid datterselskap av Northern Iron Ltd. som ble børsnotert i Australia desember 2007. Etter en hektisk etableringsfase ble gruedrifta startet opp i mai 2009, med første utskipning av 70.000 tonn jernmalmkonsentrat i november samme år.

Grunnet lav verdensmarkedspris på jernmalmkonsentrat klarte ikke virksomheten å oppnå lønnsom drift, og den 18. november 2015 meldte Sydvaranger Gruve AS seg konkurs til Skifteretten.

Finnmark fylkeskommune inngikk avtale med Norconsult om gjennomføring av samfunnsmessig konsekvensanalyse. I tillegg til å belyse konsekvensene av konkursen ved Sydvaranger Gruve AS, belyser analysen også konsekvensene av de pågående handelsrestriksjonene mellom Russland og Norge, den generelle nedgangen i russisk økonomi og rubelens svekkelse.

Konsekvensanalysen (datert 23. mars 2016) estimerer det potensielle tapet av arbeidsplasser totalt sett, inkludert ringvirkningene, til å være om lag 730 arbeidsplasser i Sør-Varanger

kommune. Dette tallet er identisk med konsekvensen for Øst-Finnmark idet bortfallet av de innkjøp gruveselskapet hadde i Øst-Finnmark rammet Sør-Varanger fullt ut.

Sysselsettingsmessig konsekvens av konkursen i gruveselskapet er en nedgang i sysselsettinga i Sør-Varanger på 12,9 %.

I tillegg kommer effekter som følge av nedgang i handelstrafikken fra Russland og redusert aktivitet innen petroleumsnæringen. Dette er faktorer som påvirker sysselsettingsutviklingen i Sør-Varanger negativt, og må tas hensyn til i omstillingsarbeidet.

I starten av april 2016 ble det kjent at selskap kontrollert av Tschudi-gruppen hadde kjøpt konkursboet, med langsiktig målsetting om oppstart av gruvevirksomhet. Dette representerer en interessant mulighet for Sør-Varanger, men omstillingsbehovet vurderes som uendret.

1.2 Oppsummering av strategisk utviklingsanalyse og andre tiltak i strategi og forankringsfasen

Analysen "Strategisk utviklingsanalyse Sør-Varanger kommune 2016" datert 25. mai 2016 beskriver Sør-Varanger kommune i regionalt perspektiv, komparative fortrinn for næringsutvikling i kommunen, utviklingsmuligheter rundt eksisterende næringsliv og kommunens rolle som tilrettelegger.

I arbeidet med den strategiske utviklingsanalysen er det gjennomført 41 intervjuer med til sammen 46 personer fra næringsliv, den politiske og administrative ledelsen i kommunen samt en del eksterne ressurspersoner med kjennskap til kommunen. I tillegg er det gjennomført to folkemøter.

Det første folkemøte ble gjennomført 21. april, og hadde ca 165 deltagere. Møtet var et åpent informasjonsmøte om omstillingsarbeidet i Sør-Varanger. På møtet ble foreløpig omstillingssøknad presentert og diskutert, samt at Tschudi presenterte sine planer for nye Sydvaranger AS og Norconsult presenterte konsekvensanalysen.

Det andre folkemøtet ble gjennomført den 12. mai. Også dette var et åpent informasjonsmøte. I møtet ble utkast til strategisk utviklingsanalyse og utkast til omstillingsplan presentert og gjennomgått av Proneo. Det ble dessuten gjennomført et gruppearbeid for å få innspill til handlingsplanen for det første året. Møtet hadde ca. 60 deltagere, hvorav halvparten deltok på gruppearbeidet.

Den strategiske utviklingsanalysen – utfordringer:

På grunn av beliggenhet er Sør-Varanger sin egen bo- og arbeidsmarkedsregion med om lag 5 500 sysselsatte. Dette, sammen med at sysselsettingen i Sør-Varanger har vært svært avhengig av gruedriften, gjør kommunen ekstra sårbar.

Å gå fra å være et samfunn med en stor hjørnesteinsbedrift til å få et enda større mangfold av mindre bedrifter som bidrar til sysselsetting, er en omstilling som man vet tar tid og som krever mye holdningsskapende arbeid. Dette må man ha forståelse for, samtidig som et omstillingsarbeid i praksis er nødt til å levere resultater fra dag 1 for å sikre nødvendig legitimitet. Denne balansegangen må også være en sentral del av kommunikasjonen i omstillingsarbeidet.

Den strategiske utviklingsanalysen – muligheter:

Mulighetene i Sør-Varanger fremstår som store. Et omstillingsarbeid må baseres på de fortrinn kommunen har. Det finnes flere åpenbare muligheter i Sør-Varanger som kan utnyttes i omstillingsarbeidet. Det som i utgangspunktet fremstår som de mest interessante mulighetene er:

- Naturgitte muligheter knyttet til utnyttelse av Barentshavet og reiseliv
- Lang industrierfaring og –kompetanse
- Et levende næringsliv med utviklingspotensial også innenfor andre sektorer
- En geografisk beliggenhet som muliggjør en satsing på Sør-Varanger som logistikknutepunkt

Utviklingsanalysen foreslår følgende prioriterte innsatsområder for omstillingsarbeidet i Sør-Varanger:

- Industri
- Opplevelsesnæring i verdensklasse
- Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland
- Barentshavet som utviklingsressurs
- Etablererkultur og attraktivitet

Det siste innsatsområdet anbefales å være et bransjeuavhengig satsingsområde som både støtter opp under de fire andre innsatsområdene, men også fanger opp sektorer som ikke faller naturlig inn under de fire innsatsområdene.

Omstillingsplanen følger i all hovedsak utviklingsanalysens anbefalinger.

I den foreløpige søknaden, innsendt KMD 30.mars 2016, ble det gjort en innledende prioritering av fem innsatsområder og ett støtteområde. I løpet av arbeidet med utviklingsanalysen, ser en at de opprinnelige prioriteringene står seg godt, med enkelte spissinger og konkretiseringer. Blant annet anføres det at kompetanse som eget innsatsområde er tatt ut, og at det i stedet er lagt inn kompetanse som strategi innen de andre innsatsområdene.

For å sikre at omstillingsarbeidet i Sør-Varanger også kan fange opp og bidra til utvikling av arbeidsplasser utenom de mer bransjespesifikke innsatsområdene er det lagt opp til et sjette innsatsområde – Andre prosjekter.

1.3 Plandokumentet

Formålet med omstillingsplanen er å utvikle et plangrunnlag som begrunner og prioriterer bruken av de ekstraordinære midler som kanaliseres gjennom omstillingsstatusen.

Omstillingsplanen er utarbeidet parallelt med og i etterkant av strategisk utviklingsanalyse. Forankring av planen og dens prioriteringer er dermed forankret i samme prosess som strategisk utviklingsanalyse. Plangrunnlaget ble utviklet i perioden april til mai 2016.

Omstillingsplanen har et tidsperspektiv på 6 år, fra juli 2016 til juli 2022. Omstillingsplanen beskriver situasjonen forut for omstillingssøknaden og bakgrunnen for omstillingsbehovet, målene for omstillingsarbeidet og de prioriterte innsatsområder. Innsatsområdene gir uttrykk for satsingsområder eller veivalg for å nå målsettingene.

Omstillingsplanen er vedtatt av kommunestyret i Sør-Varanger kommune.

Det skal utarbeides årlige handlingsplaner, som også skal vedtas av kommunestyret.

1.4 Avgrensninger

Forvaltning av omstillingsmidlene reguleres av Forskrift for de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene over statsbudsjettets kapittel 551 post 60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling.

Prosjekter innenfor tradisjonell jord- og skogbruksdrift som kan tildeles støtte av det ordinære virkemiddelapparatet med midler fra jordbruksavtalen kan normalt ikke tildeles omstillingsmidler.

Omstillingsarbeidet er et ekstraordinært næringsutviklingsarbeid, og de forventede resultater av prosjekter og tiltak som støttes av omstillingsmidlene skal materialiseres i form av arbeidsplasser. Det betyr igjen at prosjekter med annen målsetting enn arbeidsplasser vanskelig kan prioriteres. Unntaket er kompetanseutviklingstiltak eller tiltak med effekter innen utvikling av etablererkultur som nevnt i innsatsområdenes strategier.

2. Visjon og mål for omstillingsarbeidet

Omstillingsperioden vil vare i seks år fra 1. juli 2016 til 30. juni 2022. Sør-Varanger kommune skal i omstillingsperioden arbeide for å erstatte tapte arbeidsplasser etter konkursen i Sydvaranger Gruve AS inkludert ringvirkninger, samt tapte arbeidsplasser som følge av nedgang i handelstrafikken fra Russland og redusert aktivitet innen petroleumsnæringen.

Dette skal skje gjennom et bredt engasjement fra befolkningen, næringslivet i kommunen, stat og fylkeskommunen.

2.1 Visjon for omstillingsarbeidet

Analysene i forprosjektfasen viser et næringsliv med vekstpotensial. Utfordringen ligger i å realisere dette potensialet gjennom å bidra til å utløse vekstkraften. Omstillingsplanen ivaretar den helhetlige tenkningen som trengs for visjonen:

Et attraktivt lokalsamfunn i vekst

2.2 Hovedmål

Bidra til å utvikle og sikre utvikle 300 arbeidsplasser i Sør-Varanger i løpet av 6 år. I tillegg skal omstillingsarbeidet bidra til økt robusthet i næringslivet.

Periodisert og fordelt på innsatsområder vil målet se slik ut:

Prioriterte innsatsområder/år:	2016/2017*	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Industri	20	20	25	25	25	10	125
Opplevelsesnæring ~~en~~ i verdensklasse	10	15	15	15	15	5	75
Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland	6	6	6	6	3	3	30
Barentshavet som utviklingsressurs	8	8	12	12	6	4	50
Etablererkultur og attraktivitet	-	-	-	-	-	-	-
Andre prosjekter	3	3	4	4	3	3	20
Sum arbeidsplasser pr år	47	52	62	62	52	25	300

*2016 og 2017 slått sammen og Handlingsplan for 1.år dekker samme periode.

Arbeidsplassene skal måles via innrapportering fra enkeltprosjekter ved hjelp av prosjektlederrapporten. Prosjektlederrapporten er en del av prosjektleders sluttrapport til leder for omstillingsarbeidet. Det er altså de arbeidsplasser omstillingsarbeidet bidrar til å sikre og skape, gjennom å støtte enkeltprosjekter, som skal regnes med.

Innenfor hvert enkelt innsatsområde er det beskrevet delmål.

2.3 Effektmål

Den direkte effekten av omstillingsarbeidet vil være realiseringen av hovedmålet på 300 nye arbeidsplasser.

Dette vil legge grunnlaget for ny vekst og optimisme, det vil føre til kompetanseutvikling og økt bolyst. Sør-Varanger vil bli mer attraktivt for etablering av nye bedrifter og legge grunnlaget for netto innflytting.

For å se på hvordan Sør-Varanger utvikler seg legges det opp til å følge utviklingen innen utvalgte, målbare områder:

Generelle effektmål

- Befolkningsutvikling og demografi

Konkrete effektmål

- Vekst i private arbeidsplasser og økning i omsetning
- Høyere etablererfrekvens
- Økning i antall nyetableringer
- Økning i andel lønnsomme foretak

Disse effektmålene skal måles årlig ved å innhente data fra SSB med hensyn på befolkningsutvikling, demografi og økonomisk utvikling i lokale bedrifter. I tillegg skal årlige data fra NHOs Nærings NM og Kommune NM vektlegges.

En ønsker å legge opp til raskt å kunne korrigere strategi underveis i omstillingsarbeidet. Kunnskap om de ulike effektene av omstillingsarbeidet vil utvikles løpende, blant annet gjennom å foreta ulike målinger underveis.

3. Innsatsområder

Forslag til enkelttiltak/prosjekter for hvert innsatsområde beskrives i årlige handlingsplaner.

Under hvert enkelt innsatsområde er det angitt strategier, benevnt med bokstav (A til X) og navn. Disse finnes også igjen under de enkelte innsatsområder i Handlingsplanen.

Omstillingsprogrammet vil gjennomgående og innenfor alle innsatsområder, arbeide for å utvikle møteplasser, stimulere til økt samarbeid og være diskusjonspartner og pådriver for næringslivet i Sør-Varanger.

Å prioritere innsatsområder i en såpass tidlig fase vil alltid være en balansegang mellom å forsøke å stake ut en langsiktig kurs for hele omstillingsarbeidet, samtidig som man gir nødvendig rom for å kunne gjøre andre prioriteringer underveis i perioden.

Et vellykket omstillingsarbeid må være fundert på strategisk, langsiktig tenking. Samtidig vet en at mange forutsetninger for næringsutvikling kan endre seg dramatisk bare på få år. Det er derfor viktig at omstillingsarbeidet er fleksibelt, tar tak i muligheter man i dag ikke overskuer og fatter nødvendige beslutninger underveis, samtidig som man ha et langsiktig fokus.

3.1 Industri

Sør-Varanger har et rikt og allsidig næringsliv. Industri, kulturnæring, bergverk, handel, bygg- og anlegg, logistikkvirksomhet, sjømat, fiskeri og grenseoverskridende næringssamarbeid er næringer med betydelig aktivitet og vekstpotensial.

Det som framheves som komparativt fortrinn er allikevel Sør-Varangers lange industritradisjoner, industrierfaringen og industrikompetansen. Å støtte opp om industribedriftene og bygge videre på den industrien som finnes i kommunen, inkludert bergverk og bygg- og anleggsnæring, vil bli sentralt i omstillingsarbeidet.

Med bakgrunn i særegen lokal kompetanse og nettverk, naturgitte fortrinn, og internasjonale trender vil dette innsatsområdet kunne bidra til innovasjoner innen produkt, marked, distribusjon og organisasjon som igjen vil skape grunnlag for høyere effektivitet, økt markedsfokus, bedre lønnsomhet, økt bærekraft og sysselsettingsvekst i industrien i Sør-Varanger.

Lokal industri peker selv på kompetanseutvikling, nettverksbygging og samarbeid som viktige faktorer for videre utvikling.

Innovasjoner kan resultere i både knoppskytinger (nye bedrifter), nye forretningsområder i eksisterende bedrifter eller effektivisering for økt lønnsomhet.

3.1.1 Mål

Minimum **125 nye arbeidsplasser** i industrien i Sør-Varanger innen 2022.

Periodisert vil målet se slik ut:

	2016/2017	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Industri	20	20	25	25	25	10	125

Delmål:

- 6 nye industribedrifter i perioden gjennom knoppskyting
- 4 nyetablerte industribedrifter
- 25 bedriftsutviklingsprosjekter med utgangspunkt i eksisterende industribedrifter i perioden

3.1.2 Strategi

A. **Proaktivt arbeid.** Proaktivt arbeid mot industrien for å høyne ambisjoner, avdekke utviklingspotensial og mulige knoppskytinger samt identifisere utviklingsprosjekter

B. **Bedriftsrettede tiltak.** Støtte ulike bedriftsrettede tiltak med utgangspunkt i ideer fra bedriftene

- C. **Nettverk og klynger.** Økt konkurransekraft gjennom å bidra til å utvikle og holde liv i samhandlingsarenaer for lokal industri samt etablere relevante nettverk med eksterne nærings- og kompetansemiljø
- D. **Kompetanse.** Bistå eksisterende/ny industri i å avdekke behov og etterspørre kunnskap og kompetansehevende tiltak samt initiere og gjennomføre ulike tiltak

Strategi B Bedriftsrettede tiltak vil også kunne ha et betydelig fokus mot nyetablerere innen industri

3.2 Opplevelsesnæring~~er~~ i verdensklasse

Basert på sitt unike fortrinn – beliggenheten, men også god infrastruktur, et godt servicetilbud, attraktive opplevelsestilbud, sitt særegne kunst- og kulturmiljø og profesjonelle aktører skal opplevelsesnæringen i Sør-Varanger utvikles videre til å bli en verdenskjent helårlig reiselivsdestinasjon med kunst- og kulturproduksjon i verdensklasse.

Masterplan for reiselivsutvikling Sør-Varanger mot 2025 er utarbeidet. Planen har status som kommunal sektorplan og er et overordnet og helhetlig rammeverk for utviklingen av Sør-Varanger som reisemål. Masterplanen er godt forankret i lokal opplevelsesnæring.

Masterplanen og dens målsettinger og anbefalinger legges til grunn for innsatsområdet. Omstillingsarbeidet skal befatte seg med utviklingsrelaterte oppgaver utledet av masterplanen og ikke finansiering av driftsoppgaver eller investeringstiltak.

Kunst- og kulturmiljøet i sør Varanger kan betegnes som unikt, solid og med faglig høy kompetanse. Det produseres mer internasjonal kunst og kultur her enn noe annet sted i Norge. Dette styrker innsatsområdet.

Utvikling av kultur- og opplevelsesnæring og Sør-Varanger som opplevelsesarena vil ha helt klare styrker i forhold til å utvikle attraktivitet for Sør-Varanger som bo- og arbeidssted.

3.2.1 Mål

Minimum **75 nye arbeidsplasser** i opplevelsesnæringen i Sør-Varanger innen 2022.

Periodisert vil målet se slik ut:

	2016/2017	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Opplevelsesnæring ~~er~~ i verdensklasse	10	15	15	15	15	5	75

Delmål:

- 6 nye bedrifter i omstillingsperioden
- 12 bedriftsutviklingsprosjekter med utgangspunkt i eksisterende bedrifter i perioden
- 6 fellesprosjekter gjennomført i perioden

3.2.2 Strategi

E. **Posisjonering og kommunikasjon.** Styrke Sør-Varangers posisjon som internasjonalt reisemål

gjennom styrket kommunikasjons- og profileringsarbeid.

F. **Tilgjengelighet og kapasitet.** Bidra til å bedre reisemålets tilgjengelighet og til å øke kapasiteten på reisemålet

- G. **Ledelse.** Styrke ledelsen av reisemålet for å sikre god utvikling av samarbeidsrelasjoner og langsiktig strategisk tenkning.
- H. **Opplevelsesarena.** Bidra til å styrke sentrum som opplevelsesarena. Utnytte Hurtigrutas anløp som fortrinn enda bedre enn i dag.
- I. **Opplevelsesproduksjon.** Bedriftsrettede tiltak knyttet til utvikling av nye og videreutvikling av eksisterende opplevelsesprodukter.
- J. **Kunst- og kulturproduksjon.** Bedriftsrettede tiltak knyttet til utvikling av nye og videreutvikling av eksisterende kulturprodukter,
- K. **Kompetanse.** Bistå opplevelsesnæring i å avdekke behov og etterspørre kunnskap og kompetansehevende tiltak samt initiere og gjennomføre ulike tiltak

Strategi I Opplevelsesproduksjon og J Kulturproduksjon vil også kunne ha et betydelig fokus mot nyetablerere innen opplevelsesnæring

3.3 Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland

Lokal kompetanse og nettverk knyttet til grenseoverskridende handel og samarbeid med Russland og Finland er framhevet som et komparativt fortrinn for Sør-Varanger. I tillegg gjør beliggenheten at Sør-Varanger har tilgang til et marked på omkring 1 million mennesker.

Innsatsområdet har betydelig potensial, selv om vestlige sanksjoner og svak rubel har redusert aktiviteten betydelig de siste årene. Det antas at disse storpolitiske utfordringene kan møtes ved å utnytte beliggenheten i forhold til Russland på andre måter, for eksempel gjennom å bringe Russland til Sør-Varanger.

3.3.1 Mål

Minimum **30 nye arbeidsplasser** knyttet til verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland i Sør-Varanger innen 2022. Periodisert vil målet se slik ut:

	2016/2017	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland	6	6	6	6	3	3	30

Delmål:

- 6 grenseoverskridende bedriftssamarbeid etablert i perioden
- 3 norske bedrifter etablert i Russland i perioden
- 6 utviklingsprosjekter gjennomført i perioden
- Konkret eksempel på å trekke Russland til Norge etablert

3.3.2 Strategi

- L. **Kompetanse – partnerskap - nettverk.** Bistå næringslivet i å avdekke behov og etterspørre kunnskap og kompetansehevende tiltak samt bistå i å finne partnere og etablere/drive relevante nettverk på tvers av bransjer.
- M. **Bedriftsrettede tiltak.** Støtte ulike grenseoverskridende, bedriftsrettede tiltak med utgangspunkt i ideer fra bedriftene.
- N. **Trekke Russland til Norge.** Støtte ulike prosjekter og tiltak som bidrar til å utnytte beliggenheten til Russland uten å bevege seg over landegrensene.

3.4 Barentshavet som utviklingsressurs

Innsatsområdet utnytter et av Sør-Varangers fortinn – geografisk beliggenhet. Barentshavet ligger i umiddelbar nærhet, de lokale fjordene er dype, relativt isfrie og godt skjermet for naturkreftene. Dette gir store muligheter for å utvikle og videreutvikle lokal næring basert innen offshorerelatert virksomhet, logistikk, omlasting-, transitt- og terminalvirksomhet.

Sør-Varanger har allerede en betydelig sjømatnæring. Kaldt, rent klima og langsom vekst er viktige komparative fortrinn for utvikling av næringa. I tillegg ligger det godt til rette for utvikling av fiskeri. Sistnevnte, og særlig kongekrabbe, er også viktige opplevelsprodukt for utvikling av opplevelsdestinasjonen Sør-Varanger.

3.4.1 Mål

Minimum 50 nye arbeidsplasser knyttet til Barentshavet som utviklingsressurs i Sør-Varanger innen 2022. Periodisert vil målet se slik ut:

	2016/2017	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Barentshavet som utviklingsressurs	8	8	12	12	6	4	50

Delmål:

- 6 nye bedrifter i omstillingsperioden
- 6 bedriftsutviklingsprosjekter med utgangspunkt i eksisterende bedrifter i perioden
- Samhandlingsmodell-/arena for leverandørutvikling etablert og fungerende i løpet av perioden

3.4.2 Strategi

- O. **Bedriftsrettede tiltak.** Støtte ulike bedriftsrettede tiltak med utgangspunkt i ideer fra bedriftene.
- P. **Kompetanse.** Bistå næringsaktørene i å avdekke behov og etterspørre kunnskap og kompetansehevende tiltak samt initiere og gjennomføre ulike tiltak.
- Q. **Rekruttering.** Bistå næringslivet i arbeidet med å sikre rekruttering til fiskerinæringen
- R. **Leverandørutvikling.** Støtte konkrete tiltak som bidrar til å øke andelen lokale leverandører knyttet til aktivitet i og i tilknytning til Barentshavet
- S. **23. konsesjonsrunde.** Utnytte mulighetene 23. konsesjonsrunde gir til å skape lokal næringsutvikling.

Strategi O Bedriftsrettede tiltak vil også kunne ha et betydelig fokus mot nyetablerere innen industri.

3.5 Etablererkultur og attraktivitet

Nesten hundre år med hjørnesteinsbedriften AS Sydvaranger har satt sine spor i lokalsamfunnet, også mentalt. Etablererkulturen i kommunen er lite utviklet, og det er i større grad en arbeidstakerkultur enn en arbeidsskaperkultur. Lokalsamfunnet er seg bevisst at dette ikke er holdninger man kan endre over natta – men at en allikevel må arbeide aktivt med å utvikle entreprenørielle holdninger og ferdigheter i Sør-Varanger.

I følge et langt på vei unisont næringsliv har Sør-Varanger kommune stort forbedringspotensial når det gjelder tilrettelegging for næringsutvikling.

3.5.1 Mål

- Økt generell etablererkultur i Sør-Varanger
- Sør-Varanger skal være en attraktiv og relevant kommune for næringslivet å etablere, drive og utvikle bedrift i

Delmål:

- 5 gjennomførte tiltak/prosjekter som bidrar til å tilrettelegge for en sterk innovasjons- og entreprenørskapskultur i perioden
- Prosjekt næringsvennlig kommune gjennomført innen 2017

3.5.2 Strategi

- T. Etablererkultur og ungdomssatsing.** Motivere til entreprenørskap og innovasjon gjennom hele oppvekstløpet. Engasjere og stimulere endringsagenter og kreative miljø. Utvikle entreprenørielle ferdigheter gjennom å initiere, legge til rette for og gjennomføre ulike kompetansehevende tiltak
- U. Attraktivitet.** Utvikle kommuneorganisasjonen til å bli mer næringsvennlig og markedsføre Sør-Varanger som en kommune som er attraktiv å drive næring i , attraktiv å arbeide i og attraktiv å bo i.

3.6 Andre prosjekter

Det legges til grunn at omstillingsarbeidet i Sør-Varanger kan bidra til etablering av arbeidsplasser også utenom innsatsområdene. Eventuelle prosjekter må da tilfredsstillende følgende kriterier:

- Prosjektene skal ha potensial utover levekårsbedrift, altså mer enn en ansatt
- Prosjektene skal ha lav risiko
- Prosjektene skal ikke oppfattes som kontroversielle i lokalmiljøet

Gründere og nyetablerere skal uavhengig av bransje motiveres og støttes opp under.

3.6.1 Mål

Minimum **20 nye arbeidsplasser** innen innsatsområdet i Sør-Varanger innen 2022.

Periodisert vil målet se slik ut:

	2016/2017	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Andre prosjekter	3	3	4	4	3	3	20

Delmål:

- 1 ny bedrift årlig i perioden

3.6.2 Strategi

- V. **Gründere og nyetablerere.** Støtte opp under konkrete bedriftsutviklingsprosjekter fra gründere og nyetablerere – uavhengig av bransje
- W. **Akkvisisjon.** Aktivt arbeide for å tiltrekke seg bedrifter som naturlig bør vurdere Sør-Varanger som aktuell lokalisering og som vil komplementere eksisterende næringsliv.
- X. **Etablert næringsliv.** Fange opp og utnytte utviklingsmuligheter som finnes i etablert næringsliv som ikke blir dekt av de andre innsatsområdene.

4. Organisering av omstillingsarbeidet

4.1 Beskrivelse av omstillingsorganisasjonen

Sør-Varanger kommune har i strategi- og forankringsfasen jobbet aktivt med å finne en optimal organisering av gjennomføringsfasen.

Følgende generelle faktorer er vektlagt i dette arbeidet:

- Behovet for å skape engasjement og involvering
- Behovet for at aktørene må ta ansvar for utviklingen
- Bevissthet omkring betydningen av roller og ansvar
- Økonomisk omfang
- Lokale forhold og rådende omstendigheter
- Praktiske hensyn - innleie kompetanse vs egne ansettelse, graden av kjøp av tjenester

I tillegg har Sør-Varanger kommune selv lagt følgende forutsetninger inn i arbeidet med organisering:

- En ønsker enkel organisering - ikke overorganisering
- En vil bygge på eksisterende ressurser og aktører dersom det er mulig
- Det legges opp til et tett samarbeid mellom kommunens politiske og administrative ledelse og omstillingsorganisasjonen
- Det er et klart ønske om å utvikle og bygge kompetanse lokalt
- Det er svært ønskelig at både kommunen og omstillingsorganisasjonen kan samspille med en næringspolitisk organisasjon
- Omstillingsarbeidet må involvere eksisterende utviklingsmiljø lokalt
- Omstillingsarbeidet må ha et avklart forhold til andre lokale utviklingsaktører
- Det er behov for å distansere omstillingsorganisasjonen fra kommunens administrasjon

Basert på dette ble det til utarbeidet to forslag til organisering:

1. Prosjektorganisering
2. Etablering av eget, kommunalt eid aksjeselskap

Styringsgruppen vedtok i møte den 13. mai å gå for aksjeselskapsmodellen. Det mest tungtveiende argumentet var at denne modellen ivaretar behovet for å distansere omstillingsarbeidet fra kommunens administrasjon. Derne oppfattes det som viktig å velge en organisasjonsform næringslivet kjenner seg igjen i, og som på grunn av aksjeloven er svært tydelig på roller og ansvar i selskapets styre og administrasjon. Satt opp mot aksjeselskapsmodellen ble både kommunalt prosjekt og kommunalt foretak som organisasjonsform forkastet.

Det er derfor konkludert som følger:

- Det etableres et nytt selskap – gitt foreløpig navn SVU AS.
- Sør-Varanger kommune eier selskapet 100 %. Kommunestyret er generalforsamling.
- Styreleder bør komme fra næringslivet (gjærne utenfra), og et godt sammensatt styre på 5 til 7 personer (gjærne med flertall fra næringslivet). Ordfører og rådmann er observatør, sammen med Finnmark fylkeskommune og Innovasjon Norge Finnmark
- Selskapet rapporterer til kommunestyret.
- Omstillingsleder skal ansattes i SVU AS. Ansettes av styret.
- SVU AS driver omstillingsarbeidet på oppdrag fra eeneier Sør-Varanger kommune ihht inngått avtaleverk - innenfor den såkalte utvidete egenregi regelen (selger tjenester) Dermed er Lov om offentlige anskaffelser ivaretatt. Det er anledning til full kompensasjon for merverdiavgift i SVU AS.
- Sør-Varanger kommune eier omstillingsbevillingen - vedtar strategiplan og årlige handlingsplaner. Generalforsamlingen velger og avsetter styret.
- Bør ha et godt samspill med næringsforeningen, som spiller inn tiltak/prosjekter og holdes løpende orientert, gjærne som observatør i styret, og ellers jobber med næringspolitiske spørsmål.
- Selskapet bør kjøpe prosjektledertjenester lokalt hvis mulig.
- Selskapet må tilstrebe tett interaksjon med kommunal administrasjon, næringsliv og andre aktører.
- Selskapets administrasjon bør lokaliseres slik at en bidrar til å utvikle et bredt utviklingsmiljø i Sør-Varanger.

Det etableres et avtaleverk mellom SVU AS og Sør-Varanger kommune vedrørende omstillingsarbeidet. I dette avtaleverket inngår 2 avtaler:

1. Avtale mellom SVU AS og Sør-Varanger kommune om at SVU AS skal gjennomføre omstillingsarbeidet på vegne av kommunen
2. Avtale om at Sør-Varanger kommune kjøper omstillingstjenester fra SVU AS

Dersom det er aktuelt, kan det inngås egen avtale om at SVU AS leier rådgiver-tjenester fra kommunen.

Forholdet til kommunen:

- Omstillingsorganisasjonen operasjonaliserer årlige Handlingsplaner som igjen er avledet at Omstillingsplanen – og begge skal vedtas av kommunestyret
- Omstillingsorganisasjonen må samordne seg med andre tiltak og aktiviteter Sør-Varanger kommune jobber med – og dette arbeidet må kvalitetssikres gjennom å trekke kommunens administrative ledelse inn i omstillingsarbeidet.

5. Ressursinnsats og finansiering

5.1 Overordnet finansiering

Finansieringsplanen bygger på regjeringens forslag om 40 millioner i omstillingsmidler til Sør-Varanger, framlagt i revidert statsbudsjett 11. mai 2016.

Revidert statsbudsjett skal vedtas av Stortinget 17. juni 2017.

I tillegg er det lagt inn 4,2 millioner av de 5 millioner Kommunal- og moderniseringsdepartementet i desember 2015 innvilget til oppstart av omstillingsarbeidet i Sør-Varanger. 4,2 millioner av disse midlene kan i følge vedtak i Finnmark fylkeskommune, som administrerer bevillingen, disponeres av Sør-Varanger kommune.

Den lokale og regionale medfinansiering er noe usikker, men det forutsettes at Sør-Varanger kommune og Finnmark fylkeskommune bevilger henholdsvis 10 millioner og 6 millioner, til sammen 16 millioner, slik at total ramme blir 60,2 millioner.

Omstillingsprogrammet legger opp til følgende årlige budsjetterammer og totalbudsjett:

Finansiør	Andel	Budsjettert ramme			SUM
		2016-2017*	2018-2021	2022*	
Staten/KMD	73,4 %	14 200 000	26 666 667	3 333 334	44 200 000
Finnmark fylkeskommune	10,0 %	1 500 000	4 000 000	500 000	6 000 000
Sør-Varanger kommune	16,6 %	2 500 000	6 666 666	833 333	10 000 000
SUM	100 %	18 200 000	37 333 333	4 666 666	60 200 000

* Det er budsjettert med et halvt års drift i 2016. Første års handlingsplan vil dekke både 2016 og 2017. Inkludert i disse midlene ligger 4,2 MNOK bevilget av staten i 2015. Disse var satt av til de innledende fasene av omstillingsarbeidet og dette er inkludert i budsjettet for 2016.

** Det er budsjettert med et halvt års drift i 2022.

5.2 Ressurser fordelt på innsatsområder

Årlige rammer og totalbudsjett:

Innsatsområde	Budsjett 2016-2017	Budsjett 2018-2021	Budsjett 2022	SUM	andel av ramme	andel av mål
Industri	kr 5 350 000	kr 12 320 000	kr 1 540 000	kr 19 210 000	33 %	42 %
Opplevelsesnæring	kr 3 080 000	kr 7 093 000	kr 887 000	kr 11 060 000	19 %	25 %
Verdiskaping i grenseområdet	kr 1 120 000	kr 2 613 000	kr 327 000	kr 4 060 000	7 %	10 %
Barentshavet	kr 2 430 000	kr 5 600 000	kr 700 000	kr 8 730 000	15 %	17 %
Etablererkultur og attraktivitet	kr 490 000	kr 1 120 000	kr 140 000	kr 1 750 000	3 %	-
Andre prosjekter	kr 490 000	kr 1 120 000	kr 140 000	kr 1 750 000	3 %	6 %
Sum prosjektmidler	kr 12 960 000	Kr 29 866 666	Kr 3 734 333	Kr 46 560 999		
Prosjektarbeid*	kr 1 620 000	kr 3 733 333	kr 466 667	kr 5 820 000	10 %	-
Administrasjon**	kr 1 620 000	kr 3 733 333	kr 466 667	kr 5 820 000	10 %	-
Sum prosjektarbeid og administrasjon	kr 3 240 000	kr 7 466 666	kr 933 332	kr 11 640 000		
Sum	kr 16 200 000	kr 37 333 333	kr 4 666 666	kr 58 200 000	100 %	100 %
Oppstartskostnader***	kr 2 000 000			kr 2 000 000		
Sum inkl. oppstartskostnader	kr 18 200 000	kr 37 333 333	kr 4 666 666	kr 60 200 000		

*Prosjektrettet arbeid fra administrasjonen – initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter. Anslått til 10 % av ramme

**Administrasjonskostnad anslått til 10 % av ramme. Dekker drift og ledelse av omstillingselskapet, styrearbeid, rapportering, husleie og andre driftskostnader.

*** Blir tatt av de midlene (4,2 MNOK) som ble bevilget i forkant av omstillingsprosessen. Resterende beløp, 2,2 MNOK, går inn i de andre postene i budsjettet i 2016/2017.

Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg. Det er et uttalt mål av omstillingsmidlene skal bidra til å utløse andre midler.

Bevilgningene til konkrete prosjekter bør forsøke å samhandle med de eksisterende virkemidlene som blant annet Innovasjon Norge disponerer. Dette betyr i praksis at

bevilgningene i størst mulig grad bør gå til prosjekter og satsinger som ikke faller inn under Innovasjon Norges ordinære tilskuddsordninger.

Det legges til grunn at PLP skal brukes i alle prosjekter. PLP er en prosjektstyringsmetode og et begrepsapparat, utviklet av Innovasjon Norge. PLP opererer med faseinndelt prosjektgjennomføring, fast organisering og faste roller, tydelig beslutningsprosess og gode rutiner for oppfølging og kvalitetssikring. PLP legger vekt på personlig ansvar, forpliktende samarbeid og resultat. Se mer på www.regionalomstilling.no.

Vedlegg

1. Kommunikasjonsstrategi

Omstilling 2016-2022

Sør-Varanger kommune

Handlingsplan 2016-2017

Versjon: 1.2 - 2.juni 2016

Behandlet av styringsgruppa: 2. juni 2016

Vedtatt av kommunestyret: xx. juni 2016

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Hva sier omstillingsplanen?	3
1.2 Om handlingsplanen	3
2. Mål	4
2.1 Hovedmål for omstillingsarbeidet	4
2.2 Delmål 2016/2017	4
2.3 Effektmål	5
3. Innsatsområder	6
3.1 Industri	6
3.2 Opplevelsenæring i verdensklasse.....	7
3.3 Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland.....	9
3.4 Barentshavet som utviklingsressurs	10
3.5 Etablererkultur og attraktivitet.....	11
3.6 Andre prosjekter.....	12
4. Budsjett og finansiering	13

1. Innledning

1.1 Hva sier omstillingsplanen?

Omstillingsplanen beskriver innsatsområder, mål og ressursbruk for omstillingsarbeidet i Sør-Varanger i perioden 2016-2022.

Visjonen for omstillingsarbeidet er *Et attraktivt lokalsamfunn med vekstkraft.*

Omstillingsplanen beskriver disse seks innsatsområder:

- Industri
- Opplevelsesnæring i verdensklasse
- Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland
- Barentshavet som utviklingsressurs
- Etablererkultur og attraktivitet
- Andre prosjekter

1.2 Om handlingsplanen

Det skal utarbeides årlige handlingsplaner. Handlingsplan er en konkretisering av omstillingsplanens innsatsområder i strategier og mulige tiltak. Disse mulige tiltakene skal føre materialiseres i konkrete prosjekter vedtas av besluttsende organer i omstillingsarbeidet i Sør-Varanger.

Oppstartstidspunktet for omstillingsarbeidet i Sør-Varanger er satt til juli 2016, selv om en på det tidspunkt ikke forventer å ha formell organisering på plass.

Den første handlingsplanen er utarbeidet for perioden juli 2016 og ut 2017, en perioden på 18 måneder.

Handlingsplanen skal behandles av styringsgruppe for deretter å vedtas av kommunestyret i Sør-Varanger. Handlingsplanen gjøres tilgjengelig for allmennheten.

2. Mål

2.1 Hovedmål for omstillingsarbeidet

Bidra til å sikre, skape og utvikle 300 arbeidsplasser i Sør-Varanger i løpet av 6 år. I tillegg skal omstillingsarbeidet bidra til økt robusthet i næringslivet.

Periodisert og fordelt på innsatsområder vil målet se slik ut:

Prioriterte innsatsområder/år:	2016/2017*	2018	2019	2020	2021	2022	Sum
Industri	20	20	25	25	25	10	125
Opplevelsesnæring ~~er~~ i verdensklasse	10	15	15	15	15	5	75
Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland	6	6	6	6	3	3	30
Barentshavet som utviklingsressurs	8	8	12	12	6	4	50
Etablererkultur og attraktivitet	-	-	-	-	-	-	-
Andre prosjekter	3	3	4	4	3	3	20
Sum arbeidsplasser pr år/totalt	47	52	62	62	52	25	300

*2016 og 2017 slått sammen og Handlingsplan for 1.år dekker samme periode.

For 2016 og 2017 er målet 47 nye arbeidsplasser, dokumentert via innrapportering av prosjektleder-rapporter fra enkeltprosjekter.

2.2 Delmål 2016/2017

For 2016/2017 vil omstillingsarbeidet i Sør-Varanger arbeide for å oppnå følgende delmål:

- Minimum tre nye industribedrifter etablert, deriblant to gjennom knoppskyting
- Minimum seks igangsatte bedriftsutviklingsprosjekter innen industri
- Minimum to nye bedrifter innen opplevelsesnæring
- Minimum tre igangsatte bedriftsutviklingsprosjekter innen opplevelsesnæring
- Minimum ett grenseoverskridende samarbeid etablert
- Minimum en bedrift fra Sør-Varanger etablert i Russland
- Minimum tre utviklingsprosjekter igangsatt innen grenseoverskridende samarbeid
- Minimum en ny bedrift knyttet til Barentshavet som utviklingsressurs etablert
- Minimum to bedriftsutviklingsprosjekt igangsatt knyttet til Barentshavet som utviklingsressurs
- Arbeidet med samhandlingsmodell-/arena for leverandørutvikling skal være igangsatt
- Minimum ett prosjekt etablert med målsetting om å utvikle innovasjons- og etablererkultur
- Prosjekt næringsvennlig kommune (forstudie og forprosjekt) gjennomført

- Minimum en bedrift etablert innen innsatsområdet andre prosjekter

2.3 Effektmål

Den direkte effekten av omstillingsarbeidet vil være realiseringen av resultatmålet på 300 nye arbeidsplasser.

Indirekte vil dette legge grunnlaget for ny vekst og optimisme, det vil føre til kompetanseheving og økt bolyst. Sør-Varanger vil bli mer attraktivt for etablering av nye bedrifter og legge grunnlaget for netto innflytting.

For å se på hvordan Sør-Varanger utvikler seg legges det opp til å følge utviklingen innen utvalgte, målbare områder:

Generelle effektmål

- Befolkningsutvikling og demografi

Konkrete effektmål

- Vekst i private arbeidsplasser og økning i omsetning
- Høyere etablererfrekvens
- Økning i antall nyetableringer
- Økning i andel lønnsomme foretak

Disse effektmålene skal måles årlig ved å innhente data fra SSB med hensyn på befolkningsutvikling, demografi og økonomisk utvikling i lokale bedrifter. I tillegg skal årlige data fra NHOs Nærings NM og Kommune NM vektlegges.

3. Innsatsområder

3.1 Industri

Målsetting 2016/2017

Innen innsatsområdet Industri skal det i løpet av 2016/2017 etableres 20 nye arbeidsplasser i Sør-Varanger. Totalt for innsatsområdet skal det fram til 2022 etableres 125 nye arbeidsplasser.

Strategi og tiltak

Strategi	Tiltak 2016/2017	Delmål 2016/2017	Resultatmål 2016/2017	Budsjett* 2016/2017
A. Proaktivt arbeid	Proaktivt arbeid for å avdekke og identifisere utviklingsprosjekter.	<ul style="list-style-type: none"> • Min to pågående bedriftsutviklingsprosjekter innen industri • Min en ny bedrift etablert	8 arbeidsplasser	2 000 000
B. Bedriftsrettede tiltak	Støtte utviklingsprosjekt fra industribedrifter	<ul style="list-style-type: none"> • Min fire pågående bedriftsutviklingsprosjekter innen industri • Min to nye bedrifter etablert	12 arbeidsplasser	2 000 000
C. Nettverk og klynger	Utvikle og starte opp samhandlingsarena for og i samarbeid med lokal industri	Samhandlingsprosjekt med mål om økt konkurransekraft og større marked etablert	0 arbeidsplasser	675 000
D. Kompetanse	Avdekke kompetansebehov i industrien samt initiere og gjennomføre kompetansehevende tiltak	Kompetansekartleggingsprosjekt gjennomført og min 10 bedrifter har deltatt på tiltak/kurs	0 arbeidsplasser	675 000
Sum			20 arbeidsplasser	5 350 000

*Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg.

Strategi B Bedriftsrettede tiltak vil også kunne ha et betydelig fokus mot nyetablerere innen industri.

For 2016/2017 avsettes det utover dette 1000 timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter innen innsatsområdet Industri.

3.2 Opplevelsesnæring i verdensklasse

Målsetting 2016/2017

Innen innsatsområdet Opplevelsesnæring i verdensklasse skal det i løpet av 2016/2017 etableres 10 nye arbeidsplasser i Sør-Varanger. Totalt for innsatsområdet skal det fram til 2022 etableres 75 nye arbeidsplasser.

Strategi og tiltak

Strategi	Tiltak 2016/2017	Delmål 2016/2017	Resultatmål 2016/2017	Budsjett* 2016/2017
E. Posisjonering og kommunikasjon	Gjennomføring av tiltak som bidrar til å styrke posisjonen som internasjonalt reisemål og bedrer synligheten i markedet	Min ett pågående prosjekter	0 arbeidsplasser	300 000
F. Tilgjengelighet og kapasitet.	Gjennomføring av tiltak som bidrar til å bedre reisemålets tilgjengelighet og kapasitet	Min ett pågående prosjekter	0 arbeidsplasser	200 000
G. Ledelse	Styrke ledelsen av reisemålet gjennom å etablere forpliktende samarbeid	Utviklingsprosjekt gjennomført og formelt samarbeidsorgan etablert	0 arbeidsplasser	200 000
H. Opplevelsesarena	Gjennomføring av tiltak som bidrar til å styrke sentrum som opplevelsesarena. Utnytte Hurtigruta enda bedre enn i dag	Min ett pågående prosjekt	0 arbeidsplasser	280 000
I. Opplevelsesproduksjon	Støtte utviklingsprosjekt fra opplevelsesnæring	<ul style="list-style-type: none"> • Min to pågående prosjekter • Min en ny bedrift etablert	7 arbeidsplasser	1 200 000
J. Kunst- og kulturproduksjon	Støtte utviklingsprosjekt fra kulturnæring	<ul style="list-style-type: none"> • Min ett pågående prosjekt • Min en ny bedrift etablert	3 arbeidsplasser	700 000
K. Kompetanse	Avdekke kompetansebehov i Opplevelsesnæring samt	Kompetansekartleggingsprosjekt gjennomført og	0 arbeidsplasser	200 000

	intitiere og gjennomføre kompetansehevende tiltak	min 10 bedrifter har deltatt på tiltak/kurs		
Sum			10 arbeidsplasser	3 080 000

*Prosjekterernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg.

Strategi I Opplevelsesproduksjon og J Kulturproduksjon vil også kunne ha et betydelig fokus mot nyetablerere innen opplevelsesnæring

For 2016/2017 avsettes det utover dette 550 timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter innen Opplevelsesnæring i verdensklasse.

3.3 Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland

Målsetting 2016/2017

Innen innsatsområdet Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland skal det i løpet av 2016/2017 etableres 6 nye arbeidsplasser i Sør-Varanger. Totalt for innsatsområdet skal det fram til 2022 etableres 30 nye arbeidsplasser.

Strategi og tiltak

Strategi	Tiltak 2016/2017	Delmål 2016/2017	Resultatmål 2016/2017	Budsjett* 2016/2017
L. Kompetanse – partnerskap - nettverk	Avdekke kompetansebehov i samt initiere og gjennomføre kompetansehevende tiltak samt bistå i utvikling av nettverk	<ul style="list-style-type: none"> • Min to pågående prosjekter hvorav min ett grenseover-skridende • Min 5 bedrifter har deltatt på tiltak/kurs	0 arbeidsplasser	260 000
M. Bedriftsrettede tiltak	Støtte utviklingsprosjekt fra bedrifter	<ul style="list-style-type: none"> • Min ett pågående grenseover-skridende prosjekt • Min en ny bedrift etablert	6 arbeidsplasser	600 000
N. Russland til Norge	Støtte utviklingsprosjekt som tenker nytt ifht å utnytte beliggenhet	Ett prosjekt etablert	0 arbeidsplasser	260 000
Sum			6 arbeidsplasser	1 120 000

*Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg.

For 2016/2017 avsettes det utover dette 350 timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter innen Økt verdiskaping i grenseområdet Norge-Russland-Finland.

3.4 Barentshavet som utviklingsressurs

Målsetting 2016/2017

Innen innsatsområdet Barentshavet som utviklingsressurs skal det i løpet av 2016/2017 etableres 8 nye arbeidsplasser i Sør-Varanger. Totalt for innsatsområdet skal det fram til 2022 etableres 50 nye arbeidsplasser.

Strategi og tiltak

Strategi	Tiltak 2016/2017	Delmål 2016/2017	Resultatmål 2016/2017	Budsjett* 2016/2017
O. Bedriftsrettede tiltak	Støtte utviklingsprosjekt fra bedrifter	<ul style="list-style-type: none"> • Min ett prosjekt igangsatt • Min en ny bedrift etablert	5 arbeidsplasser	1 000 000
P. Kompetanse	Avdekke kompetansebehov i samt initiere og gjennomføre kompetansehevende tiltak	<ul style="list-style-type: none"> • Min ett prosjekt igangsatt • Min 5 bedrifter har deltatt på tiltak/kurs	0 arbeidsplasser	400 000
Q. Rekruttering	Sammen med fiskerinæringa initiere prosjekt som bidrar til økt rekruttering	<ul style="list-style-type: none"> • Min ett prosjekt igangsatt • Min tre nye fiskere rekruttert	3 arbeidsplasser	400 000
R. Leverandørutvikling	Sammen med næringslivet initiere og dra i gang prosess for leverandørutvikling	Min ett prosjekt igangsatt	0 arbeidsplasser	200 000
S. 23. konsesjonsrunde	Utnytte mulighetene 23. konsesjonsrunde gir til å skape lokal næringsutvikling.	Min to prosjekt igangsatt	0 arbeidsplasser	430 000
Sum			8 arbeidsplasser	2 430 000

* Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg.

Strategi O Bedriftsrettede tiltak vil også kunne ha et betydelig fokus mot nyetablerere innen industri.

For 2016/2017 avsettes det utover dette 450 timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter innen Barentshavet som utviklingsressurs.

3.5 Etablererkultur og attraktivitet

Målsetting 2016/2017

- Prosjekt næringsvennlig kommune (forstudie og forprosjekt) gjennomført
- Minimum ett prosjekt gjennomført som bidrar til å utvikle innovasjons- og etablererkultur
- Min 20 deltakere på kompetansehevende tiltak som utvikler entreprenørielle ferdigheter

Strategi og tiltak

Strategi	Tiltak 2016/2017	Delmål 2016/2017	Budsjett* 2016/2017
T. Etablererkultur og ungdomssatsing	Være pådriver i prosesser og prosjekter som kan utvikle innovasjons- og etablererkultur	<ul style="list-style-type: none"> • Min ett prosjekt igangsatt • Min 20 deltakere på kompetanse-hevende tiltak	245 000
U. Attraktivitet	Gjennomføre forstudie og forprosjekt Næringsvennlig kommune	Næringsvennlig kommune gjennomført	245 000
Sum			490 000

* Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg.

For 2016/2017 avsettes det utover dette 200 timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter innen Etablererkultur og ungdomssatsing.

3.6 Andre prosjekter

Målsetting 2016/2017

Innen innsatsområdet Andre prosjekter skal det i løpet av 2016/2017 etableres 3 nye arbeidsplasser i Sør-Varanger. Totalt for innsatsområdet skal det fram til 2022 etableres 20 nye arbeidsplasser.

Strategi

Strategi	Tiltak 2016/2017	Delmål 2016/2017	Resultatmål 2016/2017	Budsjett* 2016/2017
V. Gründere og nyetablerere	Støtte bedriftsutviklingsprosjekter fra gründere og nyetablerere	Min en bedrift etablert	1 arbeidsplasser	250 000
W. Akkvisisjon	Proaktivt arbeid for å tiltrekke seg bedriftsetableringer	Min ett prosjekt gjennomført	0 arbeidsplasser	100 000
X. Etablert næringsliv	Utvikle eksisterende bedrifter som faller utenfor de andre satsingsområdene	Min ett prosjekt gjennomført	2 arbeidsplasser	140 000
Sum			3 arbeidsplasser	490 000

* Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg.

For 2016/2017 avsettes det utover dette 160 timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter innen Andre prosjekter.

4. Budsjett og finansiering

Finansiering 2016/2017

Finansieringsplanen for 2016/2017 bygger på Omstillingsplanen 2016-2022 med de forutsetninger totalbudsjettet er fundert på.

Finansiør	Andel i %	2016/2017
Staten/KMD	75,3 %	12 200 000
Finnmark fylkeskommune	9,3 %	1 500 000
Sør-Varanger kommune	15,4 %	2 500 000
SUM	100 %	16 200 000

Budsjett 2016/2017

Innsatsområde	Avsatt ramme til prosjekter	Avsatt timer fra adm**	Kostnad***	Sum
Industri	5 350 000	1000	600 000	5 950 000
Opplevelsesnæring	3 080 000	550	330 000	3 410 000
Verdiskaping i grenseområdet	1 120 000	350	210 000	1 330 000
Barentshavet	2 430 000	450	270 000	2 700 000
Etablererkultur og attraktivitet	490 000	200	120 000	610 000
Andre prosjekter	490 000	160	90 000	580 000
Sum	12 960 000	-	-	-
Sum timer til prosjektarbeid-kostnad	-	2710	1 620 000	-
Administrasjon*	-	-	-	1.620 000
SUM	-	-	-	16 200 000

*Sum prosjektarbeid og administrasjonskostnader – 3,2 mill for 1,5 år, basert på ca 2,0 årsverk + driftskostnader, utgjør 20 % av totalbudsjettet. **Av dette er altså ca 1.600.000, eller 10 % ren administrasjonskostnad**, resten er prosjektretta arbeid (se under). Med administrasjonskostnader menes drift og ledelse av omstillingsselskap, styrearbeid, rapportering, husleie og andre løpende driftskostnader

**Avsatte timer fra administrasjonen til initielt arbeid, prosjektutvikling og oppfølging av prosjekter. Totalt 2710 timer tilsvarende ca 1,6 årsverk (fordelt på 1,5 år)

***Basert på internkost på 600 kr pr time

Prosjekteiernes egenfinansiering samt eventuell annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg. Det er et uttalt mål av omstillingsmidlene skal bidra til å utløse andre midler

Det legges til grunn at PLP skal brukes i alle prosjekter. PLP er en prosjektstyringsmetode og et begrepsapparat, utviklet av Innovasjon Norge. PLP opererer med faseinndelt prosjektgjennomføring, fast organisering og faste roller, tydelig beslutningsprosess og gode rutiner for oppfølging og kvalitetssikring. PLP legger vekt på personlig ansvar, forpliktende samarbeid og resultat. Se mer på www.regionalomstilling.no.

Vedlegg til Omstillingsplan for Sør-Varanger kommune

KOMMUNIKASJONSSTRATEGI

En god og målrettet informasjon og kommunikasjon er viktig for å sikre forankring av omstillingsorganisasjonens prioriteringer og arbeid. For at omstillingsarbeidet i Sør-Varanger skal lykkes er man avhengig av at alle interessenter agerer til det beste for omstillingsarbeidet.

Kommunikasjonsarbeidet er kritisk for å oppnå dette og skal brukes som et strategisk virkemiddel for å oppnå målene man har satt seg.

Omstillingsorganisasjonen skal generelt være åpen og offensiv i sitt kommunikasjonsarbeid.

Visjon, hovedmål, innsatsområder og de viktigste tiltakene må være godt kjent og akseptert hos målgruppene. Det må være offentlig kjent på hvilke måter ressursene i omstillingsarbeidet brukes.

Resultatene som blir oppnådd i arbeidet må kommuniseres fortløpende. Alle ønsker å bidra i en vellykket satsing, slik at å oppnå og kommunisere ut suksesser fortrest mulig fremstår som helt sentralt for å oppnå nødvendig legitimitet i lokalmiljøet.

Sør-Varanger kommune har også lagt vekt på kommunikasjonsarbeid og inkludering i analysefasen våren 2016.

Strategiske hovedgrep

1. Alle som har interesse av eller som kan bidra i omstillingsprosessen skal til enhver tid være godt informert om omstillingsarbeidet.
2. Omstillingsorganisasjonen og kommunen som eier skal legge stor vekt på å involvere befolkningen og næringslivet i kommunen i omstillingsarbeidet.
3. Informasjonen fra omstillingsorganisasjonen skal brukes for å bygge Sør-Varangers omdømme og skape interesse for aktivitet og etablering i Sør-Varanger.
4. Suksesshistorier skal kommuniseres aktivt – de som lykkes skal heies fram

Målgrupper

Følgende målgrupper er definert:

1. Befolkningen i Sør-Varanger
2. Det etablerte næringslivet i kommunen.
3. Potensielle gründere i og utenfor Sør-Varanger
4. Kommunens politiske og administrative ledelse.
5. Finnmark fylkeskommune, Innovasjon Norge og Kommunal- og Moderniseringsdepartementet.
6. Eksterne næringsaktører og kompetansemiljø.

Informasjons- og kommunikasjonskanaler

Den viktigste informasjonskanalen skal være den direkte kontakten omstillingsorganisasjonen har med relevante aktører.

Omstillingsorganisasjonen vil etablere egen informativ hjemmeside, og ha en aktiv bruk av sosiale media. I tillegg skal tradisjonelle media brukes aktivt.

Målgrupper – potensielle/aktuelle tiltak

For å nå målgruppe nr. 1 (befolkningen og næringslivet i kommunen):

1. Ha nyhetsaker i lokalmedia minst en gang pr. måned i oppstartsåret.
2. Identifisere og informere de viktigste opinionsdannerne i lokalmiljøet
3. I løpet av 2016 ha kommunisert i media minimum ett konkret bedriftsutviklingsprosjekt initiert med støtte fra omstillingsarbeidet
4. Aktiv deltakelse på arenaer der det lokale næringslivet møtes
5. Halvårlige dialogmøter med næringslivet i Sør-Varanger
6. Minimum halvparten av alle styremøter skal avholdes hos en lokal bedrift, med tilhørende bedriftsbesøk.

For å nå målgruppe nr. 2 (Potensielle gründere)

1. Aktivt promotere Sør-Varanger som en gründerkommune
2. Trekke fram gründere som starter opp i Sør-Varanger i omstillingsperioden
3. Aktivt promotere tilbud for potensielle gründere i Sør-Varanger
4. Markedsføre Sør-Varanger som en attraktiv kommune for utenbygds-gründere å flytte bedriften sin til

For å nå målgruppe nr. 3 (kommunens politiske og administrative ledelse):

1. Statusrapport til kommunestyret 2 ganger pr. år, hvorav den ene gangen er generalforsamling.
2. Kvartalsvis informasjon i rådmannens ledergruppe.

For å nå målgruppe nr. 4 (FFK, IN og KMD):

1. Informasjon til fylkesutvalget i FFK en gang pr. år.
2. Møte med INs kontaktperson 2 ganger pr. år.
3. IN og FFK gis observatørstatus i styret for omstillingsselskapet.
4. Årlige statusrapporter og revidert handlingsplan og budsjett sendes til FFK, IN og KMD.

For å nå målgruppe nr. 5 (Eksterne næringsaktører og kompetansemiljø).

1. Proaktiv, direkte informasjon til eksterne næringsaktører som kan tenkes å bidra til næringsutvikling/nyetableringer i Sør-Varanger.
2. Markedsføre Sør-Varanger på relevante nettverksarenaer utenfor kommunen
3. Ha jevnlig kontakt med aktuelle kompetansemiljø

Informasjonsansvar

Daglig leder i omstillingsorganisasjonen er ansvarlig for det daglige kommunikasjons- og informasjonsarbeidet, herunder også ansvarlig for å uttale seg om løpende aktiviteter som ikke er av overordnet karakter.

Styreleder i omstillingsorganisasjonen er den naturlige talsperson i overordnede, viktige saker som angår omstillingsarbeidet.

Øvrige styremedlemmer og ansatte i omstillingsorganisasjonen kan uttale seg etter å ha konferert med styreleder eller daglig leder.

Gjensidig kontakt og koordinering mellom omstillingsorganisasjonen og kommunen er særlig viktig. Ved vesentlige hendelser skal følgende varsles:

- Styreleder
- Daglig leder
- Ordfører
- Rådmann

Omstillingsorganisasjonen skal ikke uttale seg i saker av politisk karakter.

Vedtatt av styringsgruppen for forprosjektet

.....

Sted/dato

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Stig Ulvang Enhetsleder: Stig Ulvang, tlf. 78 97 74 93	Dato: 08.06.2016
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Bergeng, Lena Norum	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	032/16	15.06.2016
Kommunestyret	050/16	15.06.2016

STIFTELSESMØTE SØR-VARANGER UTVIKLING AS

Forslag til innstilling:

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Fremstad, Inger B. Enhetsleder: Lande, Svanhild Apeland, tlf. 78 97 75 54	Dato: 25.05.2016
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Alstadsæter, Tove	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	028/16	08.06.2016
Kommunestyret	043/16	15.06.2016
Formannskapet	033/16	15.06.2016

ÅRSRAPPORT OG ÅRSREGNSKAP 2015 - BARENTSHALLENE KF

Vedlagte dokumenter:

REGNSKAP 2015 - BARENTSHALLENE KF

Dokumenter i saken:

2016010783 REGNSKAP 2015 - BARENTSHALLENE KF

Kort sammendrag:

Kommunelovens alminnelige regler om budsjett og regnskap gjelder for også for kommunale foretak, dette fordi foretaket er en del av kommunen som juridisk person. Dette innebærer at foretakene skal utarbeide og fastsette årsregnskap.

Årsregnskapet 2015 for Barentshallene Sør-Varanger KF legges med dette frem for politisk behandling.

Faktiske opplysninger:

I 2015 ble Sør-Varanger kommune v/økonomiavdelingen orientert om at Skatt nord hadde besluttet at de ville gjennomføre en kontroll av kommunens regnskap for perioden 2012-2014. Kontrollen omfattet også Barentshallene KF.

Regelverket rundt merverdiavgift og momskompensasjon er komplekst, og særlig områder innenfor utleie av eiendom er gjenstand for ulik tolkning. Flere kommuner har saker i rettsvesenet som følge av ulik tolkning av regelverket. Særlig gjelder dette kultursaler, idrettsbygg og svømmeanlegg.

Barentshallene KF har krevd merverdiavgiftskompensasjon for alle utgifter i tilknytning til sine anlegg i kontrollperioden, mens det i henhold til regelverket skulle vært skilt mellom den tiden anleggene er utleid og den tiden anleggene benyttes til egen (kommunal) virksomhet. For Fjellhallen, Barentshallen og Kirkenes stadion er den gjennomsnittlige utleieandelen fastslått til hhv. 10,74%, 20,87% og 5,84%. Det gis ikke anledning til å kreve momskompensasjon for denne andelen av kostnadene og Barentshallene har fått krav om tilbakebetaling av kr. 195.283 for tidligere krevd kompensasjon. Den årlige økningen av kostnadene er anslått til om lag kr. 50.000, avhengig av aktivitet. Momskompensasjon er korrekt håndtert i regnskapet for 2015 og vil bli innarbeidet i budsjettet for 2017.

På grunn av uklarheter i tolkingen av konkurransebestemmelsene i kompensasjonsloven har skatteetaten besluttet at eventuelt krav om tilbakebetaling av merverdiavgiftskompensasjon som gjelder driften av Barentsbadet, ikke vil bli krevd tilbakebetalt på nåværende tidspunkt. Skulle skattekontoret fremme slikt krav vil rådmannen fremme egen sak til kommunestyret.

Barentshallene Sør-Varanger KF sitt styre behandlet årsregnskapet for 2015 i sak 07/16 den 22.02.2016 og har fattet følgende vedtak:

Foretaket har et merforbruk i driftsregnskapet for 2015 på kr. 77.600.

Investeringsregnskapet for 2015 viser udekket poster på kr. 22.555 som er egenkapitalinnskudd til KLP tilbake til 2013.

Merforbruket for regnskapsåret 2015 er moderat sett mot tidligere år og styret er tilfreds med en positiv utvikling med å bringe driften i en balanse.

Det er hovedsakelig inndekking av merforbruk 2014, noe sviktende leie- og billettinntekter med blant annet konkursen til Sydvaranger Gruver, økte energikostnader og momskorrigeringer tilbake til 2012 som bidrar til noe merforbruk i driftsåret 2015.

Videre var det budsjettet med inndekking av merforbruket fra 2014 på kr. 500.000 for driftsåret 2015 og 527.600 for driftsåret 2017. Regnskapsloven forhindrer inndekking av

tidligere års merforbruk så lenge inneværende års regnskap ikke er i balanse.

Styret vedtar enstemming inndekning av merforbruk på kr. 77.600 for regnskapsåret 2015 over kommende års driftsbudsjett.

Merforbruk på kr. 20.555 i investeringsregnskapet dekkes inn gjennom vedtatt investeringsramme for 2016.05.25

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:

Forslag til innstilling:

Behandling 08.06.2016 Formannskapet

Saksordfører: Alstadsæter, Tove

Forslag foreslått av :

Kommunestyret vedtar det fremlagte årsregnskapet 2015 for Barentshallene Sør-Varanger KF.

Foretakets regnskapsmessige underskudd på kr. 77.600 innarbeides i budsjettet for 2017.

Uinndekket egenkapitalinnskudd til KLP på kr. 20.555 dekkes inn gjennom vedtatt investeringsramme for 2016.

Tas til etterretning, saken skal opp til behandling i ekstraordinært formannskapsmøte.

Formannskapet sitt vedtak i sak 028/16:

Kommunestyret vedtar det fremlagte årsregnskapet 2015 for Barentshallene Sør-Varanger KF.

Foretakets regnskapsmessige underskudd på kr. 77.600 innarbeides i budsjettet for 2017.

Uinndekket egenkapitalinnskudd til KLP på kr. 20.555 dekkes inn gjennom vedtatt investeringsramme for 2016.

Saken tas til etterretning av formannskapet, og vil tas opp i ekstraordinært formannskapsmøte for behandling.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

Barentshallene KF

Regnskap 2015

Regnskapsavslutningen 2015

BARENTSHALLENE KF

Siste posteringsdato for regnskapet til Barentshallene KF er
09.02. 2016.

Med vennlig hilsen
Sør-Varanger kommune

Agnes Henriksen

09.02.16

Vedlegg

UTTALELSE FRA LEDELSEN VEDRØRENDE BARENTSHALLENE KF REGNSKAPSAVLEGGELSE FOR 2015

Dette brevet sendes i forbindelse med deres revisjon av regnskapet for Barentshallene KF for året som ble avsluttet 31. desember 2015 med det formål å kunne konkludere om hvorvidt regnskapet i det alt vesentlige gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk.

Vi bekrefter etter beste evne og overbevisning, og etter å ha foretatt de forespørsel vi har ansett som nødvendige for å innhente de nødvendige opplysninger at:

Regnskap og budsjett

- Vi har oppfylt vårt ansvar vedrørende utarbeidelse av regnskapet i samsvar med kommuneloven, annen aktuell lovgivning for foretaket/selskapet og forskrifter om årsregnskap og årsberetning, og for at regnskapet gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrifter og god kommunal regnskapsskikk.
- Viktige forutsetninger som er brukt av oss ved utarbeidelsen av regnskapsestimater, herunder regnskapsestimater målt til virkelig verdi, er rimelige.
- Vi har tatt tilstrekkelig hensyn til og opplyst om forhold til nærstående parter og transaksjoner med disse.
- Alle hendelser etter datoen for regnskapet og som ifølge god kommunal regnskapsskikk medfører korrigerende eller omtale, er korrigert eller omtalt.
- Virkningen av ikke-korrigert feilinformasjon er uvesentlig, både enkeltvis og samlet for regnskapet sett som helhet. En liste over ikke-korrigert feilinformasjon følger som vedlegg.
- Alle budsjettendringer gjennom året er registrert og inkludert i regulert budsjett.
- De disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet, er i samsvar med budsjettvedtak.

Opplysninger som er gitt

- Vi har gitt revisor:
  - Tilgang til alle opplysninger, som vi har kjennskap til, som er relevante for utarbeidelsen av regnskapet, som regnskapsregistreringer, dokumentasjon og andre saker,
  - Tilleggsopplysninger som revisor har bedt om fra oss for revisjonsformål, og

- Ubegrenset tilgang til personer i kommunen som det etter revisors vurdering er nødvendig å innhente revisjonsbevis fra.
- Alle transaksjoner er registrert og reflektert i regnskapet.
- Vi har gitt revisor opplysninger om resultatene av vår vurdering av risikoen for at regnskapet kan inneholde vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter.
- Vi har gitt revisor alle opplysninger om eventuelle misligheter eller mistanker om misligheter som vi er kjent med og som involverer:
  - ledelsen,
  - ansatte som har en betydningsfull rolle i intern kontroll, eller
  - andre
- Vi har gitt revisor alle opplysninger om eventuelle påstander om misligheter eller mistanke om misligheter som er kommunisert av ansatte, tidligere ansatte, folkevalgte, tilsynsmyndigheter eller andre.
- Vi har gitt revisor opplysninger om alle kjente tilfeller av manglende overholdelse eller mistanke om manglende overholdelse av lover og forskrifter som kan ha betydning for utarbeidelsen av regnskapet.
- Vi har gitt revisor opplysninger om identiteten til kommunens nærstående parter og alle forhold til nærstående parter og transaksjoner med disse som vi er kjent med.

Eventuelle kommentarer til kulepunktene over (ev. henvisning til kommentarer i særskilt vedlegg):

Kirkenes 08.02.2016

Audun Andersen
Daglig leder

Svanhild A. Lande
Økonomisjef

ÅRSMELDING 2015

Virksomhetens art

Barentshallene Sør-Varanger KF er et kommunalt foretak opprettet i oktober 2004 for drift, vedlikehold og forvaltning av idrettsanlegg i Sør-Varanger kommune. Anlegg underlagt foretaket i 2015 var Fjellhallen Kirkenes, Barentsbadet Kirkenes, Barentshallen Hesseng, Kirkenes Stadion og fra høsten 2013 fikk foretaket i tillegg overført ansvaret for virksomhet Park & Anlegg hvor lysløype, scooterløyper, parker og grøntanlegg samt gravsteder og minnesmerker inngikk. Foretaket har også en samarbeidsavtale med kommunene om administrering av kommunale gymsaler. Dette er flerbruksanlegg som i hovedsak har vært benyttet til idrett, undervisning, messer og vanlige publikummere.

Foretakets stilling og resultat av virksomheten

Etter styrets oppfatning gir det framlagte resultatregnskap for regnskapsåret 2015 et riktig uttrykk for foretakets stilling og resultat av virksomheten.

BARENTSHALLENE SØR-VARANGER KF	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Regnskap 2014	Regnskap 2013
LØNNKOSTNADER	7 989 925	7 796 000	7 844 460	7 855 119
DRIFTSKOSTNADER	6 043 667	5 639 000	5 854 301	6 389 166
DEKNING AV TIDLIGERE ÅRS MERFORBRUK		500 000	1 084 755	719 457
REGNSKAPSMESSIG MINDREFORBRUK				
Sum utgifter	14 033 592	13 935 000	14 783 516	14 963 742

DRIFTSINNTEKTER	-7 210 992	-7 210 000	-7 382 819	-7 147 075
KOMMUNALE INNTEKTER/OVERFØRINGER	-6 745 000	-6 725 000	-5 300 600	-6 012 455
BRUK AV TIDLIGERE ÅRS MINDREFORBRUK				
BRUK AV DISPOSISJONSFOND				-719 457
BRUK AV LIKVIDITETSLÅN			-1 084 755	
REGNSKAPSMESSIG MERFORBRUK	-77 600		-1 015 342	-1 084 755
Sum inntekter	-14 533 592	-13 935 000	-14 783 516	-14 963 742

Bemanning 2015

Daglig leder foretaket:	100 %
Driftsansvarlig Fjellhallen:	100 %
Driftsansvarlig Barentshallen:	100 %
Driftsansvarlig Barentsbadet	100 %
Driftsansvarlig Park & Anlegg	100 %
Driftstekniker alle anlegg	100 %
Servicemedarbeidere 9 stillinger	100 %
Servicemedarbeidere 2 stillinger	50 %

Det har frem til august 2015 vært 2 vakante stillinger i til sammen 180 %

De faste ansatte er fordelt kjønnsmessig med 5 kvinner og 11 menn

Det har i tillegg vært benyttet ekstrahjelp og helgevakter ved behov.

Arbeidsmiljøet i foretaket har etter revisjon og forebyggende tiltak tilbake i 2014 vist tegn til bedring i driftsåret 2015. Det har fortsatt blitt gjennomført medarbeidersamtaler og tillitsvalgt har god dialog med arbeidsgiver. Det har vært benyttet enkelte egenmeldinger i 2015 samt en langtidssykemeldt. Sykefravær totalt, både legemeldt og egenmeldt fravær ligger på 4,95 % noe vi betegner som beskjedent og godt under gjennomsnitt i Sør-Varanger kommune

Foretakets påvirkning av det ytre miljø

Foretaket har ingen kjente eller nevneverdige påvirkninger av det ytre miljø som støy og forurensning

Aktiviteter i våre anlegg

Våre anlegg er åpne fra kl. 08.00 til kl. 22.00 på hverdager. Totalt antall besøkende har i 2015 vært om lag 175.000 personer. Dette er en solid økning fra 2014 som i all hovedsak skyldes at Fjellhallen ble disponert som transittmottak for flyktninger i perioden oktober til desember.

Utleie og bruk av anleggene har vært dominert av idrettsaktivitet, og da med fotball som hovedgruppe i forhold til antall aktive. Hallene har også vært benyttet til utenomsportslige arrangementer slik som messer, konserter etc.

Større arrangementer i 2015:

Nyttårsturnering KIF Håndball Fjellhallen	9.jan - 11.jan	ca. 700 besøk
Barentsstevne Barentsbadet	23. jan – 25. jan	ca. 600 besøk
Barents Sportsdager alle anlegg	30.jan-1.feb	ca. 600 besøk
KAOS-Spektakel Barentshallen	6.-8 februar	ca. 700 besøk
Hesseng Cup Barentshallen	14.februar	ca. 500 besøk
Aprilstevne bryting Fjellhallen	17. - 19. april	ca. 1000 besøk
Finnmarksmesterskap TaeKwonDo Barentshallen	17.-19. april	ca. 300 besøk
Barents Playmaker Barentshallen	25. og 26. april	ca. 400 besøk
Kretsturnstevne Fjellhallen	24. – 26. april	ca. 800 besøk
Grenseløsfestival Barentshallen	2. og 5. sept	ca. 2000 besøk
Oktoberstevne bryting Kirkenes gymsal	16.-18. oktober	ca. 600 besøk
Nordnorsk mesterskap TaeKwonDo Barentshallen	16.-18. oktober	ca. 600 besøk
Barnas Idrettsdager Barentshallen/Barentsbadet	24. og 25. okt	ca. 500 besøk
FEFO-Cup fotball Barentshallen	30.okt- 1. nov.	ca. 2500 besøk
Motor- Sport og Fritidsmesse	15. november	ca. 1500 besøk
Regionsamling Finnmarks fotballkrets Barentshallen	11.-13.des	ca. 400 besøk
Åpen Hall arrangementer Barentshallen/Barentsbadet (5 stk)		ca. 1000 besøk

Styrearbeid:

Det har i 2015 vært avholdt 5 styremøter i foretaket med totalt 23 saker.

Sammensetningen i styret har vært 3 menn og 1 kvinne inkludert de ansattes representant i styret.

Innstilling driftsregnskap 2015

Styret behandlet driftsregnskapet for 2015 i sak 07/16

Foretakets har et merforbruk i driftsregnskapet for 2015 på **kr. 77 600,-**

Investeringsregnskapet for 2015 viser udekket poster på **kr. 20 555,-** som er egenkapitalinnskudd til KLP tilbake til 2013

Merforbruket for regnskapsåret 2015 er moderat sett mot tidligere år og styret er tilfreds med en positiv utvikling med å bringe driften i en balanse.

Det er hovedsakelig inndekning av merforbruk 2014, noe sviktende leie- og billettinntekter med blant annet konkursen til Sydvaranger Gruver, økte energikostnader og momskorrigeringer tilbake til 2012 som bidrar til noe merforbruk i driftsåret 2015.

Videre var det budsjettetert med inndekning av merforbruket fra 2014 på kr. 500.000,- for driftsåret 2015 og 527.600,- for driftsåret 2017. Regnskapsloven forhindrer inndekning av tidligere års merforbruk så lenge inneværende års regnskap ikke er i balanse.

Styret vedtar enstemmig inndekning av merforbruk på kr. 77 600,- for regnskapsåret 2015 over kommende års driftsbudsjett for 2016

Merforbruk kr. 20 555,- i investeringsregnskapet dekkes inn gjennom vedtatt investeringsramme for 2016

Barentshallene Sør-Varanger KF

22.02.16

.....
Jarle Olsen
Styrets leder

.....
Hilde Michelsen
Nestleder

.....
Pål K. Gabrielsen
Styremedlem

.....
Sture Sivertsen
Ansattes styrerepresentant

.....
Audun Andersen
Daglig leder

Hovedoversikter

Økonomiske oversikter

Budsjettskjema - Drift	Budsjett 2015	Budsjett 2014	Regnskap 2013
Driftsinntekter:			
Brukerbetaling	0,00	0,00	0,00
Andre salgs- og leieinntekter	4.715.000,00	4.675.000,00	4.754.794,28
Overføringer med krav til motytelse	1.100.000,00	1.283.000,00	1.492.712,42
Overføringer uten krav til motytelse	7.295.000,00	6.140.600,00	7.503.712,37
Sum driftsinntekter	13.110.000,00	12.098.600,00	13.751.219,07
Driftsutgifter:			
Lønnsutgifter	6.900.000,00	5.910.300,00	7.343.000,66
Sosiale utgifter	616.000,00	565.000,00	512.118,42
Kjøp av varer og tj som inngår i foretakets tj.pro	4.707.000,00	4.315.300,00	5.168.837,72
Kjøp av tjenester som erstatter foretakets tj.prod	105.000,00	105.000,00	127.606,64
Overføringer	852.000,00	973.000,00	1.038.901,87
Avskrivninger.	50.000,00	50.000,00	49.045,00
Fordelte utgifter	0,00	0,00	0,00
Sum driftsutgifter	13.230.000,00	11.918.600,00	14.239.510,31
Brutto driftsresultat:	-120.000,00	180.000,00	-488.291,24
Finansposter:			
Renteinntekter og utbytte	70.000,00	70.000,00	73.949,00
Mottatte avdrag på lån	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansinntekter	70.000,00	70.000,00	73.949,00
Renteutgifter og låneomkostninger	0,00	0,00	0,00
Avdrag på lån	0,00	0,00	0,00
Utlån	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansutgifter	0,00	0,00	0,00
Resultat eksterne finanstransaksjoner:	70.000,00	70.000,00	73.949,00
Motpost avskrivninger	50.000,00	50.000,00	49.045,00
Netto driftsresultat:	0,00	300.000,00	-365.297,24
Interne finansieringstransaksjoner:			
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbru	0,00	0,00	0,00
Bruk av disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00
Bruk av bundne fond	0,00	0,00	0,00
Sum bruk av avsetninger	0,00	0,00	0,00
Overført til investeringsregnskapet	0,00	0,00	0,00
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessi	0,00	300.000,00	719.457,37
Avsatt til disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00
Avsatt til bundne fond	0,00	0,00	0,00
Sum avsetninger	0,00	300.000,00	719.457,37
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	0,00	0,00	-1.084.754,61

Økonomiske oversikter

Budsjettskjema - Investering	Budsjett 2015	Budsjett 2014	Regnskap 2013
Investeringer:			
Investeringer i anleggsmidler	0,00	0,00	0,00
Utlån og forskutteringer	0,00	0,00	0,00
Kjøp av aksjer og andeler	0,00	0,00	4.774,00
Avdrag på lån	0,00	0,00	0,00
Avsetninger	0,00	0,00	0,00
Årets finansieringsbehov	0,00	0,00	4.774,00
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	0,00	0,00	0,00
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0,00	0,00	0,00
Tilskudd til investeringer	0,00	0,00	0,00
Kompensasjon for merverdiavgift	0,00	0,00	0,00
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0,00	0,00	0,00
Andre inntekter	0,00	0,00	0,00
Sum ekstern finansiering:	0,00	0,00	0,00
Overført fra driftsdelen	0,00	0,00	0,00
Bruk av avsetninger	0,00	0,00	0,00
Sum finansiering:	0,00	0,00	0,00
Udekket/udisponert	0,00	0,00	-4.774,00

Økonomiske oversikter

Regnskapsskjema - Drift	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
Driftsinntekter:				
Brukerbetaling	0,00	0,00	0,00	0,00
Andre salgs- og leieinntekter	4.574.225,20	4.620.000,00	4.715.000,00	4.612.319,05
Overføringer med krav til motytelse	1.725.388,51	1.620.000,00	1.100.000,00	1.932.384,28
Overføringer uten krav til motytelse	7.522.420,00	7.575.000,00	7.295.000,00	7.106.670,00
Sum driftsinntekter	13.822.033,71	13.815.000,00	13.110.000,00	13.651.373,33
Driftsutgifter:				
Lønnsutgifter	7.170.661,05	6.950.000,00	6.900.000,00	6.965.705,15
Sosiale utgifter	819.264,06	846.000,00	616.000,00	878.755,20
Kjøp av varer og tj som inngår i foretakets tj.pro	5.060.372,04	4.632.000,00	4.707.000,00	4.740.732,53
Kjøp av tjenester som erstatter foretakets tj.prod	206.131,84	105.000,00	105.000,00	110.341,00
Overføringer	718.728,59	852.000,00	852.000,00	954.181,68
Avskrivninger.	49.045,00	50.000,00	50.000,00	49.045,00
Fordelte utgifter	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum utgifter	14.024.202,58	13.435.000,00	13.230.000,00	13.698.760,56
Brutto driftsresultat:	-202.168,87	380.000,00	-120.000,00	-47.387,23
Finansposter:				
Renteinntekter og utbytte	75.524,00	70.000,00	70.000,00	67.755,00
Mottatte avdrag på lån	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansinntekter	75.524,00	70.000,00	70.000,00	67.755,00
Renteutgifter og låneomkostninger	0,00	0,00	0,00	0,00
Avdrag på lån	0,00	0,00	0,00	0,00
Utlån	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansutgifter	0,00	0,00	0,00	0,00
Resultat eksterne finanstransaksjoner:	75.524,00	70.000,00	70.000,00	67.755,00
Motpost avskrivninger	49.045,00	50.000,00	50.000,00	49.045,00
Netto driftsresultat:	-77.599,87	500.000,00	0,00	69.412,77
Interne finansieringstransaksjoner:				
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbru	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av bundne fond	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum bruk av avsetninger	0,00	0,00	0,00	0,00
Overført til investeringsregnskapet	0,00	0,00	0,00	0,00
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessi	0,00	500.000,00	0,00	1.084.754,61
Avsatt til disposisjonsfond	0,00	0,00	0,00	0,00
Avsatt til bundne fond	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum avsetninger	0,00	500.000,00	0,00	1.084.754,61
Regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk	-77.599,87	0,00	0,00	-1.015.341,84

Økonomiske oversikter

Regnskapsskjema - Investering	Regnskap	Reg. budsjett	Oppr.budsjett	Regnskap i fjor
Investeringer:				
Investeringer i anleggsmidler	0,00	0,00	0,00	0,00
Utlån og forskutteringer	0,00	0,00	0,00	0,00
Kjøp av aksjer og andeler	9.389,00	0,00	0,00	6.392,00
Avdrag på lån	0,00	0,00	0,00	0,00
Avsetninger	0,00	0,00	0,00	0,00
Arets finansierungsbehov	9.389,00	0,00	0,00	6.392,00
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	0,00	0,00	0,00	0,00
Inntekter fra salg av anleggsmidler	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilskudd til investeringer	0,00	0,00	0,00	0,00
Kompensasjon for merverdiavgift	0,00	0,00	0,00	0,00
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0,00	0,00	0,00	0,00
Andre inntekter	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum ekstern finansiering:	0,00	0,00	0,00	0,00
Overført fra driftsdelen	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av avsetninger	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum finansiering:	0,00	0,00	0,00	0,00
Udekket/udisponert	-9.389,00	0,00	0,00	-6.392,00

Økonomiske oversikter

Regnskapsskjema - BALANSE

Regnskap 2015

Regnskap 2014

EIENDELER:

Anleggsmidler

Immaterielle eiendeler	0,00	0,00
Faste eiendommer og anlegg	0,00	0,00
Utstyr, maskiner og transportmidler	98.087,90	147.132,90
Utlån	0,00	0,00
Konserninterne langsiktige fordringer	0,00	0,00
Aksjer og andeler	33.144,00	23.755,00
Pensjonsmidler	4.300.510,00	3.359.572,00
Sum anleggsmidler:	4.431.741,90	3.530.459,90

Omløpsmidler

Varer	0,00	0,00
Kortsiktige fordringer	631.967,63	854.061,59
Konserninterne kortsiktige fordringer	0,00	0,00
Aksjer og andeler	0,00	0,00
Sertifikater	0,00	0,00
Obligasjoner	0,00	0,00
Premieavvik	314.244,78	636.869,00
Derivater	0,00	0,00
Kasse, bankinnskudd	719.733,47	1.243.610,54
Sum omløpsmidler:	1.665.945,88	2.734.541,13
SUM EIEDELER:	6.097.687,78	6.265.001,03

EGENKAPITAL OG GJELD:

Egenkapital

Disposisjonsfond	0,00	0,00
Bundne driftsfond	0,00	0,00
Ubundne investeringsfond	0,00	0,00
Bundne investeringsfond	0,00	0,00
Regnskapsmessig mindreforbruk (Drift)	0,00	0,00
Regnskapsmessig merforbruk (Drift)	-1.092.941,76	-1.015.341,84
Udisponert i inv.regnskapet	0,00	0,00
Udekket i inv.regnskapet	-20.555,00	-11.166,00
Kapitalkonto	-959.376,10	-625.329,10
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	0,00	0,00
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	0,00	0,00
Sum egenkapital:	-2.072.872,86	-1.651.836,94

Gjeld

Langsiktig gjeld

Ihendehaverobligasjonslån	0,00	0,00
Pensjonsforpliktelser	5.391.118,00	4.155.789,00
Sertifikatlån	0,00	0,00
Andre lån	0,00	0,00
Konsernintern langsiktig gjeld	0,00	0,00
Avsetning for forpliktelser	0,00	0,00
Sum langsiktig gjeld:	5.391.118,00	4.155.789,00

Kortsiktig gjeld

Kassekredittlån	0,00	0,00
Annen kortsiktig gjeld	1.042.673,95	966.626,26
Derivater	0,00	0,00
Konsernintern kortsiktig gjeld	930.563,56	1.748.378,71
Premieavvik	806.205,08	1.046.044,00
Sum kortsiktig gjeld:	2.779.442,59	3.761.048,97
SUM EGENKAPITAL OG GJELD:	6.097.687,73	6.265.001,03

Memoriakonti

Ubrukte lånemidler	0,00	0,00
--------------------	------	------

Økonomiske oversikter

Ubrukte konserninterne lånemidler	0,00	0,00
Andre memoriakonti	0,00	0,00
Motkonto for memoriakontiene	0,00	0,00

Driftsregnskapet

DRIFTSREGNSKAP

	Regnskap 2014	Regnskap 2015
10100 FAST LØNN	5.217.071,85	4.633.518,83
10102 VIKAR I FASTE STILLINGER	358.590,11	279.666,12
10103 FASTE TILLEGG	597.866,76	488.457,08
10200 VIKAR VED SYKEFRAVÆR	26.906,01	221.507,29
10202 FERIEVIKARER	474.435,90	1.020.509,98
10300 ENGASJEMENTER	205.688,63	404.652,48
10400 OVERTID	45.145,89	62.099,27
10500 HONORAR	40.000,00	60.250,00
10900 PENSJON FELLESORDNING	797.528,34	670.302,92
10905 AFP-PENSJON	65.525,86	66.175,84
10906 UTGIFTSFØRT PREMIEAVVIK	15.701,00	82.785,30
11000 KONTORMATERIELL	57.289,03	50.397,73
11002 ABONNEMENTER, AVISER OG FAGLITTERATUR	26.014,01	28.904,94
11150 MATVARER	188,89	2.041,39
11152 MATVARER, AVG.PL. 25%	1.064,80	0,00
11153 MATVARER, AVG. PL. 14%	485.545,12	508.740,27
11200 ANNET FORBRUKSMATERIELL	14.945,39	9.161,59
11202 VELFERDSTILTAK	34.350,17	40.113,69
11203 ARBEIDSKLÆR	79.309,09	128.585,34
11205 RENGJØRINGSMATERIELL	203.609,11	222.739,72
11208 KJØP AV BADETØY M.M. AVG.PL 25%	51.140,30	40.576,80
11215 LYSRØR, PÆRER ECT.	124.611,82	35.746,12
11300 PORTO/FRAKTUTGIFTER	4.377,00	941,24
11302 TELEFONTJENESTER AVGIFTSFRI	35.527,18	33.428,33
11303 BANKTJENESTER, UTGIFTER BETALINGSFORMIDL	18.637,06	12.377,28
11306 STYRINGSLINJE SD-ANL.	8.399,25	10.598,97
11307 LEIE AL-TELELINJER 110	13.978,60	12.386,45
11309 RENTEUTG/GEBYRER	439,13	1.753,16
11311 KASSADIFFERANSE	-1.914,50	-1.170,00
11401 ANNONSER	35.133,20	51.172,33
11402 INFORMASJON/REKLAME	28.862,00	23.398,59
11500 KURSAVGIFTER/VEILEDNING/OPPLÆRING	35.252,00	68.345,27
11502 REISE- OG OPPHOLDSUTGIFTER, IKKE OPPGPL.	4.035,04	19.029,58
11600 KOSTGODTGJØRELSE OPPGAVEPLIKTIG	1.740,00	1.420,00
11601 KJØREGODTGJØRELSE OPPGAVEPLIKTIG	22.663,80	25.555,30
11650 FLYTTEGODTGJØRING	0,00	39.600,00
11701 DRIFTSUTGIFTER EGNE TRANSPORTMIDLER AVG. FRI	47.539,80	64.927,87
11703 KJØP TRANSPORTTJENESTER	28.797,26	121.195,23
11705 DRIVSTOFF-OLJE AVG. FRI	87.667,43	104.170,29
11800 STRØM AVG. FRI	1.555.939,95	1.749.575,85
11850 FORSIKRINGER BYGG/ANLEGG ECT.	129.441,78	129.419,00
11851 FORSIKRING PERSONER	43.753,00	43.127,09
11950 KOMMUNALE EIENDOMSAVGIFTER	237.576,40	230.204,91
11958 ØREDIFFERANSER	-2,70	-98,64
12000 INVENTAR OG UTSTYR	165.492,46	227.606,74
12001 REDSKAPER, VERKTØY, AVG. FRI	70.837,80	53.339,03
12004 PC INKL. UTSTYR, PROGRAMVARE	30.231,30	38.445,51
12200 LEIE/LEASING MASKINER	59.034,00	24.863,95
12305 SNØBRØYTING VED PRIVATE AKTØRER	11.405,20	20.419,39
12307 MINDRE VEDLIKEHOLD EKSTERNE TJENESTER	243.958,71	176.619,42
12310 HÆRVERK	5.994,40	92,87
12401 DRIFTSAVTALER TEKNISK INFRASTRUKTUR/IT	147.821,77	172.675,97
12403 SERVICEAVTALER BRANN	47.188,49	54.133,59
12404 SERVICEAVTALER VENTILASJON	0,00	2.030,40
12406 SERVICEAVTALE HEIS	12.540,80	10.417,94
12501 MATERIELL VEDLIKEHOLD MASKINER	59.372,60	79.792,59

DRIFTSREGNSKAP

	Regnskap 2014	Regnskap 2015
12502 MATERIELL VEDLIKEHOLD BYGG/ANLEGG	450.520,57	373.046,45
12503 LØPENDE VEDLIKEHOLD MATERIAL I	20.424,02	17.821,00
12601 RENHOLDSTJENESTER	0,00	701,50
13711 CONTAINERLEIE, AVG.FRI	110.341,00	206.131,84
14290 MVA PÅ VEDERLAG, MVA-PLIKTIGE ANSKAFFELSER (DRIFT)	948.661,68	675.263,09
14702 TAP PÅ FORDRINGER	0,00	43.465,50
14730 UTGIFTSFØRING AV TIDLIGERE INNTEKTSFØRT	5.520,00	0,00
15300 DEKNING AV TIDLIGERE ÅRS MERFORBRUK	1.084.754,61	0,00
15900 AVSKRIVNINGER	49.045,00	49.045,00
Sum utgifter	14.783.515,17	14.024.202,58
16203 KURS- OG SEMINARINNTEKTER	-44.700,00	-45.351,00
16208 SALG AV BADETØY M.M. AVG. PL 25%	-114.452,80	-100.806,00
16223 SALGS INNTEKTER KANTINE/KAFE AVG. PL. 25 %	-756.354,00	-845.567,20
16290 BILLETTINNTEKTER	-1.898.609,00	-1.912.225,00
16291 UMLEIEINNTEKTER, SOLARIUM MVA 25%	-126.975,50	46.153,00
16301 UMLEIE AV LOKALER	-1.578.214,75	-1.622.436,50
16306 UMLEIE KUNSTGRESSBANE	-93.013,00	-93.992,50
17100 SYKELØNNSREFUSJON	-401.054,00	-205.358,00
17101 SVANGERSKAPSREFUSJONER	-245.265,00	0,00
17290 KOMP. FOR MVA PÅ ANSKAFFELSER - UTGIFTER I DRIFT	-948.661,68	-675.263,09
17500 REFUSJON FRA KOMMUNER	-167.050,00	-68.590,00
17700 REFUSJON FRA ANDRE	-170.353,60	-776.177,42
18300 OVERFØRINGER FRA FYLKESKOMMUNER	-721.315,00	-777.420,00
18800 OVERFØRING FRA SVK	-3.438.355,00	-3.738.750,00
18801 OVERFØRING FRA SVK/UTLEIE UNDERVISNINGSLOKALE	-1.936.750,00	-1.956.250,00
18802 OVERFØRING FRA SVK/TILSK REDUSERT LEIE BARN	-1.010.250,00	-1.050.000,00
19000 RENTEINNTEKTER	-67.755,00	-75.524,00
19800 REGNSKAPSMESSIG MERFORBRUK	-1.015.341,84	-77.599,92
19900 MOTPOST AVSKRIVNINGER	-49.045,00	-49.045,00
Sum inntekter	-14.783.515,17	-14.024.202,63
TOTALT	0,00	-0,05

Investeringsregnskapet

INVESTERINGSREGNSKAP

	Regnskap 2014	Regnskap 2015
Prosjekt: 19105 EGENKAPITALINNSKUDD - KLP		
Virksomhet: 1000 DRIFT BARENTSHALLENE		
Funksjon: 172 PENSJON		
35290 KJØP AV AKSJER OG ANDELER	6.392,00	9.389,00
Sum utgifter	6.392,00	9.389,00
39800 UINNDEKKET DEL AV NEG.RES. INVESTERING	-6.392,00	-9.389,00
Sum inntekter	-6.392,00	-9.389,00
Sum funksjon: 172 PENSJON	0,00	0,00
Sum virksomhet: 1000 DRIFT BARENTSHALLENE	0,00	0,00
Sum prosjekt: 19105 EGENKAPITALINNSKUDD - KLP	0,00	0,00
TOTALT	0,00	0,00

Balanseregnskapet

BALANSEREGNSKAPET

	Noter	Regnskap 2014	Regnskap 2015
2100002 VEKSLEPENGER SVØMMEHALL		6 000,00	6 000,00
Sum 21000 KASSE	10	6 000,00	6 000,00
2102020 SPB.N.N. 4930.13.83583 DRIFTSKONTO		1 011 983,73	412 503,66
Sum 21020 FORRETNINGS- OG SPAREBANKER	1,10	1 011 983,73	412 503,66
2109840 SPN.N.N 4930.13.83583 SKATTETR.KTO		225 626,81	301 229,81
Sum 21098 IKKE DISPONIBLE BANKINNSKUDD	1,10	225 626,81	301 229,81
2131007 TRYGDEKTR. SYKEREF		146 502,00	146 502,00
2131020 OPPGJØRSKONTO MOMSKOMP		187 362,34	0,00
Sum 21310 OPPGJØRSKONTO MOMSKOMP		333 864,34	146 502,00
2135002 FYLKESKOMMUNEN		121 315,00	177 420,00
Sum 21350 KOMMUNEFORVALTNINGEN	10	121 315,00	177 420,00
2137515 DEBITORKTO FAKTURERING		377 882,25	284 527,63
2137520 FORDRINGER M.M. INNBET ETTER		0,00	20 843,00
2137522 KORTSIKTIG FORDRING SVK		0,00	0,00
2137523 BANKTERMINAL UTESTÅENDE		0,00	2 675,00
Sum 21375 HUSH (INKL. PRIVATE NÆRINGSDR.)	10	377 882,25	308 045,63
2139901 LØNNSFORSKUDD		21 000,00	0,00
Sum 21399 LØNNSFORSKUDD		21 000,00	0,00
2194100 KLP- PREMIEAVVIK		636 869,00	314 244,78
Sum 21941 PREMIEAVVIK		636 869,00	314 244,78
2204101 KLP - BEREGNEDE PENSJONSMIDLER		3 359 572,00	4 300 510,00
Sum 22041 PENSJONSMIDLER	2,7	3 359 572,00	4 300 510,00
2214103 KLP - EGENKAPITALINNSKUDD		23 755,00	33 144,00
Sum 22141 EGENKAPITALINNSKUDD	2,5,7	23 755,00	33 144,00
2241001 INVENTAR, BADEANLEGGET		73 193,50	48 794,50
2241002 TRIBUNER		73 939,40	49 293,40
Sum 22410 INVENTAR OG UTSTYR	7,11,12	147 132,90	98 087,90
 Sum Eiendeler		 6 265 001,03	 6 097 687,78

BALANSEREGNSKAPET

	Noter	Regnskap 2014	Regnskap 2015
2321402 KONTO FOR PÅLEGGSTREKK		0,00	0,00
2321403 KONTO FOR SKATTETREKK		-205 608,00	-274 967,00
Sum 23214 SEKTOR FOR SKATTEINNKREVING	10	-205 608,00	-274 967,00
2325010 AVSATT FERIELØNN 2008		-761 018,26	-767 706,95
Sum 23250 AVSATT FERIELØNN	10	-761 018,26	-767 706,95
2331401 SKATTEINSP.OPPGJØRSKONTO		-25 152,90	-203 833,22
Sum 23314 SEKTOR FOR SKATTEINNKREVING	10	-25 152,90	-203 833,22
2337501 KREDITORER		-719 025,81	-726 730,39
2337520 IKKE BET.REGN. FOREGÅENDE ÅR		-4 200,00	0,00
2337522 KORTSIKTIG GJELD SVK		-1 000 000,00	0,00
Sum 23375 INTERIMSKONTI	10	-1 723 225,81	-726 730,39
2394100 PREMIEAVVIK		-1 046 044,00	-806 205,08
Sum 23941 ANNEN KORTSIKTIG GJELD	2,10	-1 046 044,00	-806 205,08
2404101 KLP - PENSJONSFORPLIKTELSER		-4 155 789,00	-5 391 118,00
Sum 24041 PENSJONSFORPLIKTELSER	2,7	-4 155 789,00	-5 391 118,00
2590001 UINNDEKKET NEG NETTO DRIFTRESU		1 015 341,84	1 092 941,76
Sum 25900 UINNDEKKET NEG NETTO DRIFTRESU	13	1 015 341,84	1 092 941,76
2597001 UINNDEKKET NEG.RES. INVESTERING		11 166,00	20 555,00
Sum 25970 UDEKKET NEG.RES INVESTERING	13	11 166,00	20 555,00
2599000 KAPITALKONTO		-23 755,00	-33 144,00
2599001 KAPITALKONTO - ANLEGGSMIDLER		-147 132,90	-98 087,90
2599004 KAPITALKONTO - KLP		796 217,00	1 090 608,00
Sum 25990 KAPITALKONTI	7	625 329,10	959 376,10
Sum gjeld og egenkapital		-6 265 001,03	-6 097 687,78

Note 1 Arbeidskapital

	2 014	2 015
Endring i omløpsmidler	-103 843,45	-1 068 595,25
Endring kortsiktig gjeld	166 864,22	981 606,38
Endring arbeidskapital	63 020,77	-86 988,87
Sum anskaffelse av midler	13 719 128,33	13 897 557,71
Sum anvendelse av midler	13 656 107,56	13 984 546,58
Anskaffelse-Anvendelse	63 020,77	-86 988,87
Endring i ubrukte lånemidler	0,00	0,00
Endring arbeidskapital	63 020,77	-86 988,87
Differanse endring arbeidskapital	0,00	0,00

NOTE 2 Pensjonskostnader KLP

	2014	2015
1 BEREGNET PREMIEAVVIK		
Årets opptjening	958 793	914 182
Rentekostnad	159 838	207 351
Brutto pensjonskostnad	1 118 631	1 121 533
Forventet avkastning	-128 608	-173 019
Netto pensjonskostnad	990 023	948 514
Sum amortisert premieavvik	43 917	-52 434
Administrasjonskostnad	57 040	47 613
Netto pensjonskostnad inkl adm kostnad	1 090 980	943 693
Forfalt premie (inkl administrasjonskostnad)	987 445	860 912
Administrasjonskostnad	-57 040	-47 613
Netto pensjonskostnad	-990 023	-948 514
Premieavvik	-59 618	-135 215
2 BEREGNET PENSJONSFORPLIKTELSE		
IB Brutto påløpt forpliktelse	2 886 469	4 155 789
Årets opptjening	958 793	914 182
Rentekostnad	159 838	207 351
Utbetalte pensjoner	0	0
Amortisering estimatavvik-forpliktelse	150 689	113 796
Korr tidlige års feil i aktuarberegning		
UB Brutto påløpt forpliktelse	4 155 789	5 391 118
3 BEREGNET PENSJONSMIDLER		
IB Pensjonsmidler	2 582 994	3 359 572
Forventet avkastning	128 608	173 019
Forfalt premie (inkl administrasjonskostnad)	987 445	860 912
Administrasjonskostnad	-57 040	-47 613
Utbetalte pensjoner		
Amortisering estimatavvik-midler	-282 435	-45 380
IB Pensjonsmidler	3 359 572	4 300 510
4 NETTO FORPLIKTELSE		
Pkt 2 - 3 = Netto påløpt forpliktelse	796 217	1 090 608
Netto påløpt forpliktelse	796 217	1 009 608
Differanse	0	81 000

Note 3 Garantiansvar

Selskapet har ingen garantiansvar.

Note 4 Fordringer, kortsiktig gjeld og langsiktig gjeld til kommune, kommunale foretak og interkommunale foretak.

	2 014	2 015
Gjeld til SVK	-1 000 000,00	
Fordring mot SVK		
Sum fordringer og gjeld	-1 000 000,00	0,00

Sør-Varanger kommune har i desember 2012 utbetalt deler av vedtatt tilskudd for 2013 til Barentshallene KF som følge av underskudd i 2012 og manglende likviditet.

Note 5 Aksjer og andeler

		2 014	2 015
Aksjer og andeler	IB	17 363,00	23 755,00
Aksjer og andeler	UB	23 755,00	33 144,00
Endring aksjer og andeler		6 392,00	9 389,00

Gjelder egenkapitalinnskudd i KLP

Note 6 Avsetninger og bruk av avsetninger

		2 014	2 015
Disposisjonsfond	01.01		
Avsatt i driftsregnskapet			
Forbruk i driftsregnskapet			
Disposisjonsfond	31.12	0,00	0,00

Note 7 - KAPITALKONTO

2.5990.00

Debet			Kredit
		Saldokapital pr. 01.01.15	23 755,00
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
		Kjøp av aksjer	9 389,00
Balanse pr. 31.12.15	33 144,00		
	33 144,00		33 144,00

Kirkenes, 21.01.2015

Audun Andersen
daglig leder

Jarle Olsen
styreleder

Nina B. Øvergaard
rådmann

Note 7 - KAPITALKONTO - ANLEGGSMIDLER

2.5990.01

Debet			Kredit
		Saldokapital pr. 01.01.15	147 132,90
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Salg av fast eiendom og anlegg	0,00	Aktivering av fast eiendom og anlegg	0,00
Av- og nedskrivning av fast eiendom og anlegg	49 045,00	Oppskrivning av fast eiendom og anlegg	0,00
Salg av utstyr, maskiner og transportmidler	0,00	Aktivering av utstyr, maskiner og transportmidler	0,00
Av- og nedskrivning av maskiner, transportmidler og utstyr	0,00		
Balanse pr. 31.12.15	98 087,90		
	147 132,90		147 132,90

Kirkenes, 22.01.15

Audun Andersen
daglig leder

Jarle Olsen
styreleder

Nina B. Øvergaard
rådmann

Note 7 - KAPITALKONTO - KLP

2.5990.04

Debet			Kredit
Saldokapital pr. 01.01.15	796 217,00		
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Pensjonsforpliktelse	1 235 329,00	Pensjonsmidler	940 938,00
		Balanse pr. 31.12.15	1 090 608,00
	2 031 546,00		2 031 546,00

Kirkenes, 22.01.16

Audun Andersen
daglig leder

Jarle Olsen
styreleder

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

Note 8 Salg av finansielle anleggsmidler

Selskapet har ingen finansielle anleggsmidler.

Note 9 Interkommunalt samarbeid

Selskapet er ikke del av interkommunalt samarbeid.

Note 10 Likviditet

Tabellen viser likviditeten ved årskifte dersom kortsiktig gjeld var forfalt da, og dersom kommunen skulle ha betalt ut alle fonds og lånemidler ved årskifte.

	2 014	2 015
Kasse, postgiro og bankinnskudd	1 243 610,54	719 733,47
Kortsiktige fordringer	854 061,59	820 844,97
	<hr/> 2 097 672,13	<hr/> 1 540 578,44
Kortsiktig gjeld	2 715 004,97	1 801 836,09
Disposisjonsfond	0,00	0,00
Ubrukte lånemidler	0,00	0,00
	<hr/> 2 715 004,97	<hr/> 1 801 836,09
Likviditet	<hr/> -617 332,84	<hr/> -261 257,65

Note 11 Anleggsmidler

	EDB-utstyr, kontor- maskiner	Anleggs- maskiner mv.	Brannbiler, tekniske anlegg	Boliger, skoler, veier	Adm.bygg, sykehjem mv.	SUM
Anskaffelseskost						
01.01.	490 447	0	0	0	0	490 447
Årets tilgang	0	0	0	0	0	0
Årets avgang	0	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost						
31.12.	490 447	0	0	0	0	490 447
Akk avskrivninger						
31.12.	-245 224	0	0	0	0	-245 224
Netto akk. og rev. nedskrivninger	0	0	0	0	0	0
Akk. avskr. og nedskr. 31.12.	-245 224	0	0	0	0	-245 224
Bokført verdi pr.						
31.12.	245 223	0	0	0	0	245 223
Årets avskrivninger	-49 045					-49 045
Årets nedskrivninger						0
Årets reverserte nedskrivninger						0
Økonomisk levetid	5 år	10 år	20 år	40 år	50 år	
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	Lineær	

Note 12 Investeringsoversikt

Prosjekt	Vedtatt kostnads- ramme	Medgått pr. 31.12.2013	Medgått 31.12.2014	Medgått pr. 31.12.2015	Gjenstår av bevilgning
19105 EGENKAPITALINNSKUDD	0	4 774	6 392	9 389	0
	0	0		0	0
	0	4 774	6 392	9 389	0

**Note 13 Regnskapsmessig merforbruk / mindreforbruk
Udekket udisponert i investeringsregnskapet**

Posten regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk under egenkapitalen i balansen er satt sammen som følger:

Regnskapsår	Mer-forbruk	Mindre- forbruk
2014	1 015 341,84	
2015		
	1 015 341,84	0,00

Posten udekket/udisponert fra investeringsregnskapet under egenkapitalen i balansen er satt sammen som

Regnskapsår	Udekket	Udisponert
2014	23 755,00	0,00
2015	9 389,00	
	33 144,00	0,00

Note 14 Utgiftsført estimert tap på krav

	2014	2015
Det er utgiftsført for estimerte usikre krav i balansen pr. 31.12. :	0	0
Utgiftsføringen har redusert balanseverdiene for følgende poster:		
	0	0
2137515 - Debitorkonto fakturering	0	0
	0	0
Sammensetning av årets utgifter vedr. tap på krav:		
Endring i estimerte tap på krav	0	0
Avskrivning av endelig tapte fordringer i året	0	0
Innkomet på tidligere avskrevne fordringer	0	0
Totale utgifter belastet driftsregnskapet	0	0

Note 15 ÅRSVERK, GODTGJØRELSE TIL DAGLIG LEDER OG STYRET

Tekst	2014	2015
Antall årsverk	17	16
Antall ansatte	18	18
Antall kvinner	5	5
% andel kvinner	28 %	28 %
Antall menn	13	13
% andel menn	72 %	72 %

Fordeling heltid/deltid

Tekst	2014	2015
Antall deltidsstillinger	2	3
Antall ansatte i deltidsstillinger	2	3
Antall kvinner i deltidsstillinger	2	2
% andel kvinner i deltidsstillinger	100 %	67 %
Antall menn i deltidsstillinger	0	1
% andel menn i deltidsstillinger	0 %	33 %

Ytelser til kommunens ledelse (i NOK)

	2014	2015
Daglig leder		
Lønn, honorar, mv	kr 545 353,00	kr 589 067,00
Pensjonspremier, 13 %	kr 70 896,00	kr 76 579,00
Andre oppgavepliktige ytelser	kr -	kr -

Styre

Lønn, honorar, mv	kr 25 000,00	kr 30 000,00
Pensjonspremier, 23 %	kr 6 900,00	kr 6 900,00
Andre oppgavepliktige ytelser		kr -

Revisjonshonorar

	2014	2015
Samlet revisjonshonorar	16 000,00	kr 17 000,00

Kommunens revisor er Finnmark kommunerevisjon IKS. Revisjon omfatter regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon, selskapskontroll og diverse attestasjonsoppdrag.

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Fremstad, Inger B. Enhetsleder: Lande, Svanhild Apeland, tlf. 78 97 75 54	Dato: 24.05.2016
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Kalliainen, Egil	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	029/16	08.06.2016
Kommunestyret	045/16	15.06.2016
Formannskapet	034/16	15.06.2016

ÅRSRAPPORT OG ÅRSREGNSKAP 2015 - SØR-VARANGER KOMMUNE

Vedlagte dokumenter:

ÅRSRAPPORT 2015
ÅRSREGNSKAP 2015 - REVISORS BERETNING

Dokumenter i saken:

2016011614 ÅRSREGNSKAP OG ÅRSMELDING 2015 - MÅ OVERSENDES SNAREST
2016010798 ÅRSRAPPORT 2015
2016009418 OVERSENDELSESBEKREFTELSE ÅRSMELDING 2015

Kort sammendrag:

I henhold til kommunelovens § 48 skal kommunestyret selv vedta årsmelding og årsregnskap etter innstilling fra formannskapet. Vedtaket skal angi disponering av eventuelt regnskapsmessig overskudd eller dekning av eventuelt regnskapsmessig underskudd.

Sør-Varanger kommune har i 2015 et regnskapsmessig resultat på kr 0.

Sør-Varanger kommune stod høsten 2015 i en krevende situasjon knyttet til flyktningsstrømmen over Storskog hvor kommunen påtok seg et operatøransvar i Fjellhallen transittmottak. Oppgjøret fra UDI er pr mai 2016 uavklart, og kommunen har avsatt den delen av oppgjøret som er omtvistet til disposisjonsfond. Beløpet utgjør 5,5 mill kroner.

Underskuddet fra 2013 som var budsjettert dekket i 2015 ble ikke dekket i sin helhet som følge av regnskapsresultatet. Det gjenstår 1,1 mill kroner til dekning i senere års budsjett.

Det er ikke avsatt øvrige frie midler til disposisjonsfond i 2015.

Faktiske opplysninger:

Brutto driftsresultat, dvs. det økonomiske resultatet av kommunens ordinære driftsvirksomhet før det tas hensyn til finansposter, aksjeutbytte og avsetninger viser et underskudd på 4,1 mill kroner før avskrivninger. Brutto driftsresultat gir uttrykk for kommunens evne til å betjene lånegjeld, mulighet til å avsette midler til senere år bruk og finansiere deler av investeringsprosjekter.

For 2015 var kommunens netto driftsresultat 3,76 mill kroner, noe som er 5,19 mill kroner lavere enn i 2014. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at låne- og rentekostnader er dekket.

Fylkesmannen signaliserer at man med en sunn kommuneøkonomi bør netto driftsresultat være minimum 1,75 % av driftsinntektene. For Sør-Varanger kommune vil dette måltallet tilsi et netto driftsresultat på 15 mill kroner. Netto driftsresultat viser en nedgang hvert år siden 2011 og er svært lav sammenlignet med sammenlignbare kommuner og landet for øvrig. Sør-Varanger kommune har svært lite handlingsrom og har ikke hatt mulighet til å avsette midler til fond til fremtidig bruk i disse årene.

I opprinnelig budsjett for 2015 var det budsjettert med en avsetning på 6 mill kroner til disposisjonsfond. Etter at kommunen ble varslet om at utbyttet fra Varanger kraft ville bli lavere enn budsjettert ble avsetningen til disposisjonsfond redusert med tilsvarende beløp. Den budsjetterte avsetningen til disposisjonsfond var således på i underkant av 1,4 mill kroner i 2015.

Det var budsjettert med 2,3 mill kroner i bruk av disposisjonsfond i 2015 knyttet til prosjekt omtaksering av eiendomsskatt. Til sammen ble det brukt 2,96 mill kroner fra disposisjonsfondet i 2015 hvorav 2,65 var knyttet til omtaksering av eiendomsskatt. Det resterende 310.000 kroner er knyttet til tidligere avsatte midler til personalpolitiske tiltak for rekruttering, stabilisering og kompetanseheving av kommunens egne ansatte.

De samlede frie inntektene, som består av rammetilskudd, inntektsutjevning og skatt, ble 5,08 mill kroner høyere enn regulert budsjettert i 2015.

Rammetilskuddet isolert sett ble 4,2 mill kroner høyere enn regulert budsjettert. Sør-Varanger kommune mottok i overkant av 1,5 mill kroner som kompensasjon for forventet

skattesvikt i 2015, og 2,7 mill kroner i skjønnsmidler knyttet til flyktningstrømmen høsten 2015. Skjønnsmidlene ble tildelt etter søknad til å dekke administrative kostnader til flyktningekoordinator, barnevern og administrative utgifter vedrørende håndtering av situasjonen. I starten av 2015 ble det lagt frem skatteprognoser som tilsa en sviktende skatteinngang i landet som helhet. Ut over året viste det seg imidlertid at den nasjonale skatteinngangen ble høyere enn forventet. For Sør-Varanger kommune resulterte dette i at inntektsutjevningen ble 4,7 mill kroner høyere enn budsjettet.

Eiendomsskatten ga en inntekt til kommunen på 47,1 mill kroner i 2015 noe som er 3,9 mill lavere enn budsjettet. Eiendomsskatteområdet ble retaksert og utvidet i løpet av året, og grunnlaget i budsjettet for 2015 var beregnet til 51 mill kroner. Det ble behandlet i overkant av 1000 klager, noe som utgjør ca 10 % av samlet masse. Klagebehandlingen har medført en reduksjon i eiendomsskatteinntekten på 3,8 mill kroner.

Eiendomsskatt på kraftlinjer baserer seg på strømpriser og grunnlaget fastsettes sentralt. Også her har Sør-Varanger kommune en inntektssvikt på om lag 0,7 mill kroner som følge av lave kraftpriser i markedet.

Som følge av gode rentebetingelser i kommunes bankavtale samt bedre likviditet enn forventet ble renteinntektene 0,8 mill kroner høyere enn budsjettet.

Kommunens øvrige driftsinntekter ble 52,3 mill kroner høyere enn budsjettet for 2015.

Andre salgs og leieinntekter ligger 8,6 mill. kroner over budsjett. Merinntektene kommer i hovedsak fra selvkostområdene Havn og VAR.

Overføringer med krav til motytelse er 38,2 mill kroner over budsjett. Av dette utgjør syke- og svangerskapsrefusjoner i underkant av 7,0 mill. kroner. Refusjon fra staten viser en merinntekt i forhold til budsjett på 21 mill kroner. Av dette beløpet inngår de ikke budsjetterte midler fra UDI på 19 mill kroner knyttet til flyktningstrømmen høsten 2015. I tillegg kommer blant annet momskompensasjon på om lag 6 mill kroner utover budsjett, samt prosjektinntekter.

Kommunen har hatt en netto besparelse på renter og avdrag på 4,8 mill kroner i forhold til budsjett. I all hovedsak skyldes dette en utsettes av låneopptak til slutten av året, noe som gir en rente- og avdragsbesparelse.

I 2015 utgjorde lønnsutgiftene inkludert pensjon 61,7 % av kommunens samlede driftsutgifter. Lønns- og pensjonskostnadene utgjorde i 2015 i overkant av 554 mill. kroner, dette er en vekst på 4,5 % fra foregående år.

Regnskapet for 2015 viser et samlet mindreforbruk innenfor lønn og pensjonsområdet på 6,9 mill. kroner. Mindreforbruket knyttes til lavere pensjonskostnader enn budsjettet. Mindreforbruket til pensjon henger sammen med lavere kostnadsført premieavvik og reguleringspremie. I tillegg var det lagt til grunn en større økning i pensjon til lærerne enn det som viste seg å være realistisk ved årets slutt.

Lønnskostnader knyttet til transittmottak utgjør i overkant av 4,1 mill. kroner. Dette er ikke innarbeidet i budsjettet.

Utgifter til vikarbyrå var på 13,4 mill kroner .

Kommunens øvrige driftsutgifter utgjorde 297,7 mill kroner. Dette er 41,6 mill kroner mer enn budsjettert. De største avvikene skyldes merforbruk på kjøp av varer og tjenester som i all hovedsak er knyttet til kjøp av vikar- og omsorgstjenester, kjøp av skoleplasser til fosterhjemsplasserte barn i andre kommuner, kostnader til transittmottak og økte vedlikeholdskostnader innenfor VAR-området. I tillegg er momskompensasjon underbudsjettert med om lag 5 mill kroner. Momskompensasjon har ikke resultat effekt da inntektene er tilsvarende underbudsjettert.

I 2015 foretok Skatt nord en kontroll av kommunens regnskap for perioden 2012-2014. Kontrollen omfattet også Barentshallene KF. Kontrollen ble basert på stikkprøver, og ble i hovedsak avgrenset til kontroll av kommunens håndtering av regelverket for merverdiavgiftskompensasjon (momskompensasjon).

Regelverket rundt merverdiavgift og momskompensasjon er komplekst, og særlig områder innenfor utleie av eiendom er gjenstand for ulik tolkning. Særlig gjelder dette tilrettelagte boliger, kultursaler, idrettsbygg og svømmeanlegg.

Skatt nord har, i sin rapport, påpekt feil i Sør-Varanger kommune sin regnskapsmessige håndtering av regelverket for momskompensasjon og kommunen har fått pålegg om å etablere nye rutiner for å unngå framtidige feil. Økonomiavdelingen igangsatte arbeidet å få på plass nye rutiner umiddelbart etter tilbakemelding fra Skatt Nord slik at regelverket ble korrekt håndtert i 2015.

Krav om tilbakebetaling av for mye krevd momskompensasjon er knyttet opp mot oppføring og utleie av Sør-Varanger kultursal, oppføring og utleie av flyktningeboliger og utleie av kinosal.

Utbetalt momskompensasjon som kreves tilbakebetalt i tilknytning til Sør-Varanger kultursal utgjør til sammen kr. 4.978.643 for kontrollperioden. Krav om tilbakebetaling av momskompensasjon knyttet til oppføring av Sør-Varanger kultursal ble dekket ved bruk av investeringsfond/momskompensasjonsfond i investeringsregnskapet. En endring i dagens bruk av kultursalen ville ikke hatt konsekvens for kommunes plikt til innbetale momskompensasjonsbeløpet knyttet til investeringen. Utover dette er det gjort tilbakeføringer på momskompensasjon i henhold til pålegg fra Skatt nord.

Kravet om tilbakebetaling av moms på kulturhus har vært en stor sak for mange kommuner i

Norge i 2015. Flere kommuner har bedt regjeringen om hjelp for å dekke store tilbakebetalingskrav til Skatte etaten. KS har også engasjert seg i saken uten at det til nå har kommet til en løsning.

Utvikling sykefravær i Sør-Varanger kommune 2014 - 2015

	2014	2015
1. kvartal	11,3	11,2
2. kvartal	10,4	9,9
3. kvartal	9,5	9,1
4. kvartal	9,8	9,2

I arbeidet med sykefraværsoppfølging har det vært forsøkt mange tiltak de senere år. Både barnehagene og pleie og omsorg har gjennomgått større prosjekt der alle ansatte var involvert. Det hadde effekt, men etter en tid var fraværet oppe igjen på tilnærmet tidligere nivå. De som har klart å holde fast ved tett oppfølging og holdt fraværet nede flere år etter prosjektet er hjemmebasert omsorg.

Kommunen jobbet i 2015 en god del med tillitsvalgtes rolle i IA arbeidet, og Nav har holdt kurs for tillitsvalgte og ledere. Dette har også vært tema på mange mindre kurs og møter. Tillitsvalgte kan spille en stor rolle for sykefraværet med forebyggende arbeid og medvirkning i oppfølging/tilretteleggingsarbeidet. Nav har bidratt sterkt med tilretteleggingstilskudd for ordinært ansatte, kommunen mottar også lønnstilskudd for å ha arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne i jobb.

Samlet investeringsbehov for 2015 var på i underkant av 149 mill kroner, noe som var 70 mill kroner lavere enn budsjett. Deler at dette beløpet knyttet seg til føring av låneopptaket for 2014 som først ble utbetalt tidlig i januar 2015, og som medførte at investeringsregnskapet for 2014 måtte avsluttes som uinndekket.

En del av de budsjetterte investeringsprosjektene ble ikke igangsatt i 2015. Dette skyldes både manglende ressurser til gjennomføring og prosjektering og utenforliggende faktorer, særlig knyttet til utbygging infrastruktur KILA. Planlagt utbygging av boligfelt på Skytterhusfjellet er igangsatt, men selve prosjektet vil gjennomføres våren 2016.

Prosjekt som er gjennomført er ferdigstillelse av sprinkleranlegg ved Wesselborgen, ferdigstilling av 8 flyktningsboliger i Bjørnevatn, vei og asfaltinvesteringer for i overkant av 10 mill kroner, ferdigstillelse av lysløypetrase og en rekke andre mindre investeringsprosjekter.

Det er avsatt i overkant av 10,9 mill kroner til ubundne investeringsfond i 2015. Av dette er 10,4 mill kroner inntekter på salg av tomter og eiendommer. Disse midlene skal, i henhold til kommunestyrets vedtak, benyttes til ekstraordinære avdrag på lån.

Det er betalt egenkapitalinnskudd til KLP med 2,2 mill kroner i 2015 beløpet er dekket med bruk av fond i henhold til kommunestyrets vedtak.

Vest-Finnmark kommunerevisjon er i avslutningsfasen av revisjonsarbeidet, og rådmann tar forbehold om revisjonens vurdering av regnskapet.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:

Forslag til innstilling:

Sør-Varanger kommunestyre vedtar den fremlagte årsrapporten som kommunens endelige regnskap og beretning for 2015.

Behandling 08.06.2016 Formannskapet

Saksordfører: Kalliainen, Egil

Enstemmig vedtatt

Formannskapet sitt vedtak i sak 029/16:

Sør-Varanger kommunestyre vedtar den fremlagte årsrapporten som kommunens endelige regnskap og beretning for 2015.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

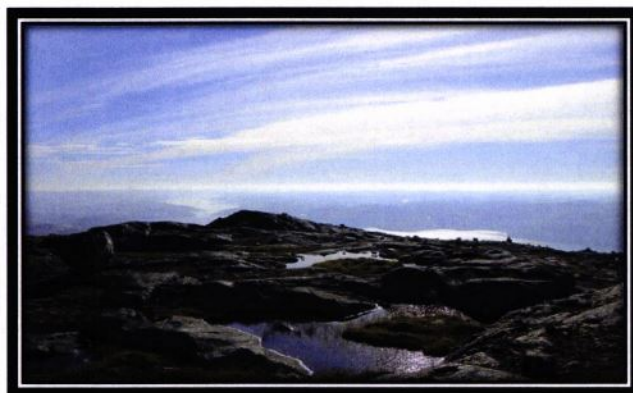
- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

Sør-Varanger kommune

- en grensesprengende kommune -

ÅRSRAPPORT 2015

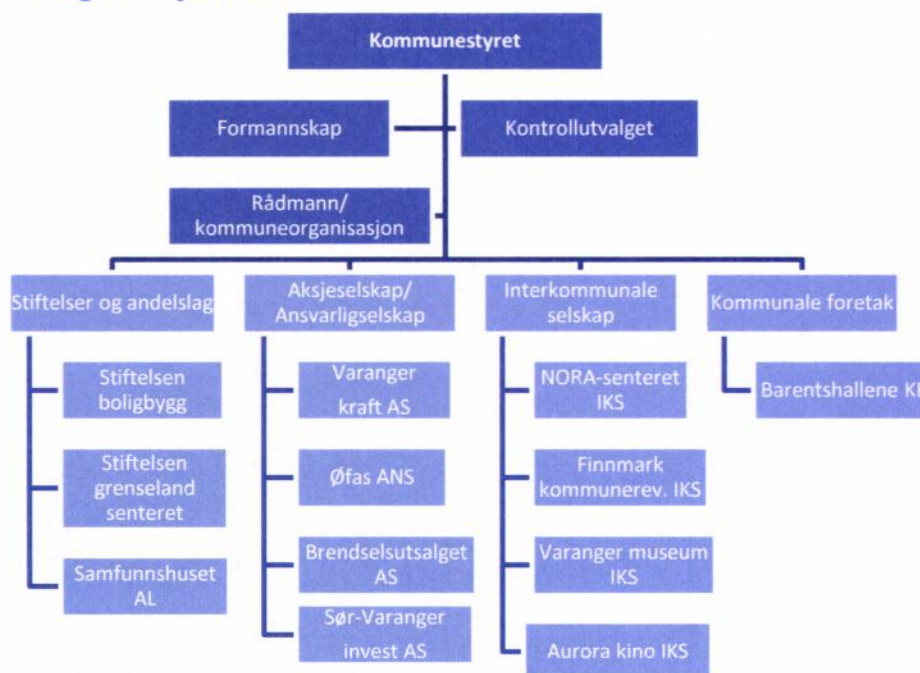

1 Forord

I følge kommuneloven § 48 skal kommunen hvert år utarbeide en årsmelding. Årsmeldingen og årsregnskapet skal fremmes for kommunestyret senest 6 måneder etter regnskapsårets slutt og skal bygge på samme prinsipp som det tilhørende budsjettet.

1.1 Organisasjonskart

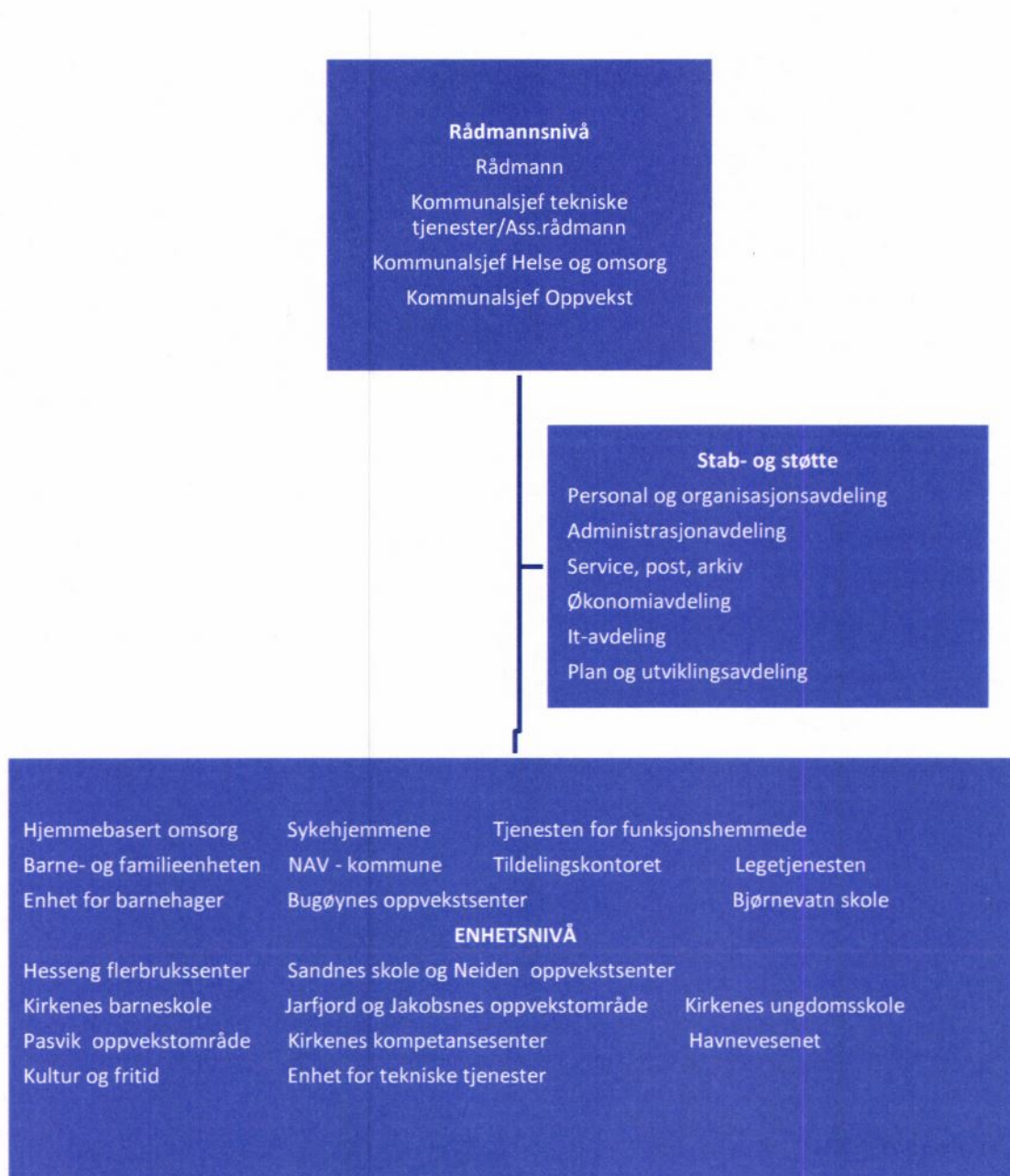

1.2 Politisk organisering

1.3 Administrativ organisering

1	Forord	2
1.1	Organisasjonskart	2
1.2	Politisk organisering	2
1.3	Administrativ organisering	3
2	Rådmannens oppsummering av året 2015	7
3	Samfunn og befolkningsutvikling	11
3.1	Befolkningsutvikling i Sør-Varanger	11
3.2	Befolkningsprognoser frem mot 2040	12
4	Organisasjon og medarbeidere	13
4.1	Ledelse	14
4.2	Rekruttering og stabilisering	14
4.3	Den åpne organisasjonen	15
4.4	HMS og sykefravær	15
4.5	Likestilling	16
5	Økonomisk resultat – driftsregnskapet 2015	19
5.1	Kommunens driftsregnskap	19
5.2	Kommunens inntekter	23
5.3	Rente og avdrag – lånegjeldsutvikling	26
5.4	Etisk standard	29
5.5	Lønns- og pensjonsutvikling	29
5.6	Øvrige driftsutgifter	31
5.7	Transittkommunen Sør-Varanger	31
5.8	Fondsoversikt	32
5.9	Innfordring	33
5.10	Kontroll av regnskap – Skatt Nord	34
6	Investeringsregnskapet 2015	37
6.1	Investeringsprosjekter	38
7	Administrative tjenester	41
7.1	Plan- og utviklingsavdelingen	42
8	Oppvekst, opplæring og kultur	44
8.1	Barnehager	44
8.2	Skolene i Sør-Varanger	51

8.3	Kirkenes kompetansesenter	62
8.4	PP-tjenesten	64
8.5	Kulturskolen.....	66
8.6	Kultur og fritid	69
8.7	Økonomisk resultat kulturtilbud	71
9	Barneverntjenesten.....	72
9.1	Bemanning.....	72
9.2	Tjenester og oppgaver.....	72
9.3	Mål og måloppnåelse 2015	73
9.4	Utfordringer i barneverntjenesten i 2015	74
9.5	Sykefravær.....	75
9.6	Økonomiskmåloppnåelse i barnevernet	75
10	Kommunehelsetjenesten	76
10.1	Bemanning i kommunehelsetjenestene.....	77
10.2	Helsestasjon	77
10.3	Fysioterapitjenesten	79
10.4	Ergoterapitjenesten.....	80
10.5	Diagnose/behandling og legevakt	81
10.6	Sykefravær i kommunehelsetjenesten.....	82
10.7	Økonomisk resultat kommunehelsetjenesten	82
10.8	Økonomisk oversikt kommunehelsetjenestene.....	83
11	Sosialtjenestene	84
11.1	Psykisk helsetjeneste og rustjeneste.....	85
11.2	NAV- Økonomisk sosialhjelp.....	87
11.3	Flyktingtjenesten	89
11.4	Økonomisk resultat - sosialtjenestene	91
12	Omsorgstjenestene	93
12.1	HMS	95
12.2	Tjenester og oppgaver.....	95
12.3	Tjenestemottakere	97
12.4	Mål og måloppnåelse	99
12.5	Oppfølging av analysen av helse og omsorgstjenestene.	101
12.6	Utfordringer i omsorgstjenestene.....	102

12.7	Økonomisk resultat i omsorgstjenestene	106
12.8	Hovedoversikt omsorgstjenestene.....	106
13	Teknisk drift.....	107
13.1	Økonomisk oversikt tekniske tjenester	107
13.2	Administrasjon og ledelse.	108
13.3	Kommunale veier, verksted og maskindrift.	108
13.4	FDV – kommunale bygninger.	109
13.5	Renhold kommunale bygg.....	109
13.6	Brann- og feiervesenet.	110
13.7	Vann, avløp og renovasjon	113
14	Kirkenes havnevesen.....	115
15	Regnskapstillene 2015.....	117
15.1	Økonomisk oversikt – drift	117
15.2	Økonomisk oversikt - investering	118
15.3	Anskaffelse og anvendelse av midler	119
15.4	Oversikt balansen	119
15.5	Oversikt endring i arbeidskapital.....	121
15.6	Regnskapsskjema 1A-drift.....	121
15.7	Regnskapsskjema 1B-drift	122
15.8	Regnskapsskjema 2A-investering	128
15.9	Regnskapsskjema 2B-investering	128
15.10	Bevilgningsregnskap - drift	130
15.11	Bevilgningsregnskap investering	139
15.12	Balansen	141
15.13	Noter.....	153

2 Rådmannens oppsummering av året 2015

Kommunens årsmelding beskriver utviklingstrekk og viktige hendelser for Sør-Varanger kommune i året 2015. Høsten 2015 var svært utfordrende for Sør-Varanger kommune og det er særlig to hendelse som preget vårt samfunn, flykningetilstrømmingen over Storskog og Sydvaranger gruves konkurs i november. Hendelsene medførte betydelig involvering både av administrativ- og politisk ledelse, og de preget hele vårt samfunn og ikke minst mediabildet. Å håndtere to slike alvorlige hendelser i løpet av relativt få korte måneder krevde en enorm innsats og samarbeidsvilje fra mange parter. Samtidig skal en opprettholde og ivareta kommunens ordinære driftsoppgaver. Det ble en tøff start, både for nytilsatt rådmann og nyvalgt ordfører, preget av krisehåndtering, løsning av adhoc oppgaver og ikke minst den enorme pågangen fra både nasjonal og utenlandsk media.

Statsministeren siterte vår egen Solbjørg Mikkola i sin nyttårstale hvor hun sa «*kommunen tok imot asylsøkerne i Fjellhallen med verdighet og respekt*». Dette er noe vi alle skal være stolte over. Kommunen oppfattet raskt den vanskelige situasjonen nasjonen hadde med håndtering av flykningstrømmen inn til landet og tok et ansvar i opprettelsen av Fjellhallen transittmottak. Kommunen var i stand til å bidra fordi vi har en beredskapsplan for massetilstrømning av mennesker fra Russland, og fordi vi har kompetanse og erfaring fra lignende situasjoner. På under to uker var Fjellhallen transittmottak klar til å ta inn de første asylsøkere som kom over Storskog. I løpet av høsten innkvarterte vi over 3300 flykninger i Fjellhallen og bidro til å skape ro og trygghet for asylsøkerne og avhjelpe en anstrengt innkvarterings situasjon for UDI og Politiets utlendingsenhet. Rådmannen vil berømme alle som bidro under krisen, både egne ansatte, frivillige, næringslivet, fylkesmannen, UDI, Siviltforsvaret og politiet. Ved et godt samarbeid og en enorm dugnadsinnsats viste vi hele Norge at vi i fellesskap løste en utfordrende situasjon på en god måte, utfra de rådende forutsetninger.

Kjedelig er det at kommunen og UDI i etterkant av krisen er uenig om de avtaler og kontrakter som ble inngått i forbindelse med drift av Fjellhallen transittmottak og opprettelsen av Finnmark ankomstsenter. Pr skrivende stund er saken fremdeles ikke løst. Kommunen har fakturert, i henhold til avtale, i overkant av 16 mill.kr. UDI har betalt omlag halvparten.

18. november var en trist dag for Sør-Varanger kommune. Vi fikk melding om at Sydvaranger gruve AS var konkurs og 400 ansatte var blitt arbeidsledige. Å møte de som var rammet av konkursen på samfunnshuset var tøft, men samtidig godt. Det ble utvist samhold og styrke og omsorg for hverandre. Kommunen tok raskt, i samarbeid med flere aktører, grep for å komme i gang med omstilling etter konkursen. Kort tid etter konkursen møtte ordfører, rådmann og formannskapsmedlem Eilif Johannsen Kommunal- og moderniseringsdepartementet og næringsministeren for å diskutere hvordan regjeringen kunne bistå kommunen i den vanskelige situasjon som var oppstått. Regjeringen bevilget nokså umiddelbart 5 mill.kr til omstilling i Sør-Varanger, via Regionale utviklingsmidler (RUP). Det er disse midlene kommunen nå benytter for å gjennomføre de ulike fasene i omstillingsprosjektet som er godt forankret både politisk så vel som i næringslivet, NHO, LO og Innovasjon Norge. Fylkeskommunen er også deltakende i prosjektet. Prosjektets formål er å skape 300 nye arbeidsplasser og videreutvikle kommunens næringsliv med hensyn på de unike mulighetene vi har med henblikk på våre geografiske fortrinn med nærhet til

Russland og Barentshavet samt våre naturgitte forhold som vil gjøre oss til en opplevelsesdestinasjon i verdensklasse.

Årsmeldingen for 2015 bygger i stor grad på den nye budsjettmalen og består av årsmelding og regnskap for de ulike tjenesteområdene. Den samlede rapporteringen bygger på økonomiske analyser og vurderinger med vekt på regnskapstall, sykefravær og måloppnåelse. Sør-Varanger kommune skal være en samfunnsbygger med fokus på velfungerende og målrettede tjenester med engasjerte og dyktige ansatte. Dette ansvaret ivaretas gjennom en utstrakt delegering av ansvar og myndighet fra kommunestyret, via rådmannen til enhetslederne. Kommunen har i dag 22 enheter fordelt på 3 tjenesteområder, helse, omsorg og velferd, oppvekst, samt plan og tekniske tjenester. Sør-Varanger kommune står overfor flere utfordringer som begrenser det økonomiske handlingsrommet særlig innenfor omsorgstjenestene, men likevel innenfor oppvekst. Statlige reformer og føringer samt høyt brukerfokus stiller krav til kommunen om å utnytte ressursene mest mulig

effektivt og ha et kontinuerlig fokus på tilpasset tjenesteproduksjon. Økt fokus på forebyggende arbeid og tidlig innsats er nødvendig for å sikre optimal utnytting av ressursene og begrenser samtidig de økonomiske tiltak som kan bli nødvendig om en ikke klarer å komme tidlig nok inn med tiltak.

Oppvekstsektoren fortsetter arbeidet mot mobbing og har jobbet aktivt med dette i hele 2015. At Sør-Varanger kommune, i fjor sommer, fikk forelegg i en mobbesak viser hvor viktig dette arbeidet er. Rådmannen tar arbeidet mot mobbing på høyeste alvor og har sammen med kommunestyret, de tillitsvalgte, våre ansatte, ungdomsrådet og politiet igangsatt kampanjen «Sammen mot mobbing».

Sammen skal vi ha fokus på det viktige arbeid for å forebygge og håndtere mobbing. Det må tilrettelegges slik at alle som jobber i barnehage og skole har den nødvendige

kompetansen til å avdekke og håndtere mobbing. Rutiner og handlingsplaner skal være på plass.

Når det gjelder kvaliteten i skolen er videre fokus på kvalitet, kompetanseheving og elevenes læringsmiljø viktig satsing. Nasjonale prøver viser at 9 trinn skårer noe over landsgjennomsnittet, samtidig som vi fortsatt har utfordringer med å holde oss på nasjonalt nivå samlet sett.

Innenfor omsorgstjenestene har kommunen fortsatt kompetanseutfordringer, særlig til tjenestemottakere med spesielle behov. Kommunen kjøper fortsatt en del vikarbyråttjenester samt heldøgns omsorgstjenestetilbud. Kommunestyret har satt fokus på dette slik at arbeidet med å benytte egne ansatte, som erstatning for kjøp av tjenester, skal prioriteres i årene fremover. Samtidig er heltid/deltid problematikken i omsorgstjenestene igjen i fokus.

2015 var Friluftslivets år, og Sør-Varanger kommune har deltatt og tilrettelagt ved flere arrangementer, blant annet aktivitetsdag både i skileikanlegget og i Sandnesdalen, som begge var

godt besøkt. Fotturperleprosjektet, som er et samarbeidsprosjekt med Sør-Varanger Turlag, var likevel det tilbudet som ble mest populært. Hele 150 deltakere fullførte 5 perleturer som kvalifiserer for T-skjorter og 13 deltakere har oppnådd termokrus etter 10 turer. I tillegg har flere ivrige turgåere tatt enkelturer og skrevet seg i turbøkene. Prosjektet har vært så vellykket at vi for 2016 vil fortsette tilbudet og samtidig øke til 15 fotturperler.

Folkehelsearbeid er samfunnets samlede innsats for å opprettholde, bedre og fremme befolkningens helse gjennom å svekke faktorer som medfører helserisiko, og styrke faktorer som bidrar til bedre helse. Arbeidet skal synliggjøres i alt kommunalt arbeid og er forankret i Lov om Folkehelsearbeid og Plan og bygningsloven. Folkehelsearbeidet i 2015 hadde tre fokusområder; kartlegging og arbeid med oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i befolkningen, implementering av folkehelse i kommunens planarbeid og planverk, og etablering av aktivitetspark og aktiviteter i friluftslivets år.

Som et utstrakt samarbeid med lag/foreninger og næringslivsaktører, har Sør-Varanger kommune etablert Tufte park, en aktivitetspark til bruk for utendørs trening og møteplass. Aktivitetsparken har hatt et høyt besøksantall, ikke minst av skoleelever og lærere som også har fått opplæring i bruk av parken av grunder og treningsinstruktør Lasse Tufte.

Innenfor området plan og samferdsel er det Konseptvalgutredningen (KVU) og utvikling av fremtidige havnearealer som har hatt fokus i 2015. Det har vært mange involverte parter i prosessen og et stort engasjement. Hovedutfordringene for kommunen er å få et overordnet transportsystem og veg til en ny havn og muligheter for forbindelse mellom Tømmerneset og Kirkenes. Videre er det å utarbeide en helhetlig plan for fremtidens Kirkenes, herunder å ta høyde for at Kirkenes skal ha en infrastruktur som ivaretar utviklingen av transportbehovet som følge av byens strategiske plassering i Norge, Europa og Barentshavet. Det må legges vekt på økt tilrettelegging for gang og sykkelstier og kollektivtrafikk samt miljø og trafikksikkerhetstiltak på lokalvegnettet.

Selve prosessen med Tømmerneset har omfattet dialogkonferanse, åpne møter, åpne høringer, arbeidsmøter i kommunestyret, møter med berørte arealbrukere og fagmyndighet i tillegg til møter med utbyggingsaktører. Det er utarbeidet en rekke konsekvensutredninger som dannet grunnlaget for utarbeidelsen av planen, som ble vedtatt av kommunestyret i juni 2015.

Arbeidet med kommunereformen er godt i gang i kommune Norge. Målet er større, mer robuste kommuner med økt makt og myndighet. Regjeringen mener dette er et nødvendig virkemiddel for å møte morgendagens utfordringer og stadig økte forventninger fra innbyggerne. Sør-Varanger kommune er i prosess med de omliggende kommuner i Øst-Finnmark. Det har vært gjennomført flere møter med siktemål å se på kommunesammenslåing. Sør-Varanger har nå en dialog og nabopratt med Nesseby kommune om en eventuell sammenslåing. Prosessen skal ende i et kommunestyrevedtak i juni hvor de gir sin tilslutning til eventuell sammenslåing. Det skal også gjennomføres en innbyggerundersøkelse i forbindelse med reformen.

Kommunen har store oppgaver i fremtiden, både hva angår egen tjenesteproduksjon og utvikling av Sør-Varanger som samfunn. Da trengs det godt forankrede planverk. Kommunestyret har sendt ut planstrategien på høring hvor fokus er sentrert om større strategiske planer som oppvekst, helse, omsorg og velferd, næringsutvikling, samferdsel og boligpolitikk. Implementering av

folkehelseperspektivet vil være sentralt i all planverk. Utarbeidelse og gjennomføring av disse planer vil ha rådmannens fokus de nærmeste årene. Medvirkning både av sentrale samfunnsaktører og næringslivet er viktig i denne sammenheng.

Nina Bordi Øvergaard

Rådmann

3 Samfunn og befolkningsutvikling

3.1 Befolkningsutvikling i Sør-Varanger

Pr 31.12.2015 talte Sør-Varangers befolkning 10 227 personer. I løpet av 2015 hadde Sør-Varanger en netto befolkningsvekst på 6 personer.

Kommunens befolkningsutvikling fra 2000 til 2015 viser en befolkningsøkning på 558 personer (7,23 %), noe som viser at man har en sterk positiv økning. Likevel er det bare i enkelte områder i Sør-Varanger at befolkningsøkningen er positiv, store deler av distriktene opplever en sterk befolkningsnedgang.

År (tall pr 1.1.15)	2000	2010	2012	2015
Vest (Bugøynes/Bugøyfjord/ Spurvenes, Neiden)	600	508	481	450
Hesseng (Høybuktmoen, Nato, Bjørkheim A.v.l)	1 720	1 807	1 854	1 951
Sandenes øst og vest	1 023	1 016	1 081	1 122
Bjørnevatn	1 474	1 511	1 485	1 474
Kirkenes	3 229	3 365	3 449	3 633
Øst (Elvenes, Jakobsnes, Ropelv, Grense Jakobselv, Jarfjord)	720	790	773	784
Pasvik (Nedre Pasvik, Langfjorddalen, Svanvik, Melkefoss, Øvre Pasvik)	735	729	709	738
Totalt Sør-Varanger kommune	9 532	9 738	9 860	10 221

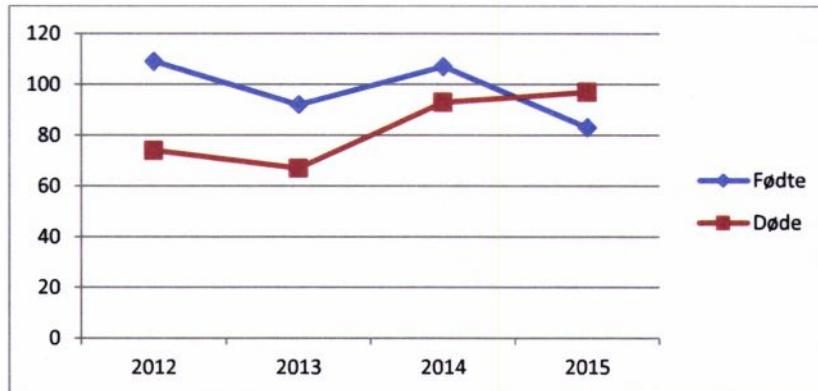
Over lengre tid ser man at kommunens befolkningsvekst er i de bynære områdene og i 2015 bodde i overkant av 82 % av kommunes innbyggere på Kirkeneshalvøya. Fra år 2010 til 2015 er det spesielt områdene Sandnes, Hesseng og Kirkenes som opplever en betydelig befolkningsøkning. I disse områdene har det vært en vekst på til sammen 518 personer (8.4 %) i perioden.

På Bugøynes og i Jarfjord har befolkningsutviklingen holdt seg stabil de siste årene. Disse bygdene klarer å fornye befolkningen slik at man ikke opplever en markant økning av antall eldre. I Pasvik generelt går befolkningen ned, mens det for Svanvik isolert har vært en befolkningsvekst. For de øvrige områdene i Sør-Varanger har det vært en sterk befolkningsnedgang, samt at andelen eldre er økende i disse områdene.

For Sør-Varanger kommune byr en sterk vekst i de sentrumsområdene på utfordringer. Økt etterspørsel etter barnehageplass og skoledekning må sikres, vann- og avløpsnett må oppdimensjoneres, trafikale forhold må bedres og nye boligfelt klargjøres. Sør-Varanger kommune har igjennom de siste årene gjort grep som skal imøtekomme nettopp dette gjennom bygging av ny skole i Kirkenes og utbygging av nye boligområder og barnehage på Skytterhusfjellet.

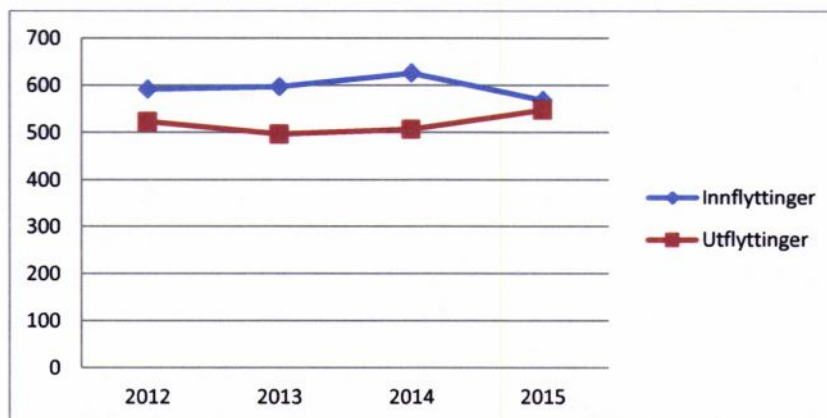

Fødselsoverskudd

Fram til 2014 opplevde kommunen et positivt fødselsoverskudd der antall fødte er høyere enn antall døde. I 2015 snudde denne utviklingen kommunen hadde et negativt fødselsoverskudd med -14 personer.

Innenlands og utenlands flyttemønster i Sør-Varanger

Tabellen ovenfor viser at Sør-Varanger kommune har hatt et positivt flyttemønster der det de siste årene har vært flere som flytter til Sør-Varanger enn som flytter fra. Det har spesielt vært utenlandske tilflyttingen som har skapt dette positive flyttemønsteret. I 2015 snudde imidlertid denne trenden og nettoinnflyttingen til kommunen var bort i mot 0 i 2015.

3.2 Befolkningsprognoser frem mot 2040

Nedenfor følger tabell over befolkningsprognoser frem mot 2040. I denne prognosen er det lagt til grunn en lav nasjonal befolkningsvekst.

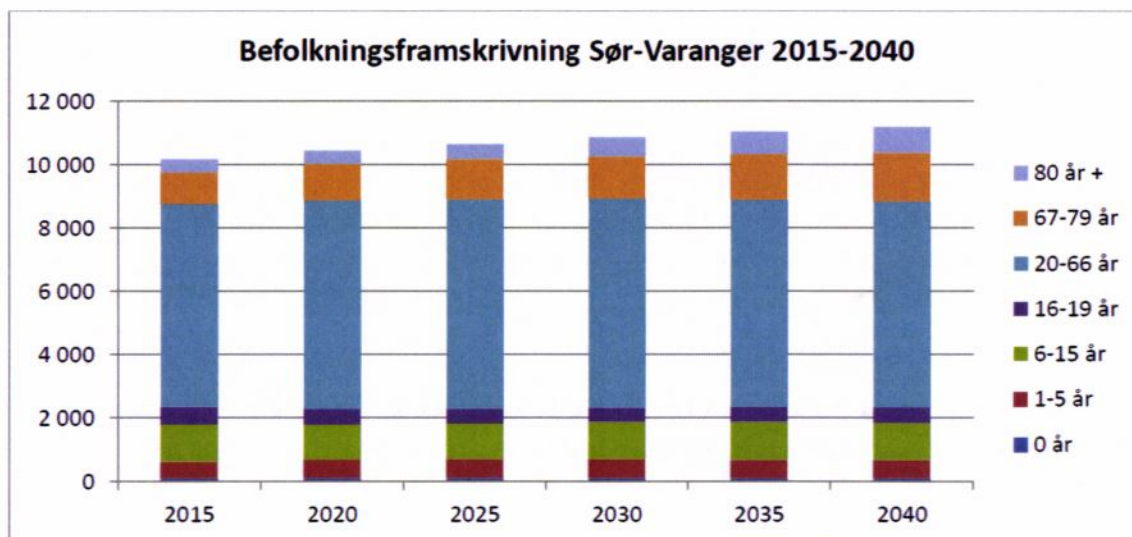
	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040
Barnehage (0-5 år)	674	637	693	701	686	660	647
Grunnskole (6-15 år)	1286	1183	1080	1087	1126	1130	1103
Videregående (16-19 år)	550	562	488	465	439	465	473
Voksne (20-66 år)	5958	6413	6505	6454	6382	6265	6167

Eldre (67 år og eldre)	1270	1426	1570	1744	1925	2126	2318
Total	9738	10221	10336	10451	10558	10646	10708

Tabellen under viser fordeling av alderssammensetning i befolkningen i Sør-Varanger frem mot 2040. Gruppene fra 67 år og oppover viser økning fra 2015 til 2040, men gruppene under 67 holdes relativt stabilt.

Befolkningsutviklingen vist over tar utgangspunkt i SSB sin prognostisering og tar ikke hensyn til forventet sysselsetningsutvikling. I disse prognosene tas det kun hensyn til forventede endringer i fødsels- og dødsrater og forventet flyttemønster. Prognosene tar således ikke hensyn til store endringer i sysselsettingen i kommunen som følge av konkursen i Sydvaranger Gruve AS (SVG).

Ved konkursen i SVG var det 422 ansatte i selskapet. Av disse var 78% bosatt i Sør-Varanger kommune. I tillegg til de direkte berørte kommer ringvirkninger av virksomheten og de ansatte i form av kjøp av varer og tjenester fra det øvrige næringslivet i kommunen. Norconsult har i sin konsekvensanalyse *anslått at befolkningsfundamentet for Sør-Varanger kommune i forhold til SVG er knyttet til om lag 720 sysselsatte, eller vel 12,5% av kommunens samlede sysselsetting.*

Hvordan konkursen i SVG vil påvirke befolkningsutviklingen i framtiden er vanskelig å forutsi og vil være svært avhengig av hvilke tiltak som iverksettes i kommune. Blant annet vil tilrettelegging for eksisterende næringsliv og nyetableringer ha stor betydning for befolkningsutviklingen. Tilrettelegging av boligtomter og boligpriser vil også være indikatorer som på både kort og lang sikt vil ha innvirkning på befolkningsutviklingen.

4 Organisasjon og medarbeidere

Kommunestyret har vedtatt følgende langsiktige og overordnede mål for arbeidsgiverpolitikken; **"Sør-Varanger kommune skal være en spennende, utviklende og konkurransedyktig arbeidsgiver."**

Fokusområder:

- Rekruttere og beholde
- Ledelse
- Den åpne organisasjon

4.1 Ledelse

Mål: Sør-Varanger kommune skal ha helhetlig og utfordrende lederskap som kan få fram det beste i kompetente medarbeidere og skape utvikling.

Sør-Varanger kommunes administrative struktur består av 22 enheter inkludert stab. Det gjennomføres månedlige ledersamlinger med deltakelse fra alle enhetene og rådmannens ledergruppe. I 2015 har tema vært blant annet kommunens økonomiske situasjon, budsjett, regnskap og økonomirapportering, HMS-arbeid, ROS-analyser/beredskapsarbeid, kommuneplan, kompetanseheving for ledere og sjumilssteget.

4.2 Rekruttering og stabilisering

Mål: Sør-Varanger kommune vil ha kompetente, dyktige, ansvarlige og selvstendige medarbeidere. Sør-Varanger kommune innarbeider heltidsstillinger som hovedregel for ansatte og deltidsstillinger som en mulighet.

Også i 2015 har det vært utfordringer med å dekke behovet for arbeidskraft. Rekruttering av kompetent arbeidskraft, spesielt innenfor barnehage, skole, omsorgstjenesten og enkelte fagstillinger, har vært krevende da det er større konkurranse om arbeidskraften på disse områdene. Det synes allikevel som om det er noe bedring i tilgangen på kompetent arbeidskraft innenfor slike stillinger.

Sør-Varanger kommune har pr i dag 17 lærlingeplasser som i 2015 har vært fordelt på barne- og ungdomsarbeiderfaget, helsefag, feierfaget og kokk. Nye læringer rekrutteres fortløpende når lærlingplass blir ledig.

Gjennomsnittsalderen for alle ansatte er 42,25 år (KLP fellesordningen). Til sammenligning er gjennomsnittsalderen i Finnmarkskommunene 43,12 år og blant alle medlemmer i KLP fellesordningen 43,77 år.

For sykepleierordningen er tallene som følger, 44,76 år i Sør-Varanger kommune, 44,73 år i Finnmark fylke og endelig 43,59 år på landsbasis.

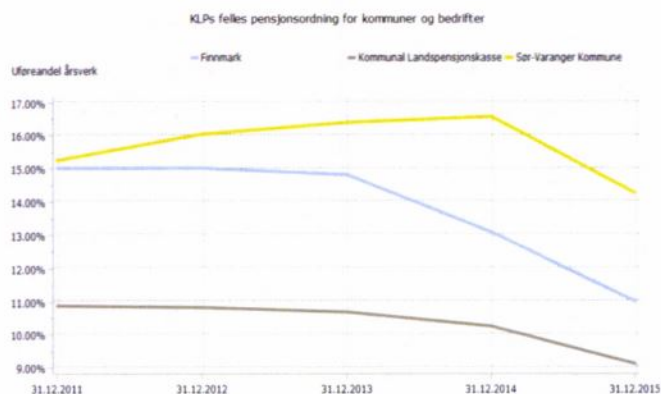

	KLPs felles pensjonsordning for kommuner og bedrifter		
	Sør-Varanger Kommune	Finnmark	Kommunal Landspensjonskasse
Gjennomsnittsalder	42.25	43.12	43.77
Gj.snitt pensjonsgrunnlag pr aktiv	307.257	329.992	315.608
Gj.snitt pensjonsgrunnlag pr årsverk	413.707	433.595	443.451
Gj.snitt aktuell deltid	74.27%	76.11%	71.17%
Uføreandel	17.62%	12.79%	12.06%
Uføreandel årsverk	14.28%	11.01%	9.12%
Kvinneandel	75.58%	70.48%	75.45%
Aktive	999	8.751	285.513

Uføreandel årsverk i Sør-Varanger kommune er på 14,28 %. Til sammenligning er uføreandelen i Finnmarkskommunene 11,01 % og blant alle medlemmer i KLP fellesordningen 9,12 %. Dette betyr at Sør-Varanger kommune har relativt flere uførepensjonerte ansatte enn Finnmarkskommunene og medlemmer for øvrig i KLP.

Kommunen har hatt en nedgang i uføreandel årsverk i perioden fra 2011 til 2015, men fremdeles er det en svært høy uføreandel årsverk, både faktisk med også sammenlignet med Finnmark og landet forøvrig.

I overordnet HMS-plan er det satt en målsetting om at gjennomsnittsalder ved fratredelse pga sykdom skal økes fra 54,06 år i 2013 til 55 år innen 31.12.16.

4.3 Den åpne organisasjonen

Retningslinjer for håndtering av konflikter og mobbing er tidligere vedtatt i kommunestyret. Det arrangeres årlig et kurs i temaet konflikthåndtering for alle nye enhetsledere, ledere med personalansvar, tillitsvalgte og verneombud. Medbestemmelse og medinnflytelse fra arbeidstakerorganisasjonene ivaretas blant annet gjennom representasjon i arbeidsmiljøutvalg, administrasjonsutvalg, samarbeidsmøte mellom rådmannen og tillitsvalgte og tillitsvalgtordningen.

4.4 HMS og sykefravær

Sykefraværet var pr 31. 12. 15 på 9,2 %.

Det er en liten nedgang fra 2014. Det jobbes fortsatt med tiltak som gjør at målsettingen for innværende IA-avtale kan være mulig å nå. Det legemeldte fraværet utgjør 6,4 %. Det er det

legemeldte fraværet som varierer, egenmeldt fravær og fravær pga barns sykdom har vært stabilt over flere år.

I handlingsplan for reduksjon av sykefravær er det satt fokus på tillitsvalgtes rolle som en likeverdig part i IA arbeidet, gode prosedyrer på vold og trusler, arbeidsgivers tilretteleggingsplikt og arbeidstakers medvirkningsplikt, årlige vernerunder og flere andre tiltak som sammen kan bidra til en reduksjon i sykefraværet.

Barnehagene jobber godt med fraværarbeidet, det samme gjør pleie og omsorg.

Det er lagt planer for arbeidsmiljøkartlegginger og kurs via bedriftshelsetjenesten. Kurs via NAV arbeidslivssenter der aktivitetsplikten er tema, ledere med personalansvar, tillitsvalgte og verneombud deltar.

En går samlet inn ved tjenestested som har høyt fravær, det gis bistand i oppfølging av ansatte med lengere fravær/gjentatt fravær. Også et systematisk arbeid i de sakene der det er behov for annet arbeid av helsemessige årsaker. Til sammenligning kan det vises til statistikk for 2014 er legemeldt sykefravær i Finnmark, og landsgjennomsnittet er på 5,5 %.

4.5 Likestilling

Med bakgrunn i likestillingsloven skal virksomheter som er pålagt å utarbeide årsmelding redegjøre for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i virksomheten. I tillegg skal det sies noe om iverksatte og planlagte tiltak.

I 2015 hadde Sør-Varanger kommune 866 tilsatte, fordelt på 631 kvinner og 190 menn. Dette utgjør henholdsvis 76,86 % kvinner og 23,14 % menn.

Kjønnsfordeling i kommunen	Kvinner	Menn	Totalt
Årsverk	573	209	782
Antall ansatte	631	190	821
Hvorav ledere	17	9	26

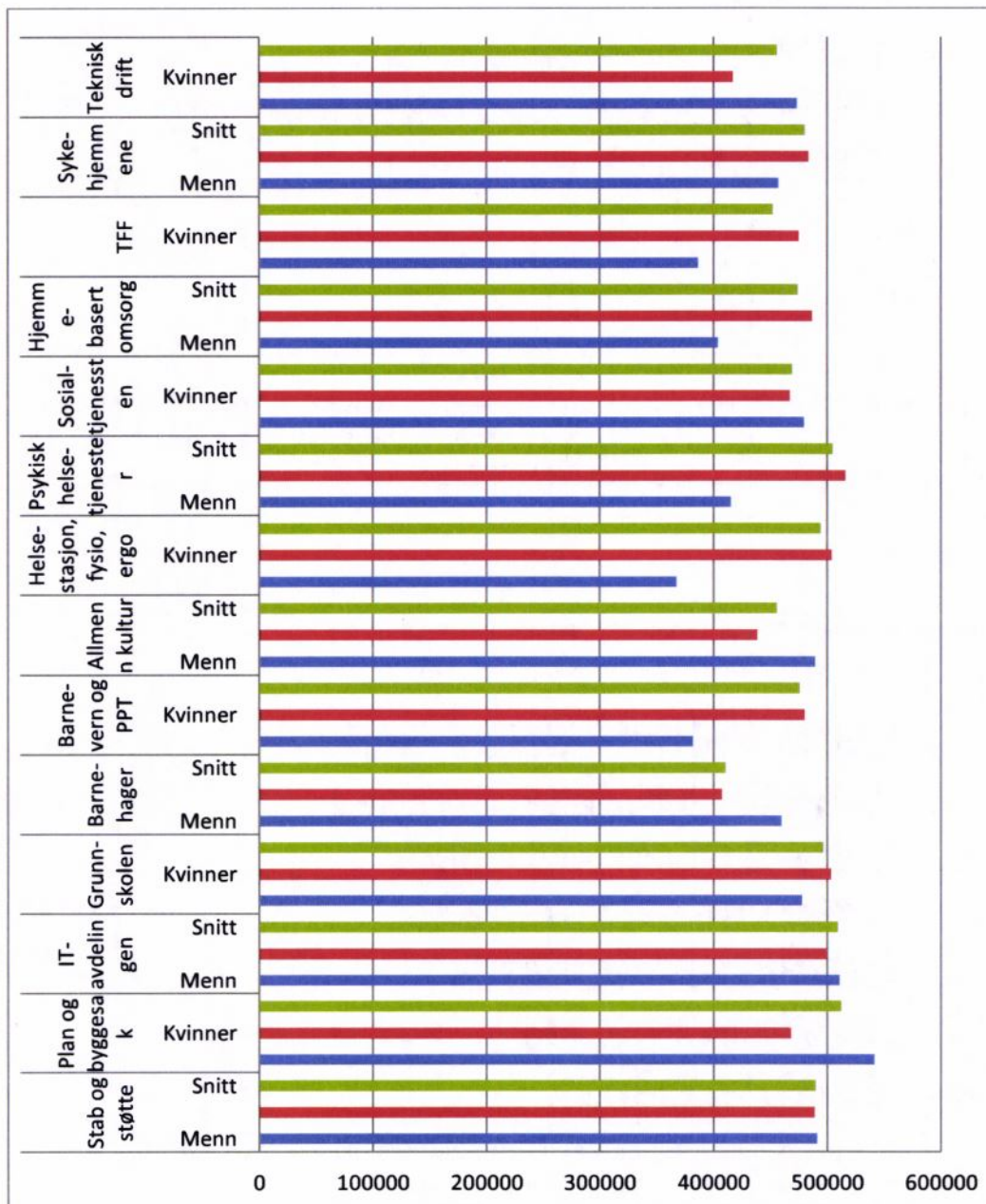
Antall ansatte fordelt på kjønn og alder	Kvinner	Menn	Totalt
18 – 30 år	83	23	106
31 – 40 år	131	47	178
41 – 50 år	197	57	254
51 – 60 år	171	48	219
61 – 70 år	49	15	64
Sum	631	190	821

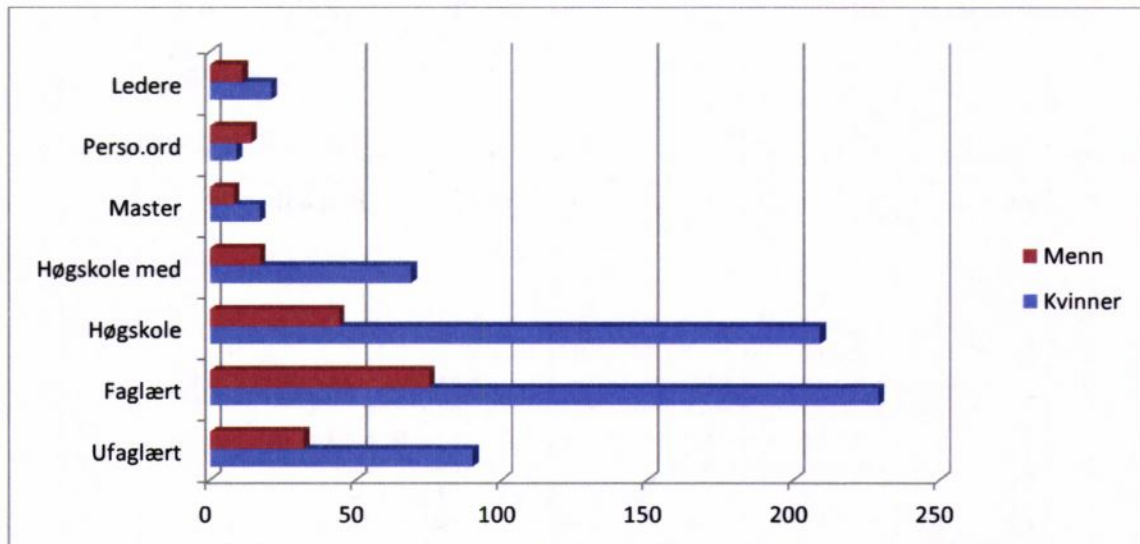
Kjønnsdelt statistikk, ledere og lønn	Kvinner	Menn	Snitt
Overordnet ledelse, tabnr 30	775 200	750 000	771 500
Enhetsledere, tabnr 31	645 400	653 500	648 800

Kjønnsdelt statistikk, alle ansatte	Kvinner	Menn	Snitt
Gjennomsnitt 2015	483 473	492 832	485 889

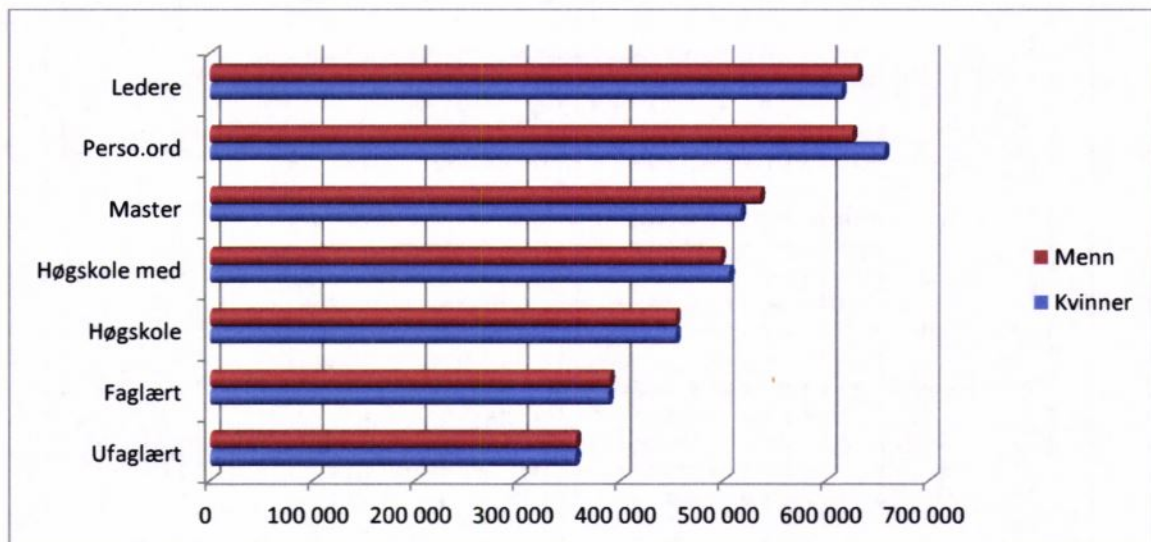

Antall ansatte fordelt på utdanning/lønnsgrupper

	Ufaglært	Faglært	Høgskole	Høgskole med tillegg-utdanning	Master/Hovedfag	Personlig ordning	Ledere
Kvinner	90	229	209	69	17	9	21
Menn	32	75	44	17	8	14	11

Gjennomsnittlig årslønn fordelt på utdanning/lønnsgrupper

Kjønnsdelt statistikk deltidsansatte, antall	Kvinner	Menn	Totalt
Stillingsstørrelse 1-24,9 %	4	9	14
Stillingsstørrelse 25-49,9 %	10	3	13
Stillingsstørrelse 50-74,9 %	44	13	57
Stillingsstørrelse 75-99,9 %	74	11	85
Totalt	184	35	219
Antall ansatte med delstilling	16,20 %	4,38 %	20,58 %

Tiltak som er gjennomført i 2015 innenfor personal og organisasjonsområdet:

- Basiskurs i sykefraværsoppfølging
- HMS-dag
- Årlig kurs i konflikthåndtering
- Lokale lønnsforhandlinger jfr. Hovedtariffavtale. 2015 var et mellomoppgjør.

5 Økonomisk resultat – driftsregnskapet 2015

5.1 Kommunens driftsregnskap

Sør-Varanger kommune har i 2015 et regnskapsmessig resultat på kr 0.

Sør-Varanger kommune stod høsten 2015 i en krevende situasjon knyttet til flykningstrømmen over Storskog hvor kommunen påtok seg et operatøransvar i Fjellhallen transittmottak . Oppgjøret fra UDI er pr mars 2016 uavklart, og kommunen har avsatt den delen av oppgjøret som er omtvistet til disposisjonsfond. Beløpet utgjør 5,4 mill kroner.

Underskuddet fra 2013 som var budsjettert dekket i 2015 ble ikke dekket i sin helhet som følge av et regnskapsresultat på 0. Det gjenstår 1,1 mill kroner til dekning i senere års regnskap.

Det er ikke avsatt øvrige frie midler til disposisjonsfond i 2015.

5.1.1 Hovedoversikt driftsregnskapet 2015

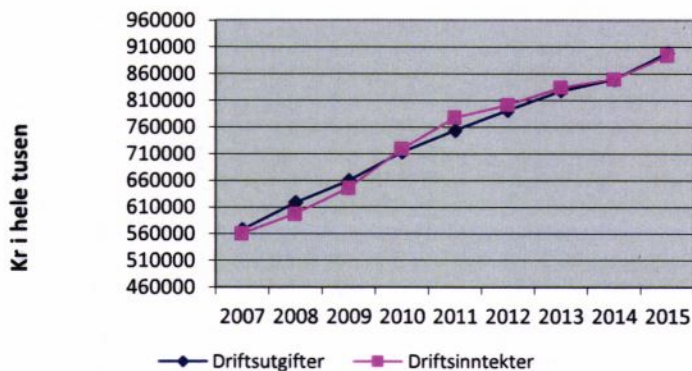
Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Oppr.budsjett 2015	Regnskap 2014
Sum driftsinntekter	894 519	846 762	841 549	850 211
Sum driftsutgifter	898 693	852 407	843 310	849 641
Brutto driftsresultat	-4 174	-5 645	-1 761	570
Sum eksterne finansinntekter	19 038	18 280	24 280	24 758
Sum eksterne finansutgifter	57 712	62 387	62 387	59 926
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-38 674	-44 107	-38 107	-35 168
Motpost avskrivninger	46 613	41 921	41 921	43 554
Netto driftsresultat	3 765	-7 832	2 053	8 956
Sum bruk av avsetninger	26 895	19 297	13 408	13 436
Sum avsetninger	30 660	11 465	15 461	20 414
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	0	0	0	1 978

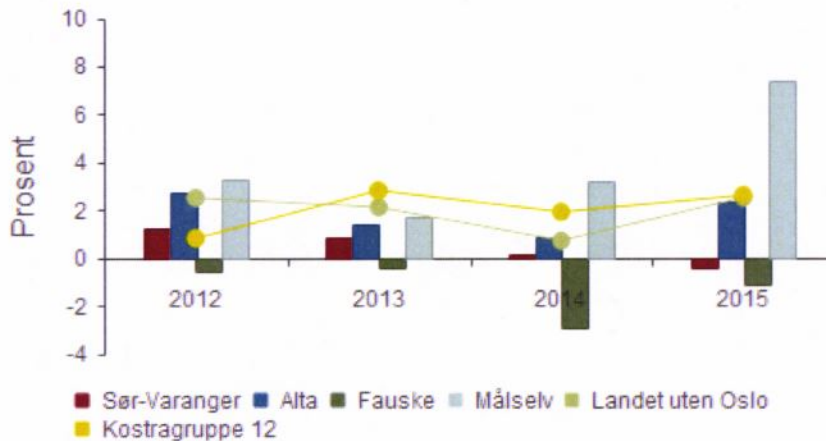
5.1.2 Brutto driftsresultat

Brutto driftsresultat gir informasjon om det økonomiske resultatet av kommunens ordinære driftsvirksomhet, dvs. før man tar hensyn til finanspostene (renter/avdrag), aksjeutbytte og avsetninger. Resultatet gir uttrykk for kommunens evne til å betjene lånegjeld, evne til å finansiere deler av årets investeringer over driftsresultatet, samt evne til å avsette midler til senere års bruk. Brutto driftsresultat for 2015 er negativt med 4,1 mill kroner.

Driftsinntekter og driftsutgifter viser en vesentlig økning fra 2000 til 2015. På 15 år doubles driftsnivået i Sør-Varanger kommune. Den største endringen oppstår de 10 siste år. Dette henger blant annet sammen med høye investeringer, samhandlingsreformen og stor lønnsvekst. Det vil være behov for å gjøre grundigere analyser av denne utviklingen for å se om dette er en nasjonal trend, eller noe som er spesielt for Sør-Varanger kommune.

Utvikling i driftsnivået de siste 15 år. (alle tall i 1000 kr)				
	2000	2005	2010	2015
Driftsinntekter	419 263	492 505	719 226	894 519
Driftsutgifter	401 080	503 732	713 254	898 693
Brutto dr.res	18 183	-11 227	5 972	-4 174

Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1,2 %	0,8 %	0,1 %	-0,4 %
Alta	2,7 %	1,4 %	0,8 %	2,3 %
Fauske	-0,6 %	-0,4 %	-2,9 %	-1,1 %
Målselv	3,3 %	1,7 %	3,2 %	7,4 %
Landet uten Oslo	2,5 %	2,1 %	0,7 %	2,5 %
Kostragruppe 12	0,8 %	2,8 %	1,9 %	2,6 %

Indikatoren viser differansen mellom brutto driftsinntekter og brutto driftsutgifter i prosent av driftsinntektene. Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforringelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert før regnskapsmessig resultat fastsettes. I indikatoren brutto driftsresultat gir imidlertid avskrivningene resultat effekt, og kan følgelig brukes for sammenligning med det resultatorienterte regnskapssystem, som primært brukes i privat næringsliv.

Overskudd fra selvkostområdene VAR og havn vil påvirke brutto driftsresultat ved at resultatet reelt sett er lavere når en trekker fra disse overskuddene. Denne type overskudd avsettes til bundne fond for inntektsføring i senere års gebyrberegninger.

Ser en på brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter, ligger Sør-Varanger kommune langt under sammenlignbare kommuner og gjennomsnittet i Finnmark.

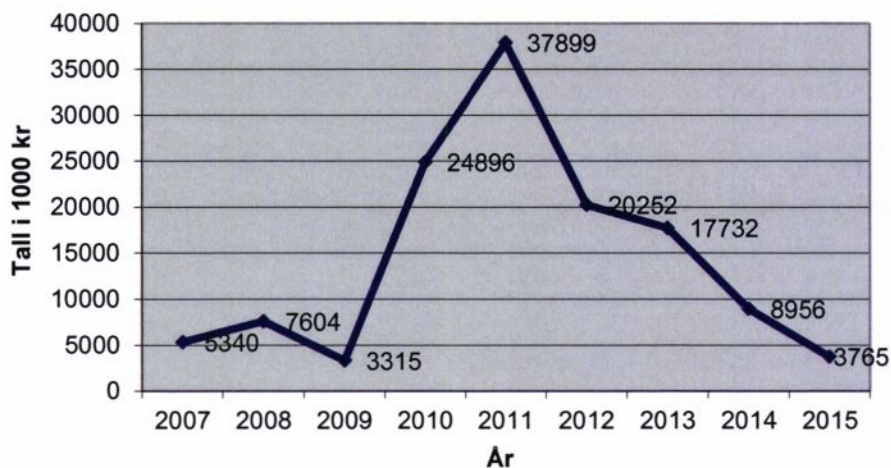
5.1.3 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at man har dekket renter og avdrag på lån.

Fylkesmannen signaliserer at ved en sunn kommuneøkonomi bør netto driftsresultat minst ligge på 1,75 % av driftsinntektene. For Sør-Varanger kommune vil fylkesmannens måltall utgjøre 15 mill. kr.

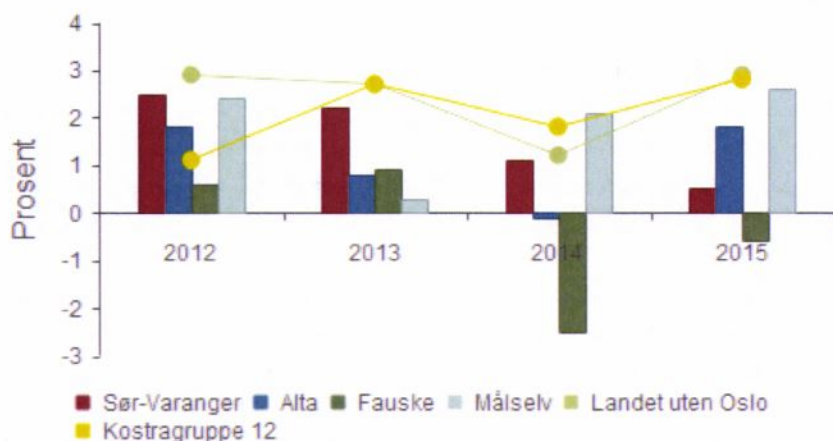

Netto driftsresultat 2007-2015

Kommunen har et netto driftsresultat på 3,76 mill.kr i 2015, noe som er en ytterligere nedgang fra 2014.

Netto driftsutgifter i % av brutto driftsinntekter

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	2,5 %	2,2 %	1,1 %	0,5 %
Alta	1,8 %	0,8 %	-0,1 %	1,8 %
Fauske	0,6 %	0,9 %	-2,5 %	-0,6 %
Målselv	2,4 %	0,3 %	2,1 %	2,6 %
Landet uten Oslo	2,9 %	2,7 %	1,2 %	2,9 %
Kostragruppe 12	1,1 %	2,7 %	1,8 %	2,8 %

Indikatoren viser netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene. Netto driftsresultat beregnes ut fra brutto driftsresultat, men tar i tillegg hensyn til resultat eksterne finansieringstransaksjoner, dvs.

netto renter, netto avdrag og netto tap/gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler) samt kommunale utlån, utbytter og eieruttak, og er i tillegg korrigeret for avskrivninger slik at disse ikke gir resultat effekt. Netto driftsresultat kan enten brukes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk.

Netto driftsutgifter viser en nedgang fra 2012 og er svært lav sett i sammenheng med sammenlignbare kommuner og landet for øvrig. Sør-Varanger kommune har svært lite handlingsrom, og klarer ikke å skape økte fondsmidler til senere års utfordringer.

5.2 Kommunens inntekter

5.2.1 Frie inntekter – skatt og rammetilskudd

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Budsjettavvik i kr	Regnskap 2014
RAMMETILSKUDD	-311 589	-307 353	-4 236	-308 210
INNTEKSTSUTJEVNING	-11 975	-7 227	-4 748	-7 524
TOTALT	-323 564	-314 580	-8 984	-315 734

De samlede frie inntektene, som består av skatt, inntektsutjevning og rammetilskudd, ble 5,08 mill kroner høyere enn regulert budsjettert i 2015. Rammetilskuddet isolert sett ble 4,2 mill kroner høyere enn regulert budsjettert. Sør-Varanger kommune mottok i overkant av 1,5 mill kroner som kompensasjon for forventet skattesvikt i 2015, og 2,7 mill kroner i skjønnsmidler knyttet til flykningstrømmen høsten 2015. Skjønnsmidlene ble tildelt etter søknad til å dekke administrative kostnader til flykningkoordinator, barnevern og administrative utgifter vedrørende håndtering av situasjonen.

Det ble i starten av 2015 lagt frem skatteprognoser som tilsa sviktende skatteinngang i landet som helhet. Imidlertid viste det seg utover året at de dystre skatteprognosene for landet som helhet ikke slo helt til. Skatteinngangen samlet sett ble høyere enn forventet, noe som for Sør-Varanger kommune gav seg utslag i høyere inntektsutjevning enn budsjettert. Kommunen har tradisjonelt budsjettert skatteinngangen etter noe mer forsiktig anslag enn det KS legger frem, men kommunens egen skatteinngang ble likevel 3,9 mill kroner lavere enn budsjettert. Av dette fikk kommunen kompensert 4,7 mill kroner som økt inntektsutjevning slik at samlede frie inntekter, inklusiv skjønnsstilskudd, ble 5,08 mill kroner høyere enn budsjettert.

	R 2011	R 2012	R 2013	R 2014	B 2015	R 2015
Kommunens skatteinngang	213 897	221 226	237 021	236 373	248 750	244 847
Endring fra forutgående år	-3,57 %	3,43 %	7,14 %	-0,28 %		3,59 %

For budsjett 2015 ble det lagt til grunn en skattevekst på 5,24 % sammenlignet med regnskap 2014, mens den reelle skatteveksten ble 3,59 %.

5.2.2 Eiendomsskatt

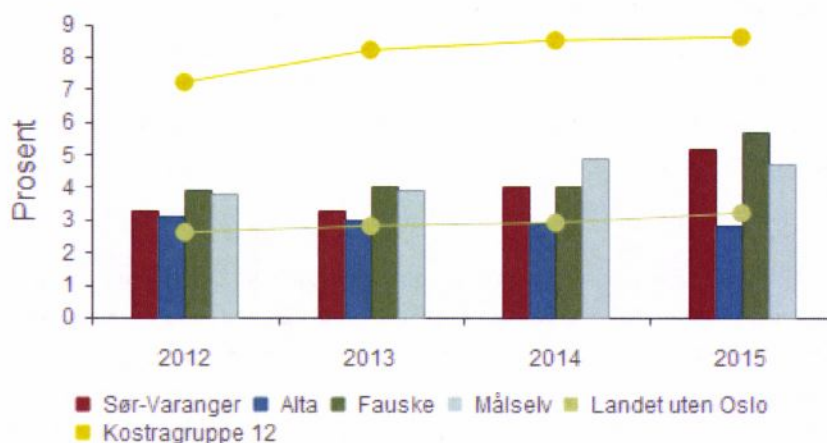
(tall i 1000)	R 2011	R 2012	R 2013	R 2014	B 2015	R 2015
Eiendomsskatt	24 972	25 551	27 131	34 119	51 000	47 157

Eiendomsskatten ga en inntekt til kommunen på 47,1 mill kroner i 2015. Eiendomsskatteområdet ble retaksert og utvidet i løpet av året, og grunnlaget i budsjettet for 2015 var beregnet til 51 mill kroner. Det ble behandlet i overkant av 1000 klager, noe som utgjør ca 10 % av samlet masse. Klagebehandlingen har medført en reduksjon i eiendomsskatteinntekten på 3,8 mill kroner. Fremdeles gjenstår ferdigstilling av klagebehandling på noen næringseiendommer.

Eiendomsskatt på kraftlinjer baserer seg på strømpriser og grunnlaget fastsettes sentralt. Også her har Sør-Varanger kommune en inntektssvikt på om lag 0,7 mill kroner som følge av lave kraftpriser i markedet.

Eiendomsskatten utgjorde 5,2 % av brutto driftsinntekter, og er en viktig inntektskilde for kommunen. Eiendomsskatten var i 2015 beregnet med 6 promille uten bunnfradrag for bolig og fritidseiendommer, og med 3 promille uten bunnfradrag for næringseiendommer. Eiendomsskatten fordelte seg i 2015 med 25,8 mill kroner for næring og 21,3 mill kroner for boliger og fritidseiendommer.

Eiendomsskatt i prosent av brutto driftsinntekter

5.2.3 Renteinntekter og utbytte

(tall i 1000)	R 2011	R 2012	R 2013	R 2014	B 2015	R 2015
Renteinntekter	-7 116	-6 484	-7 826	-7 784	-7 337	-8 106
Utbytte fra selskaper	-15 917	-12 500	-15 625	-15 682	-9 625	-9 375
Sum renteinntekter og utbytte	-23 033	-18 984	-23 451	-23 466	-16 962	-17 481

Renteinntekter ble 0,8 mill kroner høyere enn budsjettet. Årsaken til merinntektene er gode rentebetingelser i kommunens bankavtale samt en noe bedre likviditet enn forventet. Avtalen er prolongert i perioden 24.02.16 til 24.02.17, men med en nedjustering av rentesatsen til markedsnivå.

Utbytte fra Varanger Kraft ble i 2015 redusert med 6 mill kroner. Selskapet varslet tidlig at med dagens strømpriser, lav kraftproduksjon og selskapets investeringer ville det ikke være grunnlag for å kunne tildele eierkommunene et utbytte i samme størrelsesorden som tidligere. Budsjettet ble ved 2. tertial justert i henhold til selskapets vedtak. Budsjettet avsetning til disposisjonsfond som er kommunens reservekapital, ble redusert som følge av bortfallet av denne inntekten, og det ble ikke avsatt noen midler til frie disposisjonsfond i 2015.

Samlet sett har nedgangen i kraftpriser medført en mindreinntekt i 2015 på i underkant av 9 mill kroner for Sør-Varanger kommune som følge av redusert utbytte fra Varanger Kraft, lavere pris for solgt konsesjonskraft og lavere eiendomsskatt.

5.2.4 Konsesjonskraftsinntekter

	R 2013	R 2014	B 2015	R 2015
Kjøp av konsesjonskraft avg.pl.	4 430	3 729	5 200	3 793
Kjøp av konsesjonskraft avg.fri	0	-62	0	0
Konsesjonskraft inntekt	-9 556	-10 560	-9 631	-9 089
Netto konsesjonskraft inntekt	-5 126	-6 893	-4 431	-5 296
Konsesjonsavgift	-1 655	-1 662	-1 575	-1 802

Konsesjonskraft er en del av kommunens frie inntekter og kan benyttes fritt til kommunens tjenesteproduksjon. I 2015 tjente kommunen 5,3 mill kroner på salg av konsesjonskraft, noe som var høyere enn budsjettet. Sør-Varanger kommune tar ut konsesjonskraft tilsvarende 34,1 GWh fra Pasvik Kraft AS/Varanger Kraftmarked AS og Tinfos AS, og betaler 10,60 øre pr kWh i henhold til Olje og energidepartementets fastsatte sats. Kraften ble i 2015 videresolgt til Axpo Nordic AS. Strømprisene har vært fallende de siste årene, en utvikling som ser ut til å fortsette inn i 2016.

Kommunen mottar også konsesjonsavgift. For 2015 utgjorde dette 1,8 mill. kroner. Inntekten er øremerket næringsutvikling i kommunen, og fordeles med 1/3 til primærnæringsfond og 2/3 til næringsfond. Midler som ikke er utbetalt i året avsettes til fond for bruk i senere år. Ved utgangen av 2015 var beholdningen på primærnæringsfondet i underkant av 0,5 mill kroner hvor av det er gitt forhåndstilsagn for kr 445 000. Næringsfondet hadde en beholdning på 11,5 mill kroner.

5.2.5 Rentekompensasjon

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik	Regnskap 2014
Rentekompensasjon skolebygg	-1 801	-1 840	-39	-1965
Rentekompensasjon omsorgsboliger	-321	-253	67	-335
Rentekompensasjon sykehjem	-1 001	-1 080	-79	-1043
Rentekompensasjon kirkebygg	-239	-247	-8	-261
Sum inntekter	-3362	-3420	-59	-3604

Rentekompensasjonsordningen ble innført for å stimulere kommuner til å investere og rehabilitere kommunale bygg. Kommunen mottar rentekompensasjon for investeringer i ulike kommunale bygg ut fra en investeringsramme gitt av Husbanken.

Rentekompensasjonsordningen fungerer slik at kommunen mottar et årlig tilskudd som tilsvarer rentekostnaden for lånefinansiering av investeringene. Rentesatsen som legges til grunn i beregningen av det årlige tilskuddet er gjeldende rentesats i Husbanken.

Rentekompensasjon budsjetteres i henhold til forventet renteutvikling fra Husbanken, og rentekompensasjonen for 2015 er i hovedsak samsvar med budsjett.

5.2.6 Øvrige driftsinntekter

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Avvik	Regnskap 2014
Brukerbetalinger	33 946	34 416	470	33 718
Andre salgs- og leieinntekter	85 345	76 688	-8 657	81 751
Overføringer med krav til motytelse	117 372	79 142	-38 230	104 636
Andre statlige overføringer	29 678	23 425	-6 253	30 291
Andre overføringer	10 807	11 185	378	11 928
Sum driftsinntekter	277 148	224 856	-52 292	262 324

Kommunens øvrige driftsinntekter ble 52,3 mill kroner høyere enn budsjettert for 2015. Andre salgs og leieinntekter ligger 8,6 mill. kroner over budsjett. Merinntektene kommer i hovedsak fra selvkostområdene Havn og VAR.

Overføringer med krav til motytelse er 38,2 mill kroner over budsjett. Av dette utgjør syke- og svangerskapsrefusjoner i underkant av 7,0 mill. kroner. Refusjon fra staten viser en merinntekt i forhold til budsjett på 21 mill kroner. Av dette beløpet inngår ikke budsjetterte midler på 19 mill kroner fra UDI knyttet til flyktningstrømmen høsten 2015. I tillegg kommer blant annet ikke budsjetterte momskompensasjon på om lag 6 mill kroner, samt prosjektinntekter.

5.3 Rente og avdrag – lånegjeldsutvikling

(tall i hele 1000)	Regnskap 2015	Buds(end) 2015	Avvik	Regnskap 2014
RENTER PÅ LØPENDE LÅN	20 041	23 385	3 345	22 792
RENTER PÅ VIDEREUTLÅN HUSBANKEN	3 222	2 689	-533	2 671
OMKOSTNINGER	0	15	15	0
FORVALTNINGSGEBYR STARTLÅN LINDORFF	0	90	90	0
MORARENTER	2	20	18	1
RENTER NYE LÅNEOPPTAK	0	630	630	0
OMKOSTNINGER	2	0	-2	1
ORDINÆRE AVDRAG LØPENDE LÅN	33 931	34 401	471	34 126
AVDRAG NYE LÅNEOPPTAK	0	840	840	0
Sum renter og avdrag	57 197	62 070	4 873	59 589

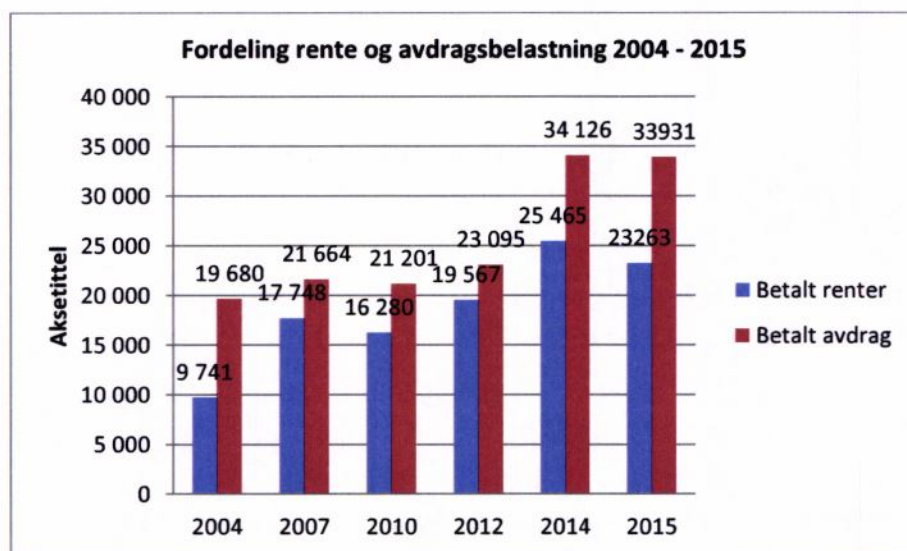
Som oversikten viser har kommunen hatt en netto besparelse på renter og avdrag på i 4,8 mill kroner i forhold til budsjett. Renteutgiftene er 3,3 mill kroner lavere enn budsjettert som følge av nedgang i rentenivået i 2015 i forhold til budsjetteringstidspunktet. Årsaken til at renter på videre utlån i

Husbanken viser et avvik mot budsjett, er at rentekostnaden for årets låneopptak ikke var hensyntatt ved budsjetteringstidspunktet.

Renter og avdrag på nye lån ble lavere enn budsjettert. Låneopptaket ble gjennomført i siste del av 2015, og en fikk dermed ikke halvårsvirkning av renter og avdrag som budsjettert.

Rentenivået ved utgangen av 2015 lå fra 1,69 % (flytende) til 2,48 % (fast) i Kommunalbanken og med fastrente på 2,3 % og 2,78 % i KLP Kommunekreditt.

Som diagrammet viser har det vært en stor økning i rente og avdragsbelastningen til kommunen de siste 10 årene. Fra 2004 til 2015 har det nær vært en fordobling i renter og avdrag fra om lag 30 mill kroner til 57 mill kroner. Inntektsveksten i samme periode har økt med 80 %. I 2015 benytter kommunen 6,39 % driftsinntektene til rente og avdragsutgifter, mens tilsvarende tall for 2014 var 7 %. Det er imidlertid en nedgang i rente og avdragsbelastningen fra 2014 til 2015.

Lånegjeldsutviklingen

Kommunen har en samlet lånegjeld på 1 154 mill kroner ved utgangen av 2015.

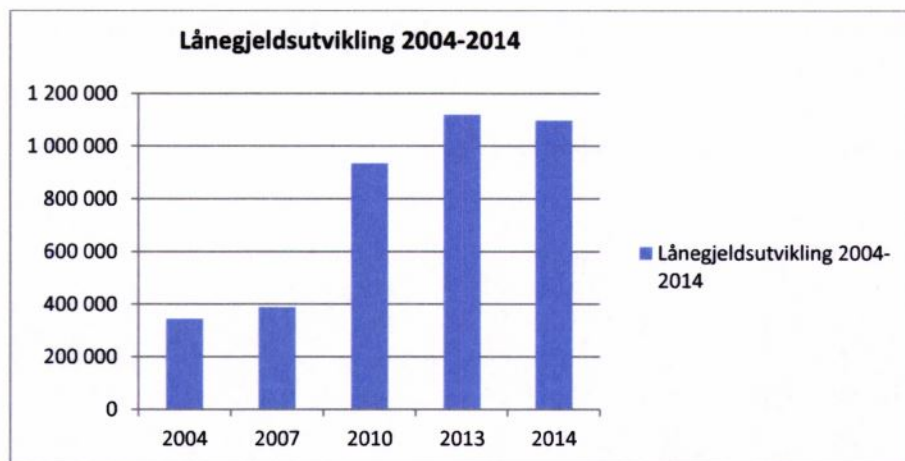
(tall i 1000 kr)	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Samlet lånegjeld	934 836	1 026 791	1 135 291	1 119 195	1 097 887	1 154 207
Ubrukte lånemidler	242 218	77 989	68 718	43 217	33 665	38 064
Videre utlån	67 572	84 964	110 575	112 025	124 841	136 448
Netto lånegjeld	625 046	863 838	955 998	963 953	939 381	979 695
Antall innbyggere	9826	9860	9968	10090	10221	10221
Lånegjeld pr innbygger	64	88	96	96	92	96

Korrigert lånegjeld pr innbygger er hele kroner 95 850 pr innbygger. Lånegjelden utgjør 128 % av brutto driftsutgifter.

Lånegjeld pr innbygger ligger langt over sammenlignbare kommuner og Finnmark som helhet. Utviklingen de siste årene viser en økning tilsvarende en tredobling i lånegjeld, noe som medfører at mye av kommunens frie midler går med til dekke renter og avdrag. Samtidig må det påpekes at kommunen har tatt et stort løft i investeringer innenfor skole, barnehage, idrett og kultur og eldreomsorg.

5.3.1 Startlån

Sør-Varanger kommune tilbyr startlån til sine innbyggere. Startlån er en behovsprøvd låneordning for personer som av ulike årsaker har problemer med å etablere seg på boligmarkedet. Unge i etableringsfase, enslige forsørgere, funksjonshemmede, flyktninger og andre økonomisk vanskeligstilte er eksempler på grupper som kan søke startlån.

Ordningen innebærer at kommunen tar opp lån i Husbanken som viderefremmes til kommunens innbyggere. Rentekostnader og avdrag bæres av låntaker. Kommunen har anledning til å legge inn et rentepåslag på 0,25 % til dekning av administrative kostnader.

I 2014 ble innført strengere krav til målgruppen for startlån: «personer med langvarige boligfinansieringsproblemer» som «...har benyttet mulighetene til sparing innenfor de økonomiske mulighetene, søkerens inntekter og nødvendige utgifter til livsopphold» («Veileder for saksbehandling av startlån i kommunene» HB 7.C.17)

Unge i etableringsfase er ikke i målgruppen. De som kun mangler nødvendig egenkapital er henvist til å utnytte muligheten for å spare.

Unntak fra kravet om å spare gjelder barnefamilier og husstander med sosiale eller helsemessige utfordringer som har behov for stabil bolig med en gang. Unntaket gjelder også husstander som står i fare for å miste boligen ved tvangssalg. Det samme gjelder husstander som bor i kommunale boliger.

Ca. 80 % av startlån er innvilget til kjøp av bolig og ca. 20 % til refinansiering av gjeld i forbindelse med å beholde boligen.

I 2015 var det registrert 58 nye saker til saksbehandling og 5 saker til oppfølging fra 2014. Til sammen 63 saker.

Utbetalt startlån i 23 saker, tilskudd til etablering i 6 saker, tilskudd til tilpasning i 7 saker. Antall avslåtte saker er 20. 7 saker gjaldt søknader om forandringer i lånevilkår på tidligere innvilget startlån.

Til sammen utbetalte Sør-Varanger kommune 23,6 mill kroner i startlån, 1,6 mill kroner i tilskudd til etablering og 0,2 mill kroner i tilskudd til tilpasning.

Ved årsskiftet hadde kommunen aktive forhåndsgodkjenninger på i 1,9 mill kroner, og ikke tildelte midler på 3,35 mill kroner som videreføres til 2016.

Kommunen har ikke utgiftsført tapsføringer i forbindelse med startlån i 2015.

Kommunen ser via arbeidet med startlån et økende behov for henvisning til gjeldsrådgivning. Mange sliter med kredittgjeld og økonomisk uorden. En ser i en del tilfeller at bedre økonomisk kontroll blant søkerne ville medført bedre evne til å betjene ordinære lån i banker, og dermed utelukket startlån.

5.4 Etisk standard

Sør-Varanger kommune har fokus på forebygging av økonomisk kriminalitet. Det ble i 2014 utarbeidet nytt etiske reglement. De etiske retningslinjene skal sikre en god etisk praksis og definere felles standarder for ansatte i Sør-Varanger kommune.

Arbeidet med etisk reglement og antikorrupsjonsarbeid er tatt inn i års-hjulet og vil medføre årlig fokus, kontroll og oppdatering.

5.5 Lønns- og pensjonsutvikling

5.5.1 Lønnsutvikling

Lønnsutvikling	R 2010	R 2011	R 2012	R 2013	R 2014	R 2015
Lønnsutgifter inkl. pensjon	458 343	485 738	510 887	518 828	530 780	554 355
Vekst fra forutgående år	1,7 %	6,0 %	5,2 %	1,6 %	2,3 %	4,5 %
Lønnsutgifter i % av driftsutgiftene	64,3 %	64,4 %	64,5 %	62,7 %	62,5 %	61,7 %

Tabellen viser lønnsutviklingen i Sør-Varanger kommune de siste årene. I 2015 utgjorde lønnsutgiftene inkludert pensjon 61,7 % av kommunens samlede driftsutgifter. Lønns- og pensjonskostnadene utgjorde i 2015 i overkant av 554 mill. kroner, dette er en vekst på 4,5 % fra foregående år. Utgifter til vikarbyrå kommer i tillegg og bidrar til at lønnsutgiftene ikke er høyere.

tall i 1000 kroner	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Fast lønn	403 124	403 126	100 %	382 401
Lønn til vikarer	30 076	28 786	104 %	31 516
Lønn til ekstrahjelp	10 984	7 035	156 %	7 627
Overtid	9 167	6 422	143 %	7 922
Annen godtgjøring	11 488	11 132	103 %	10 086
Lønn renhold	14 860	13 092	114 %	14 177
Godtgjøring folkevalgte	1 841	1 782	103 %	1 803
Introduksjons- og kvalifiseringsstønad	5 520	8 093	68 %	6 754
Utgifter og godtgjørelser ved reise	1 707	1 521	112 %	1 832
Andre oppgavepliktige godtgjørelser	4 111	2 857	144 %	3 048
Lønnsutgifter	492 879	483 845	102 %	467 164
Pensjonsinnskudd og trekkpliktig forsikring	61 476	70 519	87 %	63 616
Sum lønnsutgifter inkl. pensjon	554 355	554 363	100 %	530 780
Syke- og svangerskapsrefusjoner	28 091	21 193	133 %	27 862
Netto lønnskostnader	526 264	533 171	99 %	502 918

Regnskapet for 2015 viser et samlet mindreforbruk innenfor lønnsområdet på 6,9 mill. kroner inklusiv pensjon. Mindreforbruket knyttes til lavere pensjonskostnader enn budsjettet.

Lønnskostnader knyttet til transittmottak utgjør i overkant av 4,1 mill. kroner. Dette er ikke innarbeidet i budsjettet og bidrar til å redusere mindreforbruk på lønn i enhetene.

Utgifter til vikarbyrå kommer i tillegg og bidrar til at nettolønnskostnader ikke er høyere.

5.5.2 Pensjon

	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Regnskap 2015
Pensjon	50 155	67 054	67 058	40 109
AFP pensjon	5 324	4 945	61	5 313
Premieavvik	191	-11 933	0	12 411
Administrasjonskostnader	2 896	3 550	3 400	3 644
Sum pensjonskostnader	58 566	63 616	70 519	61 477

Sør-Varanger kommune er tilknyttet to pensjonsordninger, KLP for fellesordningen, sykepleiere og folkevalgte og SPK for lærere. Samlede kostnader til pensjonordningene var 61,5 mill kroner i 2015 noe som er 9 mill kroner lavere enn budsjettet. Mindreforbruket henger sammen med lavere kostnadsføring av premieavvik enn det som lå til grunn ved budsjettering. Premieavviket føres på egen funksjon, og vil derfor ikke fremkomme i regnskapet til de enkelte enhetene. Kostnadsført reguleringspremie som viser oppsatte rettigheter for tidligere ansatte ble også lavere enn forventet. Reguleringspremien fordeles på tilhørende kostnadssted, noe som for mange enheter har medført et mindreforbruk i samlet pensjonskostnad. I tillegg var det lagt til grunn en større økning i pensjon til lærerne enn det som viste seg å være realistisk ved årets slutt.

Det ble innbetalt 2,2 mill kroner i egenkapitalinnskudd til KLP i 2015. Egenkapitalinnskuddet er kostnadsført i investeringsregnskapet og er finansiert med bruk av fond i henhold til vedtatt investeringsbudsjett.

Per 31.12.15 var den samlede pensjonsforpliktelsen 1.273 mill kroner for begge ordningene mens avsatte pensjonsmidler utgjorde 1.034 mill kroner.

Premieavviket (differansen mellom innbetalt og kostnadsført premie) utgjorde 37,88 mill kroner ved utgangen av 2015. Dette er en reduksjon 12,4 mill kroner fra året før.

5.6 Øvrige driftsutgifter

Økonomisk oversikt – drift	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	154 466	127 743	120,92 %	128 467
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	90 128	79 557	113,29 %	84 382
Overføringer	56 120	51 893	108,15 %	70 247
Fordelte utgifter	-2 989	-3 070	97,36 %	-7 791
Sum driftsutgifter	297 725	256 123	116,24 %	275 305

Merforbruk på kjøp av varer og tjenester som er i all hovedsak knyttet til kjøp av vikar- og omsorgstjenester, kjøp av skoleplasser til fosterhjemsplasserte barn i andre kommuner, kostnader til transittmottak og økte vedlikeholdskostnader innenfor VAR-området.

Overføringer inkluderer momskompensasjon som er underbudsjettet med om lag 5 mill kroner. Dette har ikke resultat effekt da inntektene er tilsvarende underbudsjettet.

5.7 Transittkommunen Sør-Varanger

Sør-Varanger kommune stod høsten 2015 ovenfor en krevende situasjon knyttet til flyktningstrømmen over Storskog. Fjellhallen ble omgjort til transittmottak og kommunen drev mottak fra slutten av september til midten av november, da Ankomstsenter Finnmark Vestleiren ble åpnet. Fjellhallen ble holdt i beredskap frem til 31. desember. I Vestleiren var kommunens ansvar kun knyttet til lovpålagt ansvar i forhold til helseundersøkelser.

Sør-Varanger kommune fremforhandlet en avtale om drift av transittmottak. Det er imidlertid på det rene at det oppstod tvist rundt oppgjøret i henhold til avtaler for Fjellhallen, og pr mars er endelig avklaring var ikke tatt. Omtvistet beløp er avsatt til disposisjonsfond i regnskapet i påvente av avklaring.

Fylkesmannen tildelte Sør-Varanger kommune 2,7 mill kroner i skjønnsmidler etter søknad i 2015. Disse midlene var til dekning av lønnsmidler særlig knyttet til barnevern og administrasjon knyttet til den utfordrende situasjonen.

Regnskapet for Fjellhallen Transittmottak og kommunes helsedel i Ankomstsenter Finnmark, er skilt ut i regnskapet som egne virksomheter og prosjekt slik at det ikke berører ordinær drift.

Regnskapsføring på disse virksomhetene er med å skape avvik mellom regnskap og budsjett i hovedoversikter.

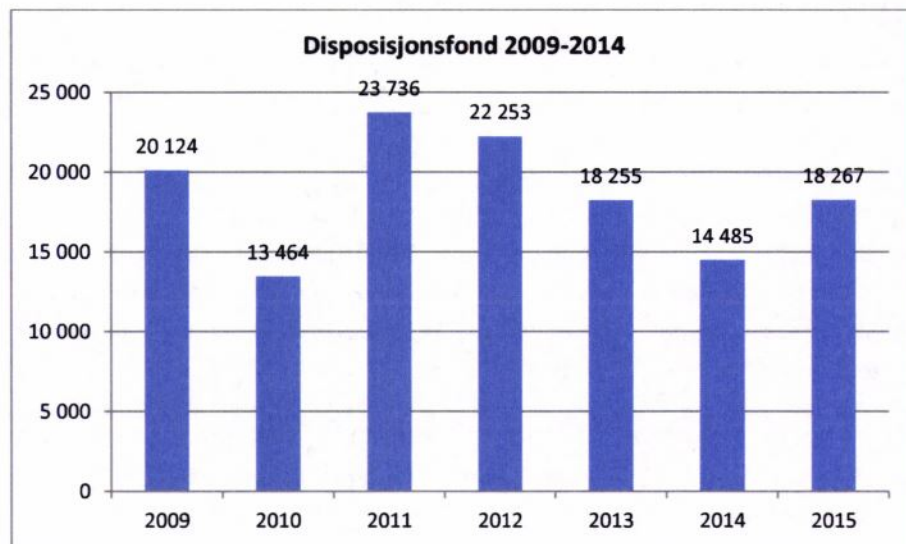
5.8 Fondsoversikt

(tall i 1000)	Utgående saldo 2013	Utgående saldo 2014	Utgående saldo 2015
Disposisjonsfond	18 255	14 484	18 267
Bundne driftsfond	68 702	79 451	78 859
Ubundne investeringsfond	29 299	32 470	23 389
Bundne investeringsfond	13 385	14 079	19 750

Bundne driftsfond består av øremerkede midle prosjektmidler fra ekstern finansiering som er avsatt til senere års bruk, herunder næringsfond, primærnæringsfond, samt selvkostfond innenfor VAR og havnerelatert virksomhet.

Ubundne investeringsfond består av midler som kan benyttes til investeringsformål eller til nedbetaling av gjeld. Av disse midlene er størstedelen knyttet til avsluttede investeringsprosjekt der finansieringen av prosjektene var forskuttet med låneopptak. Midlene skal i henhold til tidligere vedtak benyttes til nedbetaling av kommunens gjeld.

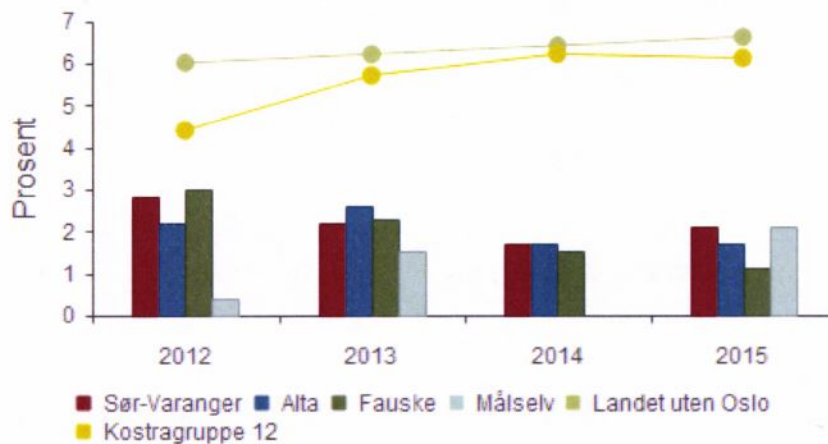
Bundne investeringsfond består i all hovedsak av bundet næringsfond (11,2 mill kroner) samt tapsfond startlån og investeringstilskudd fra Husbanken.

Kommunes samlede disposisjonsfond utgjorde 18,27 mill kroner ved utgangen av 2015. Av disse midlene er 16,86 mill kroner disponert i form av vedtak i kommunestyret. Kommunes frie disposisjonsfond utgjorde således 1,4 mill kroner ved utgangen av 2015.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	2,8 %	2,2 %	1,7 %	2,1 %
Alta	2,2 %	2,6 %	1,7 %	1,7 %
Fauske	3,0 %	2,3 %	1,5 %	1,1 %
Målselv	0,4 %	1,5 %	0,0 %	2,1 %
Landet uten Oslo	6,0 %	6,2 %	6,4 %	6,6 %
Kostragruppe 12	4,4 %	5,7 %	6,2 %	6,1 %

Oversikten viser disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter. Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet, og indikatoren kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift.

5.9 Innfordring

I 2015 sendte Sør-Varanger kommune ut i underkant av 44 600 fakturaer med et samlet beløp på i underkant 181,6 mill. kroner.

Beløp i tusen	Saker 2015		Oppgjør i 2015		Aktive saker fra 2015 pr 31.12.15	
	Antall	Beløp	Antall	Beløp	Antall	Beløp
Startlån	4	3 792	1	16	3	3 776
Sosiallån	16	258	0	2	16	256
Teknisk	2	10	2	10	0	0
Plan og byggesak	11	866	7	836	4	30
Husleie	10	53	9	43	1	10
Barnehage	119	363	102	324	16	37
Helse/omsorg	60	152	43	71	17	81
Kulturskolen	16	23	14	21	2	2
SFO	106	230	86	182	19	46
Div.krav	10	82	4	15	6	67
Kultur	28	51	19	37	9	14
Kom.avgifter	717	4 157	615	3 200	100	950

Havnevesen	35	224	28	206	7	17
Totalt	1 134	10 261	930	4 963	200	5 286

Oversikten viser at Sør-Varanger kommune i løpet av 2015 hadde 1 134 nye saker til innfordring hos Lindorff. Av disse er 930 gjort opp i løpet av året og 4 saker er overført til overvåk. Ved utgangen av året gjenstår 200 av sakene som uoppgjort, med til sammen i underkant av 5,3 mill. kroner.

Det er flest innfordringssaker knyttet til kommunale avgifter og barnehage, mens det er startlån som utgjør største delen av beløpet til innfordring ved utgangen av året. Når et låneavdrag misligholdes forfaller hele lånet til betaling.

5.10 Kontroll av regnskap – Skatt Nord

I 2015 ble Sør-Varanger kommune v/økonomiavdelingen orientert om at Skatt nord hadde besluttet at de ville gjennomføre en kontroll av kommunens regnskap for perioden 2012-2014. Kontrollen omfattet også Barentshallene KF.

Kontrollen ble basert på stikkprøver, og ble i hovedsak avgrenset til kontroll av kommunens håndtering av regelverket for merverdiavgiftskompensasjon (momskompensasjon).

Momskompensasjonsordningen ble innført i kommunene i 2004 for å kunne gjøre kommunenes kostnader sammenlignbare med privat sektor som følger ordinær merverdiavgiftslovgivning. Regelverket for de to ordningene er relativt like, men momskompensasjon gjelder kun for kostnader knyttet til egen virksomhet. Kommunen søker om refusjon for momskompensasjonsbeløpet, og beløpet tilbakebetales til kommunen. Sør-Varanger kommune er knyttet til begge ordningene i sin drift.

Regelverket rundt merverdiavgift og momskompensasjon er komplekst, og særlig områder innenfor eiendom er gjenstand for ulik tolkning av bestemmelsene rundt om i kommuner. Sør-Varanger kommune benytter ofte revisors kompetanse i spørsmål som er av særlig krevende art. Flere kommuner har saker i rettsvesenet som følge av ulik tolkning av regelverket. Særlig gjelder dette kultursaler, idrettsbygg og svømmeanlegg.

Søknad om refusjon av momskompensasjon sendes terminvis 6 ganger hvert år, og blir i forkant av innsending kontrollert og revidert av revisor.

Skatt nord har, i sin rapport, påpekt flere feil og mangler i Sør-Varanger kommune sin regnskapsmessige håndtering av regelverket for merverdiavgiftskompensasjon og kommunen har fått pålegg om å etablere nye rutiner for å unngå framtidige feil.

Økonomiavdelingen igangsatte arbeidet å få på plass nye rutiner umiddelbart etter tilbakemelding fra Skatt Nord slik at regelverket ble korrekt håndtert for hele 2015.

De vesentligste punktene er kommentert nedenfor, og er særlig knyttet til investering.

Sør-Varanger kultursal.

Sør-Varanger kultursal ble bygget i tilknytning til nye Kirkenes skole og inngikk som en del av totalentreprisen. Investeringskostnadene til kultursalen er beregnet til kr. 19.589.575 eks. merverdiavgift ut fra en arealfordeling. Av dette beløpet har kommunen krevd merverdiavgiftskompensasjon for til sammen kr. 4.897.393.

Sør-Varanger kultursal leies i dag ut til Samovarteateret AS. Gjennom leieavtalen som er inngått med Samovarteateret er det Samovarteateret som har bruksretten til kultursalen. Leieavtalen gir også Samovarteateret plikt og rett til å fremleie lokalet til ulike former for kulturell virksomhet når teateret ikke selv benytter lokalet til egne forestillinger. Samovarteatret betaler vederlag (i lovens forstand) for husleien gjennom tjenester og arbeid for å betjene lokalet som et allment kulturlokale.

Hovedregelen i momskompensasjonsloven er at en kommune som fører opp et bygg vil få momskompensasjon for alle byggekostnadene. Det samme gjelder for driftskostnader knyttet til bygg som kommunen eier og driver selv eller som kommunen vederlagsfritt stiller til disposisjon for andre.

Dersom kommunen stiller et bygg til disposisjon mot vederlag faller retten til kompensasjon bort. I denne sammenheng trenger ikke vederlaget nødvendigvis å være månedlig leie, men kan også være vederlag i form av driftstjenester.

Ut fra dette har Skatt nord konkludert med at det ikke kan være tvil om at Samovarteateret AS, gjennom de tjenester og det arbeidet teateret utfører for å betjene lokalet som et allment kulturlokale, betaler en leie for lokalene. Retten til å kreve merverdiavgiftskompensasjon for investerings- og driftskostnader til kultursalen faller derfor bort.

Utbetalt merverdiavgiftskompensasjon som kreves tilbakebetalt i tilknytning til Sør-Varanger kultursal utgjør til sammen kr. 4.978.643 for kontrollperioden. I tillegg måtte det korrigeres for merverdiavgiftskompensasjon i drift for 2015 med kr. 32.500.

Økonomiavdelingen har utarbeidet rutiner for regnskapsføring av kostnader som gjelder Sør-Varanger kultursal slik at det ikke kreves merverdiavgiftskompensasjon i fremtiden.

En endring i dagens bruk av kultursalen ville ikke hatt konsekvens for kommunes plikt til innbetale momskompensasjonsbeløpet knyttet til investeringen.

Flyktningeboliger

Kommunestyret besluttet i 2013 å oppføre et bygg med 8 leiligheter for flykninger i Nisseveien i Bjørnevattn med en kostnadsramme på 25 mill kroner inkl. mva. Som en del av finansieringen er det beregnet en merverdiavgiftskompensasjon på 5 mill kroner.

Formålet med boligene er at nyankomne flykninger skal få tildelt disse boligene for en begrenset periode, før de etter hvert skal bli i stand til å kjøpe eller leie egen bolig.

I utgangspunktet gis det kompensasjon for boliger med helseformål eller sosiale formål og kommunen har lagt dette til grunn ved budsjetteringen.

Skatt nord har i sin rapport konkludert med at den fysiske tilrettelegging av boligene i Nisseveien er tilstrekkelig til at de må anses som særskilt tilrettelagt. For at kommunen skal få momskompensasjon for boligene må i tillegg tildelingskriteriene for boligene være slik at det er denne tilretteleggingen som gjør at beboerne får leie boligen. For boligene i Nisseveien er det ikke den fysiske tilretteleggingen som gjør at beboerne får innvilget boligen, men det faktum at nyankomne flykninger har vanskeligheter med å skaffe seg bolig på egenhånd. Ut fra dette har Skatt nord konkludert med at flyktningeboligene i Nisseveien ikke skal brukes til helse- eller sosiale formål. Boligene i Nisseveien må derfor regnes som ordinære utleieboliger hvor det ikke foreligger rett til momskompensasjon.

Utbetalt merverdiavgiftskompensasjon som kreves tilbakebetalt i tilknytning til oppføring av flyktningeboliger i Nisseveien i Bjørnevatn utgjør til sammen kr. 1 819 162 for kontrollperioden.

Utleie av kinolokaler

Sør-Varanger kommune leier lokaler til kinodrift i Parkveien 2 fra Coonor AS. Coonor AS fakturerer leien med merverdiavgift og kommunen har krevd kompensasjon for dette. Totalt utgjør det kroner 524.710 i kontrollperioden.

Kinoen i Kirkenes driftes av Aurora Kino IKS der Sør-Varanger kommune har en eierandel på 8 %. I henhold til selskapsavtalen mellom kommunen og Aurora Kino forplikter kommunen seg til å yte et årlig driftstilskudd på minimum kr. 675.000. I tillegg stiller kommunen kinolokalene i Parkveien 2 vederlagsfritt til disposisjon for IKSet.

Innleide lokaler som ikke kan anses for å være til bruk i Sør-Varanger kommune sin kompensasjonsberettigede virksomhet gir ikke rett til merverdiavgiftskompensasjon. Skatt Nord påpeker i sin rapport at det i dette tilfellet foreligger et utleieforhold mellom kommunen og Aurora Kino og at det derfor ikke kan kreves momskompensasjon for leien.

Et alternativ til å stille lokalene fritt til disposisjon for Aurora Kino IKS er at kommunen fakturerer selskapet for husleien. I så fall skal det beregnes utgående merverdiavgift av leien og kommunen vil da ha ordinær fradragsrett for den inngående merverdiavgiften. Skulle kommunen velge denne løsningen må det årlige driftstilskuddet økes tilsvarende leiekostnaden eks merverdiavgift.

Utbetalt merverdiavgiftskompensasjon som kreves tilbakebetalt i tilknytning til utleie av kinolokaler utgjør til sammen kr. 524.710 for kontrollperioden. Kravet om tilbakebetaling er uavhengig av hvilken løsning som velges i framtiden.

I tillegg til krav om tilbakebetaling av merverdiavgiftskompensasjon for kontrollperioden er det krevd kompensasjon for kostnader til leie av kinolokaler også i 2015 som også kreves tilbakebetalt.

Økonomiavdelingen har lagt om rutineene for føring av merverdiavgift for leie av kinolokaler slik at det ikke kreves kompensasjon for merverdiavgift for resterende leieperioder i 2015.

Krav om tilbakebetaling av merverdiavgift knyttet til driftsregnskapet ble innarbeidet i kommunens regnskap for 2015.

Krav om tilbakebetaling av merverdiavgiftskompensasjon knyttet til oppføring av Sør-Varanger kultursal ble dekket ved bruk av fond for momskompensasjon i investeringsprosjekter. Dette ble kostnadsført i investeringsregnskapet for 2015.

6 Investeringsregnskapet 2015

	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Regnskap 2014
Sum investeringsutgifter	61 448	144 654	49 402
Avdrag på lån	8 392	6 050	5 385
Utlån	27 899	20 323	19 886
Kjøp av aksjer og andeler	2 192	2 422	2 148
Dekning av tidligere års udekket	31 792	31 792	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	10 878	13 640	8 596
Avsatt til bundne investeringsfond	6 302	1 500	948
Sum utgifter og finansieringstransaksjoner	148 903	220 381	86 364
Sum inntekter	21 657	45 333	15 058
Finansieringsbehov	127 246	175 048	71 306
Dekket slik:			
Bruk av lån	94 244	134 314	27 752
Salg av aksjer og andeler	0	3 000	0
Mottatte avdrag på utlån	12 284	7 550	6 083
Bruk av disposisjonsfond	127	112	0
Bruk av bundne driftsfond	631	16 553	254
Bruk av ubundne investeringsfond	19 959	13 519	5 425
Sum finansiering	127 246	175 048	39 514
Udekket/udisponert	0	0	-31 792

Samlet investeringsbehov for 2015 var på i underkant av 149 mill kroner, noe som var 70 mill kroner lavere enn budsjett. Deler at dette beløpet knyttet seg til føring av låneopptaket for 2014 som først ble utbetalt tidlig i januar 2015, og som medførte at investeringsregnskapet for 2014 måtte avsluttes som uinndekket.

En del av de budsjetterte investeringsprosjektene ble ikke igangsatt i 2015. Dette skyldes både manglende ressurser til gjennomføring og prosjektering og utenforliggende faktorer, særlig knyttet til utbygging infrastruktur KILA. Planlagt utbygging av boligfelt på Skytterhusfjellet er igangsatt, men selve prosjektet vil gjennomføres våren 2016.

Prosjekter som er gjennomført er ferdigstillelse av sprinkleranlegg ved Wesselborgen, ferdigstilling av 8 flyktningboliger i Bjørnevatt, vei og asfaltinvesteringer for i overkant av 10 mill kroner, ferdigstillelse av lysløypetrase og en rekke andre mindre investeringsprosjekter.

Sør-Varanger kommune har fokus på universell utforming i tilknytning til prosjektering av alle nye bygg.

Nedenfor gjengis en kort beskrivelse av investeringsprosjektene.

6.1 Investeringsprosjekter

52020 Skytterhusfjellet – utvidelse av boligfelt.

Budsjett 2015: 14 mill kr. Forbruk kr. 378.000,-.

Oppstart regulering og planlegging infrastruktur for nytt eneboligfelt, felt B2f, på Skytterhusfjellet. Planlegging ferdig våren/sommeren 2016. Nytt forslag til budsjett fremmes når forprosjekt med kostnadsoverslag foreligger.

53002 Kommunale bygninger – tiltak.

Budsjett 2015 kr. 2 276 000,-. Forbruk 2015 kr. 2 187 000,-.

I 2015 er det utført følgende større tiltak i flere kommunale bygg. Hesseng Flerbrukssenter nytt belegg i kultursalen og fliser i alle garderober. Bjørnevatn skole – avdeling av klasserom og nye belegg. Sandnes skole, ny utendørsbelysning. Fossheim skole – nye vinduer og brannposter. Pasvik skole – nye belegg, belysning/armaturer. Malt fritidshjemmet. Bøkfjord skole, nye vinduer. Eldresenteret – større oppussing av 6 beboerrom m/bad, til TFF Solkroken. Hesseng barnehage – maling og belegg. Rallaren barnehage – omteking av tak, maling og beleggarbeider. I tillegg er det utført mindre arbeider i flere bygg.

53001 Energimerking kommunale bygg.

Budsjett 2015: kr. 370 000,-. Forbruk kr. 376 000,-.

Kommunale bygg er energimerket slik det er pålegg om.

53110 Forprosjekt Bjørnevatn og Sandnes skole.

Budsjett 2015: 2 mill kr. Forbruk 2015: kr 674 000,-.

Medgått til grunnundersøkelse av Lukassenjordet. Lukassenjordet egner seg ikke for bygging av skole. Selve skoleplanleggingen starter i 2016.

53340 Wesselborgen – sprinkling.

Budsjett 2015 kr. 5 773 000,-. Forbruk 2015 kr. 3 808 000,-.

Arbeidet med brannsikring/sprinkling av Wesselborgen utført. Sluttoppgjør i 2016.

53350 Hjelpemiddelinvestering.

Budsjett 2015: kr. 500 000,-. Forbruk 2015: kr. 0,-.

Bevilget til løfteanordninger i Prestøyhjemmet, for å hindre belastninger i pleien. Kom ikke til utførelse i 2015, overføres til 2016.

53360 Ombygging Kirkenes helsesenter – skisseprosjekt.

Budsjett 2015: kr. 130 000,-. Forbruk 2015: kr. 170 000,-.

Utført studie av mulig utbygging/utvidelse av Kirkenes helsesenter. Utbygging foreslått i budsjett 2016

53410 Nisseveien 4 – boliger til flykninger.

Budsjett 2015 kr. 15 747 000,-. Forbruk 2015 kr. 8 650 000,-.

I 2013 vedtok Kommunestyret å bosette 35 personer. Etter anbudskonkurranse (totalentreprise) våren 2014 inngikk kommunen kontrakt med Tecto Entreprenør AS for bygging av 8 leiligheter. Byggestart var 13.09.2014. Bygging av: 2 stk 3-roms leiligheter a ca. 75 m² og 6 stk 2-roms leiligheter a ca. 65 m². Leilighetene ble ferdigstilt og overtatt av kommunen høsten 2015

53501 Postgården – oppgradering fasader.

Budsjett 2015 kr. 348 000,-. Forbruk 2015 kr. 295 000,-.

Fasadene i Postgården ble pusset og malt i 2014. Vinduer ble også skiftet. Arbeidet ble avsluttet tidlig i 2015.

54000 Kommunale veier.

Til veioppgraderinger ble det i 2015 bevilget 10 mill kr. Utvalg for plan og samferdsel la «Hovedplan for kommunale veier 2012-2015» til grunn for prioritering av tiltak.

54025 Langfjordbrua – utvidelse. (Bevilgning fra 2013)

Budsjett 2015 kr. 7 630 000,-. Forbruk 2015 kr. 8 009 000,-.

Utvidelse av brua for å sikre fotgjengere. Utvidelsen/gangbane ble planlagt og utlyst på anbudskonkurranse i 2013. Gangbanen ble ferdigstilt sommeren 2015. Merkostnaden dekkes ved omprioritering av veibevilgninger.

54040 Trafikksikkerhet, Fv 885 - Sandnes – opphøyde gangfelt

Budsjett 2015 kr. 250 000,-. Forbruk kr. 245 000,-.

Innført fartsgrense 40 km/t på Sandnes. Bygging av 2 opphøyde gangfelt for fartsdemping. Finansiert med kr. 160 000,- i tilskudd fra Fylkeskommunale trafikksikkerhetsmidler.

54045 Trafikksikkerhet, Fv 885 – Sandnes – belysning gangfelt.

Budsjett 2015: kr. 240 000,-. Forbruk: kr. 191 000,-.

Intensivbelysning av gangfelt over Fv 885 på Sandnes. Finansiert med kr. 152 000,- i tilskudd fra Fylkeskommunale trafikksikkerhetsmidler.

54065 Bruer – tiltak etter hovedinspeksjon

Budsjett 2015 kr. 1 491 000,-. Forbruk 2015 kr. 260 000,-.

I 2013 ble det utført hovedinspeksjon av 16 kommunale bruer. Rapporten synliggjorde behov for tiltak. Det ble utført tiltak, mest rekkverksutbedringer, på bruker i Jarfjord, Pasvik og Bjørnevatn. Utbedringer fortsetter i 2016.

54085 Lanabuktveien – grøfting og asfaltering.

Budsjett 2015 kr. 914 000,-. Forbruk 2015 kr. 171 000,-.

En del av 10 mill kr bevilgningen. Bevilget til asfaltering av ca. 1300 m vei. Asfalteringen ble bestilt, men ikke utført pga værforholdene høsten 2015. Midlene overføres og utføres i 2016.

54090 Kirkenes – oppgradering og asfaltering Pasvikveien.

Budsjett 2015: kr. 3 500 000,-. Forbruk kr. 4.635 000,-.

En del av 10 mill bevilgningen. Opprinnelig budsjett til asfaltering og noe masseutskifting i Pasvikveien Kirkenes. Prosjektet ble utvidet til nye kantstein av granitt samt noe mer masseutskifting.

54095 Bjørnevatn – asfaltering 2015.

Budsjett 2015: kr. 4 278 000,-. Forbruk kr. 2 800 000,-.

En del av 10 mill kr bevilgning. Utført asfaltering som bevilget til: Nybrottsveien, Nisseveien, Stigerveien, Fjellveien og parter av Gartnerjordet, Åsveien og Egne Hjemsvai.

54100 Hesseng – asfaltering 2015.

Budsjett 2015: kr. 1 212 000,-. Forbruk kr. 998 000,-.

En del av 10 mill kr bevilgning. Asfaltet i hht plan; Myrveien og deler av Hessengveien.

54110 Rundkjøring ved Førstevannet.

Budsjett 2015: kr. 6 664 000,-. Forbruk kr. 4 321 000,-.

Kommunens andel av bygging av rundkjøringen. Resterende andel utbetales i 2016.

56001 Utstysoppgradering.

Budsjett 2015 kr. 1 180 000,-. Forbruk kr. 1 124 000,-.

Innkjøp av liten hjullaster til bruk ved kommunale bygg og veier. Samt plog/skjær til snørydding.

56002 Tankvogn til brannvesenet.

Budsjett 2015 kr. 1 847 000,-. Forbruk 2015 kr. 1 846 000,-.

Etter anbudskonkurranse ble det inngått 2 kontrakter; for levering av bil og for levering av tank med pumper. Bilen ble kjøpt inn i 2014, tankbilen, komplett, ble levert våren 2015.

57005 Rydding/forsegling avfallsfylling.

Budsjett 2015 kr. 3 647 000,-. Forbruk 2015 kr.350 000,-.

Forsegling og overdekking av tidligere avfallsfylling, Skittippen, på industriområdet. Det meste i området mellom Sparelandssenteret og ØFAS. Etter planlegging og anbudsinnhenting ble kontrakt inngått med Mietinen Maskin AS. Noe asfaltering gjenstår, utføres i 2016.

I 2015 er det utført vedlikehold som er finansiert over opparbeidede fond innen vann og avløp.

- Sjøgata
- Hessengveien ved Hessensenteret – Videregående skole.
- Ved Kirkenes Handelspark.

7 Administrative tjenester

Årsverk i sentraladministrasjon	
Politisk ledelse	1,5
Administrasjonsavdelingen	4,5
Internasjonal rådgiver	0,5
Flyktningekoordinator	1,0
Skolefaglig rådgiver	1,0
Enhetsleder for barnehager	1,0
Servicekontor og post/arkivtjenesten	9,6
Økonomiavdelingen	12,1
IT-avdelingen	6,0
Personalavdelingen	7,0
Plan og utviklingsavdelingen	18,5
SUM årsverk 2014	62,7

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Politisk administrasjon	3 925	3 882	101	4 301
Administrasjonsavdelingen	10 063	8 250	122	3 305
Servicekontoret	4 785	5 517	87	4 699
Økonomiavdelinga	23 266	24 331	96	23 149
Personalavdelinga	12 414	13 024	95	12 811
Plan og utviklingsavdelinga	4 086	2 940	139	3 533
IT-avdelinga	13 445	12 937	104	12 207
Totalt	68 059	67 000	102	59 704

Som oversikten viser hadde kommunens administrative tjenester et samlet merforbruk på i overkant av 1 mill kroner i 2015.

Merforbruk på administrasjonsavdelinga skyldes i all hovedsak kjøp av skoleplasser til fosterhjemsplasserte barn i andre kommune. Dette er også kommentert under kapittel 8.2 Skolene i Sør-Varanger.

	2012	2013	2014	2015
Antall besøkende på vår hjemmeside svk.no	500 056	434 166	636 807	419 403
Antall opprettede saker i vårt saksbehandlersystem Acos	2 957	2 976	2 882	3 878

WebSak				
Utgående brev	7 981	9 253	9 651	12 169
Inngående brev	9 843	11 064	11 035	13 382
Skjema til vårt skjemamottak	160	236		283
Innsynsforespørsler på eldre saker	27	31	33	26
Antall stillingsutlysninger	233	213		248
Antall søknader på stillinger	745	661	1 059	1 421
Behandles av Servicekontoret:				
Antall gravemeldinger	421	466	466	392
Antall skjenkebevillinger enkeltanledning/ambulerende	41	34	18	35
Antall salgsbevillinger faste	12	10	10	10
Antall skjenkebevillinger faste	24	24	24	28
Søknad om Torgplass	78	99	64	60
Transporttjenesten for funksjonshemmede	46	143	44	32
Ledsagerbevis (for funksjonshemmede)	7	12	13	16

Utvalg	Møter 2013	Saker 2013	Møter 2014	Saker 2014	Møter 2015	Saker 2015
Administrasjonsutvalget			4	9	2	4
Arbeidsmiljøutvalget	8	21	6	17	6	11
Dispensasjonsutvalget	11	117	9	69	9	75
Eldrerådet	5	5	6	11	4	10
Formannskapet	20	84	16	69	17	56
Fondsstyret	6	13	6	23	3	13
Havnestyret	7	22	9	18	5	18
Klagenemnda	3	4	1	9	3	6
Kommunestyret	11	85	11	100	10	103
Primærnæringsfondet	4	10	4	9	3	7
Rådet for likestilling av funksjonshemmede	4	16	7	16	6	17
Utvalg for levekår	11	46	11	30	8	22
Utvalg for miljø og næring	7	13	10	24	6	14
Utvalg for plan og samferdsel	15	90	19	109	13	71
Totalt	112	526	119	513	95	427

7.1 Plan- og utviklingsavdelingen

Plan og utviklingsavdelingen ledes av Plan og utviklingssjef. Plan og utviklingssjefen er en del av rådmannens stab og rapporterer til rådmann.

Avdelingen hadde i 2015 ansvaret for følgende fagområder: Landbruk, miljø/motorferdsel, kart/oppmåling, byggesaksbehandling, arealplanlegging, kommunale tomter, kommuneplanens verbale del og næringsfonds/ primærnæringsfondssaker. I tillegg har avdelingen ansvar for folkehelse/frisklivssentralen fra 01.04.15.

Avdelingen hadde ved utgangen av 2015 i alt 18,5 stillingshjemler.

Sykefraværet har gjennom 2015 vært på 6,2 prosent, en nedgang på 2,1 % fra 2014.

7.1.1 Faglige mål for avdelingen.

Områdene avdelingen har ansvaret for preges fortsatt av forholdsvis stor aktivitet

Av større prosjekter avdelingen har hatt ansvaret for kan nevnes er arbeide med områdeplaner/ kommunedelplan for Tømmerneset, revisjon av scooteløypenettet, kommuneplanens arealdel, avslutning av landbruksplanen og deltagelse i Reisemålutviklingsprosjektet. Som en følge av konkurransen ved A/S Sydvaranger ble det også igangsatt arbeid knyttet til omstillingsarbeidet mot slutten av 2015

Avdelingen holder fortsatt høyt fokus på ulovlighetsoppfølging i byggesaker og har opprettholdt relativt kort saksbehandlingstid hva angår plansaker og byggesaker.

Av andre vesentlige arbeidsoppgaver/prosjekter avdelingen har arbeidet med i perioden kan nevnes: Vannområdeforskriften, flere private reguleringsplaner, deltagelse i Vegvesenets KVV utredning, nytaksering /matrikkelføring i forbindelse med slutføring av eiendomsskatteprosjektet, herunder klagebehandling, oppføring (og finansiering) av «Tuft park» på Skytterhusfjellet og tilrettelegging av arrangementer i forbindelse med «Friluftslivets år»

7.1.2 Økonomisk måloppnåelse

Økonomiske oversikter				
Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	-10	-20	51,00 %	0
Andre salgs- og leieinntekter	-7 438	-8 323	89,37 %	-8 027
Overføringer med krav til motytelse	-2 583	-762	338,98 %	-1 132
Rammetilskudd	0	0		0
Andre statlige overføringer	-969	-850	114,03 %	-891
Andre overføringer	-174	0		0
Andre direkte og indirekte skatter	-1 802	-1 575	114,43 %	-1 662
Renteinntekter og utbytte	0	0		-295
Bruk av disposisjonsfond	-20	0		-160
Bruk av bundne fond	-1 232	-1 215	101,38 %	-2 999
Sum driftsinntekter	-14 229	-12 745	111,65 %	-15 165
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	8 882	8 852	100,34 %	8 158
Sosiale utgifter	867	1 268	68,39 %	1 476
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	2 172	1 373	158,17 %	1 906

Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	668	720	92,82 %	712
Overføringer	2 310	1 897	121,75 %	3 870
Avsatt til bundne fond	3 416	1 575	216,87 %	2 576
Sum driftsutgifter	18 315	15 685	116,77 %	18 697
Sum Plan- og utviklingsavdelingen	4 086	2 940	138,97 %	3 533

Avdelingen har et regnskapsmessig underskudd på i overkant av 1,1 mill i forhold til regulert budsjett inkl. prosjekt.

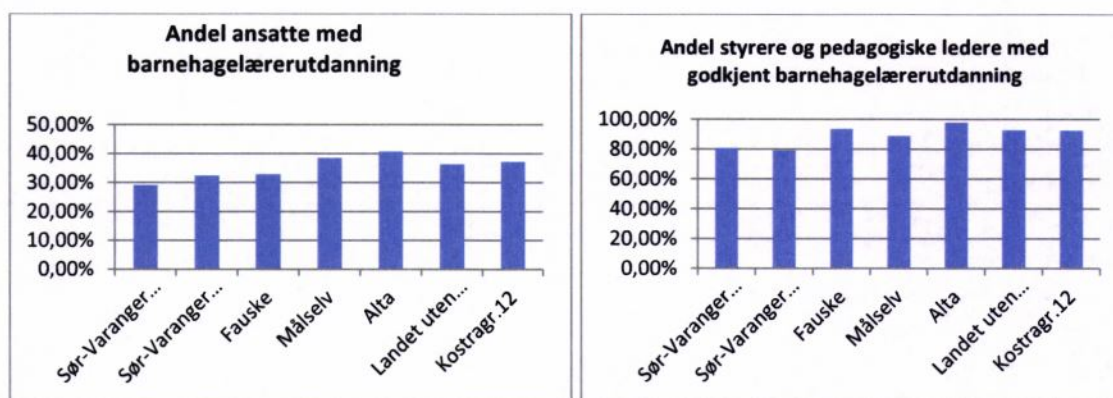
Avviket er i all hovedsak knyttet til bruk av næringsfondet som ikke er budsjettregulert i løpet av året. I tillegg viser gebyrintektene en samlet nedgang på ca 1,0 mill kroner. Dette skyldes igjen lavere byggesaksgebyrer som følge av endringer i Plan og bygningsloven pr 01.07.15 og lavere inntekt på festeavgift enn forventet.

8 Oppvekst, opplæring og kultur

8.1 Barnehager

Kommunestyret har vedtatt grunnbemanning i barnehagene i Sør-Varanger kommune. For den enkelte barnehage utløser det en bemanningsnorm som følgende; en styrer for hele barnehage, på hver avdeling er det en pedagogisk leder en barnehagelærer og en barne- og ungdomsarbeider pr. 18 plasser. For barn under 3 år tilsvarer 18 plasser 9 barn.

Nasjonalt sett er det satt høye krav til bemanningsnormen, og man har satt som mål at innen 2020 skal alle barnehager bemannes etter nasjonal norm. I Sør-Varanger kommune er det fortsatt langt igjen før det nasjonale målet om nok barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere er innfridd, men kommunen er på god vei.

Kommunens vedtatte bemanningsnorm er et viktig rekrutteringstiltak, og synliggjør kommunens satsing på kompetanse, voksentetthet og kvalitet. Av 42 pedagogiske ledere har 17 % midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet for pedagogisk leder. 28 av 73 assistenter har fagbrev som barne- og ungdomsarbeidere.

	Sør-Varanger 2014	Sør-Varanger 2015	Fauske	Målselv	Alta	Landet uten Oslo	Kostra gr.12
Andel barn 0 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 0 år	5,7 %	8,8 %	0,0 %	5,6 %	7,6 %	4,1 %	3,3 %
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	91,4 %	87,2 %	85,5 %	89,5 %	84,5 %	81,5 %	82,3 %
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	93,2 %	92,2 %	94,6 %	95,5 %	90,8 %	91,1 %	91,5 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	94,5 %	95,4 %	100,4 %	100,0 %	94,9 %	97,0 %	97,2 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	88,4 %	88,1 %	48,9 %	96,8 %	45,6 %	49,6 %	66,9 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass	14,6 %	19,6 %	8,2 %	6,4 %	6,7 %	13,4 %	10,6 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 0-5 år	70,9 %	92,4 %	61,8 %	59,5 %	66,7 %	61,8 %	68,1 %

8.1.1 Tjenester og oppgaver

Sør-Varanger har 15 barnehager, 12 kommunale og 3 private. Til sammen hadde 494 barn plass pr 15.12.15, hvorav 59 barn er i private barnehager. 184 barn er under 3 år, og 310 barn over 3 år. Ved hovedopptaket 2015 kom det inn til sammen 107 søknader om barnehageplass, mot 108 i 2014.

Barnehagens formål er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med barnas hjem. Slik det fremkommer i Lov om barnehager og i rammeplanen er barnehagens samfunnsmandat å være både en pedagogisk virksomhet og et velferdstilbud for småbarnsforeldre. Barnehagene har en viktig rolle i kommunen og et stort medansvar for at barn får en trygg og god oppvekst. Full barnehagedekning gir småbarnsforeldre mulighet til deltakelse i arbeidslivet med trygg omsorg for barna.

Barnehagene er også en svært viktig arena for tidlig å fange opp barn som er i ferd med å utvikle vansker.

8.1.2 Mål og måloppnåelse 2015

Barnehagenes visjon FØRST I REKKA skal synliggjøres på alle områder.

- Jobbe for å skape et godt omdømme for barnehagene og kommunen
- Være opptatt av å forbedre tjenestekvaliteten og utnytte ressurser
- Utvise de verdier og holdninger som er nedfelt i kommunens arbeidsgiverpolitikk

Sør-Varanger kommune innfrir retten til barnehageplass. Retten forplikter kommunen å tilby plass til alle som blir 1 år innen 1.september søkeråret. Etter hovedopptaket pr 01.03.15 har 40 barn utenfor

retten fått tilbud. I Sør-Varanger kommune tildeles ledige plasser fortløpende etter hovedopptaket, det betyr at søkere utenfor retten får tilbud når det er ledig plass.

Pr 31.12.15 hadde følgende barnehager ledige plasser:

1. Bugøynes barnehage (16 ledige av 18 plasser)
2. Skogfoss barnehage (8 ledige av 18 plasser)
3. Pasvik barnehage (12 ledige av 36 plasser)
4. Skytterhusfjellet barnehage (15 ledige av 108 plasser)
5. Einerveien barnehage (2.5 ledige av 54 plasser)
6. Rallaren barnehage (2.5 ledige av 72 plasser)

Ledige plasser gir mindre inntekt i foreldrebetaling.

8.1.3 Kompetanseutvikling

En god barnehage krever kompetente ledere og faglig reflekterte voksne. De ansattes kompetanse er den viktigste enkeltfaktoren for at barn skal trives og utvikle seg i barnehagen. Et kompetent personale vil kunne se, anerkjenne og følge opp barna i deres utvikling. Å investere i de ansattes kompetanse er derfor å investere i barna. Sør-Varanger kommune har som mål å rekruttere og beholde flere barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere for arbeid i barnehagen, heve kompetansen for alle ansatte som jobber i barnehagen samt øke statusen for arbeid i barnehage.

Et godt barnehagetilbud for alle barn avhenger av personalets kompetanse. Bare kompetente ansatte kan sikre at barnehagen oppfyller sitt samfunnsmandat i tråd med barnehagens formål og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, jf. §§ 1, 2 og 3 i barnehageloven. Forskning viser at barns grunnlag for å lykkes senere i livet, skjer tidlig og lenge før barnet begynner på skolen. Ansatte i barnehagene må ha den kunnskapen vi trenger. Det er grundig dokumentert at lek og trivsel styrker både læring og mestring. Leken er verdifull, den gir oss viktig kunnskap om barna – som igjen gjør det enklere å legge til rette for læring.

Alle barnehagene i Sør-Varanger har felles kompetanseutviklingsplan. I tillegg inviteres andre aktuelle samarbeidspartnere med til tverrfaglige temaer. To styrere har gjennomført nasjonal styrerutdanning, to assistenter studerer arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning og en assistent studerer samlingsbasert barnehagelærerutdanning.

OPUS Kirkenes videregående skole utdanner bl.a. assistenter som nå arbeider i barnehagene til barne- og ungdomsarbeidere. Et viktig kompetanseutviklingstiltak assistentene får tilbud om på ettermiddagstid. Siden 2008 har til sammen 71 tatt utdanningen barne- og ungdomsarbeider. Inneværende barnehageår har en barnehagelærling innen barne- og ungdomsarbeiderfaget. Dessverre så har søkertall til lærlingeplasser i barnehagene gått ned.

I samarbeid med Finnmark politidistrikt og Kirkenes politistasjon har barnehagene deltatt i en stor satsning rundt kompetanseheving innen temaet «Vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep mot barn». Gjennom flere kursdager har alle ansatte i barnehagene fått opplæring. Kompetanseheving innen dette temaet er viktig for at alle som jobber med barn skal kunne fange opp signaler fra barnet i forhold til å avdekke vold og seksuelle overgrep.

«Mobbing i barnehagen – fleip eller fakta» var tema for en av planleggingsdagene dette året. Barnehagen har satt fokus på hvordan forebygge mobbing blant barnehagebarn. Kunnskap om

mobbing i barnehagen, forskning på området, de voksnes holdninger og handlinger er sentralt i arbeidet med å forebygge mobbing blant barnehagebarna.

Et annet viktig fokusområde er «Språk i barnehagen – mye mer enn bare prat» Her er tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold og oppgaver.

Barnehagene jobber også i forhold til relasjonsbygging med utgangspunkt i at relasjonsledelse skaper bedre ledelse og økt nærvær. Styrene har deltatt på lederopplæring med utgangspunkt i relasjonsledelse. De ansatte har også mottatt kompetanseheving gjennom planleggingsdager.

8.1.4 Samisk språk og kultur

I lov om barnehager § 8, 4. avsnitt, står det; *”kommunen skal legge forholdene til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur”*.

I vedtektene for Sør-Varanger kommunale barnehager § 20 viser man til Samisk barnehage/avdeling: *Sandnes barnehage skal ha en avdeling som bygger på samisk språk og kultur. Det er et mål at Sandnes barnehage skal bli en tospråklig samisk/norsk barnehage, med en samisk avdeling. Det er et mål at hele personalgruppen på samisk avdeling skal være samisktalende.*

Sandnes barnehage arbeider målrettet med samisk innhold, språk og kultur i hverdagen. Som grunnlag brukes samisk årshjul, for å sikre en rød tråd i det samiske innholdet i hverdagen. Utfordringen er å rekruttere samisk språklig personell på den samiske avdelingen ved Sandnes barnehage. Her tilbyr kommunen lønnsstillegg på kr 25 000 pr år som rekrutteringstiltak til samisk språklig personell.

I samarbeid med kulturskolen gjennomføres et joikeprosjekt i Sør-Varanger. Joikeprosjektet har som mål å styrke samiske barn og unges identitet. For barnehagene er prosjektet rettet mot styrking av samisk språk og kultur i barnehagene, hvor målgruppa er alle barn. Joikeprosjektet inkluderer alle og løfter fram det samiske som verdifullt, gjennom prosjektet styrkes samiske barns identitet. Prosjektet gir kompetanseheving for ansatte, mht samisk språk og kultur - hvor joik, historie og kulturforståelse er satt på agendaen. Joikeprosjektet gjør oss mer robuste i forhold til å ivareta samisk språk og kultur, både for norske og samiske barn - i en tid hvor det å rekruttere kvalifisert (samisk språklig) personell er utfordrende.

8.1.5 Arbeid med flerspråklige (minoritetsspråklige) barn i Sør-Varanger

Pr 15.12.15 var det 97 minoritetsspråklige barn i barnehagene (73 barn samme dato i 2013). Departementets definisjon på minoritetsspråklige barn i barnehage er totalt antall barn i barnehage med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk og engelsk. Kommunen har en egen handlingsplan for arbeid med flerspråklige barn i Sør-Varanger kommune. Handlingsplanen har følgende mål:

Sør-Varanger kommune er en flerkulturell kommune som vektlegger at morsmål er viktig for opplevelsen av den enkeltes barns identitet. Et godt utviklet morsmål ansees å være en grunnleggende forutsetning for den videre språkutviklingen, både knyttet til barns utvikling av skriftspråk og leseforståelse. Arbeid med flerspråklige barn i barnehagen skal derfor rettes mot at "Barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse" (Rammeplan, 2011, s.35).

Arbeidet med å utforme tiltak for å bedre språkforståelsen blant flerspråklige barn i førskolealder er igangsatt i 2015.

	2013	2014	2015
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass	11,9	14,6	19,6

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage har økt betraktelig de siste årene, fra 73 barn i 2014 til 97 i 2015.

8.1.6 Kvello – modellen

Sør-Varanger kommune har innført Kvello – modellen, en modell med målrettet tidlig innsats for barn i barnehager og skoler fra mars 2010. Gjennom kompetansesatsing i Sør-Varanger kommune skal styrke personalets kompetanse i arbeidet med å få felles ståsted for implementering av Kvello-modellen, og omsette kompetansen i praktisk arbeid i barnehagene. Ved å delta i dette tverrfaglige samarbeidet skal sannsynligheten for at tiltak med best mulig effekt tas i bruk økes.

Barnehagene ser hvor viktig det er at Kvello-modellen gjennomføres etter intensjonen og er forutsigbar for alle. Sør-Varanger kommunen har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamilieene er godt koordinert. For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utvikling, kreves det at barnehagen samarbeider med andre tjenester. Tverrfaglighet og helhetlig tenkning må derfor stå sentralt. Barnehagene er en viktig forebyggende arena i et barns liv, da svært mange barn i dag tilbringer en stor del av sin hverdag her. Barnehageansatte er viktige tilknytningspersoner for barna, og ansattes kompetanse har en avgjørende betydning for barns utvikling. Ansatte må ha kunnskap og forståelsesgrunnlag bl.a. om tilknytning, risiko- og beskyttelsesfaktorer, samspills observasjoner, ulike tilnærminger til hvordan støtte barn i deres utvikling og refleksjoner over egen praksis

Det tverrfaglige samarbeidet har ikke fungert som forventet i 2015, noe som resulterte i at intensjonen i Kvello-modellen har stoppet opp. Bakgrunnen for dette er at Barne- og familieenheten melder om manglende ressurser blant hjelpetjenestene som skal gjennomføre observasjoner i barnehagen.

8.1.7 Hypernet

19. juni 2015 gikk barnehagen over til et nytt, fullelektronisk system for opptak og administrasjon av barn i både kommunale og private barnehager, Hypernet. Hyperet er et digitalt førstevalg som skal effektivisere og kvalitetssikre tjeneste og informasjon mellom hjem, barnehage og administrasjonen. Etter noen startproblemer har systemet fungert etter intensjonen.

8.1.8 Ny nasjonal ordning for reduksjon i foreldrebetaling fra 1. mai 2015

Fra 1. mai 2015 skal ingen husholdninger betale mer enn 6 % av inntekten sin for en barnehageplass. Foreldrebetalingen er også begrenset av maksprisen, som fra 1. mai 2015 var kr 2 580 per måned. I 2015 har 10 husholdninger fått innvilget redusert betaling som følge av lav inntekt.

8.1.9 Gratis kjernetid for 4 og 5 åringer fra 1. august 2015

Ny nasjonal ordning fra 1. august 2015 at alle 4 og 5 åringer, og barn med utsatt skolestart, som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehage per uke. Fra 1.

august 2015 var denne inntektsgrensen satt til 405 000 kroner. I 2015 fikk 12 barn som bor i husholdninger med lav inntekt innvilget gratis oppholdstid i barnehage som følge av denne ordningen.

8.1.10 utfordringer i tjenesten

- Å beholde og rekruttere barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere
- Sykefraværsoppfølging / nærværsarbeid
- Å rekruttere kvalifiserte vikarer
- Tverrfaglig samarbeid for implementering av Kvello-modellen har stoppet opp
- Økonomi til tiltak for å imøtekomme et økende antall flerspråklige (minoritetsspråklige) barn i barnehager
- Vedlikehold av bygninger og inventar
- Vedlikehold av utelekeplass og utstyr
- Økonomi til investering i lekeplassutstyr

8.1.11 HMS Sykefravær - nærværsjobbing

Barnehagene har vært med i et prosjekt med NAV arbeidslivssenter og kommunens HMS rådgiver siden 2013. Alle ansatte har deltatt på informasjonsmøte der lov og regelverk er gjennomgått. De har vært med å kartlegge egen arbeidsplass, hvilke utfordringer de har i sin barnehage og hva som skal til for å sikre et godt arbeidsmiljø og forebygge sykefravær. Både ledelse og ansatte har fokus på nærværsarbeid. Ansatte blir mer bevisst på å ta ansvar for eget bidrag og refleksjon over egen rolle i barnehagehverdagen. Barnehagene har slitt med høyt sykefravær over mange år. Fraværet er en stor belastning for tjenesten, for ansatte som alltid er på jobb, og det er en belastning for de som står for fraværet. Alle må inn å ta medansvar for arbeidsmiljøet og nærværsfaktoren.

Barnehagene har en vikarbase med mange vikarer som er tilknyttet barnehagene, men det nytter lite i perioder med langtidssykemeldinger og influensa kommer på toppen. Vikarene går da inn i korte eller lengre vikariater, og vikarbasen tappes. Dette er en stor utfordring. Fraværet går utover kvaliteten og barnas sikkerhet, noe som i ytterste konsekvens medfører stengning. Vi jobber kontinuerlig med tiltak, og vi må ha stort fokus på nærværsarbeid. Det viktigste må være å redusere sykefraværet. En vikar kan aldri erstatte en fast ansatt hva gjelder kvalitet.

Laveste sykefraværsprosent i 2015 var 6.7 %. Høyeste sykefraværsprosent var 20.0 %. Her var tallet 5.9 % og 23.3 % i 2014.

8.1.12 Økonomisk resultat og avviksforklaring

Økonomisk oversikt Barnehager	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	-12 080	-13 162	91,78 %	-11 902
Overføringer med krav til motytelse	-7 591	-4 072	186,40 %	-7 347
Bruk av bundne fond	-26	0	0,00 %	-2
Sum driftsinntekter	-19 697	-17 234	114,29 %	-19 251
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	54 984	56 217	97,81 %	52 506
Sosiale utgifter	5 187	6 968	74,44 %	9 322
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	3 368	3 186	105,73 %	3 474
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	7 250	6 600	109,85 %	6 518

Overføringer	647	371	174,23 %	625
Avsatt til bundne fond	61	0	0,00 %	121
Sum driftsutgifter	71 497	73 341	97,49 %	72 566
SUM Barnehager	51 800	56 107	92,32 %	53 315

Det økonomiske resultatet for barnehagesektoren viser et mindreforbruk på 4,3 mill kroner i 2015. I all hovedsak skyldes mindreforbruket merinntekter knyttet til sykelønnsrefusjoner og lavere kostnader til lønn og sosiale utgifter.

Kommunestyret har vedtatt at grunnbemanningen i barnehagene skal bestå av styrer samt en pedagogisk leder, en barnehagelærer og en barne- og ungdomsarbeider pr. 18 plasser. Det har vist seg vanskelig å oppnå bemanningsnormen slik at flere stillinger har vært besatt av ufaglærte eller ansatte med lavere utdanning enn bemanningsnormen skulle tilsi. Kommunen har i flere år satset på tiltak for å rekruttere barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere, men det er fortsatt behov for videre satsning for å kunne nå målene.

Barnehagene har slitt med høyt sykefravær i 2015 og det har vist seg vanskelig å skaffe nok vikarer og vikarer med tilsvarende eller høyere utdanning enn den ansatte som er syk. Dette gir både en merinntekt knyttet til sykelønnsrefusjoner og lavere lønnskostnader.

I tillegg har enkelte barnehager hatt ledige plasser i 2015 og man har derfor valgt å nedbemanne i perioder med få barn.

8.2 Skolene i Sør-Varanger

Sør-Varanger kommune har 11 skoler og oppvekstsentre spredt ut over hele kommunen. Skolene og oppvekstsentrene er organisert som selvstendige enheter der enhetsleder/rektor har delegert myndighet innenfor faglig, personalmessig, administrativt og økonomisk drift av virksomheten.

Antall elever per skole	Kirkenes barne-skole	Kirkenes Ungdoms-skole	Hesseng flerbruk-senter	Sandnes skole	Bjørnevatn skole	Pasvik skole	Skogfoss oppvekst-senter	Bugøynes oppvekst-senter	Neiden oppvekst-senter	Jakobsnes oppvekst-senter	Jarfjord oppvekst-senter	Totalt
2013/2014	265	244	194	83	240	48	12	26	9	24	19	1164
2014/2015	292	238	185	103	221	59	16	26	5	21	18	1184
2015/2016	281	235	176	105	232	65	14	26	5	20	18	1179

Kilde: GSI

Antall elever per årstrinn	2013 - 2014	2014 - 2015	2015 - 2016
Antall elever 1.- 4. årstrinn	421	458	442
Antall elever 5. - 7. årstrinn	351	340	344
Antall elever 8. - 10. årstrinn	392	386	393
Totalt	1164	1184	1179

Kilde: GSI

Gjennomsnittlig størrelse på skolene i kommunen var 107 elever for skoleåret 2015/16. Det er store variasjoner internt i kommunen med 4 store skoler, der den største skolen har 281 elever pr 1.10.15. Samtidig er det 5 skoler som har færre enn 30 elever. Landsgjennomsnittet er 217 elever per skole.

Utviklingen i barne- og elevtallene for Sør-Varanger kommune viser en synkende tendens med færre elever i skolene i planperioden. Inneværende skoleår er avvikende i forhold til prognosene, elevtallet i år viser en nedgang på 5 elever fra fjoråret.

Antall fødte		Elevtallsutvikling	
2008	126	2014/2015	1184
2009	114	2015/2016	1170
2010	112	2016/2017	1150
2011	95	2017/2018	1119
2012	109	2018/2019	1110
2013	92	2019/2020	1094
2014	107	2020/2021	1087

Tabellene over viser elevtallsutviklingen med utgangspunkt i fødselstall. Det er ikke tatt hensyn til inn- og utflytting i framskrivningen og elevtallsutviklingen kan derfor kunne avvike i forhold til dette. Det er vedtatt at skolestrukturen i Sør Varanger kommune opprettholdes.

8.2.1 Kommunale satsinger i skolen

8.2.1.1 Elevenes læringsmiljø

I 2015 har elevenes rett til et godt og trygt læringsmiljø vært satt på dagsordenen. Både skoleeier og skolene har hatt et stort fokus på fremme gode og trygge læringsmiljø for elevene. Selv om tallene fra elevundersøkelsen viser lavere tall enn tidligere har det vært viktig å opprettholde trykk på kontinuerlig og systematisk arbeid for å fremme og bevare godt læringsmiljø. Dette arbeidet har blitt gjennomført på flere ulike måter. Pedagogisk personale og ledelsen ved alle skolene var i oktober samlet til felles planleggingsdag hvor temaet var relasjonsbasert klasseledelse. Her deltok også skoleeier med rådmann og konstituert kommunalsjef oppvekst. Skoleeier åpnet her kampanjen «Sammen mot mobbing». Kampanjen har som mål å sette mobbing på dagsordenen, utfordre både barn, unge og voksne til sammen jobbe mot kommunestyrets nulltoleranse for mobbing. Kampanjen har senere blitt tatt til kommunestyret (januar 2016).

8.2.1.2 Mottaksklasse

Ved registreringsdato 01.10.2015 mottok 50 elever særskilt norskopplæring, 26 av disse følger læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Da elever som har behov for denne opplæringen ankommer kommunen gjennom hele året er det utfordrende for skolene å kunne tilby en fullgod opplæring slik at elevene raskt kan integreres i skolen og samfunnet for øvrig. Erfaringene

fra de siste årene viser at det er krevende og vanskelig å finne ressurser for å gjennomføre god opplæring når elevene kommer midt i skoleåret.

Administrasjonen i gangsatte arbeidet med opprettelse av mottaksklasse tidlig i 2015. Tilbudet skal ha tilhørighet ved en av skolene for elever på 2. – 7.trinn. Finansering av tilbudet gjøres gjennom omfordeling av midler fra nærskolene til elevene. Elever som hadde sin nærskoletilhørighet blant sentrumsskolene vil få sitt opplæringstilbud i mottaksklassen uavhengig av bostedsadresse og skoletilhørighet for øvrig. Når tester viser at man er i stand til å følge undervisning i vanlig klasse føres skal man tilbake til nærskolene og fortsette sin skolegang der.

Grunnet utfordringer knyttet til rekruttering av kvalifisert undervisningspersonale er oppstarten av mottaksklassen utsatt til høsten 2016. Mottaksklassen legges til Sandnes skole.

8.2.1.3 Kompetanseheving i grunnskolen

KS sitt 2-årige program Gode skoleeiere for Nord Norge ble avsluttet i juni 2015. Sør-Varanger kommune deltok i programmet over 2 år med både administrativ og politisk skoleeier. På sluttsamlingen i juni la Sør-Varanger kommune frem sitt arbeid med utvikling av tilstandsrapporten. Gjennom deltakelse i KS-programmet har man satt fokus på samhandling og tettere dialog mellom administrativ og politisk skoleeier.

Flere skoleledere, både rektorer og inspektører har meldt seg opp til videreutdanning innen skoleledelse. En av rektorene fullførte rektorskolene innen årsslutt 2015, mens en rektor og 2 inspektører startet sitt videreutdanningsløp høsten 2015 og avslutter til årsslutt 2016.

Også i 2015/2016 har Sør-Varanger kommune fått innvilget studiehjemmel i samisk for en av lærerne. Dette via Fylkesmannen i Finnmark. Studiehjemmelen er fullfinansiert, og kommunen mottar refusjon fra Fylkesmannen.

To av skolene som høsten 2014 gikk i gang med hvert sitt kompetansehevingsprosjekt fullførte disse våren 2015. Gjennom den nasjonale satsingen «Bedre læringsmiljø» i regi av utdanningsdirektoratet har Bjørnevatn skole jobbet med prosjektet «Motivert og forberedt». Hovedmålet er at flere elever fra Bjørnevatn skole skal fullføre 13-årig grunnsopplæring som består av 10 år grunnskole og 3 år videregående skole. I prosjektet har en coach bistått skolen i utviklingsarbeidet gjennom samlinger med både elever, lærere og foresatte.

Ved Sandnes skole deltok alle pedagogene ved skolen i videreutdanning innen veiledningspedagogikk, noe som var med og gav hele skolen et verdifullt kompetanseløft innen pedagogisk veiledning. Studiet ble gjennomført på egen skole gjennom nettsamlinger og arbeid til fastsatte tidspunkt i fellestiden i arbeidsåret. Denne måten å organisere videreutdanning på er svært kostnadsbesparende, og gjør det mulig å videreutdanne mange pedagoger på samme tid.

Kirkenes barneskole og Kirkenes ungdomsskole ble av Fylkesmannen i Finnmark plukket ut til å delta i Læringsmiljøprosjektet i regi av Utdanningsdirektoratet. Prosjektet løper over fire semestre, og skal avsluttes i desember 2016. Prosjektet omhandler arbeid med å avdekke og stoppe mobbing, klasseledelse og organisasjonsutvikling. En deltakelse her vil være et viktig kompetanseløft for Sør-Varanger kommune i forhold til å håndtere saker og utvikle et godt og trygt læringsmiljø for alle elever i grunnskolen.

Hesseng flerbrukssenter gjenopptok høsten 2015 sitt arbeid med De Utrolige Årene. Sør-Varanger kommune har inngått avtale med UiT som gir skolen en mulighet til å videreutvikle kompetansen fra forrige runde med deltakelse i programmet.

Høsten 2015 startet 18 lærere på videreutdanning, 16 av disse følger dette skoleåret videreutdanning i matematikk gjennom Finnmarksmodellen. En modell initiert av Fylkesmannen i Finnmark for å sikre at distriktskommuner skal ha mulighet til å få videreutdannet sitt personale gjennom den nasjonale satsingen «Kompetanse for kvalitet»

Dette året har det vært avholdt to felles planleggingsdager, og erfaringen viser at det framover er viktig å bygge videre på strukturen for kompetanseheving med felles satsingsområder for skolene. Det kan gjøres ved felles kursdager, lærende nettverk og utvikling på den enkelte skole. Målet må være at kompetansehevinga er i samsvar med kommunens satsinger og i størst mulig grad basert på kvalitet.

8.2.2 Lærertetthet

Lærertetthet	Sør-Varanger	Alta	Fauske	Målselv	Finnmark	Nasjonal
Årsverk for undervisningspersonale	163	304,1	124,8	92,1	1 192,4	57 611,5
Antall elever per årsverk til undervisning	8,0	10,1	9,7	9,6	8,4	12,2
Antall assistentårsverk i undervisningen	18	45	17	13	138	8 417
Antall elever per assistentårsverk i undervisningen	66,0	59,9	62,6	60,6	64,3	74,1
Antall assistentårsverk per hundre lærerårsverk	11,0	14,9	14,0	13,7	11,6	14,6
Lærertetthet 1.-7. trinn	8,8	10,6	10,8	9,8	9,1	13,3
Lærertetthet 8.-10. trinn	9,6	12,5	11,0	12,5	10,1	14,0
Lærertetthet i ordinær undervisning	12,8	13,7	14,4	13,2	12,0	16,8
Andel årstimer til undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	90,6	94,6	95,0	95,9	92,2	96,0
Lærertimer som gis til undervisning	104 695	191 849	79 875	57 094	750 013	36 443 736
Undervisningstimer totalt per elev	89	71	73	74	84	58

Lærertetthet beregnes med utgangspunkt i forholdet mellom lærertimer og elevtimer og gir informasjon om størrelsen på undervisningsgruppene i kommunen. Lærertettheten tar også hensyn til spesialundervisning og andre lærertimer som tildeles på grunnlag av individuelle elevrettigheter.

Sør-Varanger kommune som helhet har en høy lærertetthet, med færre elever per lærerårsverk. Faktorer som gir den høye lærertettheten er desentralisert skolestruktur med 5 små skoler i distriktet. I tillegg har noen av de større skolene høyere lærertetthet i forhold til andre sammenlignbare kommuner.

8.2.3 Tilpasset opplæring og spesialundervisning

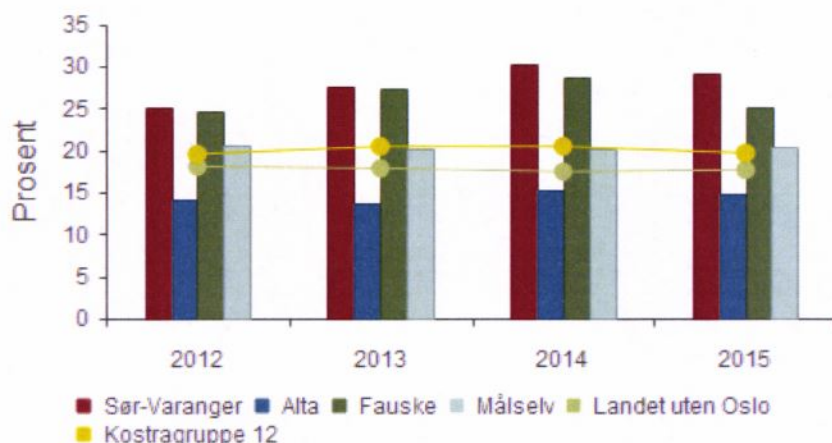
En stor andel av skolenes ressurser går med til spesialundervisning. Dette er en bekymring for Sør-Varanger kommune og det er vedtatt en gjennomgang av spesialundervisning samt at man ønsker å få innspill på eventuelle endringstiltak. Spesialundervisning skal ses i sammenheng med arbeidet med kommunale satsingsområder og fokus på tilpasset opplæring for å sikre alle elever et godt opplæringstilbud. Det ble vedtatt i budsjett for 2015 at man skal utrede muligheten for å se ressurskrevende brukere i sammenheng. Dersom man klarer å samle ressursene i forhold til denne

gruppen, og se flere i en sammenheng vil andelen av timer til spesialundervisning kunne gå ned. Flere vil kunne få samme tilpasning i en gruppe, noe som er mindre ressurskrevende enn om hver og en skal motta tilpasset opplæring alene. I arbeidet med endringer for denne gruppen elever er det flere ting som må vurderes før man kan konkludere om dette vil være gjennomførbart i vår kommune.

	Sør-Varanger	Kostragruppe 12	Alta	Fauske	Målselv	Landet uten Oslo
	2015	2015	2015	2015	2015	2015
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	11,0 %	9,5 %	10,0 %	8,6 %	9,0 %	7,9 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-4. trinn	6,8 %	6,3 %	6,4 %	5,6 %	8,9 %	5,2 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 5.-7. trinn	11,6 %	10,9 %	10,7 %	10,4 %	9,8 %	9,2 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 8.-10. trinn	15,3 %	12,1 %	14,0 %	10,3 %	8,4 %	10,3 %

Andel timer Spesialundervisning av antall lærertimer totalt

Andelen elever i grunnskolen som mottar spesialundervisning i Sør-Varanger er høyere enn snittet for kommunene kostragruppe 12 og Finnmark fylke sett under ett. Utviklingen over tid viser at det er en større økning på 8. – 10.trinn enn på de lavere trinnene. Dette er bekymringsverdig i forhold til bruken av ressurser i grunnskolen.

Sammenlignet med Alta er antall timer til spesialundervisning det dobbelte i Sør-Varanger. Skolene melder det som utfordrende at de har en større andel ressurskrevende brukere hvor tilpasset undervisningsopplegg ikke bare omfatter opplæring innen for opplæringslovens § 5-1 om spesialundervisning, men også helserelaterte tilpasninger som er ressurskrevende.

Videre viser utviklingen over tid at det er timer per elev som øker, og ikke antall elever som mottar spesialundervisning. Ettersom flere av skolene i kommunen ligger i stor geografisk avstand til hverandre har det vært liten tradisjon for å se spesialundervisningen på skolene i sammenheng med hverandre. Man har hittil i mindre grad samlet ressurser og gitt opplæringstilbud samlet.

	Antall elever med enkeltvedtak om spesialundervisning				Antall timer med enkeltvedtak om spesialundervisning (lærertimer)		Antall assistenttimer i forbindelse med enkeltvedtak om spesialundervisning	
	Barnetrinn		Ungdomstrinn		Barnetrinn	Ungdomstrinn	Barnetrinn	Ungdomstrinn
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter				
2013/2014	47	20	22	6	14 907	13 490	15 350	6 622
2014/2015	49	23	31	13	17 122	15 827	14 893	6 244
2015/2016	45	25	44	16	14 697	15 645	12 108	9 994

8.2.4 Resultat - Nasjonale prøver

Resultatene fra nasjonale prøver publiseres i en ny poengskala enn slik en gjorde tidligere. Endringene gjør det mulig å kunne se utvikling over tid i større grad enn tidligere. Til nå har mestringsnivåene for elevene vært brukt til å beskrive resultatene for skolen og for skoleeier. Fra i år blir resultatene publiserte på en ny skala som òg kan brukes til å beskrive endring over tid. Den nye skalaen har 50 som gjennomsnitt. Dette betyr at dersom resultatet for kommunen i år er 52 for en av prøvene, så er resultatet 2 skalapoeng over gjennomsnittet.

Nasjonale prøver 5. trinn	Engelsk		Lesing		Regning	
	14/15	15/16	14/15	15/16	14/15	15/16
Sør-Varanger	48	48	49	48	49	50
Alta	48	49	48	50	47	50
Faukse	45	46	48	46	45	45
Målselv	49	48	50	48	51	49

Nasjonale prøver 8. trinn	Engelsk		Lesing		Regning	
	14/15	15/16	14/15	15/16	14/15	15/16
Sør-Varanger	51	47	52	48	50	47
Alta	47	50	48	50	48	50
Faukse	47	47	47	48	46	49
Målselv	49	49	49	49	49	48

Nasjonale prøver 9. trinn	Lesing		Regning	
	14/15	15/16	14/15	15/16
Sør-Varanger	52	54	52	54
Alta	52	50	52	51
Faukse	53	49	52	49
Målselv	57	54	52	53

Årets resultat viser at Sør-Varanger kommune skårer over gjennomsnittet nasjonalt på 9.trinn, resultatet viser en ytterligere økning fra fjoråret. Dette er en meget gledelig utvikling. På 8.trinn er snittet lavere enn fjoråret. Det kan være tilfeldigheter som spiller inn, men når avviket er av denne størrelse er det viktig med en gjennomgang på skolene i forhold å avdekke hva som er gjeldende for trinnet. For 5.trinn er resultatene tilnærmet fjoråret.

Nasjonale prøver gjennomføres på høsten i 5. og 8. og 9.trinn. Prøvene skal vise elevenes kompetansenivå innen grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Unntak er 9.trinn som kun testes i lesing og regning. Det er en nasjonal målsetting at alle elver som går ut av grunnskolen skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv.

Nasjonale prøver kartlegger om elevens grunnleggende ferdigheter er i samsvar med de mål som er gitt i læreplanen innenfor lese- og regneferdigheter samt engelsk. Alle lærerne i grunnskolen har et ansvar for å sikre at elevene får denne kompetansen. Det er fortsatt et arbeid å gjøre i skolen for å sikre at alle lærere både er lese- og regnelærere.

8.2.5 Elevundersøkelsen

Det har over lengre tid vært sterkt fokus på læringsmiljøet til elevene, dette vises også i spørsmålene som stilles i undersøkelsen. En av kategoriene som legges til i oversikten over indikatorer og nøkkeltall er andelen av elever som har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere. Her vises resultatet i prosent. Sør-Varanger kommune ligger likt med nasjonalt nivå både for 7. og 10.trinn.

7.trinn	13/14	14/15	15/16	Nasjonalt 15/16
Læringskultur	3,9	4,1	4,2	4,1
Elevdemokrati og medvirkning	4,0	3,8	3,9	3,8
Faglig utfordring	4,2	4,0	4,3	4,1
Felles regler	4,4	4,3	4,4	4,3
Trivsel	4,4	4,4	4,4	4,4
Mestring	4,0	4,0	4,0	4,1
Støtte fra lærerne	4,5	4,4	4,6	4,4
Motivasjon	4,1	3,8	4,1	4,0
Vurdering for læring	4,2	4,0	4,1	3,9
Støtte hjemmefra	4,4	4,3	4,3	4,4
Mobbing på skolen	1,2	1,3	1,2	1,2

Skala 1-5 hvor 5 er høyest positivt resultat, med unntak av mobbing hvor lav score er positivt.

10.trinn	13/14	14/15	15/16	Nasjonalt 15/16
Læringskultur	3,2	3,3	3,5	3,8
Elevdemokrati og medvirkning	3,0	2,8	3,1	3,2
Faglig utfordring	4,0	4,1	4,1	4,2
Felles regler	3,7	3,5	3,8	3,9

Trivsel	4,1	3,9	4,2	4,2
Mestring	3,8	3,8	3,8	4,0
Utdanning og yrkesveiledning	3,6	3,3	3,9	3,8
Støtte fra lærerne	3,8	3,7	3,9	4,0
Motivasjon	3,2	3,3	3,5	3,5
Vurdering for læring	3,3	3,0	3,2	3,3
Støtte hjemmefra	3,8	3,7	3,9	4,0
Mobbing på skolen	1,2	1,2	1,2	1,2

Skala 1-5 hvor 5 er høyest positivt resultat, med unntak av mobbing hvor lav score er positivt.

Som følge av tilsyn fra Fylkesmannen i Finnmark i 2012, er det utarbeidet en overordnet plan, «Plan for å sikre elevene et godt fysisk og psykososialt miljø i grunnskolen i Sør-Varanger». Med utgangspunkt i planen, skal hver skole utvikle sin lokale plan. Ordensreglementet er også vedtatt i 2012, der skolene utarbeider sitt lokale reglement.

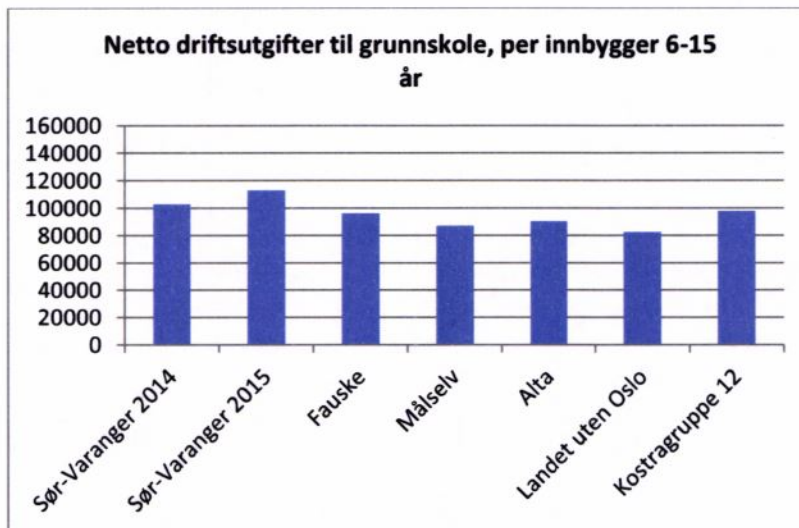
Læringsmiljøet er av stor betydning for elevenes læringsutbytte. De siste undersøkelsene viser at elevenes trivsel med lærerne, og følelse av mobbing i Sør-Varanger, har vært stabile, også her ligger vi rundt nasjonalt nivå. Sør-Varanger kommune har vedtatt en null-toleranse for mobbing og er den visjonen skolene daglig jobber opp imot. Det jobbes kontinuerlig og systematisk for å fremme og sikre elevenes læringsmiljø.

8.2.6 Økonomisk måloppnåelse

Sør-Varanger kommune har utviklet en ressursmodell som tar utgangspunkt i objektive kriterier og grunnlagstall som bygger på behovet for ressurser til den enkelte skole. Det har vært satt ned en arbeidsgruppe som i løpet av 2013 arbeidet med å utvikle en modell for fordeling av rammene mellom skolene.

Fagnettverket og økonomienheten har sammen med rådmannen utviklet en modell tilpasset kommunen. Ressursmodellen ble iverksatt 1.januar 2014, og ble evaluert på bredt grunnlag i løpet av siste del av 2014. Resultatet av evalueringen ga modellen noen endringer i forhold til faktorer og forskjeller i leseplikten på barnetrinn og ungdomstrinn. Modellen har nå blitt brukt i 2 år, og man ser at selv om faktorene må justeres når endringer oppstår gir modellen en forutsigbarhet for skolene i forhold til oversikt over egne ressurser.

Figuren viser samlede kostnader til grunnskolesektoren per innbygger i målgruppen. Som oversikten viser bruker kommunen mer per elev enn alle sammenligningsgruppene. Gjennomsnitt for landet var 82568 kroner per innbygger 6-15 år.

Økonomisk oversikt grunnskoleopplæring (tall i hele 1000)	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap i fjor
Driftsinntekter				
Andre salgs- og leieinntekter	-149	-125	119,08 %	-165
Overføringer med krav til motytelse	-12 553	-10 050	124,90 %	-11 872
Andre overføringer	-193	-4	4817,75 %	-62
Renteinntekter og utbytte	0	0	0,00 %	-14
Bruk av bundne fond	-249	0	0,00 %	-775
Sum driftsinntekter	-13 143	-10 179	129,11 %	-12 888
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	115 008	107 448	107,04 %	105 945
Sosiale utgifter	13 025	15 457	84,26 %	13 046
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	8 729	9 109	95,83 %	7 418
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	4 741	3 367	140,80 %	4 555
Overføringer	1 401	24	5836,52 %	1 190
Avskrivninger	2 232	0	0,00 %	2 191
Fordelte utgifter	-131	-300	43,60 %	-291
Avsatt til bundne fond	735	257	286,64 %	395
Sum driftsutgifter	145 740	135 362	107,67 %	134 448
Sum funksjon 202	132 597	125 182	105,92 %	121 559

Regnskapstallene for funksjon 202 grunnskoleopplæring inkluderer, i tillegg til grunnskolene, driftskostnader til IT-løsninger, PP-tjenesten og barnevernet samt avskrivninger knyttet til inventar i grunnskolene. Avvik på disse enhetene er kommentert i egne kapitler.

	Regnskap	Budsjett	Forbruk i %	Regnskap
--	----------	----------	-------------	----------

	2015	2015		2014
Administrasjon/skolefaglig rådgiver	5 263	4 278	123	541
Kirkenes barneskole	23 590	23 715	99	20 109
Bjørnevatn skole	23 478	22 004	107	21 532
Sandnes skole	9 918	9 161	108	9 088
Pasvik skole	8 309	7 048	118	7 853
Hesseng flerbrukssenter	15 262	15 566	98	14 680
Bugøynes oppvekstsenter	3 763	4 087	92	3 423
Neiden oppvekstsenter	1 421	1 050	135	1 423
Jakobsnes oppvekstsenter	3 600	3 345	108	3 152
Skogfoss oppvekstsenter	2 568	2 380	108	2 645
Jarfjord oppvekstsenter	3 074	2 920	105	3 281
Kirkenes ungdomsskole	24 924	24 101	103	23 206
Sum grunnskole	125 170	119 655	105	110 933

Regnskapet for grunnskoleopplæring (funksjon 202) viser et merforbruk på 5,5 mill kroner. Med unntak av Kirkenes barneskole, Hesseng flerbrukssenter og Bugøynes oppvekstsenter viser regnskapet merforbruk på alle skolene i forhold til de budsjetterte midlene som ressursberegningssmodellen gir.

Merforbruket skyldes i all hovedsak økte lønnskostnader til lovpålagte oppgaver. I tillegg er det kostnadsført 1,2 mill kroner over budsjett til kjøp av skoleplasser til fosterhjemsplasserte barn i andre kommuner. For de skolene som har store merforbruk er det nødvendig med en gjennomgang i forhold til hvilke områder innenfor lovpålagte oppgaver som utløser merforbruk i denne størrelsesordenen.

Regnskapet for grunnskoleopplæringen må også ses i sammenheng med budsjetterte midler til SFO, siden skolene står fritt til å se disse to budsjettene i sammenheng. For SFO viser regnskapet et mindreforbruk på 1,5 mill kroner og det samlede merforbruket til grunnskolene blir da på 4 mill kroner.

8.2.7 HMS Sykefravær

I 2015 ser vi en nedgang i sykefraværet på 0,5 % fra 2014. Det er interne variasjoner mellom skolene, men det er en økning i langtidssykemeldte for noen av skolene. Skolene melder om at det periodevis er store utfordringer knyttet til sykefravær. Flere av skolene har flere langtidssykemeldte, og opplever at i perioder med mange tilfeller av influensa er det utfordrende å skaffe nok vikarer til undervisningstimene. Korttidsfraværet er lavt for alle skolene.

8.2.8 Skolefritidstilbud

	Sør-Varanger	Fauske	Målselv	Alta	Landet uten Oslo	Kostragr. 12
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	72,0 %	63,1 %	53,5 %	40,2 %	60,0 %	51,3 %
Andel elever i kommunal SFO med 100%	66,5 %	33,2 %	65,4 %	78,3 %	54,6 %	49,8 %

plass						
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per komm. bruker	28 003	30 192	38 125	37 108	26 831	31 194

SFO-tilbudet i Sør-Varanger er mye brukt i sammenlignet med de øvrige kommunene i Finnmark og i KOSTRA-gruppen. Andel elever som benytter seg av SFO tilbudet har økt fra 67,1 i 2014 til 72,0 i 2015.

Økonomisk oversikt Skole fritidstilbud	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	-5 381	-5 259	102,32 %	-5 201
Andre salgs- og leieinntekter	0	0	0,00 %	-1
Overføringer med krav til motytelse	-437	-322	135,75 %	-724
Sum driftsinntekter	-5 818	-5 581	104,26 %	-5 927
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	8 033	8 869	90,57 %	7 429
Sosiale utgifter	947	1 227	77,16 %	1 311
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	248	532	46,60 %	301
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	7	0	0,00 %	7
Overføringer	47	0	0,00 %	59
Avskrivninger	0	0	0,00 %	0
Fordelte utgifter	0	0	0,00 %	0
Sum driftsutgifter	9 282	10 628	87,33 %	9 107
Sum funksjon 215 Skole fritidstilbud	3 463	5 047	68,62 %	3 180

Regnskapet viser et mindreforbruk for sektoren sett under ett. Dette skyldes at enkelte SFO har hatt vakante stillinger i perioden. Rådmannen har igangsatt en evaluering av bemanningen på alle SFO og det er utviklet en ressursmodell etter samme prinsipp som for skolene for å få en bedre budsjettering av kostnadene til SFO. Samtidig er nye vedtekter for SFO vedtatt av kommunestyret der det er fastsatt en bemanningsnorm med en voksen per 12 barn.

8.2.9 Skoleskyss

Sør-Varanger kommune bruker relativt mye ressurser til skoleskyss per elev som får innvilget skyss. Dette skyldes i stor grad geografiske forhold som gjør det vanskelig å koordinere skoleskyssen og dette medfører en fordyring for kommunen.

	2013	2014	2015
Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss	26,2	24,7	23,7
Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss (223), per elev som får skoleskyss	13 187	14 567	19 330

I 2013 ble det innført nytt system for søknad om skoleskyss. Systemet er utviklet og driftes av Finnmark Fylkeskommune. Alle som ønsker skyss til sine barn må søke om dette gjennom en elektronisk søknadsportal. Elever med rett til skoleskyss får innvilget sine søknader enten gjennom vedtak fra Fylkeskommunen eller fra skolen eleven går på.

Ved at alle må søke om skoleskyss gjennom fylkeskommunen har kommunen en bedre oversikt over elevmassen med rett til skoleskyss, og det er også ryddet opp i tidligere vedtak som ikke lenger er gyldig i henhold til retningslinjene for skoleskyss.

Samlet har dette gitt kommunen en reduksjon av antall elever med rett til skyss mens kostnadene per elev som får skyss fremdeles er høy.

	Sør-Varanger	Fauske	Målselv	Alta	Landet uten Oslo	Kostragr. 12
Andel elever i grunnskolen som får tilbud om skoleskyss	23,7 %	32,7 %	67,4 %	30,3 %	23,2 %	32,7 %
Korrigerte brutto driftsutgifter til skoleskyss (223), per elev som får skoleskyss	19 330	10 090	4 153	17 521	9 427	10 131

I Sør-Varanger har andelen elever som får tilbud om skoleskyss gått ned fra 2014 til 2015, mens det for sammenligningskommunene har vært en økning. Men, mens kostnadene til skoleskyss per elev går har økt i Sør-Varanger viser det en motsatt effekt i de øvrige kommunene der kostnaden er redusert. Dette kan tyde på at koordineringen av skoleskyssen kan forbedres. Rådmannen vil ha fokus på dette arbeidet også i 2016.

8.3 Kirkenes kompetansesenter

8.3.1 Lovpålagte oppgaver

Kirkenes kompetansesenter har ansvar for følgende lovpålagte oppgaver:

Kompetansesenteret har ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven §17-20, inkludert saksbehandling som naturlig følger av samme lovparagrafer. Kommunen får statlige tilskudd for å drive denne undervisningen. Kirkenes kompetansesenter er ansvarlig for organisering og avvikling av offisielle norskprøver på alle nivå fra A1 til B2 etter det Europeiske rammeverket for språk. De skriftlige prøvene er digitale, og senterets egne lærere er sensorer i muntlig prøve.

Kirkenes kompetansesenter har ansvar for grunnskole for voksne og særskilt tilrettelagt opplæring for voksne, opplæringsloven §2A-1 og §4A-2. Herunder realkompetansevurdering på grunnskolens område.

8.3.2 Ikke lovpålagte oppgaver

Kirkenes kompetansesenter er prosjektleder for Øst-Finnmark regionråds prosjekt, kompetansekoordinator Øst. Hovedmålet for prosjektet er å sikre bedre og mer forutsigbare tilbud om høyere utdanning i Øst-Finnmark. I prosjektet gjøres også en kompetansekartlegging i barnehage, skole og helsesektor. Prosjektet avsluttes i august 2016.

Kompetansesenteret arrangerer eksamener for elever og studenter «off Campus». I 2015 ble det avviklet 40 eksamener ved Kirkenes kompetansesenter.

8.3.3 Mål og måloppnåelse

2015 var første året i Sør-Varanger det ble gitt tilbud om grunnskole for voksne etter kunnskapsløftets læreplan. Samme år overtok kommunene ansvaret for realkompetansevurdering av voksne på grunnskolens område. 2015 har derfor vært preget av arbeid med å få på plass lokale

læreplaner, og metodikk for realkompetansevurdering. Våren 2016 uteksamineres det første kullet med voksne grunnskoleelever.

Kirkenes kompetansesenter har stort fokus på å tilpasse, og utvikle undervisningen i norsk for voksne innvandrere. Det er stor variasjon i deltakergruppa, som representerer mange ulike land og språk, og det er deltakere i hele spennet fra de som aldri har gått på skole, til de som har lang universitetsutdanning. 47 personer har avlagt offisiell norskprøve ved Kirkenes kompetansesenter i 2015. Dette er både personer som deltar i undervisning ved kompetansesenteret, og privatister. Samfunnskunnskap undervises av lokale lærere og kjøpes inn som lyd-bilde undervisning fra Introduksjonssenteret i Drammen. Dette gjøres for at alle skal få undervisningen på morsmålet eller et språk de behersker godt, slik loven krever. I 2015 har 58 personer deltatt på kurs i samfunnskunnskap, gitt på språkene: somali, kinesisk, portugisisk, engelsk, arabisk, amharisk, chin/burmesisk, og russisk.

Utfordringene i 2015 har hovedsakelig vært plassmangel og lærermangel, som har ført til færre arrangerte norskkurs for betalende deltakere. Dette har påvirket både økonomi og det totale undervisningstilbudet. Grunnskoleundervisningen er svært ressurskrevende. Kapasitetsutfordringer på rom, og at Universitetet i Tromsø flyttet ut i egne lokaler i 2015 har ført til betydelig lavere inntekt på utleie.

Kirkenes kompetansesenter hadde en reduksjon i antall ansatte i 2015 og gikk fra 9,4 årsverk og 10 ansatte, til 8,4 årsverk og 9 ansatte.

8.3.4 HMS

Sykefraværet var på 2,7 % i 2014 og på 2,5 % i 2015.

8.3.5 Økonomisk måloppnåelse

Økonomisk oversikt Kirkenes kompetansesenter	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Andre salgs- og leieinntekter	-1 105	-2 080	53,13 %	-1 449
Overføringer med krav til motytelse	-4 684	-5 050	92,76 %	-5 737
Sum driftsinntekter	-5 790	-7 130	81,20 %	-7 186
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	4 790	5 104	93,84 %	4 630
Sosiale utgifter	544	691	78,72 %	569
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	1 659	1 530	108,44 %	1 627
Overføringer	349	210	166,15 %	250
Sum driftsutgifter	7 342	7 535	97,43 %	7 295
Sum Kirkenes kompetansesenter	1 552	405	383,15 %	109

Kirkenes kompetansesenter har som hovedaktivitet å drive opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, en oppgave det gis statlig støtte til. Kompetansesenteret hadde i 2015 større

omsetning enn forutsatt, og resultatet ble noe bedre enn budsjettet. Senteret har hatt fokus både på å maksimere mulige inntekter, og på å redusere utgiftene. Dette har medført at nødvendige investeringer har vært utsatt, og det har oppstått at etterheng på investering til undervisningsutstyr, spesielt PCer til undervisningsformål, og til bruk ved lovpålagte offisielle prøver i norsk og samfunnskunnskap.

Høsten 2014 ble det igangsatt et begrensa tilbud om eksamensretta grunnskole for voksne. Tilbudet gis på full tid fra februar 2015. Dette er en tjeneste det ikke gis statlige midler til.

Kompetansesenteret ble i 2014 nedbemannet med to stillinger, og har nå mistet kompetansen på russisk språk, og tospråklig lærer i samfunnskunnskap. I tillegg til voksenopplæringen har senteret ansvar for prosjektet kompetansekoordinator øst, et samarbeidsprosjekt mellom kommunene i Øst Finnmark og UIT – Norges arktiske universitet. Inntekter knyttet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap har vært høyere enn budsjettet, mens inntekter knyttet til prosjektet kompetansekoordinator øst har vært noe mindre enn budsjettet.

8.4 PP-tjenesten

PP- tjenesten er organisert som en del av Barne- og familieenheten. Tjenesten omfatter 7,5 årsverk fordelt på 8 ansatte.

8.4.1 Tjenester og oppgaver

PP- tjenestens arbeidsområde er hjemlet i opplæringslovens § 5-6: Kommunen skal ha en pedagogisk psykologisk tjeneste. Denne skal være sakkyndig i spørsmålet om barns rett til/ behov for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Tjenesten skal også hjelpe barnehage og skole med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for barn med særlige behov.

Arbeid på individnivå. Barn med vansker i opplæringen eller i barnehagen, som har behov for spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp henvises til PPT for observasjon, kartlegging og utredning. Det gis også veiledning til foreldre, skole og barnehage. PPT er i tillegg sakkyndig instans i spørsmål vedrørende barns rett til spesialundervisning/ spesialpedagogisk hjelp.

Arbeid på systemnivå. PPT skal yte bistand til barnehager og skoler som har behov for kompetanseheving, organisasjonsutvikling, veiledning, rådgivning og kurs.

I tillegg medvirker PP- tjenesten i andre kommunalt pålagte oppgaver og har et utstrakt samarbeid med andre enheter for barn- og unge innen 1. linjetjenesten, men også Statlig pedagogisk støttesystem, BUP og Habiliteringstjenesten for barn.

PP- tjenestens omfang og arbeidsoppgaver har både sammenheng med andelen barn som henvises til PPT for kartlegging og utredning, men også andelen barnehager og skoler som ber om hjelp til systemarbeid, klasseledelse, interne kurs på ulike vanskeområder og mobbing.

PP- tjenesten mottok i 2015 74 henviste barn fra barnehager og skoler.

	1.kvartal	2.kvartal	3.kvartal	4.kvartal	Ny-henvisninger totalt	Aktive individsaker pr 31.12	Antall henvendelse på systemnivå
2012	20	17	23	21	81	275	-
2013	10	19	13	22	64	230	-
2014	14	17	9	5	45	197	14
2015	28	19	9	18	74	193	12

Ved utgangen av 2015 har henvisningstallet fra skoler og barnehager igjen økt i forhold til 2014 og er mer likt tidligere år. Av 193 individsaker er fordelingen 166 skoler og 27 barnehager. Oppgang i henviste saker og økning i systemsaker vurderes å kunne ha sammenheng med at både skoler og barnehager rapporterer at det ikke er mulig å ivareta elevens/ barnets behov, uten spesifikk ressurstilgang for de elever/ barn som ikke nyttiggjør seg tilpasset opplæring i skolen og ordinær barnehagehverdag i barnehagen.

8.4.2 Mål og måloppnåelse 2015

PP- tjenestens målsettinger for arbeidet utarbeides både ut fra gjeldende lovverk, forskrifter og nasjonale føringer med fokus på individ- og systemarbeid, samt kommunale retningslinjer og tjenestens behov. PPT har, i samarbeid med skoler og barnehager, lyktes i å utvikle klarere retningslinjer slik at avdelingens samarbeidspartnere vet hva som forventes av dem selv og hva de skal kunne forvente av PPT.

PPT sine målområder for 2015 må videreføres til 2016. Å jobbe med ytre og indre rammer for organisasjonsendring, tilegnelse av utredningskompetanse og tilegnelse av kompetanse innen faglig og kulturell forståelse er et arbeid som tar tid.

PP- tjenesten har i 2015 igangsatt kompetanseheving innen flere områder som skal styrke tjenestens og kommunens kompetanse på fagutredning av barn. Jobben med å tilegne tjenesten kompetanseheving fortsetter i 2016.

Mål	Måloppnåelse
Økt tilstedeværelse i barnehager og skoler på systemnivå	Videreføres
Utvikle PPT som virksomhet gjennom fokus på faglig og systemisk utvikling	Videreføres
Utredningskompetanse innen Matematikk 2015/16	Videreføres og avsluttes høsten 2016
Kompetanseheving innen atferd/ atferdsvansker	Igangsettes 2016/17
Kompetanseheving innen flerkulturell forståelse og Fremmedspråksarbeid	Oppnådd

8.4.3 utfordringer i PP-tjenesten 2015

Den største utfordringen for PP- tjenesten i 2015 har vært omstillingen etter bemanningsreduksjon, samt utfordringer i forhold til forventninger om at PPT skal delta som før i individ- og systemrettet arbeid. PP- tjenesten har hatt problemer med å betjene arbeidsomfang innen forvaltnings frister og problemer med å jobbe systematisk nærværarbeid inn mot barnehager og skoler.

Avdelingsleder i PPT har måttet opprettholde og videreføre de grep som ble tatt for å hindre at krav og forventninger, som tjenesten etter loven skal innfri, ble større enn tjenesten maktet. Disse grepene vedvarte hele 2015 og fortsetter i 2016.

8.4.4 HMS

PP-tjenesten jobber med HMS tiltak internt i virksomheten, men har ikke alt på plass hva gjelder den skriftlige dokumentasjon. Målet er at alle ansatte skal ha en god arbeidsplass med mulighet for faglig og personlig utvikling. Alt HMS arbeid er forebyggende arbeid som er ment å gi den ansatte gode arbeidsvilkår, trivsel på arbeidsplassen, - og hindre økt sykefravær.

Sykefraværet i PP-tjenesten for 2015 har vært på ca. 3,6 prosent og godt under Sør-Varanger kommunes generelle målsetning.

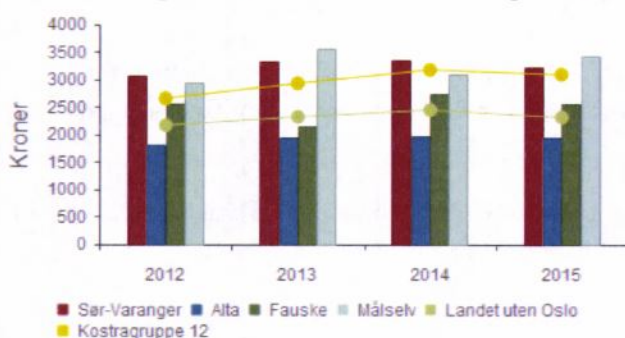
8.5 Kulturskolen

Kulturskolen har 6,57 årsverk fordelt på 12 ansatte, i tillegg til enhetsleder.

8.5.1 Tjenester og oppgaver

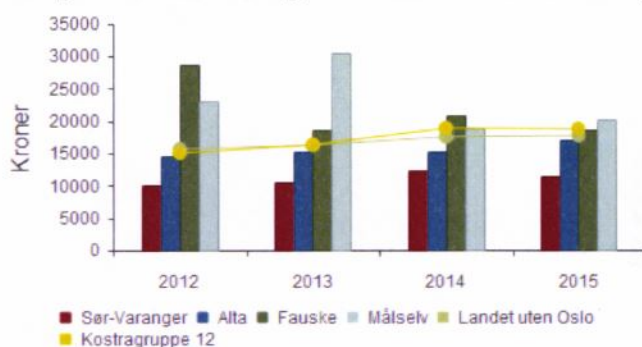
Kulturskolen gir et godt og bredt tilbud innen grunnfagene musikk, dans, visuell kunst og teater. Skolen har også Joikeprosjektet, et tilbud innen samisk kulturfag. Kulturskolens målgruppe er primært barn og unge fra ca. 6-19 år.

Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år

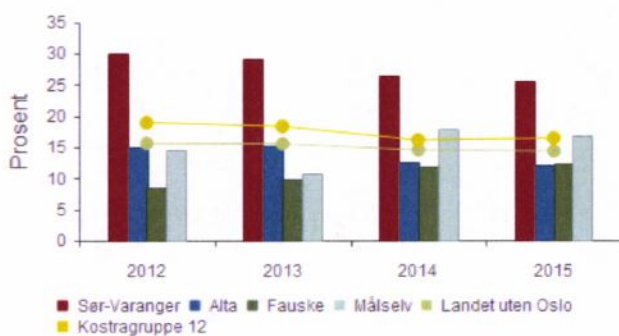

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	3 062	3 325	3 357	3 226
Alta	1 814	1 947	1 974	1 953
Fauske	2 568	2 156	2 732	2 550
Målselv	2 949	3 543	3 105	3 420
Landet uten Oslo	2 165	2 317	2 444	2 312
Kostragruppe 12	2 651	2 924	3 172	3 086

Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	9 976	10 480	12 291	11 314
Alta	14 607	15 206	15 107	17 027
Fauske	28 560	18 509	20 693	18 554
Målselv	23 139	30 459	18 675	20 166
Landet uten Oslo	15 642	16 194	17 485	17 659
Kostragruppe 12	15 010	16 276	18 818	18 715

Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	29,9 %	29,1 %	26,5 %	25,5 %
Alta	14,9 %	15,1 %	12,5 %	12,1 %
Fauske	8,5 %	9,9 %	11,8 %	12,3 %
Målselv	14,5 %	10,7 %	17,9 %	16,8 %
Landet uten Oslo	15,6 %	15,5 %	14,5 %	14,3 %
Kostragruppe 12	18,9 %	18,3 %	16,1 %	16,4 %

Andel barn i grunnskolealder som står på venteliste til kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i alderen 6-15 år

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	13,1 %	10,6 %	0,0 %	8,3 %
Alta	3,5 %	6,0 %	4,0 %	2,6 %
Fauske	0,9 %	2,2 %	1,5 %	0,5 %
Målselv	7,0 %	9,6 %	1,8 %	2,6 %
Landet uten Oslo	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Kostragruppe 12	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %

8.5.2 Mål og måloppnåelse

Kulturskolen har som mål å opprettholde elevtallet, implementere ny rammeplan Mangfold og fordypning og å opprette stilling innen samisk kulturfag.

Elevtallet har holdt seg stabilt/hatt forventede mindre svingninger. Arbeidet med å implementere ny rammeplan er godt i gang, og kulturskolen blir som én av tre kulturskoler i Finnmark med i «gjøringsfasen» ved starten av 2016.

Fra juni 2016 har kulturskolen som mål å opprette egen stilling innen samisk kulturfag, og det jobbes med å skaffe driftsmidler til denne stillingen. Joiceprosjektets avslutning er også forsinket, og forventes avsluttet våren 2016.

Kulturskolen har de siste årene hatt en faglederstilling som har vært en del av de ordinære lærerstillingene, da vi har sett at det er utfordrende å skulle beholde «kulturskolefaget» ved kun å være administrert under grunnskolen. Fra 1/8-15 ble én 100 % lærerstilling omgjort til avdelingslederstilling. I denne stillinga ble det beholdt 50 % undervisning, 10 % til DKS og 40% til faglederarbeid ved kulturskolen. Dette ble gjort som et steg for å få administrasjonen av kulturskolen til å fungere bedre. Gjennom erfaring fra høsten 2015 viser det seg at 50 % undervisning er for mye, og beregninger viser at faglederbiten inklusive DKS bør være ca. 70-80 %. Dette ønsker vi å gjøre noe med fra neste skoleår.

8.5.3 Sykefravær

Fraværet ved kulturskolen er og har alltid vært lavt.

8.6 Kultur og fritid

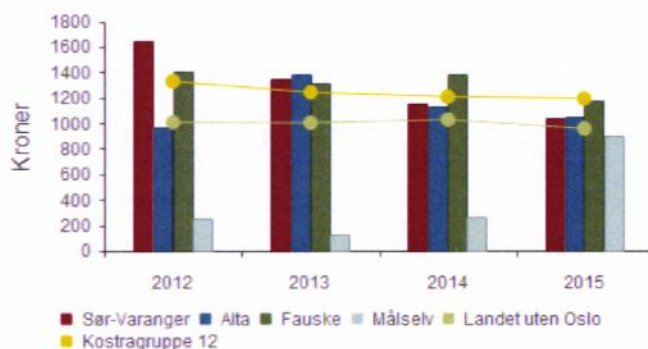
Enheten kultur og fritid består av Allmenn kultur og Sør-Varanger Bibliotek. Allmenn kultur har totalt 4,33 % årsverk fordelt på 7 ansatte, mens Sør-Varanger bibliotek har 5,3 årsverk fordelt på 6 ansatte.

Verken allmenn kultur eller bibliotek har klart å fylle stillingshjemlene helt ut. Ved allmenn kultur var det ved årsslutt 2015 to vakante stillinger á 55 %. Det jobbes nå med å besette disse.

8.6.1 Tjenester og oppgaver

Allmenn kultur omfatter ungdomskultursenteret Basen som har ungdomsklubb 3 ganger i uka, ungdomsklubben på Bugøynes, kulturtiltak for funksjonshemmede, teater og konsulenttjenester innenfor kultur, idrett og spillemiddelordningen.

Netto driftsutgifter til aktivitetstilbud barn og unge per innbygger 6-18 år

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 647	1 348	1 154	1 039
Alta	966	1 383	1 123	1 052
Fauske	1 401	1 311	1 383	1 170
Målselv	249	126	259	893
Landet uten Oslo	1 004	1 000	1 024	954
Kostragruppe 12	1 326	1 239	1 205	1 190

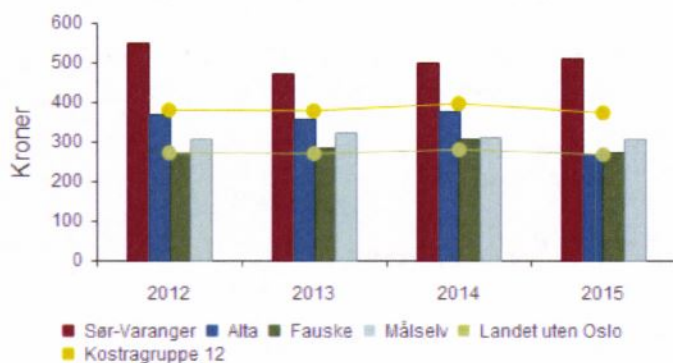
Diagrammet ovenfor viser at nettodriftsutgifter til aktivitetstilbud til barn og unge målt pr innbygger i målgruppen, 6-18 år, i Sør-Varanger kommune er redusert jevnt de siste årene. Også sammenligningskommunene har reduserte nettodriftsutgifter til formålet det siste året. Sør-Varanger bruker omtrent like mye til aktivitetstilbud barn og unge pr innbygger i målgruppen som dem man her sammenligner seg med.

Sør-Varanger bibliotek består av en avdeling, biblioteket i Kirkenes. I tillegg kjøpes bibliotekstjenester fra Tana/Nesseby bokbuss for distriktene Bugøynes, Bugøyfjord og Neiden. Sør-Varanger bibliotek har til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Tilbud til barn og voksne skal legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Biblioteket fikk oppdatert sitt datasystem til Micro Mark 3 fra midten av året, som var veldig positivt for det faglige arbeidet. Biblioteket hadde en «sommerles»-kampanje for barn og ungdom som ble en suksess. Fra 1. oktober fikk biblioteket ny barnebibliotekar og ny biblioteksjef. Fra midten av oktober fikk biblioteket automatisert utlån, dvs. at lånerne registrerer utlån og innlevering på egen hånd. I november ble biblioteket tildelt midler til utvikling av 2 nye scener i bygget.

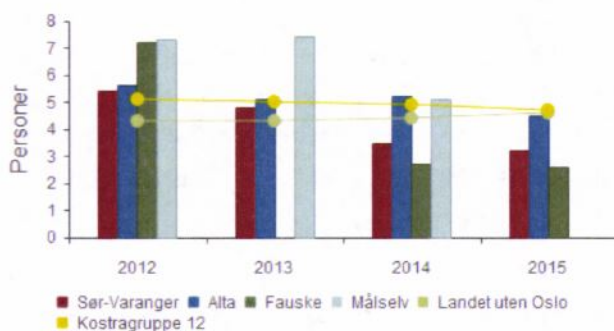
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	548	473	497	508
Alta	369	357	377	268
Fauske	273	283	306	272
Målselv	306	323	310	308
Landet uten Oslo	270	268	278	266
Kostragruppe 12	378	376	394	371

Foreløpige tall fra KOSTRA viser at Sør-Varanger kommune har høyest netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger av dem en her sammenligner seg med.

Besøk i folkebibliotek per innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	5,4	4,8	3,5	3,2
Alta	5,6	5,1	5,2	4,5
Fauske	7,2	0,0	2,7	2,6

Målselv	7,3	7,4	5,1	-
Landet uten Oslo	4,3	4,3	4,4	4,6
Kostragruppe 12	5,1	5,0	4,9	4,7

Tabellen ovenfor viser at besøkstallene i Sør-Varanger er gradvis redusert de siste årene. Sør-Varanger fremkommer her med de 2. laveste besøkstallene per innbygger.

Utlånet i 2015 var på 35.491 som er en nedgang på 17 % fra året før. Bokbussen utgjorde 2024 utlån med en nedgang på 17 % fra året før. Besøket på biblioteket var på 32.500 og som er en nedgang på 9 % fra året før. Tallnedgangen er samsvarende med en nasjonal trend.

8.6.2 Utfordringer 2015

Det har vært få store utfordringer innenfor enheten, men stor utskiftning av personell både på allmenn kultur og på biblioteket.

8.6.3 Sykefravær

Sykefravær	2014	2015
Allmenn kultur	12,2 %	4,2 %
Sør-Varanger bibliotek	13,7 %	12,7 %

Sykefraværet har hatt en positiv nedgang, både på allmenn kultur og på biblioteket.

8.7 Økonomisk resultat kulturtilbud

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Kulturskolen	3 897	4 348	90 %	3 924
Sør-Varanger museum	2 824	2 882	98 %	2 573
Allmenn kultur	5 098	5 203	98 %	4 290
Sør-Varanger bibliotek	4 772	5 135	93 %	4 792
Totalt	16 592	17 568	94 %	15 578

Tabellen over viser regnskapsresultat per avdeling/enhet.

Økonomisk oversikt – drift	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	933	864	108 %	800
Andre salgs- og leieinntekter	449	360	125 %	449
Overføringer med krav til motytelse	2 012	1 529	132 %	1 962
Andre statlige overføringer		155	0 %	131
Andre overføringer	241	93	259 %	646
Renteinntekter og utbytte	13	0		0
Bruk av bundne fond	216	211	103 %	173
Sum driftsinntekter	3 864	3 212	120 %	4 161
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	7 169	8 004	90 %	7 262
Sosiale utgifter	689	1 058	65 %	1 289
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	5 925	5 608	106 %	5 603

Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	2 485	1 664	149 %	1 792
Overføringer	3 740	4 446	84 %	3 773
Fordelte utgifter	-2	0	0	-30
Avsatt til bundne fond	450	0	0	50
Sum driftsutgifter	20 456	20 780	98 %	19 739
Sum 2500,2550,2600 og 2700	16 592	17 568	94 %	15 578

Den økonomiske oversikten viser at kommunen samlet brukte 16,6 mill. kroner til kulturskolen, Kultur og fritid og Sør-Varanger museum, dette omlag 1 mill. kroner under budsjett.

Kulturskolen hadde et mindreforbruk i 2015. Mindreforbruket er i all hovedsak knyttet til lavere lønnskostnader enn budsjettetert som følge av vakante stillinger.

Enheten kultur og fritid har underforbruk både på allmenn kultur på bibliotek. Dette skyldes i stor grad vakante stillinger og sykkelønsrefusjoner.

9 Barneverntjenesten

Barneverntjenesten er organisert som avdeling under barne- og familieenheten.

9.1 Bemanning

Tjenesten har 10,5 faste årsverk, hvorav Fylkesmannen gjennom statlige satsningsmidler har finansiert 3,5 årsverk. I 2015 er tjenesten i tillegg styrket med 480 000 kroner fra Fylkesmannen på grunn av tjenestens utfordringer med å lukke avvik påpekt av Fylkesmannen høsten 2014. Midlene har delvis vært brukt til å finansiere en ekstra stilling i tjenesten i 4. kvartal. Tjenesten har fra 1. september 2015 vært styrket med en ekstra stilling av oppsparte fondsmidler. Stillingen er finansiert ut 2016, og er planlagt benyttet til fagutvikling.

9.2 Tjenester og oppgaver

Barneverntjenesten yter tjenester til barn, ungdom og deres familier i henhold til bestemmelser om kommunale forpliktelser i Lov om barneverntjenester. Tjenestene omfatter mottak og avklaring av bekymringsmeldinger, undersøkelser av barns omsorgssituasjon og vurdering av behov for tiltak, samt iverksetting og oppfølging av hensiktsmessige tiltak etter problematikk og behov. I de fleste tilfeller iverksettes hjelpen i samråd med barnet og foreldrene. Avklaring av bekymringsmeldinger og undersøkelser skal gjennomføres innenfor frister fastsatt i barnevernloven.

Dersom tjenesten vurderer at hjelpetiltak i hjemmet ikke er tilstrekkelig for å sikre barnets behov for utviklingsstøttende omsorg, skal det fremmes sak for Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker – for ekstern vurdering og eventuell beslutning om omsorgsovertakelse for barnet. I slike tilfeller må barneverntjenesten finne egnede tiltak utenom biologisk hjem. Som oftest innebærer det at barn flyttes i fosterhjem, og noen ganger i barnevernsinstitusjon. De fleste flyttinger skjer i samråd med statlig barnevern ved Bufetat. Barn som bor i fosterhjem eller på institusjon og deres foreldre har krav på oppfølging fra barneverntjenesten. Barnet skal følges opp ved besøk minst fire ganger i året, og foreldrene skal tilbys blant annet veiledning.

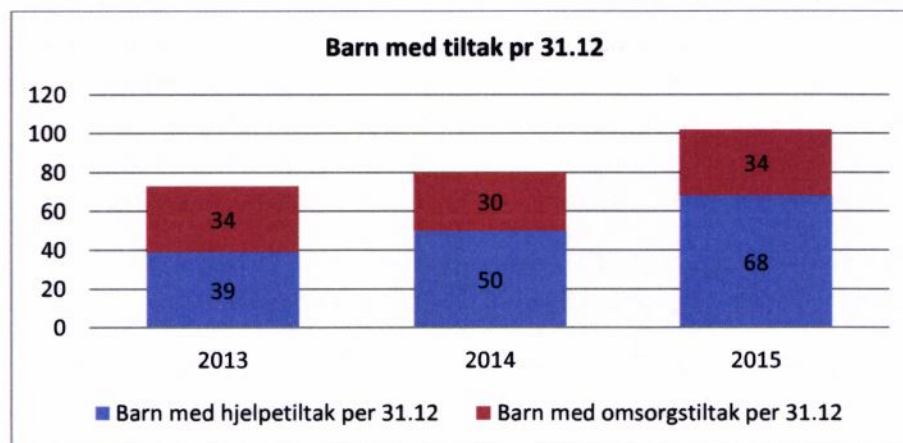

Barneverntjenesten er en instans i oppfølging av Kvello-modellen i kommunen, en modell for tidlig innsats for å avdekke og iverksette riktig hjelp til barn/ familier som har behov for det.

Barnevernfeltet er under vurdering om omorganisering på nasjonalt plan. Det statlige barnevernet er i ferd med å overføre alle ikke lovpålagte oppgaver til kommunalt barnevern.

	2013	2014	2015
Antall barn 0-17	2 095	2 108	2 055
Meldinger i alt	191	127	177
Meldinger som gikk til undersøkelse	143	108	141
Undersøkelser i alt	164	160	188
Undersøkelse som førte til tiltak	25	34	47
Barn med tiltak i løpet av året	99	99	127
Barn med tiltak per 31.12	73	80	102
Barn med hjelpetiltak per 31.12	39	50	68
Barn med omsorgstiltak per 31.12	34	30	34
Andel barn 0-17 år med tiltak pr 31.12	3,5 %	3,8 %	5,0 %

Tabellen over viser at tjenesten har mottatt vesentlig flere meldinger i 2015 enn i 2014, og det er iverksatt flere undersøkelser. Det er iverksatt flere tiltak i 2015 enn de to foregående årene.

Ved utgangen av 2015 var det 22 flere barn med tiltak enn foregående år. Både antall barn under omsorg og antall barn med hjelpetiltak i hjemmet øker, men det er antall barn med hjelpetiltak som øker mest. Dette er en ønsket utvikling både barnevernfaglig og samfunnsøkonomisk; økt andel tiltak i hjemmet kan bety at flere får rett hjelp til rett tid, og på sikt kan dette innebære at man forhindrer både omsorgsovertakelser og skjevutvikling i barns psykiske helse.

9.3 Mål og måloppnåelse 2015

Mål for 2015	Måloppnåelse med kommentar
Oppfølging av bekymringsmeldinger	Delvis oppnådd mål. Tjenesten mottok 177 meldinger i 2015, hvorav 141 gikk til undersøkelse. Tjenesten hadde fristoversittelse i ca 30 % av undersøkelsene som ble avsluttet i 2015.

Vurdering og iverksetting av tiltak	Stort sett oppnådd. Tjenesten har hatt en økning i antall barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet. Det er imidlertid en utfordring for tjenesten at kommunen er fattig på tiltak, både med tanke på type og omfang.
Oppfølging av plankrav ihht lovverk	Delvis oppnådd. Ca 80 % av barna med hjelpetiltak har hatt tiltaksplan, og ca 85 % av barna i omsorgstiltak har hatt omsorgsplan i 2015.
Oppfølging fosterhjem	Ikke oppnådd mål. 13 % av barn som har vært plassert i fosterhjem i over ett år har fått besøk av barneverntjenesten minst fire ganger (to i særlige tilfeller) per år, jf. lovkrav.
Oppfølging tilsynsansvar for barn plassert i Sør-Varanger kommune (våre og andre kommuners barn innenfor kommunegrensen)	Delvis oppnådd mål. Omtrent halvparten av barna som bor i fosterhjem i vår kommune får det antall tilsynsbesøk som loven krever.
Internkontrollsystem	Delvis oppnådd målsetting. Tjenesten har forsvarlige rutiner ihht faglig oppfølging av lovpålagte tjenester, men mangler en helhetlig og systematisk gjennomgang og skriftliggjøring av internkontrollen.
Kvello-modellen	Ikke oppnådd mål. Tjenesten har ikke deltatt grunnet mangel på kapasitet i tjenesten.
Ekstern informasjon (barn, foreldre, skoler, barnehager, media med mer)	Ikke oppnådd mål. Ikke gjennomført grunnet mangel på kapasitet i tjenesten.

9.4 Utfordringer i barneverntjenesten i 2015

Tjenesten har slitt og sliter med å oppfylle barnevernlovens krav til forsvarlig og riktig handtering av de oppgaver som påhviler kommunens barnevern. Tjenesten har av den grunn vært og er fremdeles under tilsyn av Fylkesmannen siden dialogmøte mellom Fylkesmannen og kommunen høsten 2014, der det ble påpekt flere avvik. Avvikene har dreid seg om fristoversittelser på vurdering av meldinger og gjennomføring av undersøkelser, manglende planverk for barn i hjelpe- og omsorgstiltak, samt manglende oppfølging av barn som bor i fosterhjem.

Avvikene og utfordringen med å lukke dem har hele tiden vært forklart hovedsakelig med at tjenesten har utfordringer med å skape og opprettholde stabilitet i fagpersonalet.

Mot slutten av 2014 og i begynnelsen av 2015 fikk tjenesten uvanlig mange bekymringsmeldinger. Man besluttet å leie inn ekstern bistand for å ivareta gjennomføring av noen undersøkelser, noe som kostet kommunen i overkant av 600 000 kr.

Tjenesten har ikke deltatt i gjennomføring av Kvello-modellen i 2015. Det er svært krevende for tjenesten å delta i Kvello-modellen når tjenesten samtidig har store utfordringer med å ivareta oppgavene vi er pålagt etter barnevernloven. Flere og større barnehager og skoler skal implementeres i modellen, noe som vil medføre at deltakelse i Kvello-modellen vil bli enda mer utfordrende for barneverntjenesten.

Siden siste kvartal 2015 har tjenesten vært påvirket av flyktningene som kom fra Russland over Storskog. Tjenesten har møtt på mange nye og krevende problemstillinger, og vært nødt til å tilegne seg ny kompetanse. Tjenesten satte i utgangspunktet av 0,5 stilling til oppfølging av barn i transittmottak, men behovet økte raskt, og ca. 1-1,5 stilling ble ved årsskifte brukt til oppfølging av flyktningebarn og deres familier. De første par ukene var det i tillegg en del bekymringer som meldte seg etter kontortid, og tjenesten iverksatte en vaktordning for oppfølging av akutte bekymringer på ettermiddagstid.

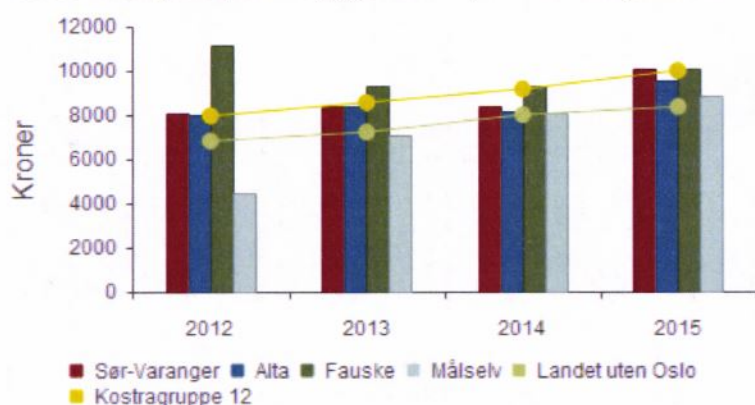

9.5 Sykefravær

Barneverntjenesten hadde et sykefravær på 9,7 % for 2015. Dette er en betydelig nedgang fra 2014, da fraværet var på 16,6 %. Sykefraværet skyldes hovedsakelig langtidssykemeldinger. Dels må fraværet sees i sammenheng med at de ansatte ivaretar psykisk krevende arbeidsoppgaver, med ukurant og uforutsigbar arbeidstid.

9.6 Økonomiskmåloppnåelse i barnevernet

Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	8 045	8 349	8 346	10 036
Alta	7 972	8 382	8 120	9 546
Fauske	11 136	9 244	9 261	10 012
Målselv	4 436	7 091	8 043	8 823
Landet uten Oslo	6 798	7 192	7 965	8 323
Kostragruppe 12	7 927	8 520	9 126	9 956

Foreløpige tall fra KOSTRA viser at kommunens nettoutgifter til barneverntjenester pr innbygger i målgruppen er økt med 20 % det siste året. Sør-Varanger fremkommer nå med høyest netto driftsutgifter til formålet, målt per innbygger i alderen 0-17 år, av dem en her sammenligner seg med.

Avdeling 2360 Barnevernet	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Utgifter	24 688	21 898	113 %	25 166
Inntekter	-6 868	-4 085	168 %	-4 752
Totalt	17 820	17 813	100 %	20 414

Regnskapet for avdeling barnevernet viser både utgifter og inntekter over budsjett, men nettoresultat er i balanse med budsjetterte ramme. Noe av merutgiftene knyttes til barneverntiltak utenfor familien. I tillegg har tjenesten i siste halvdel av 2015 vært styrket med en person i

midlertidig stilling og har dermed lønnsutgifter utover budsjett. Stillingen er finansiert med eksterne midler fra Fylkesmannen, noe som forklarer en andel av merinntektene. Utover dette forklares merinntektene med øremerket ekstra tilskudd fra Imdi på 1,8 mill. kroner.

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Overføringer med krav til motytelse	1 342	795	169 %	1 167
Andre statlige overføringer	2 860	3 290	87 %	2 143
Bruk av bundne fond	737	0		85
Sum driftsinntekter	4 939	4 085	121 %	3 395
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	13 557	12 561	108 %	11 340
Sosiale utgifter	640	723	89 %	1 005
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	2 180	2 306	95 %	2 135
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	5 601	4 893	114 %	4 253
Overføringer	2 849	1 445	197 %	2 178
Fordelte utgifter	0	0		-8
Avsatt til bundne fond	0	0		539
Sum driftsutgifter	24 827	21 928	113 %	21 441
Sum barnevernstjenester (fnr 244, 251, 252)	19 888	17 843	111 %	18 046

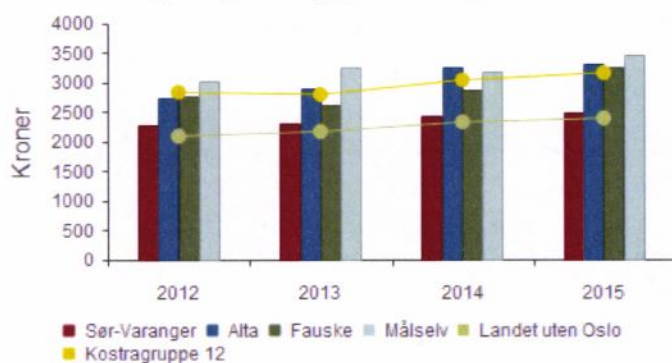
Den økonomiske oversikten ovenfor viser kommunens samlede regnskapstall knyttet til barnevernstjenester. I tillegg til avdelingen barnevernet, omfatter denne oversikten regnskapsføringer knyttet til barnevernstjenester fra blant annet It-avdelingen og transitt mottak. Samtidig utelater oversikten regnskapsføringer på avdeling barnevern som er knyttet til andre funksjoner.

Det øremerkede tilskuddet fra Imdi på 1,8 mill. kroner inntektsføres på funksjon 850-statstilskudd flyktninger og fremkommer ikke oversikten. Dette forklarer merforbruket til barnevernstjenester som fremkommer i den økonomiske oversikten.

10 Kommunehelsetjenesten

Kommunehelsetjenesten omfatter avdelingene Frivillig Sentralen, Felles administrasjon helsetjenesten, helsestasjon, fysioterapitjenesten, ergoterapitjenesten, psykisk helsetjeneste og diagnose/behandling og kommunelegetjenesten. Med unntak av legetjenestene er alle disse avdelingene organisert i Barne- og familieenheten. Psykisk helse og rustjenesten er organisert sammen i en avdeling og avdelingen rapporteres samlet i eget kapittel i årsmeldingen under sosialtjenester.

Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	2 278	2 301	2 438	2 477
Alta	2 733	2 886	3 248	3 289
Fauske	2 755	2 609	2 851	3 247
Målselv	3 025	3 236	3 164	3 452
Landet uten Oslo	2 087	2 161	2 318	2 382
Kostragruppe 12	2 829	2 786	3 028	3 148

Foreløpige tall fra KOSTRA viser at Sør-Varanger kommune har forholdsvis lave netto driftsutgifter til kommunehelsetjenestene per innbygger i kommune.

10.1 Bemanning i kommunehelsetjenestene

Bemanning	Årsverk	Kommentar
Frivillig Sentralen	1	
Felles administrasjon helsetjenesten	2	
Helsestasjon	7,5	6 helsesøstre, 1 jordmor og 0,5 merkantil. Helsestasjonen mottok eksterne midler til 1 helsesøsterstilling i 2015 for å styrke skolehelsetjenesten i videregående skole. Dette tiltaket kom i gang 01.02. og varte ut 2015. Det er søkt om nye midler i 2016.
Fysioterapitjenesten	4,0	Inkludert en turnus fysioterapeut
Ergoterapitjenesten	2,5	Har hatt vikar i 100 % stilling fra 14.09.15. Vakanse i 50 % stilling fra 01.09.15 og ut året.
Diagnose, behandling og legevakt	5,1	2 turnusleger, 2,6 årsverk fordelt på 10 fastleger til kommunale oppgaver. Fra høsten 2016 ble det opprettet en 0,5 årsverk knyttet til eldreomsorg og KAD-seng (kommunal akutt døgnplass). Stillingen ble besatt straks etter opprettelsen.

10.2 Helsestasjon

Helsestasjons- og skolehelsetjeneste er en lovpålagt tjeneste til alle barn og unge 0-20 år, og til gravide som ønsker å gå til svangerskapskontroll i tilknytning til helsestasjon. Tjenesten skal være et lavterskeltilbud, og det stilles krav til tilgjengelighet for alle grupperinger innenfor målgruppene. Det er lagt sterke føringer for videreutvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten som et viktig tiltak for å fremme barn og unges helse.

Gjennom kontakten med nær alle familier, barn og ungdom sikrer tjenesten hele befolkningen tilbud om vaksiner, helseundersøkelser og informasjon om hvordan forebygge sykdom og skader, og støtte til mestring og positiv utvikling.

	2013	2014	2015
Antall fødte i løpet av året	92	107	83
Antall førstegangsbesøk til nyfødt	99	101	70
Antall spedbarn som har fullført helseundersøkelse innen utg. av 8.leveweke	91	101	78
Antall barn som har fullført helseundersøkelse ved 2-3 års alder	114	90	131
Antall barn som har fullført helseundersøkelse ved 4 års alder	93	97	80
Antall barn som har fullført helseundersøkelse innen utgangen av 1.skoletrinn	105	119	127

10.2.1 Mål og måloppnåelse 2015

Mål	Måloppnåelse
Gjennomføring av helsestasjonen og skolehelse-tjenestens undersøkelsesprogram	Delvis oppnådd målsetning. Helseinspektorens faglige veileder har status som nasjonal retningslinje. Sør-Varanger kommune utfører ikke alle kontroller i samsvar med nasjonal veileder og ville få avvik ved tilsyn. Sør-Varanger kommune har slått sammen og/eller redusert programmet. Det er foretatt en medisinskfaglig vurdering sammen med kommuneoverlege.
Fortløpende avviksbehandling av god kvalitet	Oppnådd målsetning.
Internkontrollsystem	Delvis oppnådd målsetning. Har gode rutiner på utarbeidelse av HMS plan samt implementering av funn ved medarbeiderundersøkelse. Gamle prosedyrer bør revideres og det bør utarbeides prosedyrer på det som mangler.
Rekruttering og stabilisering av ansatte	Oppnådd. Avdelingen har hatt god rekruttering i ledige stillinger.
Kvello-modellen	Ikke gjennomført observasjoner. Sak meldt Rådmannen.

10.2.2 Utfordringer enheten har hatt i 2015

Kvello-modellen bør evalueres for å se om tjenestene er dimensjonert for å kunne gjennomføre modellen slik den er vedtatt. Det må foretas lokale tilpasninger. En ser at observasjoner ute i barnehagene tar veldig mye tid. Både PPT, barnevern og helsestasjon er ute og observerer i barnehagene på 2- og 4 åringene. Barnevernet har fått avvik på lovpålagte oppgaver – og når en nå skal lukke avvikene må en blant annet se på hva man kan gjøre mht metodikk og prioritering av ressurser. Helsestasjonen ville også fått avvik på lovpålagte oppgaver hvis tjenesten fikk tilsyn. En må derfor gjøre en overordnet vurdering og prioritering om Kvello-modellen, slik den nå er organisert, skal ha den prioritet den har i dag mht bruk av ressurser eller om man må se på bruk av ressurser på en annen måte for å få utført lovpålagte oppgaver i tjenestene.

Helsestasjonen har hatt oppgaver i anledning transittmottak og mottakssenter for flyktninger. Flyktningsesykepleier har vært lånt ut i 100 % siden oppstart av transittmottak. Helsestasjonen har vaksinert alle ansatte som arbeidsgivere ønsket skulle få nødvendig vaksinasjon.

10.3 Fysioterapitjenesten

Fysioterapitjenesten gir tilbud om fysioterapi innen helsestasjon, skolehelsetjenesten, hjemmebasert omsorg og institusjoner. Prioriterte oppgaver her er rehabilitering og habilitering og gi individuell fysioterapibehandling for barn 0-18 år. En annen oppgave er forebyggende helsearbeid, en satsning på tidlig intervensjon på helsestasjonen ved at alle barn i spedbarnsalder får tilbud om individuell vurdering hos fysioterapeut. Videre ivaretar fysioterapitjenesten særskilte tilfeller hvor ordinær fysioterapibehandling på institutt enten ikke er mulig eller hensiktsmessig. Alle tjenesteutøverne har oppgave som individuell koordinator for pasienter med behov for langvarige og koordinerte helsetjenester. Tjenestene er lovhjemlet i helse -og omsorgstjenesteloven, forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten samt forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator.

Tjenestemottakere	2013	2014	2015
Antall ny-henvisninger	153	205	222
Nye iverksatte tjenester	125	153	151
Individuelle vurderinger av spebarn på helsestasjon	89	113	78

Antall ny-henvisninger fortsetter å øke. Disse var i, motsetning til 2014, fordelt ulikt mellom barn og eldre med en overvekt av henvisninger av eldre pasienter. Henvisningene fordelte seg ved 87 barn og 135 eldre.

Nye iverksatte fysioterapitjenester i 2015 fordeler seg på 61 barn og 90 voksne/eldre. Den økte andelen av henviste eldre pasienter utgjør en økning på nesten 30 % i forhold til fjorårets henvisninger av eldre pasienter. Prosjektet «hverdagsrehabilitering» har trolig bidratt til at det nå er økt fokus på nytteeffekt av fysioterapitiltak for de eldre, og en regner av den grunn med at det vil komme stadig flere henvisninger av eldre pasienter til kommunefysioterapitjenesten.

Når det gjelder barnehenvisninger opplevde tjenesten i 2015 en liten nedgang fra 97 barn i 2014 til 87 barn i 2015. Dette antas å skyldes endringer i rutiner, (vurdering ved 3 mnd alder i stedet for 8 ukers alder), på helsestasjon. Langt færre barn på 3 mnd alder ble henvist til fysioterapioppfølging hvilket sier oss at dette tidspunktet er langt mer hensiktsmessig for screening.

Nedgangen som fremkommer i antall individuelle vurderinger av spebarn på helsestasjon det siste året skyldes at fysioterapitjenesten de 5 første månedene i 2014 gjennomførte doble helsekontroller pga overgang fra 6mnd kontroll til 8 ukers kontroll. Dette for at alle barn skulle bli sett.

Tidlig intervensjon på helsestasjonen, hverdagsrehabilitering samt innføring av prioriteringsnøkkel i fysioterapitjenesten er valgt ut som eksempler for mål og måloppnåelse, og ført inn i skjema nedenfor.

Akutte pasienttilfeller gis behandling innenfor en tidsramme på 0-14 dager i henhold til prioriteringsnøkkel. Pasienter som ikke har et akutt behov for fysioterapibehandling settes på venteliste og settes opp på anbefalt ventetid i henhold til prioriteringsnøkkel, og enkelte av disse kunne oppleve å måtte vente 3-4 mnd før de fikk et behandlingstilbud.

10.3.1 Mål og måloppnåelse i fysioterapitjenesten 2015

Mål 2015	Måloppnåelse 2015
Tidlig intervensjon på helsestasjonen, jfr vedtak om innføring av Kvellomodellen i Sør-Varanger kommune.	3 mnd kontroll på helsestasjonen med individuell vurdering hos fysioterapeut fra november 2014
Delta i Prosjekt hverdagsrehabilitering som ble startet opp i Sør-Varanger kommune fra jan-2014	20 % stillingsressurs avsatt til prosjekt hverdagsrehabilitering.
Innføring av Prioriteringsnøkkel	Gir god oversikt, viktig kvalitetssikring av pasientrettigheter, godt verktøy for hensiktsmessig pasientoppfølging

10.3.2 Utfordringer i fysioterapitjenesten i 2015

Det er stadig økende etterspørsel etter fysioterapitjenester.

Utfordringer i 2015 har også vært at det har vært noe utskiftning i staben. Pga tildelt 20 % stillingsressurs via prosjektet Hverdagsrehabilitering har fysioterapitjenesten hatt kapasitet til å delta i dette. Det forebyggende helsearbeidet blir det mindre tid til enn ønsket. Innføring av prioriteringsnøkkel i forhold til anbefalt maksimums ventetid før oppstart av behandling har medført bedre oversikt og mer hensiktsmessig pasientoppfølging.

10.4 Ergoterapitjenesten

Tjenesten gir tilbud til innbyggerne i hele kommunen med vektlegging av re/habiliterende arbeid og forebyggende arbeid. Tilbud gis i brukers hjem, fritid, skole/barnehage og institusjoner. Arbeidsoppgaver er vurdering av funksjon, behov og tiltak med fokus på at den enkelte skal mestre egen hverdag, kunne delta i samfunnet og være mest mulig selvstendig i eget liv.

Ergoterapeutene er kommunens kontaktpersoner for hjelpemiddelformidling innenfor områdene bevegelse, syn og hørsel. Sentrale arbeidsoppgaver er boligtilrettelegging for at brukerne skal kunne bo lengst mulig hjemme, hjelpemiddelformidling, aktivitetstilpasning/ veiledning i aktivitet for å muliggjøre aktivitet og deltagelse og fremme helse og trivsel.

Tjenesten samarbeider med interne og eksterne instanser, og er IP-koordinatorer.

Tjenestemottakere	2014	2015
Antall henvisninger	245	225
Antall aktive brukere	209	211
Antall nye iverksatte tjenester	94	105

Ergoterapitjenesten har en hovedvekt av voksne og eldre tjenestemottakere.

10.4.1 Mål og måloppnåelse i ergoterapitjenesten

Hovedmål for 2015	Måloppnåelse
Gi forsvarlig ergoterapitilbud til kommunens innbyggere, med vektlegging av re-/habilitering og forebyggende arbeid for å fremme befolkningens helse, funksjon, aktivitet og deltagelse.	Tjenesten har gitt tilbud til ny-henviste brukere og til tidligere henviste brukere med oppfølgingsbehov.
Delta i prosjekt hverdagsrehabilitering i Sør- Varanger kommune	Avsatt ca. 20 % stillingsressurs til hverdagsrehabilitering fram til okt-2015. Bemanningssituasjonen har etter dette medført at tjenesten dessverre ikke har hatt kapasitet til å gi tilbud i hverdags-rehabiliteringsteam.

10.4.2 utfordringer i ergoterapitjenesten i 2015

Begrensede ressurser og bredt arbeidsområde medfører at det kontinuerlig må gjøres prioriteringer. Det er en utfordring å balansere mellom å sikre god oppfølging av igangsatte tiltak/brukersaker, oppfølging av brukere med kroniske sykdommer samtidig som tjenesten skal inn i nye saker (henvisninger). Koordineringsarbeid, forberedelser og etterarbeid er tidkrevende, men nødvendig for oppnåelse av kvalitet.

Deltagelsen i hverdagsrehabiliteringsprosjekt har vært uten tilførsel av ekstra ressurser, men kommet i tillegg til eksisterende oppgaver.

Tjenesten har ventetid.

10.5 Diagnose/behandling og legevakt

Kommuneoverlegen har ansvar for all offentlig samfunnsmedisin i kommunen, inkludert miljørettet helsevern og smittevern. Kommuneoverlegen er kommunens medisinfaglige rådgiver og administrativt plassert i stab hos rådmannen, og har ansvar for eget budsjett.

Det er fortsatt stabilitet i legehjemlene, men rekruttering til fastlegehjemler ved vakanser er fortsatt vanskelig, noe som er tilfelle for store deler av distrikts-Norge. Alle hjemlene i kommunen er besatt for tiden, men turnover er større nå enn tidligere. Rekrutteringssituasjonen for fastleger er altså fortsatt problematisk, ikke bare i Kirkenes. Trenden er at unge leger ønsker å arbeide på sykehus der arbeidstid og lønn er regulert på annen måte enn for fastlegehjemler. Dette er en bekymringsfull utvikling. Legene ønsker kortere lister, noe som medførte at en ved utgangen av 2015 hadde få ledige listeplasser hos fastlegene i kommunen, og dermed også problemer med å tilby annen fastlege til de som måtte ønske dette. Legetjenesten har imidlertid vært i den gunstige situasjon å ha god tilgang på vikarleger som har arbeidet her før og som ønsker å komme tilbake for kortere vikariater for å dekke vakans i fastlegehjemler. Det har derfor ikke vært nødvendig å benytte vikarbyråer, noe en anser som både viktig og meget bra. Etter tredje gangs utlysning av ubesatt hjemmel ble denne besatt fra 01.06.15. Ventetiden for legetime har ikke vært utilbørlig lang, men har variert nokså mye.

Legene er faglig oppdatert når det gjelder nasjonale retningslinjer for klinisk praksis, og mange fortsatt er aktivt med i utformingen av samarbeidet mellom foretak og primærhelse-tjenesten, i tillegg til at det gjøres en god jobb innenfor offentlig legevirkosomhet. Alle kommuner er pålagt å

opprette KAD-senger fra 01.01.16. I Sør-Varanger kommune er det midler til 1 seng og det har vært grundig planlegging av denne sengen. Kommunens KAD-seng kom i ordinær drift fra høsten 2015.

Høsten 2015 ble preget av at kommunen påtok seg oppgaven med å ha transittmottak for flyktninger. Mottaket ble etablert i Fjellhallen i løpet av svært kort tid høsten 2015. På grunn av en meget gunstig situasjon med tilgang på dyktige leger klarte legetjenesten å håndtere også denne oppgaven med lokale ressurser. Dette var svært viktig for at tjenesten skulle bli kvalitetsmessig god. Det har imidlertid vært betydelige utfordringer både faglig og ressursmessig etter hvert som mottaket ble flyttet til Vestleiren og endret karakter. De økte utgiftene helsetjenesten hadde i forbindelse med mottakene skulle dekkes av statlige midler, men noe er også forskuttet over kommuneoverlegens budsjett.

Den største utfordringen videre er rekruttering av flere leger. Samarbeidsutvalget drøfter dette jevnlig. Innføring av nytt nødnett er i gang og vil bli innført i løpet av 2016. Nytt legevaktnummer – 116117 ble innført i 2015. Innføringen av nødnett, sammen med ny legevaktforskrift vil trolig by på både økonomiske og administrative utfordringer som vi foreløpig ikke har oversikt over.

Fastlegene har i 2015 betjent utekontorene i Neiden og på Bugøynes.

10.6 Sykefravær i kommunehelsetjenesten

	2014	2015
Helsestasjon	12,0 %	2,7 %
Fysioterapitjenesten	1,7 %	1,0 %
Ergoterapitjenesten	1,2 %	0,9 %
Diagnose, behandling og legevakt	2,9 %	2,0 %

10.7 Økonomisk resultat kommunehelsetjenesten

Enhet/avdeling	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Frivillig Sentralen	297	323	92 %	320
Helsetjenesten	1 417	1 544	92 %	572
Helsestasjon	3 176	3 886	82 %	3 665
Fysioterapitjenesten	3 657	3 968	92 %	3 874
Ergoterapitjenesten	1 289	1 373	94 %	1 479
Psykisk helsetjeneste	10 012	10 160	99 %	10 449
Diagnose, behandling og legevakt	11 554	11 915	97 %	10 636
Totalt	31 401	33 169	95 %	30 996

Innenfor kommunehelsetjenestene fremkommer alle avdelinger/enheter med lavere forbruk en budsjettet i 2015. Samlet utgjør mindreforbruket i disse tjenestene i underkant av 1,8 mill. kroner.

hvorav om lag kr 900 000 knyttet til pensjon. Viser til egen omtale av kommunens pensjonskostnader i årsrapporten.

Helsestasjon er den avdelingen som har det største mindreforbruket, avviket her skyldes i stor grad ubemannede stillinger.

Psykisk helsetjeneste er i budsjettet under kommunehelsetjenester og inngår derfor i talldelen ovenfor. Psykisk helsetjeneste og rustjenesten er organisert som en avdeling og rapporteres samlet under eget kapittel om sosialtjenester i årsmeldingen. Tjenesten fremkommer med et netto resultat omtrent som budsjettet for 2015.

10.8 Økonomisk oversikt kommunehelsetjenestene

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	283	350	81 %	377
Andre salgs- og leieinntekter	1 208	1 022	118 %	1 000
Overføringer med krav til motytelse	3 652	2 715	134 %	4 178
Andre statlige overføringer	122	0		
Andre overføringer	500	0		22
Renteinntekter og utbytte	0	0		19
Bruk av disposisjonsfond	20	0		
Bruk av bundne fond	504	600	84 %	624
Sum driftsinntekter	6 289	4 687	134 %	6 219
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	16 192	17 514	92 %	15 091
Sosiale utgifter	1 276	1 973	65 %	2 158
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	2 447	2 456	100 %	2 386
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	9 951	9 253	108 %	9 258
Overføringer	541	493	110 %	914
Avskrivninger	694	780	89 %	690
Fordelte utgifter	-3	0		-3
Avsatt til bundne fond	1 145	0		792
Sum driftsutgifter	32 243	32 469	99 %	31 286
Sum funksjon 232, 233, 241	25 954	27 781	93 %	25 067

Oversikten ovenfor viser kommunens samlede regnskap knyttet til kommunehelsetjenester, herunder funksjon 232 – forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, funksjon 233 – annet forebyggende helsearbeid og funksjon 241 – diagnose/behandling og re-/habilitering. I tillegg til regnskapsføringer på avdelingene som omtales ovenfor i dette kapitlet, omfatter oversikten blant annet Frisklivssentral, renhold og FDV.

Hovedoversikten viser at kommunen bruker i underkant av 26 mill. kroner til kommunehelsetjenester, noe som er vel 1,8 mill. kroner under budsjett. Mindreforbruket skyldes flere faktorer deriblant ubemannede stillinger samt refusjoner utover budsjett.

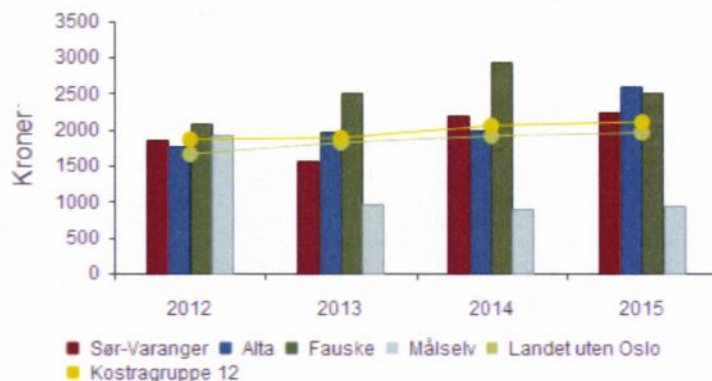

11 Sosialtjenestene

Sosialtjenestene i KOSTRA sammenheng omfatter funksjon 242 - råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, 243 – Tilbud til personer med rusproblemer og 281 – økonomisk sosialhjelp.

Hovedtyngden av disse tjenestene i Sør-Vanger kommune ytes fra Psykisk helse- og rustjenesten, NAV- økonomisk sosialhjelp og Flykntingstjenesten.

Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	1 853	1 557	2 198	2 240
Alta	1 769	1 962	1 999	2 600
Fauske	2 072	2 501	2 919	2 514
Målselv	1 925	968	886	933
Landet uten Oslo	1 654	1 812	1 907	1 953
Kostragruppe 12	1 860	1 881	2 049	2 099

Foreløpige tall fra KOSTRA viser at Sør-Varanger kommune bruker noe mer pr innbygger til sosialtjenester enn gjennomsnitt i Kostragruppe 12 og landet, samtidig fremkommer kommunen med lavere nettoutgifter enn Alta og Hammerfest.

Utvikling	Sør-Varanger 2013	Sør-Varanger 2014	Sør-Varanger 2015
Andel netto driftsutg. til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	52,1 %	51,5 %	61,6 %
Andel netto driftsutgifter til tilbud til personer med rusproblemer	6,8 %	18,3 %	15,2 %
Andel netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp	41,6 %	30,2 %	23,2 %

Tabellen over viser hvordan utgiftene til sosialtjenesten er fordelt mellom de ulike tjenesteområdene og utvikling de siste tre årene. Andel utgifter til råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid er økt det siste året, men andelen til økonomisk sosialhjelp er gradvis redusert de siste tre årene.

11.1 Psykisk helsetjeneste og rustjeneste

Avdelingen omfatter psykisk helsetjeneste og rustjenesten, og er organisert som en del av Barne- og familieenheten. Fram til november var boligøkonomisk rådgivning og bostøtte en del av avdelingen.

	Årsverk	
Rustjenesten	5	3 ruskonsulenter og 2 miljøarbeidere
Boligtjeneste	1,5	1 Boligøkonomisk rådgiver og 0,5 saksbehandler
Psykisk helsetjeneste	4,5	terapeuter
Møteplassen	1	0,5 miljøterapeut og 0,5 miljøarbeider
Miljøarbeidertjenesten	9,5	3 miljøterapeuter og 6,5 miljøarbeidere
Totalt	21,5	

11.1.1 Rustjenesten

Rustjenesten tilbyr rehabilitering og omsorg til personer og familier med rus- og avhengighetsproblemer. Tjenesten driver også med forebyggende arbeid innen rus, økonomiske og sosiale problemer på individ- og samfunnsnivå.

I 2015 har tjenesten også tilbudt saksbehandling av bostøtte, startlån, utbedrings- og til retteleggingstilskudd. Tjenesten er overført servicekontoret fra november 2015.

Det er besluttet å bruke kartleggingsverktøyet "Brukerplan" for å kartlegge omfanget og karakteren av rusmiddelproblematikk og eller psykiske helseplager. Vi gjennomførte dette for rustjenesten i 2015 og setter i gang i psykisk helsetjeneste i 2016. Målet er å få med flest mulig hjelpetjenester slik at vi får en god oversikt. Denne informasjonen brukes til å dokumentere det tilbudet brukerne får, kvalitetssikre, utvikle og planlegge tjenester.

Mottakere av rustjenester	2014	2015
17-30 år	23	20
31-49 år	18	19
50-66 år	11	12
67-84 år	2	2
Totalt	55	54

Rustjenesten har fortsatt en høy andel av yngre brukere. Siste året har 11 brukere vært i fengsel. Nesten halvparten av alle brukerne har barn, noen har omsorgen mens mange har besøksavtaler. De fleste, 80 % har en psykisk lidelse i tillegg til sitt rusmiddelmissbruk. Ca. halvparten er utsatt for eller utsetter andre for vold og trusler.

Bare 10 % er i arbeid eller under utdanning. Sammen med NAV og Fretex startet tjenesten prosjektet "Jobb start" i 2014, målgruppa er 18-29 år. En har god erfaring så langt og prosjektet videreføres.

Rundt 80 % har tilfredsstillende bolig.

70 % har langvarige og alvorlige problemer, 25 % har kortvarige alvorlige eller langvarige milde problemer og 6 % har milde og kortvarige problemer.

11.1.2 Psykisk helsetjeneste

Psykisk helsetjeneste tilbyr tjenester som er hjemlet i helse- og omsorgstjenestelovens § 3-2 nr. 5 (sosial, psykososial og medisinsk rehabilitering) og etter § 3-2 nr. 6 (helsetjenester i hjemmet og praktisk bistand og opplæring). Tjenesten tilbyr også råd og veiledning, og bidrar i folkehelsearbeid, jfr. § 3-3. Tjenesten deltar i psykososialt kriseteam og i oppfølging etter alvorlige hendelser.

Tjenesten mottok 100 henvisninger i 2015 mot 74 i 2014. Det ble i 2015 innført ventelister.

Mottakere av psykiske helsetjenester	2014	2015
0-17 år	12	15
18-30 år	27	45
31-49 år	50	53
50-66 år	21	24
67-84 år	7	8
Totalt	117	145

Over 50 % av brukere har alvorlige langvarige problemer som krever omfattende tjenestetilbud. I underkant av 40 % har kortvarig alvorlige og langvarige milde problemer og ca. 10 % har milde og kortvarige.

11.1.3 utfordringer i psykisk helsetjeneste og rustjenesten i 2015

Kommunalt psykisk helsearbeid og rusarbeid omfatter forebygging, kartlegging og utredning, behandling, oppfølging og skade reduksjon. Det forventes at kommunen skal gi et godt tilbud de som blir utskrevet fra spesialisthelsetjenesten og de med langvarige kroniske lidelser og samtidig lykkes i et forebyggende arbeid. Det er i dag for lite ressurser til å møte disse forventningene.

Myndighetene har valgt å finansiere oppbyggingen av psykisk helse- og rustjenestene ved prosjekt midler. Prosjekter er kortvarig og uforutsigbare, men gir også en mulighet for utvikling. Tjenestens utfordring er å finne rom for å starte flere prosjekter.

Psykisk helse- og rustjeneste har de siste årene hatt en markant økning i antall ungdommer som blir henvist til kommunens tjenester. I 2015 fikk tjenesten flere unge som også hadde behov for miljøarbeidertjenester.

Avdelingens erfaring er at denne målgruppa trenger et annet tilbud enn det man har i dag i miljøarbeidertjenesten. Tjenesten arbeider for å få etablert en relasjon til disse ungdommene for å komme i posisjon til å hjelpe. Dette krever at en har miljøarbeidere som er tilgjengelig og fleksible. Man må være tilstede når behovet er der, følge opp tett perioder, være med ungdommene på ulike møter og kontorer, etablere og opprettholde kontakt/behandling hos spesialisthelsetjenesten, sosial trening, motivere til skole, arbeid og fritidsaktiviteter. De har ulike diagnoser og individuelle behov. Det er problematikk som asberger, traumer, sosial angst, vold, omsorgssvikt, tidligere barnevernsbarn, tilknytningsforstyrrelse, selvskading, selvmordsproblematikk, rus, falt ut av skole og arbeid. Når miljøarbeidere ruller i turnus så er det en utfordring å møte behovene til disse unge.

Rustjenesten har veldig mange tunge brukere som samtidig har psykiske lidelser, det er en utfordring å få gitt dem et godt nok tilbud.

Lokalene til rustjenesten er dårlig egnet til å ta imot brukere til samtaler. Kontorene er små og ikke lydtekt. Av sikkerhetsmessige grunner tar tjenesten ikke mot brukere når en er alene i lokalene. Dette har vært en utfordring i 2015 på grunn av samtidig sykefravær.

Det har vært liten mulighet til å jobbe forebyggende og ingen gruppetilbud.

11.1.4 Sykefravær

Virksomhet	2014	2015
3205 Psykisk helsetjeneste	17,0 %	15,8 %
3300 Sosialtjenesten, rustjenesten	11,4 %	9,6 %

Sykefraværet er hovedsakelig langtidssykemeldinger.

11.2 NAV- Økonomisk sosialhjelp

NAV Sør-Varanger har i året 2015 hatt totalt 18,5 årsverk fordelt på 6,5 kommunale – og 11,5 statlige stillinger, medregnet leder. I første halvår var NAV kontoret uten leder og 2 saksbehandler stillinger ubesatt. Disse stillingene ble besatt våren 2015.

Kommunen har siden november 2014 hatt en 50 % stilling som gjeldsrådgiver for å ivareta lovpålagt oppgave innenfor økonomisk råd og veiledning. Det har gjennom 2015 vært økning av saker innenfor økonomisk råd og veiledning. En forventer en ytterligere økning sett i lys av ringvirkninger etter konkursen ved AS Sydvaranger Gruve november 2015.

11.2.1 Tjenester og oppgaver – NAV økonomisk sosialhjelp

NAV Sør-Varanger jobber etter standard for arbeidsrettet brukeroppfølging – der en yter tjenester etter behov overfor kommunens brukere uavhengig av kommunale eller statlige ytelser.

Kommunens oppgaver i NAV er fortsatt etter såkalt «minimumsløsning», som innebærer økonomisk sosialhjelp etter Lov om sosiale tjenester, akutt bolig samt økonomisk råd og veiledning. Utover dette består mye av arbeidet med oppfølgingsarbeid av brukere med særskilte utfordringer innenfor rus, psykiatri, samt unge voksne mellom 18-29 år.

I samarbeid med rustjenesten og Fretex ble høsten 2014 igangsatt et Prosjekt «Jobbstart» for å få unge arbeidssøkere 18-29 år ut i arbeid. Prosjektet fikk mars 2015 tilskudd og er i dag fullfinansiert av Helsedirektoratet/ Fylkesmannen i Finnmark og har varighet på inntil 3 år (Penger innvilges med et år av gangen og med forbehold av endringer som eventuelt måtte komme i statsbudsjettet). Det må søkes for hvert år for å videreføre «Jobbstart prosjektet. Det ble tilsatt egen prosjektleder for lede dette arbeidet høsten 2015. Høsten 2015 var første gruppe med 10 arbeidssøkere i programmet med det mål om arbeid.

Utvikling	2013	2014	2015
Sosialhjelpsmottakere	285	289	247
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere	2,8	2,8	2,4
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år	4,5	4,5	3,8
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	4,2	4,2	3,5
Samlet stønadssum (bidrag + lån)	7 840 513	7 722 891	5 654 525
Gjennomsnittlig utbetaling pr. stønadsmåned	7817	7557	7249
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-24 år	3,2	3,5	2,7
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 25-66 år	3,7	3,6	3,3
Sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	56	61	42
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde	46	46	39,7

11.2.1.1 Økonomisk sosialhjelp

Antall sosialhjelpsmottakere redusert med 42 mottakere det siste året.

Samlet utbetalt økonomisk sosialhjelp, bidrag og lån, er redusert med 2 mill. kroner fra foregående år. Nedgang i utbetalinger har sammenheng med at det gis tett individuell og helhetlig oppfølging fra dag 1 for mottakere av sosialhjelp, ved at en saksbehandler følger hele saken. Enheten praktiserer også til dels aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere der det er mulig. NAV Sør-Varanger følger statens veiledende satser for økonomisk sosialhjelp, og har et spesielt fokus på å sikre barnefamilier forsvarlig livsopphold.

Enheten ser effekten av gjeldsrådgivers oppfølging med hensyn på økonomisk råd og veiledning.

Det er etablert et godt samarbeid med tiltaksarrangør Fretex som i samarbeid med NAV får arbeidssøkere ut i tiltak og videre i inntektsgivende arbeid. I dette arbeidet har Sydvaranger Gruve blitt benyttet som ekstern arbeidsplass, og mange med økonomisk sosialhjelp som eneste inntekt over lang tid har fått ordinært inntektsgivende arbeid ved Gruve, før konkursen.

Øvrig jobber NAV mye med flyktninger både under introduksjonsprogram, samt etter avsluttet introduksjonsprogram. Enheten ser en større økning på oppfølgingsarbeid vedrørende flyktninger, samt økt behov for råd og veiledning til denne gruppen.

Videre er bolig for vanskeligstilte fortsatt en utfordring i kommunen, og tjenesten har måttet benytte akuttovernattinger utenfor kommunen i perioder.

Enheten ser også en generell utfordring med et arbeidsmarked som har blitt strammet til, og det er i dag langt vanskeligere å få tiltaksplasser for brukere, særskilt merkbart er dette etter Sydvaranger Gruves konkurs. NAV kjører i dag et kombinert løp med oppfølging av de berørte etter Gruvas konkurs, hvor både den kommunale delen og den statlige delen er inne i gruppeoppfølgingen av de ledige.

11.3 Flyktningtjenesten

Flyktningtjenesten omfatter 8 årsverk, hvorav 2 årsverk er knyttet til prosjekt.

Som følge av kommunestyrets tilleggsvedtak om bosetting har tjenesten engasjert 1,6 midlertidige årsverk de to siste månedene i året.

11.3.1 Tjenester og oppgaver i flyktningtjenesten

Flyktningtjenesten er organisert som en avdeling i personal- og organisasjonsavdelingen.

Avdelingens arbeid med tilflytting til Sør-Varanger involverer flere, og kompetansen med tilrettelegging og veiledning for flyktninger vil brukes ved annen tilflytting til kommunen. Strukturer, kunnskap og praktisk arbeid ved tilflytting er viktig i lokalsamfunnet, både for å beholde de som bor her, og for å få nye tilflyttere. Kunnskap og kompetanse er sentralt i arbeidet med å fremme likestilling for å bedre flyktningers mestring i hverdagslivet, og for å styrke deres muligheter for kvalifisering til utdanning og arbeidsliv i Norge. Avdelingen har ansvar for å tilrettelegge, samordne, drive og koordinere bosettingsarbeidet. Tjenesten fungerer også som et bindeledd i ankomstfasen. Integreringsarbeid, samt ansvar for drift og koordinering av det lovpålagte introduksjonsprogrammet for flyktninger er også en del av tjenestens hovedoppgaver.

Nesseby og Tana kommuner, er nye bosettingskommuner for flyktninger, en har videreført det gode samarbeidet, og tatt initiativ til å opprette Finnmarksnettverk for flyktningarbeid, hvor alle bosettingskommuner i Finnmark møtes til faglig samling to ganger per år. Flyktningtjenesten har også samarbeid om praksisplass for studenter fra Finnmarksfakultetet og Universitetet i Tromsø. Tjenesten har også hatt sykepleierstudent fra Diakonhjemmet Sykepleierskole.

Ved årsskiftet bodde det 143 personer innenfor 5-års tilskuddsperiode fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). I tillegg kommer barn som er født i Norge, disse er utenfor statstilskuddsordningen fra IMDi. Flyktingene innenfor 5-års perioden kommer fra Afghanistan, Kina, Kongo, Eritrea, Etiopia, Irak, Myanmar, Somalia, Sudan og Syria. Noen er også statsløse.

	Mål for 2015	Måloppnåelse 2015
Antall bosatte flyktninger	30	40 personer, inkl. familiegjenforente
Tilleggsvedtak om bosetting, jf. kommunestyrevedtak av 27.05.15	100 flyktninger i 2015 og 2016	10
Antall bosatte innenfor 5 års botid	156	143
Antall bosatte flyttet	0	13
Antall introduksjonsdeltakere:		57 (33 kvinner og 24 menn)
Antall avsluttet i introduksjonsprogram		29 personer, hvorav 21 i arbeid eller utdanning, inkl. grunnskole for voksne.
Antall ekstratilskudd ved særlige behov		5

11.3.1.1 Introduksjonsprogrammet

I Sør-Varanger kommune deltok 57 personer i introduksjonsprogrammet i løpet av 2015. Introduksjonsprogrammet skal gi flyktninger grunnleggende kvalifisering og ferdigheter i norsk, innsikt i norsk samfunnsliv, og forberedelse til deltakelse i utdanning og/eller yrkeslivet. Ambisjonene for 2015 var at 21 av 23 personer skulle gå ut i arbeid eller utdanning. Resultatene ble 21 av 29 personer som gikk over til arbeid eller utdanning. 8 introduksjonsdeltakere har flyttet, avsluttet til fødselspermisjon eller er avsluttet av andre årsaker.

Introduksjonsdeltakerne var i arbeidspraksis i løpet av året, på sykehjem, hjemmebasert omsorg, barnehager, skole/SFO, verksted, service, industri, renhold, butikk, hotell, vaktmestertjenester, park- og andre vedlikeholdstjenester, samt storkjøkken. Andre tiltak var "Vi snakkes!" (muntlig språklæring med Lozanovmetoden). Boligskolen med modulbasert læring og informasjonsmodulene Ny i Norge i Sør-Varanger, som består av en rekke tiltak for introduksjon til det norske samfunn.

Samarbeidsaktivitet med Frivillig sentralen er Språkhjelpa, Solfest under Barents Dagene/Barents Spektakel, Til Topps-turer, 17. mai arrangement, arbeidspraksis og frivillige.

Det yrkesrettede prosjektet «Jobbfunn!» med delfinansiering fra IMDi avsluttet i 2015 med 18 deltakere og svært gode resultater. Det var et arbeidsrettet og helhetlig kurs innenfor introduksjonsprogrammet, i nært samarbeid med Kirkenes videregående skole og arbeidsplasser, der helse- og omsorgstjenesten har tatt inn en stor andel av deltakerne.

Erfaringen fra prosjektet har gitt et godt grunnlag for videre utviklingsarbeid i introduksjonsprogrammet.

Tilsyn av introduksjonsordningen ble avsluttet i 2015 uten lovbrudd.

11.3.1.2 utfordringer i flyktningtjenesten i 2015

Distriktsbosetting i Pasvik. Avdelingen har hatt ansvar for det helhetlige bosettings- og kvalifiseringstilbudet til de voksne og ungdommene i Pasvik. Den grunnleggende kvalifiseringen, det lovpålagte introduksjonsprogrammet, norskopplæring, samfunnskunnskap og arbeidspraksis har foregått i Pasvik. Arbeidet med bosetting i distriktet krever kontinuerlig arbeid i samarbeid med de som bosettes og lokalsamfunnet. Trivsel, kvalifisering og aktivitet er helt avgjørende for og lykkes med arbeidet. Deltakerne i kvalifiseringstilbudet tok avsluttende norskprøve etter bare ett år, med veldig gode resultater. utfordringen er når skoletilbud for voksne etter vedtak skal foregå i Kirkenes – dette skaper utfordringer for å få de bosatte til å bli boende i distriktet. Dette har for øvrig også ført til fraflytting. Tjenesten planlegger ny-bosetting i Pasvik i løpet av 2016.

Boliger. Det arbeides med å få til en løsning slik at introduksjonsdeltakere kan få ta opp startlån til å kjøpe egen bolig, dette vil igjen bidra til at vi får en jevnere sirkulasjon i boligene. utfordringen nå er at de fleste blir boende i boligen de fikk tildelt da de kom, og vi får i mindre grad frigjort disse til nye flyktninger.

Bosetting. Tilleggsvedtak om å bosette 100 flyktninger, i tillegg til de 30 kommunen tidligere har vedtatt å ta i mot, ga utfordringer med å finne nok boliger. Det ble bygget 8 leiligheter i Bjørnevatn som ble klar for innflytting i slutten av 2015, i tillegg ble det kjøpt to boliger i Bjørnevatn. En annen utfordring er å finne passende boliger til familiesammensetningene som nå venter på bosettingskommuner. Flyktningtjenesten ble forespeilet 50 bosettingsklare overføringsflyktninger siste halvdel av 2015. Flesteparten av disse ble forsinket, og var dermed ikke bosettingsklare på slutten av året. Disse måtte derfor overføres til bosetting i 2016.

Introduksjonsprogrammet som et fulltids- og helårstilbud har fortsatt utfordringer når det skal registreres timer med ulik definisjon av «en time». Avklaring fra departementet (BLD) sier nå at 45 minutter opplæringstid er lik 75 minutter programtid. Det kan bety at en deltaker som får innvilget 600 t norskundervisning, i praksis kun får 450 t.

11.3.2 HMS i flyktningtjenesten

Sykefraværet i 2015 var 2,6 % (2,1 % i 2014). Det er stort fokus på HMS arbeidet, særlig med tanke på respekt, ansvarliggjøring, gode rutiner, myndiggjøring, humor og arbeidsglede.

Introduksjonsdeltakerne blir betraktet som arbeidstakere, med god læring til hva som kreves av dem i det fremtidige arbeidslivet, og som de trenes opp til i programtiden.

Avdelingen har i år stilt to IA plasser til rådighet for personer som har behov for arbeidsutprøving/hospitering. Avdelingen tilføres på den måten ny kompetanse, nye oppgaver, og områder videreutvikles.

11.4 Økonomisk resultat - sosialtjenestene

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Flyktningtjenesten	-5 278	-1 346	392 %	-3 378
Sosialtjenesten, rustjenesten	3 011	3 643	83 %	3 255
NAV – økonomisk sosialhjelp	7 785	10 260	76 %	9 628
Sum	5 518	12 557	44 %	9 505

Tabellen ovenfor viser regnskapsresultat pr enhet/avdeling.

Flyktningtjenestens regnskap viser et mindreforbruk på i overkant 3,9 mill. kroner. Dette skyldes i stor grad tilleggsvedtak og bosetting av et økt antall flyktninger på slutten av året. Kommunen har mottatt integreringstilskuddet for år 1, mens bosetting sent på året innebærer at utgifter til deler av etableringen og introduksjonsprogram ikke er påløpt i bosettingsåret 2015.

Statstilskudd for flyktninger er regnskapsført på flyktningtjenesten med i overkant av 20,5 mill. kroner. Kommunen har i tillegg mottatt i underkant av kr 850 000 i ekstratilskudd øremerket enkelt flyktninger med særlige behov. Disse midlene er inntektsført direkte på de enhetene som har budsjettert med utgifter til tiltak i søknadene om ekstratilskuddene. Statstilskuddet fra IMDi går til

drift av flyktningtjenesten, etablering, introduksjonsstønad, kvalifiseringstiltak, transport, overføring til barnehage og SFO, samt lønnsmidler til 50 % innvandrersøster.

Introduksjonsstønad til 57 introduksjonsdeltakere fremkommer som lønnsutgifter i regnskapet. Utgifter til økonomisk sosialhjelp til flyktninger overføres fra avdelingen til NAV etter refusjonskrav.

Barnehagetilskudd fra IMDi inntektsføres direkte på de barnehager det gjelder.

Sosialtjenesten, rustjenesten fremkommer med et lavere forbruk enn budsjettet. Avviket knyttes til lavere antall tiltak til brukere i en overgangsperiode i forbindelse med nytilsetninger.

Psykisk helsetjeneste er budsjettet under kommunehelsetjenesten og det økonomiske resultatet for tjenesten kommenteres der.

NAV – økonomisk sosialhjelp har et mindreforbruk på i underkant av 2,5 mill. kroner. Enheten har gjennom året rapportert om ledige midler ved 1. og 2. tertialrapport. Mindreforbruket knytter seg i stor grad til reduksjon i utbetalt økonomisk sosialhjelp i tillegg til kvalifiseringsstønad under budsjett.

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	2	0		0
Andre salgs- og leieinntekter	535	493	109 %	543
Overføringer med krav til motytelse	2 922	3 954	74 %	4 442
Andre overføringer	610	610	100 %	
Renteinntekter og utbytte	17	0		38
Mottatte avdrag på utlån	266	150	177 %	206
Bruk av bundne fond	1 930	355	544 %	417
Sum driftsinntekter	6 282	5 562	113 %	5 646
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	7 475	7 320	102 %	7 181
Sosiale utgifter	732	963	76 %	1 303
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	2 662	3 543	75 %	3 645
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	5 895	5 292	111 %	3 644
Overføringer	10 144	11 356	89 %	11 711
Avskrivninger	66	0		66
Utlån	516	317	163 %	337
Avsatt til bundne fond	367	363	101 %	404
Sum driftsutgifter	27 857	29 153	96 %	28 290
Sum funksjon 242, 243, 281	21 576	23 592	91 %	22 645

Den økonomiske oversikten ovenfor viser kommunens samlede regnskap knyttet til sosialtjenester, herunder funksjon 242 – råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, 243 – tilbud til personer med rusproblemer og 281- økonomisk sosialhjelp.

Oversikten avviker fra tallene som presenteres pr avdeling/enhet. Dette skyldes at avdelingene omtalt i dette kapittelet også har føringer knyttet til andre KOSTRA funksjoner, samtidig som andre enheter har hatt utgifter til sosialtjeneste området. I flyktningtjenesten inntektsføres blant annet statstilskuddet på annen funksjon og dette fremkommer dermed ikke i den økonomiske oversikten ovenfor. Kvalifiseringsordningen i NAV er også skilt ut med egen funksjon og inngår heller ikke her.

Overføring til Nora senteret, oppfølging av enkelbruker samt IT-kostnader er sosialtjenester som er regnskapsført på andre enheter.

Regnskapet viser at kommunen samlet har brukt 21,6 mill. kroner av kommunens frie inntekter til sosialtjenester i 2015, dette er vel 2,0 mill. kroner lavere enn budsjettet. Avviket kommer som følge av redusert økonomisk sosialstønning og mindreforbruk i sosialtjenesten/rustjenesten.

12 Omsorgstjenestene

I 2015 besto omsorgstjenestene av i tre virksomhetsområder; Sykehjemsenheten, Tjenesten for funksjonshemmede og Hjemmebasert omsorg.

Det var 295,45 årsverk knyttet til omsorgstjenestene i 2015. Noe som er en økning på 9,92 årsverk fra 2014. Disse årsverkene utgjør 424 stillinger fordelt på følgende faggrupper:

Stillinger	Årsverk
Sykepleiere	59
Vernepleiere	7
Helsefagarbeidere	166,35
Kreftsykepleier	1
Assistent	22,5
Ergoterapeuter	2,5
Pedagoger	1,5
Aktivitør	1,5
Barne og ungdomsarbeider	1,7
Sekretær	0,5
Konsulent	2
Kokker	4,9
Fagutviklingssykepleier	2
Avdelingsledere	20
Enhetsledere	3
Sum antall årsverk:	295,45

I budsjett 2015 ble det vedtatt å samlokalisere korttids- avlastning- og rehabiliteringsavdelingene på Prestøyhjemmet, flytte en avdeling for langtidsopphold fra Prestøyhjemmet til Wesselborgen samt

redusere med 1 årsverk avdelingsleder. Samlokaliseringen ble fullført februar 2015 og avdelingslederstillingen ble tatt ned fra og med mai 2015.

KAD (kommunale senger for akutt innleggelse) har ligget som ett tiltak i samhandlingsreformen. Dette skulle fases inn gjennom prosjektfinansiering ut 2015 og ble lovpålagt fra 01.01.16 og finansieres via ramme tilskuddet fra samme dato. Sør-Varanger kommune åpnet en KAD seng i september 2015 ved korttidsavdelingen ved Prestøyhjemmet. Sykehjemmet fikk i den forbindelse tilført 4,4 årsverk sykepleiere.

Hjemmebasert omsorg fikk tilført 3,3 årsverk til basen i Bjørnevatn på grunn av økt antall brukere med stor pleie tyngde, samt 1,82 årsverk til Hesseng basen.

Flere av de som fikk tjenester fra Tjenesten for funksjonshemmede (TFF) var blitt eldre med mer behov for pleie- og omsorg. Flere bodde også i uhensiktsmessige leiligheter. TFF gjennomførte derfor en omorganisering i slutten av 2014, som ble slutført i mars 2015 og resulterte i åpning av avdeling Solkroken ved Eldresentret der målgruppen er eldre utviklingshemmede. I denne omorganiseringsprosessen ble det spart inn 2 stillinger.

Flere unge funksjonshemmede skal i løpet av de neste årene flytte ut fra sine foreldre i egen bolig. Flere av disse har omfattende behov for tjenester. I 2015 etablerte 2 ungdommer seg utenfor foreldrehjemmet. 2 ungdommer gikk ut fra videregående skole, og det ble da behov for å ha personalet hos seg også på dagtid. Det ble i august 2015 åpnet ett dagtilbud ved Villa aktiv for unge som ikke faller inn under NAVs tiltak om tilrettelagt arbeidsplass. Tjenesten for funksjonshemmede fikk tilført 6,9 årsverk for å løse dette.

Antall stillinger fordelt etter stillingsprosent:	2012	2013	2014	2015
Antall stillinger i 100%	151	144	155	159
Mellom 51-99%	164	155	139	129
Under 40%	129	106	122	136

Om lag 63 % av alle ansatte i omsorgstjenesten var deltidsansatte. Dette er på samme nivå som i 2014. Det er en nedgang i stillinger mellom 51-99 og en økning i antall stillinger fra 50 % og lavere. Ved tilføring av årsverk deles disse opp i flere stillinger for å kunne ha forsvarlig bemanningen i helgene. Ved innsparinger eller omstruktureringer i turnusen har en ikke mulighet å gå ned på bemanningen i helgen da denne er på laveste nivå fra tidligere. Når en da har redusert i ukedagene blir det stående igjen en helgestilling under 50 %.

Av de 424 stillingene er 127 stillinger vakante. Mange av disse er deltids stillinger under 50 %, såkalte helsestillinger.

Flere av helsefagarbeiderstillingene er besatt av ufaglærte, særlig de under 50 %.

12.1 HMS

Det har vært jobbet godt med sykefraværet innenfor omsorgstjenestene over flere år, men en ser en økning i fraværet fra 2014 og ytterligere øker i 2015. Det er i hovedsak de små enhetene med få ansatte som Bugøynes omsorgssenter (17,3 %) og Utsikten (21.5 %) som har størst økning. Ved fravær av 1-2 medarbeidere slår dette høyt ut på statistikken. Det er også en økning i øvrige enheter og det jobbes nå med tiltak for å redusere fraværet.

Sykefravær fra 2011-2015 i %:

2011	2012	2013	2014	2015
10 %	9 %	9,3 %	9,5 %	12,5 %

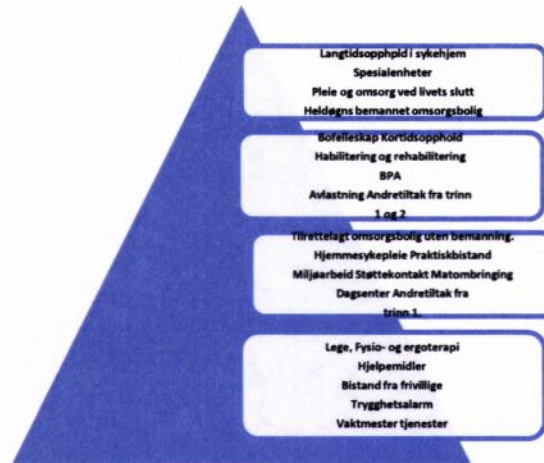
12.2 Tjenester og oppgaver

Tjenestene innenfor dette området er i hovedsak regulert i henhold til lov om kommunale helse – og omsorgstjenester m.m. (helse – og omsorgstjenesteloven). De tjenestene som ikke er lovpålagte er dagsenter opphold, omsorgsbolig, trygghetsalarm og matombringing.

Omsorgstjenestene består av tjenestene:

- Sykehjemstjenester
- Hjemmesykepleie
- Praktisk hjelp i hjemmet
- Miljøarbeid
- Trygghetsalarmer
- Omsorgsboliger med og uten fast bemanning.
- Brukerstyrt personlig assistent
- Omsorgslønn
- Støttekontakt og treningskontakt.
- Avlastnings tjenester
- Dagsenterer tilpasset demente og funksjonshemmede eldre
- Forsterket bo- og omsorgstjenester
- Forsterket avlastningstjenester for barn
- Ambulerende vaktmester tjenester
- Matombringing

Omsorgstjenestene er delt inn i en omsorgstrapp. Hensikten med dette er å gi tjenester på lavest effektive omsorgsnivå. Dette innebærer at tjenestene gis på riktig nivå etter brukerens behov og at en skal kunne fylle på med tjenester ettersom behovet øker. Desto færre trinn det er i trappa, vil en raskere måtte tilby omfattende og kostbare tjenester til brukere som hadde klart seg med tjenester på et lavere nivå.

I 2015 har tildelingskontoret, koordinerende enhet og andre enhetsovergrepene vært prosjektorganisert. Disse funksjonene har vært organisert i egen avdeling i stab hos rådmann. Noen av hensikten med prosjektet har vært å skape legitimitet, oversikt og kontroll over tildeling av tjenestene i omsorgstrappen.

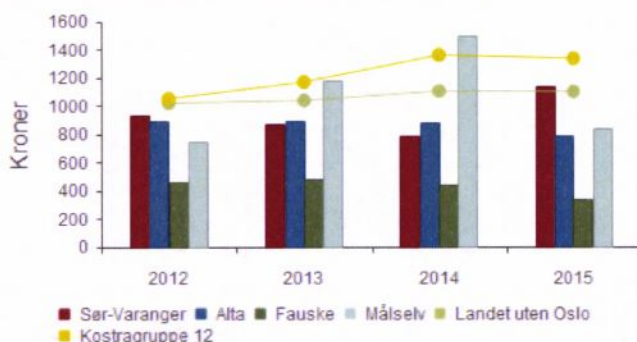
	Sør-Varanger 2014	Sør-Varanger 2015	Fauske	Målselv	Alta	Landet u/ Oslo	Kostragruppe 12
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	34,8 %	33,3 %	29,6 %	39,0 %	29,4 %	30,9 %	31,3 %
Fordeling av utgiftene innenfor omsorgstjenestene							
Aktivering, støttetjenester (f234) - andel av netto driftsutgifter til plo	3,0 %	4,3 %	1,5 %	3,2 %	3,4 %	5,3 %	5,3 %
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo	43,0 %	42,4 %	52,7 %	45,0 %	47,5 %	44,4 %	45,2 %
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo	54,0 %	53,3 %	45,8 %	51,7 %	49,1 %	50,3 %	49,5 %

Tabellen over viser at Sør-Varanger kommune 33,3 % av kommunens totale netto driftsutgifter ble brukt til pleie og omsorgstjenester i 2015. Dette er en nedgang fra året før, men fortsatt noe mer enn landet og KOSTRA gruppen.

Fordeling av nettodriftsutgifter innenfor pleie og omsorgstjenestene viser at Sør-Varanger kommune, i likhet med de fleste av dem en sammenligner seg med, bruker mer til hjemmebasert omsorg enn på tjenester gitt i institusjon. Dette er i tråd med en villet utvikling gjennom en dreining fra institusjonsbasert omsorg til hjemmebasert omsorg.

Andel utgifter til aktivisering, støttetjenester er økt noe det siste året. Økningen knyttes til etablering av dagtilbud fra TFF.

Netto driftsutgifter til aktivisering/støttetjenester per innbygger 18 år og over (f234)

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	929	865	784	1 135
Alta	889	889	881	792
Fauske	456	482	442	333
Målselv	750	1 173	1 497	843
Landet uten Oslo	1 016	1 034	1 100	1 096
Kostragruppe 12	1 048	1 166	1 356	1 331

De statlige føringene peker på aktiv omsorg som ett satsningsområde. Sør-Varanger kommune prioriterer aktiviserings- og servicetjenester til eldre, personer med funksjonsnedsettelse, psykiske lidelser og utviklingshemmede lavere enn dem vi sammenligner oss med. Dette er lavterskeltilbud som omfatter blant annet støttekontakt, Dagsenter og Frivillig sentralen. Dag- og aktivitetstilbud for eldre er ett viktig trinn i omsorgstappa for å klare målsetningen om å bo hjemme lengst mulig og ett godt avlastningstilbud for pårørende.

Noen mennesker er så sterkt funksjonshemmede at de ikke kan delta i noen av NAVs tiltak for funksjonshemmede i arbeidslivet. Disse må som regel ha bemanning tilknyttet store deler av døgnet. I Sør-Varanger er det flere funksjonshemmede ungdommer som er ferdig med videregående opplæring og som har behov for aktivitet og delta i felleskap med andre. Det ble derfor i september 2015 åpnet ett dagtilbud med 3 plasser for funksjonshemmede ved Villa Aktiv. Dette behovet vil øke fra 2016 og de kommende år.

12.3 Tjenestemottakere

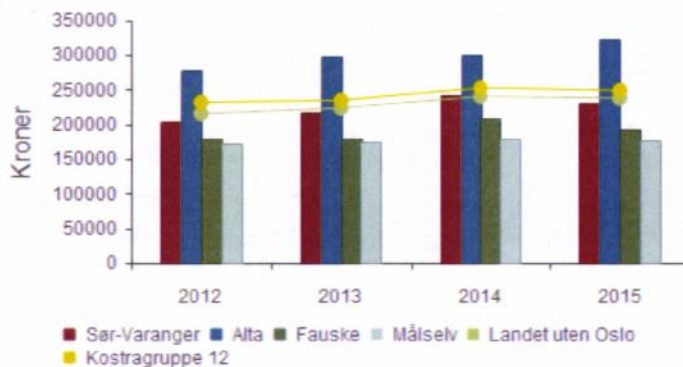
	2013	2014	2015
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester	675	574	597
Hjemmetjenester			
Mottakere av hjemmetjenester 0-66 år	192	199	223
Mottakere av hjemmetjenester 67-79 år	108	108	118
Mottakere av hjemmetjenester 80 år og over	186	183	173
Mottakere av hjemmetjenester i alt	486	490	514
Beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål i alt	74	74	101

Mottakere av støttekontakt	50	52	55
Pleietrengende med pårørende som mottok omsorgslønn pr. 31.12	18	18	13
Hjemmeboere med høy timeinnsats	41	33	38
Mottakere av matombringning	87	113	117
Mottakere av trygghetsalarm	180	176	164

Antall mottakere av hjemmetjenester har økt jevnt de siste årene. Det er stadig flere yngre som mottar hjemmebaserte tjenester, mens antall mottakere over 80 år går ned. Mye av oppfølgingen under og etter sykdom behandles i dag i hjemmet. Dette er i tråd med samhandlingsreformen. Det er derfor behov for å styrke bemanningen og kompetansen i de hjemmebaserte tjenestene.

Korrigerte brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	202 725	216 897	241 382	230 588
Alta	276 549	297 709	300 111	321 520
Fauske	179 911	179 686	207 500	193 181
Målselv	172 148	175 182	178 820	176 036
Landet uten Oslo	214 853	223 077	239 810	237 314
Kostragruppe 12	231 309	234 027	252 055	248 312

Tabellen over viser at Sør-Varanger kommune har lavere brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester enn KOSTRA gruppen og landet. Dette kan tyde på at en har færre ansatte, eller lavere kompetanse i hjemmetjenestene i Sør-Varanger kommune.

Sykehjem	2013	2014	2015
Kommunale sykehjemsplasser	88	80	79
Sykehjemsbeboere	88	81	81
Mottakere av avlastning	16	11	13
Institusjonsbeboere på tidsbegrenset opphold	17	20	17

Institusjonsbeboere på langtidsopphold	78	63	65
Plasser i skjermet enhet for personer med demens	17	17	17
Plasser avsatt til rehabilitering i institusjon	4	4	4
Plasser avsatt til tidsbegrenset opphold i institusjon	43	19	16
Rom i institusjon	88	80	80
Brukertilpasset enerom med bad/wc	48	48	49

På grunn av stort press på plassene var flere av plassene avsatt til korttidsopphold belagt med pasienter som hadde behov for langtidsopphold.

Kommunen klarer ikke å gi alle som har behov for avlastningsplass opphold. Største parten av søkerne er pårørende av demente. Årsaken til dette er at de med behov for avlastning i sykehjem blir fortrent til fordel for de som skal skrives ut fra sykehus til kommunen på korttidsopphold. Slik at tidligere avlastningsplasser er blitt gjort om til korttidsplasser. Dette er en konsekvens av samhandlingsreformen. Det er behov for å styrke avlastningstilbudet til hjemmeboende eldre.

12.4 Mål og måloppnåelse

Fokusområdene for 2015 for omsorgstjenestene har vært å gjennomføre de tiltak som ble satt opp etter analyse av omsorgstjenestene i 2013, kvalitetsutvikling, kompetanseheving og fagutvikling.

Sør-Varanger kommune er vertskommune for Utviklingssentret for hjemmetjenester i Finnmark. Dette er en nasjonal satsing og totalt finnes det 39 Utviklingssentre i Norge som alle er underlagt Helsedirektoratet, men virker via sine vertskommuner. Satsingen er satt i gang for å stimulere til forpliktende samarbeid på tvers av utdanningsinstitusjoner, kommune, fylkesmann og stat. Hovedmålet til utviklingssentret er å være en pådriver for kunnskap, kvalitet og tilrettelegge for forskning i hjemmetjenester i fylket.

De områdene som har vært arbeidet med i omsorgstjenestene i 2015 var:

MÅL	TILTAK	BESKRIVELSE	MÅLOPPNÅELSE
Kompetanseheving hos ufaglærte	Gjennomføre «dette må du kunne» en modeller for assistent opplæring Motivere assistenter til å delta på Helsefagarbeiderutdanning gjennom å tilrettelegge for flere veier til fagbrev.	"Dette må du kunne" er et opplæringstilbud til assistenter som arbeider innen pleie- og omsorgstjenesten. Nasjonalt kompetanse for aldring og helse sitt prosjekt "Jeg vil bli helsefagarbeider med ABC til fagbrev". Kirkenes Videregående skole sitt tilbud via OPUS.	Innført som fast opplæringsprogram som kjøres hver vår. 18 var ferdig i 2015. Tiltakene videreføres
Kompetanseheving hos helsefagarbeidere	Stimulere til deltagelse på fagskole. Oppstartseminar i kommunen, deretter foregår undervisning på nett.	I mellomperiodene er det oppgaver og veiledning og innsendinger per nett.	Sør-Varanger kommune har deltagere på studiene psykisk helsearbeid, eldre omsorg og miljøarbeid med 7 deltagere.
Kompetanseheving innen	Ta i bruk opplærings	De ansatte deltar i tverrfaglige	20 deltagere i 2015.

demensomsorg	materiell Demensomsorgens ABC utarbeidet av Nasjonal kompetansesenter for aldring og helse	studiegrupper og gjennomgår studie materialet som er fordelt i tre permer. Oppstarts samlinger med undervisning fra Aldring og helse.	
Etablere dagtilbud til brukere med kognitivsvikt.	Dag aktivitetstilbud for demente. Etablere musikk grupper for utviklingshemmede. Tilby aktivitetsvenn til demente.	Prosjekt inn på tunet, dag aktivitetstilbud for demente på gård. Stimulere til aktivitet, samspill og språkutvikling Samarbeids prosjekt med nasjonalforeningen for folkehelse. Frivillige kursene i demens for så å bli aktivitetsvenn.	Prosjektet gikk ut 2015. Vedtatt videreført i planperioden 2016- 2019. Gjennomført i 2015, videreføres i 2016. Gjennomført i 2015, videreføres i 2016
Etablere dag- og aktivitetstilbud til funksjonshemmede ungdom.	Åpne dag- og aktivitetstilbud på Villa aktiv.	Etablere plasser med aktivitet for ungdom som ikke kan delta i arbeidslivet med tiltak fra NAV	Åpnet 3 plasser i august 2015.
Gi eldre mulighet til å opplevekunst og kultur formidling på de arenaene de eldre befinner seg.	Gjennomføre plan for Den kulturelle Spaserstokken som Sør-Varanger kommune fikk tildelt midler for 2015.	Den kulturelle spaserstokken er samarbeid mellom Frivillig Sentralen, omsorgstjenesten og elderrådet.	Har gjennomført aktiviteter i 2015 i henhold til oppsatt plan.
Ressursgruppe kap.9	Etablere nettverk for de som arbeider med tvangsproblematikk	Forebygge tvang gjennom økt kunnskap.	Gjennomført i 2015 og videreføres i 2016.
Utvikle og kvalitetssikre elektronisk meldingsutveksling	Delta i prosjektet KomUT.	Kompetansenettverk som skal støtte opp under kommunenes behov og videre utvikling knyttet til elektronisk samhandling og nye IKT-tiltak i kommunehelsetjenesten som elektronisk samhandling (meldinger, kjernejournal, en innbygger – en journal) og velferdsteknologi.	Har deltatt i prosjektet i 2015 og viderefører dette til 2016
Prosjekt aktiv alderdom	Etablere seniorkor	Prosjektets hovedmål er å skape en sosialarena der musikk er fellesprosjektet.	Gjennomført i 2015, videreført i 2016.
Forvalte kommunes grenser for ansvar i henhold til helse- og omsorgstjeneste loven gjennom prosjekt Samhandling, koordinering og tildeling	Endret organisatorisk plassering av tildelingskontoret Slå sammen tildelingskontor og koordinerende enhet. Gjennomgang av resurskrevende tjenester.	Flytte tildelingskontoret til rådmannsstab for å styrke legitimiteten til tildelingen av tjenester ovenfor øvrige enheter. Ha oversikt over helheten i tildelingen og sørge for at det ikke tildeles for mye eller for lite tjenester ute i enhetene.	Gjennomført i 2015. Videreført i drift i 2016.
I gang sette forprosjekt «sammen for psykisk psyke barn og unge»	Få oversikt over pasientforløpet i kommunen og i spesialisthelsetjenesten for psykisk syke barn og	Ved gjennomgang av pasientforløp avdekke om det er dobbeltarbeid, brudd i forløpet, forbedringsområder	Gjennomført i 2015. Søkt om midler for prosjekt «tverrfaglig team på tvers av nivåene i

	unge	eller samhandlingsområder	helsetjenesten» med oppstart høst 2016.
Opprette 1 KAD seng	Etablere KAD sengen ved Prestøyhjemmet	Opprette tilbudet kommunal akutt plass. Sengen har sykepleier tilknyttet hele døgnet, samt lege tilgjengelig hver dag i ukedagene. Ett av tiltakene i samhandlingsreformen.	Gjennomført 2015
Hverdagsrehabilitering	Prøve ut modeller for hverdagsrehabilitering i hjemmebaserte tjenester	Gi intensiv rehabilitering i hjemmet slik at bruker blir mindre hjelpeavhengig å kan bo hjemme lengst mulig.	Utprøvd en modell i hjemmebasert omsorg i 2014 og 2015 med godt resultat. Vedtatt implementert i drift i budsjett 2016

Prosjekter og tiltak igangsatt i 2015 som har sitt hoved virke i 2016:

- Velferdsteknologi- Teknologi-støtte på natt og «Ro og fred i eget hjem».
- Utvide kriteriene på KAD til å gjelde flere tilstander som kan legges inn.
- Arbeide mot sertifisering som livsglede-sykehjem.

12.5 Oppfølging av analysen av helse og omsorgstjenestene.

I 2013 har det vært gjennomført en analyse av helse- og omsorgstjenesten, med særlig fokus på omsorgstjenestene. Formålet med analysen var å vurdere ressursbruken innen omsorgstjeneste, gi et bilde av dagens situasjon og danne grunnlag for verdidebatt og videre veivalg innenfor helse- og omsorgstjenestene.

Det ble avdekket flere tiltak som skulle gjennomføres i 2014 og 2015. Her nevnes tiltak som var planlagt gjennomført i 2015, tiltak gjennomført i 2014 er beskrevet i årsmelding for 2014.

Plan for tiltak planlagt gjennomført 2015:

Mål	Aktivitet	Aktør/ansvarlig	Tidsrom
Planarbeid	Strategisk helse- og Omsorgsplan	Kommunalsjef	Høst 2014, Utsatt til 2016
	Boligsosial handlingsplan	Rådmann	Rullert i 2015
	Analyse av barnevernet, se på sammenfallende områder	Enhetsleder Barne- og familieenheten	Igangsatt 2015
	Økt frivillighet, frivillighetsplan	Enhetsleder Barne- og familieenheten	Gjenstår.
Rekruttere og beholde	Kompetanseplan	Enhetsledere	Gjennomført 2015
	Rekrutteringsrutiner	Personalsjef	Gjenstår
	Særlig nøkkelpersonell	Personalsjef	Gjenstår
Tjenesteutvikling	Utrede Sentralisering og	Prosjektleder	Gjennomført 2015

	Samlokalisere botilbud.	tildelingskontoret og enhetsleder TFF, i samarbeid med FDV.	
	Tjenester til barn og unge med sammensatte behov	Tildelingskontoret	Gjennomført i 2015, utvikles i 2016
	Utrede grunnlag for felles miljøarbeidertjeneste	Kommunalsjef	Gjenstår
	Etablering av et sentralt tildelingskontor med utvidet oppgave til koordinering og samordning av tjenesteleveransene	Rådmann	Etablert prosjekt 2014, gjennomført 2015.

12.6 Utfordringer i omsorgstjenestene

I de siste 10 årene har veksten i antall tjenestemottakere skjedd i aldersgruppen under 67 år. På landsbasis utgjorde 1/3 av alle omsorgstjenestens tjenestemottakere denne gruppen. I 2015 var det 43 tjenestemottakere i Sør-Varanger kommune med tjenester over 35,5 timer per uke. Av disse var 74 % under 67 år.

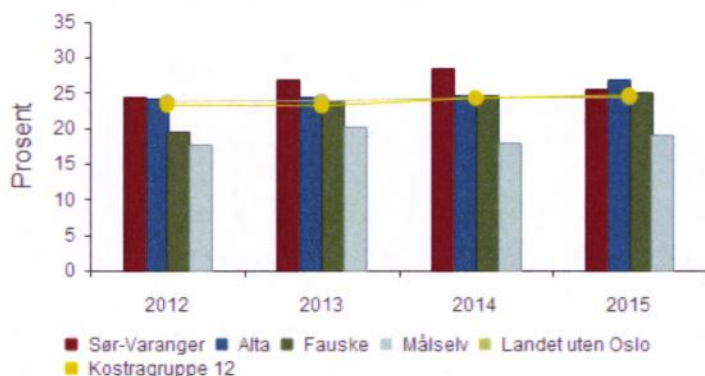
Mange av de voksne, yngre brukerne har omfattende bistandsbehov. Det er i hovedsak tre grupper:

- Personer med utviklingshemming.
- Personer med psykiske og/eller sosiale problemer.
- Personer med somatiske skader og sykdommer, ofte av nevrologisk art.

Personer med alvorlige nevrologiske skader eller sykdommer representerer en stor andel av omsorgstjenestens nye brukere.

Alle brukere av omsorgstjenester registreres inn i IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk, som er et sentralt helseregister. Her registreres brukerne inn i tre ulike bistandsnivåer; «noe/avgrenset bistandsbehov», «middels til stort bistandsbehov» og «omfattende bistandsbehov».

Andel av alle brukere som har omfattende bistandsbehov

	2012	2013	2014	2015
Sør-Varanger	24,4 %	26,8 %	28,5 %	25,4 %
Alta	24,1 %	24,3 %	24,7 %	26,9 %
Fauske	19,5 %	23,9 %	24,6 %	25,1 %
Målselv	17,7 %	20,1 %	17,8 %	19,0 %
Landet uten Oslo	23,7 %	23,8 %	24,2 %	24,3 %
Kostragruppe 12	23,2 %	23,1 %	24,2 %	24,6 %

Diagrammet over viser at 25,4 % av alle mottakere av pleie og omsorgstjenester i Sør-Varanger kommune har omfattende bistandsbehov. Dette er en nedgang fra foregående år, men kommunen har fortsatt noe høyere andel brukere med omfattende bistandsbehov enn gjennomsnittet i KOSTRA gruppen og landet.

Utvikling – refusjon ressurskrevende tjenester	2012	2013	2014	2015
Antall brukere som utløser refusjon	20	24	27	21
Direkte lønnskostnader	48 716	63 276	74 906	61 379
-Tilskudd PU-klienter, i rammetilskuddet	2 220	2 304	3 534	3 624
-Refusjon fra staten	21 597	29 386	34 569	28 043
Direkte lønnskostnader dekket av kommunen	24 899	31 586	36 803	29 712

Sør-Varanger kommune har for 2015 innteksført til sammen 28 mill. kroner i refusjon for særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Tilskuddet er knyttet til 21 brukere under 67 år som hver har vedtak som utløser direkte lønnsutgifter over kr. 1 081 000. Brukere over 67 år omfattes ikke av ordningen. Antall brukere som innfrir kriteriene for refusjonsordningen er gått ned med 6 personer det siste året.

Det er beregnet direkte lønnskostnader for til sammen nærmere 61,4 mill. kroner for disse brukerne. Beregningen tar utgangspunkt i statens krav til rapportering hvor utgiftene til administrasjon og aktiviteter er holdt utenfor. De reelle utgiftene til brukerne er altså en god del høyere. Kommunen

får dekket noen av utgiftene til psykisk utviklingshemmede klienter (PU-klienter) gjennom rammetilskuddet. For Sør-Varanger kommune ble det for de aktuelle brukerne gitt enn kompensasjon gjennom rammetilskuddet på 3,6 mill. kroner i 2015. Kommunen dekker altså selv 29,7 mill. kroner av lønnskostnadene knyttet til de 21 brukerne.

Kommunen har betydelige utfordringer knyttet til tjenestene rundt disse tjenestemottakerne. Dette skyldes i hovedsak hvordan en organiserer bo- tilbud, mangel på personell og kompetanse. Mange av disse brukerne mottar omfattende og langvarige tjenester. Flere av ungdommene som flyttet i egen bolig i 2015 og som vil flytte ut i årene som kommer er i behov av omfattende tjenester hele døgnet. Enten med en eller to tjenesteytere på vakt samtidig. Dersom disse bosetter seg spredt i leide eller selveide boliger vil Sør-Varanger kommune måtte ha på plass bemanning i alle disse boligene og som oftest med egen nattevakt i hver leilighet. For å møte «morgendagens utfordringer» vil Sør-Varanger kommune ha behov for om lag 15 samlokaliserte boliger fordelt på 2-3 forskjellige bygg. Per i dag kan ikke Sør-Varanger kommune tilby bo tilbud i felleskap til disse da vi bare har ett slikt botilbud i dag med 3 leiligheter. Bofellesskap vil kunne skape felles sosiale arenaer for beboerne, gi mulighet for å bygge kompetansemiljøer og lett rekruterings situasjonen som er vanskelig i dag.

Omsorgstjenestene opprettet tjenester til 2 nye brukere med omfattende behov i 2015. I de aller fleste tiltakene er det ansatt eget personell. For noen av disse brukerne er tjenestetilbudet så omfattende at enn ikke har personell nok eller kompetanse til å kunne gi faglige forsvarlige tjenester. Det har derfor vært leid inn vikarer fra vikarbyrå eller kjøpt bo- og omsorg- og avlastnings tjenester til disse.

Det ble i 2015 satt ned ett forprosjekt hvor det ble gjennomført en kartlegging av behov for samlokaliserte boliger, avlastningstjenester for funksjonshemmede barn, dagtilbud samt kartlagt tomte og arealbehov. Det ble også sett på drift, muligheten for kompetansebygging og mulige innsparingspotensialet ved samlokalisering og avviking av kjøp av avlastningstjenester. Prosjekt gruppen besto av omsorgstjenesten, FDV, IT, bruker- og ansatte representanter og Nordkonsult. Ved realisering av dette prosjektet vil en kunne drive mer hensiktsmessige tjenester både faglig og økonomisk. En vil også da kunne gå ned på kjøp av tjenester fra private, i hovedsak avlastningstjenester.

12.6.1 Rekrutering

Det har vært satset de senere år på kompetanseheving innenfor omsorgstjenesten. Det er mange ansatte som har tatt fagbrev som helsefagarbeidere og siden 2013 har rundt 20 ansatte utdannet seg til sykepleiere. Til tross for dette er en sårbar på kompetanse, særlig til tjenestemottakere med spesielle behov. Det er få kvalifiserte vikarer knyttet til omsorgstjenestene slik at det har vært nødvendig å bruke vikarbyrå ved fravær eller ved behov for å høyne kompetansen/ opp bemanne i enkelt tiltak.

Bruk av vikarbyrå - utvikling	Regnskap 2012	Regnskap 2013	Regnskap 2014	Regnskap 2015
253 Pleie, omsorg i institusjon	2 777	2 330	6 894	4 292
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	2 964	11 806	6 725	9 127
Totalt	5 741	14 136	13 619	13 420

Innenfor omsorgstjenestene har kommunen brukt vikarbyrå for 13,4 mill. kroner i 2015. Dette er en nedgang på kr 200 000 fra foregående år. Tidligere rapportert bruk av vikarbyrå for om lag 5 mill. kroner knyttet til enkeltbrukere i 2014 er avvirket, slik at all bruk av vikarbyrå i 2015 er knyttet til ordinær drift.

Innenfor tjenester i institusjon, altså sykehjemmene og Villa Aktiv, har man redusert bruk av vikarbyrå med 2,6 mill. kroner, men samtidig øker bruk av vikarbyrå innen for hjemmebaserte tjenester med 2,4 mill. kroner.

Det har vært satset mye på grunnkompetanse som sykepleier og helsefagarbeider kompetanse i omsorgstjenestene. Enkelte av våre tjenestemottakere har behov for tett oppfølging av 1, 2 eller 3 personalet hele døgnet. Til disse tiltakene kreves det en grunnstamme av høgskole utdannede enten med videreutdanning eller erfaring fra liknede arbeid. Det er i hovedsak vernepleiere, sykepleiere eller pedagogisk personell det er behov for. Omsorgstjenestene har per i dag 7 vernepleiere, 59 sykepleier og 2 pedagoger. Disse har ansvar for å veilede øvrig personell og sammen med dem serves 597 tjenestemottakere, slik at det er ikke kapasitet i ordinær tjeneste til også å serve disse. Det antallet personell med høgskole kompetanse som det er behov for i enkelt tiltak rundt disse tjenestemottakerne har en ikke klart å rekruttere. Det har derfor vært behov for å kjøpe disse tjenestene fra private tilbydere av bo-, omsorg- og avlastningstjenester. Noen av tilbudene gis i kommunen og noen i andre steder i landet.

Utvikling kjøp av tjenester	2013	2014	2015
Andel kjøp av tjenester fra private, helse og omsorg, konsern	11,5 %	12,8 %	13,2 %

Tall i 1000 kroner	2012	2013	2014	2015
Kjøp av tjenester fra private	26 499	30 171	34 031	35 376

Kjøp av tjenester fra private utgjør en stadig større andel av kommunens brutto driftsutgifter til helse- og omsorgstjenester.

Det har vært en økning i kjøp av tjenester fra private. Årsaken til dette er nye brukere med komplekse problemstillinger. Dette er i hovedsak avlastningstjenester. Med egnede lokaler med mulighet for skjerming, vil en kunne bygge opp kompetanse og drifte dette selv.

Kjøpet i 2015 fordeler seg slik mellom funksjonene;

Funksjon 243- Tilbud til personer med rusproblemer	Funksjon 253- Institusjonstjenester, her under avlastningstjenester	Funksjon 254- Bo- og omsorgstjenester
5,5 mill. kroner	13,7 mill. kroner	16,1 mill. kroner

12.7 Økonomisk resultat i omsorgstjenestene

	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Helse og sosialadministrasjon	13 801	13 358	103 %	13 493
Hjemmebasert omsorg	59 204	57 271	103 %	61 338
Bugøynes omsorgssenter	6 806	6 184	110 %	6 943
Tjenesten for funksjonshemmede	48 523	44 856	108 %	43 296
Prestøyhjemmet	26 577	27 210	98 %	29 619
Wesselborgen sykehjem	28 129	29 311	96 %	29 625
Kjøkken- Pleie og omsorgstjenestene	5 978	6 482	92 %	6 006
Dagsenter for demente	1 919	2 089	92 %	2 186
Sum	190 936	186 762	102 %	192 507

Regnskapet viser at omsorgstjenestene samlet har et merforbruk på i underkant av 4,2 mill. kroner. Pensjon er inkludert i resultatet med et mindreforbruk på i underkant av 4,0 mill. kroner. Viser til egen omtale i årsrapporten på kommunens pensjonsutgifter. Enhetene har varslet om budsjettoverskridelser gjennom tertialrapportene. Overskridelsene er knyttet til vikarutgifter, utgifter til brukere med omfattende bistandsbehov og at en har ikke oppnådd forventet besparelser i henhold til vedtatt budsjett.

12.8 Hovedoversikt omsorgstjenestene

Økonomisk oversikt - drift	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	15 297	14 796	103 %	15 448
Andre salgs- og leieinntekter	28	0		59
Overføringer med krav til motytelse	43 166	38 443	112 %	47 919
Andre statlige overføringer	310	310	100 %	310
Andre overføringer	0	0		36
Bruk av bundne fond	933	538	174 %	1 105
Sum driftsinntekter	59 734	54 087	110 %	64 878
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	175 867	175 416	100 %	169 094
Sosiale utgifter	14 922	21 578	69 %	28 409
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	30 739	20 545	150 %	30 325
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	32 901	29 362	112 %	33 454
Overføringer	4 476	3 773	119 %	2 427
Avskrivninger	3 459	3 292	105 %	3 453
Fordelte utgifter	126	50	252 %	247
Avsatt til bundne fond	1 245	0		1 431
Sum driftsutgifter	263 736	254 016	104 %	268 839
Sum funksjon 234, 253, 254	204 002	199 929	102 %	203 961

Hovedoversikten viser kommunens samlede regnskap knyttet til omsorgstjenester, herunder funksjon 234 – aktivisering- og servicetjenester ovenfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse, 253 – helse og omsorgstjenester i institusjon, 254 – helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende, uavhengig av hvilken avdeling/enhet i kommunen som har hatt utgiften eller inntekten. Hovedoversikten er derfor ikke sammenfallende med regnskapstallene for enhetene som fremkommer i tabell som viser nettoresultat per avdeling/enhet.

Hovedoversikten viser at kommunen hadde nettoutgifter til omsorgstjenestene på 204 mill. kroner. I tillegg til Hjemmebasert omsorg, Sykehjemsenheten og Tjenesten for funksjonshemmede omfatter hovedoversikten utgifter og inntekter blant annet til omsorgstjenester i Psykiskhelsetjeneste, aktiviseringstjenester i Kultur og fritid, Frivillig Sentralen, overføring til Brenselsutvalget, IT-kostnader og avskrivninger.

Regnskapet viser er samlet nettomerforbruk til omsorgstjenestene på 4 mill. kroner. Tjenesteområdet har både utgifter og inntekter utover budsjett.

Overføring med krav til motytelse er 4,7 mill. kroner over budsjett. Av dette utgjør syke- og svangerskapsrefusjoner 1,7 mill. kroner. Momskompensasjon er 0,6 mill. kroner over budsjett. I tillegg har tjenestene mottatt øremerkede prosjektmidler som ikke er innarbeidet i budsjettet.

Kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjon er overskredet med 10 mill. kroner dette avviket er i stor grad knyttet til bruk av vikarbyrå.

Merforbruk til kjøp av varer og tjenester som erstatter tjenesteproduksjon er knyttet til kjøp av tjenester fra private. I tillegg kjøp av tjenester fra andre kommuner der en utgift på 0,5 mill. kroner for 2014 er kostnadsført i 2015.

13 Teknisk drift

Enheten, Teknisk drift, har ansvar for følgende tjenester:

- Kommunale veier
- FDV - Kommunale bygninger
- Renhold kommunale bygninger
- VAR (vann, avløp, renovasjon)
- Brannvesen
- Kommunal utbygning

Samlet har enheten 86,8 årsverk, med i alt 100 ansatte i hel- og deltidsstillinger. Deltidsstillingene er innenfor brannvesenet og renhold.

13.1 Økonomisk oversikt tekniske tjenester

Tall i 1000	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2014
Økonomisk oversikt Tekniske tjenester				

Driftsinntekter				
Andre salgs- og leieinntekter	-6 170	-5 662	108,97 %	-5 376
Overføringer med krav til motytelse	-6 699	-5 499	121,81 %	-6 631
Andre overføringer	0	-847	0,00 %	-492
Sum driftsinntekter	-12 869	-12 008	107,17 %	-12 499
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	35 776	33 409	107,09 %	38 751
Sosiale utgifter	3 108	3 991	77,88 %	6 472
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	27 093	27 620	98,09 %	26 624
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	1 071	948	112,97 %	904
Overføringer	5 028	3 988	126,08 %	4 730
Fordeelte utgifter	-3 131	-2 915	107,41 %	-6 829
Sum driftsutgifter	68 946	67 042	102,84 %	70 652
Sum TEKNISKE TJENESTER eks. VAR	56 077	55 034	101,90 %	58 153

Regnskapet for tekniske tjenester eks. VAR viser et merforbruk på 1 mill kroner i 2015. Merforbruket skyldes i all hovedsak kostnader til lønn knyttet til renholdstjenester.

13.2 Administrasjon og ledelse.

Teknisk drift ledes av enhetsleder, i tillegg er det 1 prosjektlederstilling (utbygging) i stabsfunksjon.

13.2.1 Mål og måloppnåelse 2015.

Bygging av 8 leiligheter i Nisseveien, Bjørnevatn, til bosetting av flyktninger, ble fullført. Brannsikring (sprinkleranlegg) av Wesselborgen sykehjem ble ferdig i 2015.

I Økonomiplan 2012-2015 var det årlig avsatt 10 mill kr oppgradering av kommunale veier. Tiltakene er utført i hht vedtatt Veiplan, i 2015 i hovedsak til tiltak i Kirkenes, Hesseng og Bjørnevatn. Ny gangbane på Langfjordbrua ble bygget i 2015.

Brannvesenet fikk levert ny tankbil. Planlegging av nytt boligfelt på Skytterhusfjellet ble startet.

13.2.2 HMS

Sykefraværet samlet i enheten var i 2015 på 8,0%, i 2014 8,7%. Dvs. en reduksjon av sykefraværet. Langtidsfraværet (over 17 dgr) er på 6,5%, det betyr at korttidsfraværet er lavt.

Sykefraværet er lavere enn gjennomsnitt for Sør-Varanger kommune, men høyere enn kommunens måltall på 7% innen utgangen av 2016.

13.3 Kommunale veier, verksted og maskindrift.

13.3.1 Bemanning.

Avdelingen har 5,25 årsverk stillhjemer. Stillingene er fordelt slik; 1 oppsynsmann, 4,25 fagarbeidere (0,25 på Bugøynes).

13.3.2 Tjenester og oppgaver.

Oppgavene er i hovedsak innenfor drift og vedlikehold av kommunale veier og plasser. Egne ansatte utfører sommervedlikehold av kommunale veier, brøyting av veier og plasser i Kirkenes og Bugøynes. Oppfølging og kontroll av innkjøpte tjenester innenfor brøyting og sommervedlikehold.

13.3.3 Mål og måloppnåelse 2015.

Avdelingens mål er å levere gode tjenester innenfor kommunale veier til bevilget budsjett. Avdelingen mener at målet er nådd på en tilfredsstillende måte.

13.3.4 Utfordringer tjenesten har hatt i 2015.

Avdelingen har fortsatt en utfordring innen administrativ bemanning. Liten saksbehandlingskapasitet går utover saksbehandling av trafikksikkerhetssaker og generell planlegging av veidrift.

13.3.5 HMS.

Sykefraværet i veiavdelingen er lavt, var på 4,7 % i 2015, en økning fra 2,4% i 2014.

13.4 FDV – kommunale bygninger.

13.4.1 Bemanning.

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygninger har i alt 17 årsverk stillingshjemler. Fordelt slik; en avdelingsleder, tekniker, oppsynsmann, 14 årsverk vaktmester/fagarbeidere.

13.4.2 Tjenester og oppgaver.

Avdelingen har ansvar for drift og vedlikehold av kommunale formålsbygg, i alt 66 300 m², samt 1221 m² boliger. I tillegg leier kommunen inn ca. 3.500 m² til Basen, kino, kompetansesenter, bibliotek, lager Sivilforsvaret og kontorer til flytningstjenesten og sosialtjenesten.

13.4.3 Mål og måloppnåelse.

Kommunestyret vedtok i 2012 overordnede målsetninger for kommunens formålbygg. Målsetningene sier at byggene skal være egnet til sitt formål og ha en standard som tilfredsstillende lover og forskrifter, samt ivaretar brukernes behov for HMS.

Vedlikeholdsmidlene prioriteres brukt til tiltak som ivaretar opprettholdelse av standard (unngå verdiforringelse) samt helse, miljø og sikkerhet ved de enkelte bygg.

13.4.4 Utfordringer virksomheten har hatt i 2015.

Tilgjengelige vedlikeholdsmidler gir ikke oss mulighet til å holde «nybygg standarden» i den kommunale bygningsmassen.

13.4.5 HMS.

Sykefraværet i FDV-avdelingen var i 2015 på 8,3% mot 4,4% i 2014. Langtidsfraværet (over 17 dgr) er på 7,1%, korttidsfraværet er lavt.

13.5 Renhold kommunale bygg

Avdelingen har i alt 37,67 årsverk. Totalt 47 ansatte i hel- og deltidsstillinger. Avdelingen ledes av avdelingsleder.

13.5.1.1 Tjenester og oppgaver

Daglig, periodisk og hovedrengjøring i alle bygg med kommunal virksomhet. Det er 10 skoler, 11 barnehager, alle helse- og pleieinstitusjoner ca. 10 enheter og øvrige bygg som Basen/Kino, bibliotek, brannstasjon, verksted, rådhuset og postgården.

13.5.1.2 Mål og måloppnåelse 2015

Målsetningen for avdelingen er å sørge for at nødvendig og riktig renhold utføres rasjonelt og økonomisk på alle kommunale bygg.

Alle bygningene har egen renholdsplan. De fleste av forholdsvis nye. I 2015 ble nye renholdsplaner for Wesselborgen, Prestøyhjemmet og Helsesenteret laget.

13.5.1.3 HMS

Renholdsavdelingens sykefravær i 2015 var 12,6 %, i 2014 på 12,8 %. Langtidsfraværet, over 17 dgr., 10,9 %. Korttids og egenmeldt sykefravær er lavt.

Avdelingsleder har god oversikt over arbeidsrelatert fravær, og har tett oppfølging av sykemeldte.

13.6 Brann- og feiervesenet.

Brannvesenets lovpålagte oppgaver reguleres gjennom Brann – og eksplosjonsvernloven og Forskrift om brannforebygging.

13.6.1 Tjenester og oppgaver.

Virksomheten er delt i 2 avdelinger, beredskapsavdeling og forebyggende avdeling. Brann- og feiervesenet ledes av brannsjef i 100 % stilling. Brannsjef er også leder for beredskapsavdelingen.

Beredskapsavdelingen er døgnkasernert og er bemannet med 1 utrykningsleder, 1 brannkonstabel samt 2 deltidsbrannkonstabler på hjemmevakt døgnkontinuerlig. I tillegg kommer overbefalsvakt i dreiende turnus.

Total bemanningen på avdelingen består av 4 utrykningsledere i 100% stilling, 4 brannkonstabler i 100% stilling samt 10 deltids brannkonstabler i 2,4 % stilling.

Annen beredskap er Bugøynes branndepot med 10 mannskaper uten vaktordning, Skogbranndepot Svanvik med 12 mannskaper og Skogbranndepot Skogfoss med 12 mannskaper.

Brannvesenet er førsteinnsatsstyrke også ved akutt forurensing, trafikk- og industriulykker samt ved overflateredning i sjø og vann.

	2014	2015
Totalt antall utrykninger pr 19.12.2015	157	186
Automatisk alarm / direkte varsling		77
Brann i bygning	8	5
Tørrkoking/matlaging	15	15
Unødige alarmer	46	52
Falske alarmer		4

Annen brann	20	34
Lyng/gress og skogbranner	7	4
Bilbrann	3	5
Trafikkulykker	16	13
Trafikkulykke tyngre kjøretøy		1
Brann i båt		1
Overflateredning/drukning		3
Akutt forurensing	1	4
Farlig Gods uhell	2	8
Ekstremvær	1	0
Vannlekkasje	6	2
Medisinsk assistanse		1
Annen assistanse	26	31
Øvelse	5	3

Forebyggende avdeling består av Leder forebyggende i 100% stilling, 1 branninspektør/feier i 100% stilling og 1 feier. Leder for forebyggende avdeling er varabrannsjef og stedfortreder for brannsjef. Leder forebyggende avdeling skal gjennomføre tilsyn i kommunens § 13 bygninger, totalt 83 særskilte brannobjekter.

	2014	2015
Antall tilsynsobjekter § 13	82	83
Antall tilsyn § 13 i 2015	16	14
Rapport om egenkontroll	3	0

Feietjenesten har i 2015 hatt 2 heltidsstillinger og har i tillegg hatt en lærling innen feierfaget. Lærlingen vil avlegge fagprøven i løpet av sommer/høst 2016.

Sør-Varanger kommune praktiserer behovsprøvd feiing, og dette er løst ved at kommunen er delt i 2 roder med feiing i hver av rodene annet hvert år.

Feierne fører tilsyn med piper, ildsted og fyringsanlegg i boliger iht. forebyggendeforskriftens kap.7. Dette utføres minst hvert fjerde år i hver bolig. I 2015 er områdene Sandnes, Neiden/Bugøyfjord, Jarfjord gjort ferdig. Det er videre startet tilsyn på Jakobsnes og Hesseng.

Antall pipeløp / ildsteder	3620
Antall feide pipeløp	1 549
Antall tilsyn med pipeløp, ildsted og fyringsanlegg	774

Øvrige brannforebyggende oppgaver er:

Deltagelse i Brannvernuka med åpen brannstasjon ble lørdag 19 september 2015 var en suksess med flere aktiviteter for barna: rebusløype, spyling med brannslange, prøvesitte brannbil, saft og vafler mm. Siviltforsvaret stilte bl.a. med telt som ble fylt med røyk, noe som var populært hos alle. Ambulansen var også invitert med på åpen brannstasjon. De var med brannvesenet på demo-øvelse trafikkulykke med hurtigfrigjøring. Det ble også demonstrert brann i fritrygryte.

Gjennomført slokkekurs / brannvernopplæring ved kommunale institusjoner var også en oppgave brannvesenet gjennomførte dette året.

Tilleggsoppgaver.

Brannvesenet utfører havnetjeneste for Kirkenes Havnevesen. Havnetjenesten ble godtgjort med kr. 855.000,- fra Havnevesenet. Ny avtale inngås med Havnevesenet for 2016, der overtidsforbruk for havnetjenester søkes dekket inn.

13.6.1.1 Mål og måloppnåelse.

Brannvesenets hovedmål er å sikre at det kommunale brannvesen er organisert og utrustet tilfredsstillende og at det er bemannet med personell som har tilstrekkelig kompetanse, slik at de oppgaver som er pålagt i Brann- og eksplosjonsvernloven samt Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen blir utført tilfredsstillende.

Organisering og dimensjonering av brannvesenet skal være basert på den risiko som foreligger i kommunen og i tråd med kommunens godkjente brannordning.

Enheten har hatt fokus på at mannskaper har den opplæring som de skal ha iht. dimensjoneringsforskriftens kap 7 om opplæring og kompetanse og det er utarbeidet opplæringsplan i forhold til dette .

1. BEREDSKAP.		
1.1. ØVELSER.	Utarbeide øvelsesplaner for faste mannskaper, deltidsmannskaper, støttestyrken, skogbrannstyrken og mannskaper ved Bugøynes depot. Ansvar for øvelser er delegert til utrykningslederne som gjennomfører øvelser etter utarbeid øvelsesplan.	Gjennomført etter plan
1.2 .KUMBEFARING..	Befaring / kontroll av alle brannkummer i kommunen gjennomføres i løpet av sommerhalvåret	Ikke fullført etter plan
1.3. UTSTYR / MATERIELL	Løpende vedlikehold av utstyr og materiell. Brannvesenet har hatt større utgifter på vedlikehold og reparasjoner av bilparken. Småbilene begynner å oppnå alder og km og vil i løpet av neste år bli skiftet ut så langt det lar seg gjøre. Det er kjøpt ny tankvogn til brannvesenet som ble levert i april. Med bilen ble det også kjøpt inn nødvendig utstyr. Bl.a. er det bestilt nytt røykdykkerutstyr på samme investeringsbudsjett for 2015 som leveres i begynnelsen av 2016	Gjennomført etter plan
1.4. OPPLÆRING / UTDANNING	Utdanning av mannskaper på Norges brannskole skal så langt råd er følge den reviderte opplæringsplan for brannvesenet. 1 mann har gjennomført forebyggende kurs på Norges brannskole i 2015. Deltidsansatte har i juni gjennomført røykdykkerkurs slik at de er i stand til å fungere som røykdykkere.	Færre fikk kursplass på brannskolen enn planlagt
2.0 BRANNFØREBYGGENDE ARBEID.		
2.1 GJENNOMFØRING AV BRANNSYN I SÆRSKILTE BRANNOBJEKTER.	Leder forebyggende avdeling har ansvaret for gjennomføring av brannsyn i særskilte brannobjekter. Gjennomføringen skal så langt råd er følge et kvartalsvis oppsett som legges til grunn. Brannsynet gjennomføres primært av leder forebyggende	Antall gjennomførte tilsyn mindre enn forventet.

	avdeling, men vil og bli utført av brannsjef dersom det viser seg nødvendig. Plan for tilsyn vil bli satt opp av leder forebyggende avdeling.	
2.2. FEIING.	Brannvesenets feieravdeling har stått for den praktiske gjennomføring av feiing etter utarbeidet liste / rodeinndeling for 2015. Plan for feiing 2015 ble utarbeid av branninspektør/feier	Gjennomført etter plan
2.3. TILSYN MED PIPER OG ILDSTEDER	Feiere har gjennomført tilsyn med piper og ildsted slik loven krever. De har utarbeidet et godt system for gjennomføringen og målsettingen er nådd for 2015 Plan for gjennomføring av tilsyn i boliger gjøres i samråd med leder forebyggende avdeling.	Gjennomført etter plan.
2.4. KURS / OPPLÆRING.	Brannvesenet skal drive opplysnings- / informasjonsarbeid i forhold til brannforebyggende arbeid. Eks. vis ved sentrale aksjoner så som brannvernuka og røykvarslers dag. Det skal også gjennomføres brannvernlederkurs for kommunale brannvernledere / nestledere. Vi har i 2015 gjennomført kurs/øvelser for de ansatte ved flyktingetjenesten, Prestøyhjemmet og for Wesselborgen sykehjem. Det ble avholdt kurs/opplæring av Industrivernet ved Sydvaranger Gruve AS i 2015. Det er bl.a. grunnkurs industrivern, innsatslederkurs, røykdykkerkurs og slokkekurs.	Gjennomført etter plan

13.6.2 HMS

Sykefraværet var i 2015 på 2,7 % en nedgang fra 4,9% i 2014. Sykefraværet er lavt i avdelingen.

13.7 Vann, avløp og renovasjon

13.7.1 Bemanning

Avdelingen har i alt 10,5 årsverk, alle stillingene besatt.

13.7.2 Tjenester og oppgaver

Arbeidsoppgavene er tilknyttet til forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens infrastruktur innen vann- og avløp. Anleggene består i hovedsak av 10 kommunale vannverk, 2 mekaniske avløpsrensaneanlegg, 1 biologisk rensaneanlegg, 2 infiltrasjonsanlegg, 24 pumpestasjoner og 259 km med vann- og avløpsledninger.

13.7.3 HMS

Sykefraværet var 3,3% i 2015, noe som er 9,8 % lavere enn i 2014. Det har vært et generasjonsskifte i avdelingen, noe som har virket gunstig mht reduksjon i sykefraværet.

13.7.4 Vannlekkasjer

Totalt har det vært ca. 15 lekkasjer på kommunens ledningsnett.

13.7.5 Rehabilitering/utskifting av ledningsnett

I 2015 er vann og avløpsledningene i Sjøgata rehabilitert. Nye vann og avløpsledninger ble lagt til Handelsparken. Ny avløpsledning ble lagt på Hesseng (boligene ved Hessengsenteret/Videregående skole), for å unngå oppstuing og skader på bygninger ved flom.

13.7.6 Økonomisk resultat 2015.

Økonomisk oversikt Vann, avløp og renovasjon	Regnskap 2015	Budsjett 2015	Forbruk i %	Regnskap 2015
Driftsinntekter				
Andre salgs- og leieinntekter	-45 100	-40 297	111,92 %	-44 363
Overføringer med krav til motytelse	22	-200	-10,80 %	-430
Bruk av bundne fond	-9 669	-8 050	120,12 %	-493
Sum driftsinntekter	-54 748	-48 547	112,77 %	-45 286
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	5 260	5 430	96,87 %	5 157
Sosiale utgifter	433	670	64,65 %	777
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	24 550	17 768	138,17 %	12 862
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	17 195	15 565	110,47 %	16 722
Overføringer	27	0	0,00 %	12
Avskrivninger	0	0	0,00 %	0
Fordelte utgifter	0	1 745	0,00 %	0
Avsatt til bundne fond	196	0	0,00 %	1 537
Sum driftsutgifter	47 661	41 178	115,74 %	37 067
Brutto driftsresultat	-7 087	-7 369	96,17 %	-8 219
Henførbare indirekte kostnader	1 311			1 698
Kalkulatoriske rentekostander	1 987			2 652
Kalkulatoriske avskrivninger	3 788			3 772
SUM vann, avløp og renovasjon	0			-97

	Vann	Avløp	Renovasjon	Slamtømming	SUM
Henførbare indirekte kostnader	578	526	167	40	1 311
Kalkulatoriske rentekostander	744	1243			1 987
Kalkulatoriske avskrivninger	1 506	2 282			3 788
	2 828	4 051	167	40	7 086

Vann, avløp og renovasjon er et selvkostområde. I 2015 var samlede gebyrinntekter innenfor området på 45 mill kr. Det er utført etterkalkyle av selvkostregnskapet innenfor vann, avløp, slam og renovasjon.

	Saldo 01.01.15	Bruk av fond	Avsatt til fond	UB 31.12.15
Vannfond	-8 781 878	3 968 843		-4 813 035
Avløpsfond	-5 798 000	5 189 966		-608 034
Slamtømming fond	-220 000		-202 398	-422 398
Renovasjonsfond	-405 781	313 717		-92 064
	-15 205 659	9 472 526	-202 398	-5 935 531

Innenfor vann er det fra opparbeidet fond i 2015 brukt 3,97 mill kr til vedlikehold, noe som var planlagt. Av det resterende vannfondet på 4,8 mill kr må 2,5 mill brukes i 2016.

Innenfor avløp er det brukt 5,19 mill kr av fondsmidler til vedlikehold. Resterende avløpsfond er på kr. 608.034,- og må brukes innen 2019.

Renovasjonsgebyrene hadde en underdekning på kr. 313.717,- som ble dekket av selvkostfond. Resterende fond innen renovasjon er kr. 92.000,-.

For slamtømming av separate anlegg ble det et regnskapsmessig overskudd på kr 202.398,-, beløpet er tilført selvkostfondet for slam. Fondet er i 2016 på kr. 422.398,-. Slamgebyret for 2016 er redusert, og kalkulert underskudd i årene fremover skal dekkes av fondet.

14 Kirkenes havnevesen

2015	Resultatområder for		
	Farledsforvaltning	Renovasjon	Forretning
Driftsinntekter	-7 870 450	-206 588	-14 221 407
Driftsutgifter	5 360 492	111 716	7 157 965
Resultat	-2 509 958	-94 872	-7 063 442

(Kilde: Momentum selvkostmodell – 2015)

I vedtekt for havnevesenet er målsettinger er formuler slik:

«Kirkenes havnevesen skal sørge for en rasjonell og effektiv havnedrift, føre tilsyn med trafikken i Sør-Varanger kommunes sjøområde, samt forvalte Kirkenes havnekasses eiendommer og innretninger med sikte på en best mulig ressursutnyttelse. For å opprettholde og videreutvikle Kirkenes havn og havnens trafikkgrunnlag kan Kirkenes havnevesen engasjere seg i havnetilknyttet virksomhet som finnes hensiktsmessig og fordelaktig for havnevesenet».

Kirkenes havnevesens oppgaver er todelt. Offentlig myndighetsutøvelse i form av farledsforvaltning består av tilsyn med bruk av kommunens sjøområde, anlegg og utstyr, trafikkstyring, beredskaps oppgaver og saksbehandling i følge særlov. Forretningsmessig virksomhet innebærer utleie av kai og arealer, med naturlig tilhørende salg av varer og tjenester slik som fortøyningstjenester, drikkevann, elektrisk kraft m.m. I tillegg deltar administrasjonen i utviklings- og markedsprosjekter som er relevant for utvikling av havna.

Til tross for oljeomlastning registrerer havnevesenet en generell reduksjon i antall anløp, og særlig gjelder dette fartøy tilknyttet annen petroleumsindustri. Likevel er etterspørselen etter havnetjenester stabil. Havneadministrasjonen har registrert ca. 8700 utleiedøgn på kaianlegg i Kirkenes, hvorav ca. 2100 er tilknyttet kommunale kaier. Forklaringen på dette er at kommunale

kaier i hovedsak er nyttet til korttidsutleie og til fartøy i rutegående trafikk, noe som er tråd med offentlige kaiers formål. Det registreres en økning i godsmengde totalt, noe som skyldes oljeomlastning. For de øvrige godstyper registreres en generell nedgang. Tiltak innen farledsforvaltning og forefallende vedlikehold av brygger og kaier, samt drift og vedlikehold av Kraft Johansen er ressurskrevende og har hatt prioritet. Havnevesenet har skiftet ut deler av flytebyggen i Bugøynes og anlagt ny brygge i Kirkenes.

Også i 2015 var det utskipping av stein over Dypvannskaia. Dette er et driftsmessig et utfordrende prosjekt, men som bidrar vesentlig til havnevesenets økonomiske resultat. Forbruk til fastlønn og alminnelig drift er mindre enn budsjettert. Årsaken er vakanser i stillinger, noe som medfører at vedlikehold ikke har blitt gjennomført slik planlagt. Havneadministrasjonen registrerer økt omsetning innenfor alle inntektsområder, med unntak av varevederlag.

Havnestatistikk i nøkkeltall	2012	2013	2014	2015	Endring i %
Antall anløp	1 037	1 144	1 343	1 303	3
Samlet bruttotonnasje	6 591 931	6 834 120	9 524 032	16 346 734	72
Samlet godsmengde i tonn	2 465 516	2 294 381	5 409 369	15 085 087	179

(merk: omlastet olje registreres 2 ganger - ved lossing og lasting, mengde lastet er 6 455 439 tonn)

Havneadministrasjonen har 7 stk 100 % stillinger. Stillingen som maskinist/vedlikeholdsleder er vakant, og ved behov engasjeres mannskap til Kraft Johansen. For å styrke beredskapsarbeidet, både mot akutt forurensning og ISPS, er det i 2015 rekruttert en konsulent med dette som hovedarbeidsområde. Havnevesenet kjøper tjenester hos Brannvesenet og administrasjonen. Gjennomsnittlig sykefravær i 2015 var 3,6 %, i 2014 var fraværet 3,8 %. Dette er betydelig under kommunens målsetting.

15 Regnskapstallene 2015

15.1 Økonomisk oversikt – drift

Økonomisk oversikt – drift	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Oppr.budsjett 2015	Regnskap 2014
Driftsinntekter				
Brukerbetalinger	33 946	34 416	34 416	33 718
Andre salgs- og leieinntekter	85 345	76 688	76 688	81 751
Overføringer med krav til motytelse	117 372	79 142	76 616	104 636
Rammetilskudd	323 564	314 580	314 580	315 734
Andre statlige overføringer	29 678	29 426	27 434	30 291
Andre overføringer	10 807	11 185	10 490	11 928
Skatt på inntekt og formue	244 847	248 750	248 750	236 373
Eiendomsskatt	47 157	51 000	51 000	34 120
Andre direkte og indirekte skatter	1 802	1 575	1 575	1 662
Sum driftsinntekter	894 519	846 762	841 549	850 211
Driftsutgifter	0	0	0	0
Lønnsutgifter	492 879	483 845	482 467	467 164
Sosiale utgifter	61 476	70 519	70 105	63 616
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	154 466	127 743	128 395	128 467
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	90 128	79 557	73 070	84 382
Overføringer	56 120	51 893	50 422	70 247
Avskrivninger	46 613	41 921	41 921	43 554
Fordelte utgifter	-2 989	-3 070	-3 070	-7 791
Sum driftsutgifter	898 693	852 407	843 310	849 641
Brutto driftsresultat	-4 174	-5 645	-1 761	570
Finansinntekter	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	17 482	16 962	22 962	23 466
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	1 556	1 318	1 318	1 292
Sum eksterne finansinntekter	19 038	18 280	24 280	24 758
Finansutgifter	0	0	0	0
Renteutgifter og låneomkostninger	23 266	26 829	26 829	25 463
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	33 931	35 241	35 241	34 126
Utlån	516	317	317	337
Sum eksterne finansutgifter	57 712	62 387	62 387	59 926
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-38 674	-44 107	-38 107	-35 168
Motpost avskrivninger	46 613	41 921	41 921	43 554
Netto driftsresultat	3 765	-7 832	2 053	8 956
Interne finanstransaksjoner	0	0	0	0
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	1 978	1 978	0	0
Bruk av disposisjonsfond	2 959	2 300	0	3 986
Bruk av bundne fond	21 959	15 019	13 408	9 449
Sum bruk av avsetninger	26 895	19 297	13 408	13 436
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	2 425	3 565	3 565	0
Avsatt til disposisjonsfond	6 868	1 385	6 000	314
Avsatt til bundne fond	21 367	6 515	5 896	20 100

Sum avsetninger	30 660	11 465	15 461	20 414
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	0	0	0	1 978

15.2 Økonomisk oversikt - investering

	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Oppr.budsjet 2015	Regnskap 2014
Inntekter				
Salg av driftsmidler og fast eiendom	3 794 578	3 850 000	0	4 064 897
Andre salgsinntekter	7 122 519	7 000 000	0	-2 844 309
Overføringer med krav til motytelse	9 147 377	17 596 000	7 500 000	1 283 744
Kompensasjon for merverdiavgift	1 447 847	16 701 200	6 426 000	8 237 068
Statlige overføringer	0	0	0	0
Andre overføringer	145 000	186 000	0	4 000 000
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	316 602
Sum inntekter	21 657 321	45 333 200	13 926 000	15 058 001
Utgifter				
Lønnsutgifter	1 664	0	0	184 777
Sosiale utgifter	0	0	0	14 401
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	55 956 074	123 952 800	48 204 000	38 465 654
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	0	0	0	0
Overføringer	5 447 847	20 701 200	8 426 000	10 737 068
Renteutgifter og omkostninger	0	0	0	0
Fordelte utgifter	42 000	0	0	0
Sum utgifter	61 447 585	144 654 000	56 630 000	49 401 900
Finansstransaksjoner				
Avdrag på lån	8 392 435	6 050 000	6 050 000	5 384 550
Utlån	27 898 694	20 323 000	10 000 000	19 885 826
Kjøp av aksjer og andeler	2 192 443	2 422 000	2 422 000	2 148 301
Dekning av tidligere års udekket	31 792 260	31 792 000	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	10 877 649	13 640 000	0	8 595 556
Avsatt til bundne investeringsfond	6 302 223	1 500 000	1 500 000	947 928
Sum finansieringstransaksjoner	87 455 703	75 727 000	19 972 000	36 962 161
Finansieringsbehov	127 245 967	175 047 800	62 676 000	71 306 059
Dekket slik:				
Bruk av lån	94 244 197	134 313 800	37 204 000	27 752 355
Salg av aksjer og andeler	0	3 000 000	0	0
Mottatte avdrag på utlån	12 284 378	7 550 000	7 550 000	6 082 791
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	127 475	112 000	0	0
Bruk av bundne driftsfond	631 326	16 553 000	15 500 000	253 949
Bruk av ubundne investeringsfond	19 958 591	13 519 000	2 422 000	5 424 705
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0
Sum finansiering	127 245 967	175 047 800	62 676 000	39 513 799
Udekket/udisponert	0	0	0	-31 792 260

15.3 Anskaffelse og anvendelse av midler

	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Oppr.budsjett 2015	Regnskap 2014
Anskaffelse av midler				
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)	894 518 627	846 761 850	841 549 150	850 211 154
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)	21 657 321	45 333 200	13 926 000	14 741 399
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner	125 567 050	163 143 800	69 034 000	58 909 581
Sum anskaffelse av midler	1 041 742 998	1 055 238 850	924 509 150	923 862 134
Anvendelse av midler				
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)	852 121 791	810 246 350	800 499 150	806 086 644
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)	61 405 585	144 654 000	56 630 000	49 401 900
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner	96 195 969	91 182 200	80 859 200	87 344 998
Sum anvendelse av midler	1 009 723 344	1 046 082 550	937 988 350	942 833 541
Anskaffelse - anvendelse av midler	32 019 654	9 156 300	-13 479 200	-18 971 407
Endring i ubrukte lånemidler	4 398 803	0	0	-9 552 355
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	0	0	0	0
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest	0	0	0	0
Endring i arbeidskapital	36 418 457	9 156 300	-13 479 200	-28 523 762
Avsetninger og bruk av avsetninger				
Avsetninger	79 632 536	58 397 300	16 960 800	31 935 007
Bruk av avsetninger	47 612 882	49 481 000	31 330 000	19 114 154
Til avsetning senere år	0	0	0	31 792 260
Netto avsetninger	32 019 654	8 916 300	-14 369 200	-18 971 407
Int. overføringer og fordelinger				
Interne inntekter mv	52 519 690	49 877 900	49 877 900	57 152 780
Interne utgifter mv	52 519 690	49 877 900	49 877 900	57 152 780
Netto interne overføringer	0	0	0	0

15.4 Oversikt balansen

Oversikt – balanse	Regnskap 2015	Regnskap 2014
EIENDELER		
Anleggsmidler	2 687 287 002	2 612 394 697
Herav:		
Faste eiendommer og anlegg	1 432 744 955	1 434 935 209
Utstyr, maskiner og transportmidler	39 194 202	40 223 209
Utlån	154 010 509	139 348 725
Konserninterne langsiktige fordringer	18 000	18 000
Aksjer og andeler	27 387 717	25 195 274
Pensjonsmidler	1 033 931 619	972 674 280
Omløpsmidler	300 981 850	267 344 545
Herav:		
Kortsiktige fordringer	87 883 811	68 039 401
Konserninterne kortsiktige fordringer	0	0
Premieavvik	58 547 945	81 721 073

Aksjer og andeler	989 473	2 266 161
Sertifikater	0	0
Obligasjoner	0	0
Derivater	0	0
Kasse, postgiro, bankinnskudd	153 560 621	115 317 910
SUM EIENDELER	2 988 268 852	2 879 739 243
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital	445 490 818	394 397 802
Herav:		
Disposisjonsfond	18 266 810	14 484 890
Bundne driftsfond	78 859 311	79 451 041
Ubundne investeringsfond	23 389 254	32 470 196
Bundne investeringsfond	19 749 578	14 078 681
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	1 977 870
Regnskapsmessig merforbruk	-1 139 911	-3 565 030
Udisponert i inv.regnskap	0	0
Udekket i inv.regnskap	0	-31 792 260
Kapitalkonto	315 679 602	296 606 239
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK (drift	-9 313 825	-9 313 825
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK (inves	0	0
Langsiktig gjeld	2 413 404 338	2 353 374 593
Herav:		
Pensjonsforpliktelser	1 259 197 091	1 255 487 358
Ihendehaverobligasjonslån	0	0
Sertifikatlån	0	0
Andre lån	1 154 207 247	1 097 887 235
Konsernintern langsiktig gjeld	0	0
Kortsiktig gjeld	129 373 698	131 966 850
Herav:		
Kassekredittlån	0	0
Annen kortsiktig gjeld	70 756 619	66 335 598
Derivater	662 486	582 479
Konsernintern kortsiktig gjeld	37 286 460	33 618 356
Premieavvik	20 668 132	31 430 418
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	2 988 268 854	2 879 739 245
MEMORIAKONTI		
Memoriakonto	39 165 004	34 846 657
Herav:		
Ubrukte lånemidler	38 063 883	33 665 080
Ubrukte konserninterne lånemidler	0	0
Andre memoriakonti	1 101 121	1 181 578
Motkonto for memoriakontiene	-39 165 004	-34 846 657

15.5 Oversikt endring i arbeidskapital

Oversikt endring arbeidskapital	Regnskap 2015	Regnskap 2014
OMLØPSMIDLER		
Endring betalingsmidler	38 242 711	-36 138 031
Endring ihendehaverobl og sertifikater	0	0
Endring kortsiktige fordringer	19 844 410	-10 333 914
Endring premieavvik	-23 173 128	14 221 506
Endring aksjer og andeler	-1 276 688	55 942
ENDRING OMLØPSMIDLER (A)	33 637 304	-32 194 497
KORTSIKTIG GJELD		
Endring kortsiktig gjeld (B)	2 593 153	3 822 387
ENDRING ARBEIDSKAPITAL (A-B)	36 230 457	-28 372 110

15.6 Regnskapsskjema 1A-drift

Regnskapsskjema 1 A drift	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Oppr. Budsjett 2015	Regnskap 2014
Skatt på inntekt og formue	244 847 147	248 750 000	248 750 000	236 372 764
Ordinært rammetilskudd	323 564 164	314 580 000	314 580 000	315 733 677
Skatt på eiendom	47 156 665	51 000 000	51 000 000	34 119 573
Andre direkte eller indirekte skatter	1 802 241	1 575 000	1 575 000	1 661 954
Andre generelle statstilskudd	29 678 443	29 425 500	27 434 000	30 290 528
Sum frie disponible inntekter	647 048 660	645 330 500	643 339 000	618 178 496
Renteinntekter og utbytte	17 482 226	16 962 000	22 962 000	23 466 291
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	23 266 317	26 828 900	26 828 900	25 463 424
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0
Avdrag på lån	33 930 553	35 241 300	35 241 300	34 125 712
Netto finansinnt./utg.	-39 714 643	-45 108 200	-39 108 200	-36 122 844
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	2 425 119	3 565 000	3 565 000	0
Til ubundne avsetninger	6 868 180	1 385 000	6 000 000	313 677
Til bundne avsetninger	21 367 106	6 515 300	5 895 800	20 099 976
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	1 977 870	1 978 000	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	2 958 785	2 300 000	0	3 986 423
Bruk av bundne avsetninger	21 958 835	15 019 000	13 408 000	9 449 078
Netto avsetninger	-3 764 915	7 831 700	-2 052 800	-6 978 153
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0	0
Til fordeling drift	603 569 102	608 054 000	602 178 000	575 077 499
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	603 569 102	608 054 000	602 178 000	573 099 629
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	0	0	0	1 977 870

15.7 Regnskapsskjema 1B-drift

Regnskapsskjema 1B – Drift	Regnskap 2015	Budsjett inkl. endring 2015	Budsjett 2015	Regnskap 2014
1000 POLITISK ADMINISTRASJON				
Utgifter	4 073 118	4 024 100	4 619 100	4 187 242
Inntekter	-148 054	-142 000	-137 000	-124 514
Totalt	3 925 065	3 882 100	4 482 100	4 062 728
1100 ADMINISTRASJON				
Utgifter	12 411 828	9 220 920	8 276 000	5 240 568
Inntekter	-1 517 621	-126 000	-126 000	-833 115
Totalt	10 894 207	9 094 920	8 150 000	4 407 453
1200 SERVICEKONTORET				
Utgifter	6 983 965	6 810 100	6 690 100	6 659 073
Inntekter	-2 200 813	-1 293 000	-1 293 000	-1 959 883
Totalt	4 783 152	5 517 100	5 397 100	4 699 190
1300 ØKONOMIAVDELINGA				
Utgifter	29 718 026	28 889 700	25 809 700	30 419 051
Inntekter	-4 056 051	-2 028 600	-1 728 600	-3 308 209
Totalt	25 661 975	26 861 100	24 081 100	27 110 842
1400 PERSONALAVDELINGA				
Utgifter	13 854 243	13 801 300	13 710 800	13 691 749
Inntekter	-1 154 515	-777 200	-777 200	-1 039 088
Totalt	12 699 728	13 024 100	12 933 600	12 652 661
1500 PLAN OG UTVIKLING				
Utgifter	14 899 061	14 109 900	13 181 900	16 121 820
Inntekter	-10 205 383	-9 104 700	-9 084 700	-9 158 424
Totalt	4 693 678	5 005 200	4 097 200	6 963 396
1600 IT-AVDELING				
Utgifter	17 738 790	15 818 300	15 728 300	15 849 831
Inntekter	-4 294 039	-2 881 000	-2 881 000	-3 643 292
Totalt	13 444 751	12 937 300	12 847 300	12 206 539
2200 ADMINISTRASJON BARNEHAGER				
Utgifter	9 130 623	9 068 700	9 006 700	8 252 422
Inntekter	-722 824	0	0	-544 744
Totalt	8 407 799	9 068 700	9 006 700	7 707 678
2201 KIRKENES BARNEHAGE				
Utgifter	6 985 993	6 758 200	6 280 000	7 120 719
Inntekter	-2 465 293	-2 079 950	-1 758 750	-2 186 354
Totalt	4 520 700	4 678 250	4 521 250	4 934 365
2202 EINERVEIEN BARNEHAGE				
Utgifter	5 600 708	5 834 630	5 307 630	6 753 624
Inntekter	-1 858 441	-1 917 300	-1 527 300	-2 448 804
Totalt	3 742 267	3 917 330	3 780 330	4 304 820
2204 HESSENG BARNEHAGE				
Utgifter	6 632 549	6 801 400	6 574 400	7 048 071
Inntekter	-2 097 181	-1 827 000	-1 767 000	-1 957 840
Totalt	4 535 368	4 974 400	4 807 400	5 090 231

2205 SANDNES BARNEHAGE				
Utgifter	5 297 149	5 354 800	5 173 300	5 477 420
Inntekter	-1 411 886	-1 337 000	-1 287 000	-1 458 263
Totalt	3 885 263	4 017 800	3 886 300	4 019 157
2206 PRESTØYA BARNEHAGE				
Utgifter	7 415 161	7 062 200	6 844 200	7 379 060
Inntekter	-2 255 462	-2 048 200	-1 998 200	-1 990 322
Totalt	5 159 699	5 014 000	4 846 000	5 388 738
2214 RALLAREN BARNEHAGE				
Utgifter	7 364 779	7 225 200	6 601 200	6 781 832
Inntekter	-2 355 911	-2 127 600	-1 672 600	-1 967 802
Totalt	5 008 868	5 097 600	4 928 600	4 814 030
2216 PASVIK BARNEHAGE				
Utgifter	4 242 723	3 459 100	3 351 100	3 797 408
Inntekter	-1 169 623	-863 300	-838 300	-1 243 313
Totalt	3 073 100	2 595 800	2 512 800	2 554 095
2219 KNAUSEN BARNEHAGE				
Utgifter	5 709 950	5 781 600	5 348 600	6 317 078
Inntekter	-1 899 222	-1 866 200	-1 566 200	-1 981 589
Totalt	3 810 728	3 915 400	3 782 400	4 335 489
2225 SKYTTERHUSFJELLET BARNEHAGE				
Utgifter	9 162 884	10 382 200	10 123 200	8 965 601
Inntekter	-2 226 793	-2 297 400	-2 297 400	-2 419 475
Totalt	6 936 091	8 084 800	7 825 800	6 546 126
2301 KIRKENES BARNESKOLE				
Utgifter	29 992 468	30 026 000	29 397 000	26 174 247
Inntekter	-4 839 954	-4 206 600	-4 206 600	-4 699 447
Totalt	25 152 514	25 819 400	25 190 400	21 474 800
2302 BJØRNEVATN SKOLE				
Utgifter	28 009 845	25 506 700	24 586 700	26 087 178
Inntekter	-3 307 968	-3 245 300	-3 245 300	-3 507 614
Totalt	24 701 877	22 261 400	21 341 400	22 579 565
2303 SANDNES SKOLE				
Utgifter	11 995 918	12 336 300	12 448 300	11 736 675
Inntekter	-1 514 686	-2 183 100	-1 935 100	-2 205 725
Totalt	10 481 232	10 153 200	10 513 200	9 530 950
2309 PASVIK SKOLE				
Utgifter	10 092 519	8 973 800	8 756 800	9 445 588
Inntekter	-725 305	-1 153 400	-1 153 400	-878 249
Totalt	9 367 213	7 820 400	7 603 400	8 567 339
2312 HESSENG FLERBRUKSSENTER				
Utgifter	18 994 293	19 583 600	19 901 600	18 344 428
Inntekter	-3 090 425	-2 852 400	-2 852 400	-3 046 330
Totalt	15 903 869	16 731 200	17 049 200	15 298 098
2313 BUGØYNES OPPVEKSTSENTER				
Utgifter	5 328 662	5 955 000	5 851 000	5 640 959
Inntekter	-469 018	-463 100	-463 100	-941 592

Totalt	4 859 644	5 491 900	5 387 900	4 699 368
2314 NEIDEN OPPVEKSTSENTER				
Utgifter	2 306 276	1 518 200	1 450 200	2 233 110
Inntekter	-150 276	-122 200	-122 200	-394 585
Totalt	2 156 000	1 396 000	1 328 000	1 838 526
2315 JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER				
Utgifter	5 793 953	5 487 600	5 596 600	5 209 062
Inntekter	-886 358	-671 100	-671 100	-625 301
Totalt	4 907 595	4 816 500	4 925 500	4 583 761
2316 SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER				
Utgifter	5 030 441	4 498 800	4 631 800	5 312 350
Inntekter	-724 120	-579 100	-579 100	-1 528 441
Totalt	4 306 321	3 919 700	4 052 700	3 783 909
2317 JARFJORD OPPVEKSTSENTER				
Utgifter	4 040 136	4 017 200	4 151 200	4 120 956
Inntekter	-540 818	-397 100	-397 100	-584 651
Totalt	3 499 318	3 620 100	3 754 100	3 536 305
2318 NY-GIV				
Utgifter	0	0	0	31 416
Inntekter	0	0	0	-2 650
Totalt	0	0	0	28 766
2320 KIRKENES UNGDOMSSKOLE				
Utgifter	28 769 028	27 281 000	26 779 000	26 981 194
Inntekter	-2 434 258	-2 385 000	-2 385 000	-3 338 838
Totalt	26 334 770	24 896 000	24 394 000	23 642 356
2350 PP-TJENESTEN				
Utgifter	4 494 430	4 522 200	4 258 200	3 953 251
Inntekter	-262 848	-274 000	-124 000	-286 072
Totalt	4 231 582	4 248 200	4 134 200	3 667 179
2360 BARNEVERNET				
Utgifter	24 688 362	21 898 000	21 265 000	24 627 735
Inntekter	-1 357 703	-795 000	-795 000	-2 609 405
Totalt	23 330 660	21 103 000	20 470 000	22 018 331
2400 FELLES, K.NES KOMP. SENNER				
Utgifter	7 341 636	7 605 000	7 444 000	7 295 212
Inntekter	-5 789 514	-7 199 900	-7 199 900	-7 186 393
Totalt	1 552 121	405 100	244 100	108 819
2500 ALLMENN KULTUR				
Utgifter	5 906 918	5 856 500	5 119 500	5 902 771
Inntekter	-801 668	-499 000	-569 000	-1 441 785
Totalt	5 105 251	5 357 500	4 550 500	4 460 986
2550 KULTURSKOLEN				
Utgifter	5 569 394	6 081 400	5 692 400	5 539 930
Inntekter	-2 073 935	-1 722 400	-1 442 400	-1 572 374
Totalt	3 495 458	4 359 000	4 250 000	3 967 556
2600 SØR-VARANGER MUSEUM				
Utgifter	2 824 535	2 882 000	2 882 000	2 572 934

Inntekter	-745	0	0	-289
Totalt	2 823 790	2 882 000	2 882 000	2 572 645
2700 SØR-VARANGER BIBLIOTEK				
Utgifter	5 707 172	5 960 100	5 884 100	5 703 733
Inntekter	-760 728	-625 000	-625 000	-872 491
Totalt	4 946 444	5 335 100	5 259 100	4 831 242
3000 HELSE OG SOSIALADMINISTRASJON				
Utgifter	21 016 532	19 078 400	18 972 400	18 524 472
Inntekter	-7 675 831	-5 720 000	-5 720 000	-5 072 283
Totalt	13 340 702	13 358 400	13 252 400	13 452 189
3001 FRIVILLIGHETSSENTRALEN				
Utgifter	842 870	708 000	695 000	961 036
Inntekter	-147 414	-75 000	-75 000	-441 967
Totalt	695 456	633 000	620 000	519 069
3100 FLYKTNINGETJENESTEN				
Utgifter	16 822 515	19 850 000	19 050 000	21 147 450
Inntekter	-800 371	-582 000	-582 000	-1 201 994
Totalt	16 022 143	19 268 000	18 468 000	19 945 456
3101 SOLENGA FLYKTNINGEMOTTAK				
Utgifter	17 479	0	0	48 408
Inntekter	-435	0	0	-683
Totalt	17 044	0	0	47 725
3102 FJELHALLEN TRANSITTMOTTAK				
Utgifter	12 240 237	0	0	0
Inntekter	-17 723 548	0	0	0
Totalt	-5 483 311	0	0	0
3103 VESTLEIREN TRANSITTMOTTAK				
Utgifter	3 158 090	0	0	0
Inntekter	-3 156 329	0	0	0
Totalt	1 761	0	0	0
3200 HELSETJENESTEN				
Utgifter	1 529 569	1 568 200	1 534 200	596 440
Inntekter	-69 066	-24 000	-24 000	-24 389
Totalt	1 460 503	1 544 200	1 510 200	572 051
3202 HELSESTASJON				
Utgifter	4 742 285	5 509 900	6 064 900	5 491 625
Inntekter	-1 629 029	-1 024 000	-1 044 000	-2 015 149
Totalt	3 113 256	4 485 900	5 020 900	3 476 476
3203 FYSIOTERAPI				
Utgifter	4 519 814	4 721 800	4 667 800	4 647 797
Inntekter	-862 658	-754 000	-754 000	-773 440
Totalt	3 657 156	3 967 800	3 913 800	3 874 357
3204 ERGOTERAPI				
Utgifter	1 397 078	1 379 300	1 344 300	1 493 616
Inntekter	-108 465	-6 000	-6 000	-14 477
Totalt	1 288 613	1 373 300	1 338 300	1 479 139
3205 PSYKISK HELSETJENESTE				

Utgifter	15 300 637	14 838 800	14 598 800	15 825 473
Inntekter	-5 289 040	-4 679 000	-4 679 000	-5 337 383
Totalt	10 011 597	10 159 800	9 919 800	10 488 090
3206 DIAGNOSE, BEHANDLING OG LEGEVAKT				
Utgifter	13 440 028	13 534 300	13 257 300	12 432 326
Inntekter	-1 886 188	-1 619 000	-1 469 000	-1 796 649
Totalt	11 553 841	11 915 300	11 788 300	10 635 677
3300 SOSIALTJENESTEN				
Utgifter	3 781 623	4 218 400	3 785 400	4 349 912
Inntekter	659 086	-220 500	-220 500	-1 448 424
Totalt	4 440 710	3 997 900	3 564 900	2 901 488
3301 NAV - ØKONOMISK SOSIALHJELP				
Utgifter	10 633 201	12 942 400	12 612 400	12 542 927
Inntekter	-3 197 965	-3 045 000	-2 435 000	-2 876 707
Totalt	7 435 236	9 897 400	10 177 400	9 666 220
3400 PRESTØYHJEMMET				
Utgifter	36 102 887	36 601 100	38 957 100	42 872 588
Inntekter	-9 524 164	-9 391 000	-11 041 000	-13 253 242
Totalt	26 578 723	27 210 100	27 916 100	29 619 346
3500 HJEMMEBASERT OMSORG				
Utgifter	69 892 885	65 275 900	60 182 900	75 127 969
Inntekter	-10 640 880	-7 466 500	-6 339 500	-14 448 646
Totalt	59 252 004	57 809 400	53 843 400	60 679 323
3501 BUGØYNES OMSORGSSENTER				
Utgifter	7 890 843	6 598 500	6 449 500	7 705 598
Inntekter	-1 081 828	-415 000	-415 000	-762 851
Totalt	6 809 015	6 183 500	6 034 500	6 942 747
3600 TJENESTEN FOR FUNKSJONSHEMMEDE				
Utgifter	64 615 209	62 503 300	61 703 300	58 635 467
Inntekter	-16 084 450	-17 647 000	-17 647 000	-15 352 618
Totalt	48 530 759	44 856 300	44 056 300	43 282 849
3700 WESSELBORGEN SYKEHJEM				
Utgifter	36 272 494	37 875 700	37 072 700	38 513 250
Inntekter	-8 143 992	-8 565 000	-8 165 000	-8 888 021
Totalt	28 128 502	29 310 700	28 907 700	29 625 229
3701 KJØKKEN- PLEIE OG OMSORGSTJENESTENE				
Utgifter	8 432 807	8 672 400	8 543 400	8 434 996
Inntekter	-2 455 061	-2 190 000	-2 190 000	-2 429 470
Totalt	5 977 746	6 482 400	6 353 400	6 005 526
3703 DAGSENTER FOR DEMENTE				
Utgifter	2 241 805	2 159 200	2 118 200	2 295 771
Inntekter	-322 998	-70 000	-70 000	-109 285
Totalt	1 918 807	2 089 200	2 048 200	2 186 486
4000 TEKNISK ADMINISTRASJON				
Utgifter	1 854 084	2 223 500	2 184 500	1 815 939
Inntekter	-563 505	-857 200	-857 200	-461 700
Totalt	1 290 578	1 366 300	1 327 300	1 354 239

4200 VANN AVLØP OG RENOVASJON				
Utgifter	47 464 725	41 177 700	41 177 700	35 530 185
Inntekter	-45 078 599	-40 497 000	-40 497 000	-44 792 938
Totalt	2 386 126	680 700	680 700	-9 262 753
4300 VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG				
Utgifter	11 165 321	11 076 600	11 322 600	10 849 446
Inntekter	-1 925 870	-953 000	-953 000	-1 602 215
Totalt	9 239 452	10 123 600	10 369 600	9 247 231
4301 FELLES MASKINPARK				
Utgifter	1 366 191	1 618 500	1 606 500	1 618 174
Inntekter	-1 343 612	-1 606 900	-1 606 900	-1 614 763
Totalt	22 578	11 600	-400	3 411
4302 VERKSTED OG LAGERDRIFT				
Utgifter	79 741	77 500	77 500	82 911
Inntekter	-465 948	-507 100	-507 100	-241 803
Totalt	-386 207	-429 600	-429 600	-158 893
4600 FDV - KOMMUNALE BYGNINGER				
Utgifter	27 743 180	26 826 900	26 595 900	30 802 691
Inntekter	-7 733 358	-7 023 500	-7 023 500	-10 839 189
Totalt	20 009 822	19 803 400	19 572 400	19 963 502
4601 RENHOLDERE				
Utgifter	17 966 780	16 274 100	16 258 100	18 673 126
Inntekter	-1 441 559	-994 000	-994 000	-1 374 147
Totalt	16 525 221	15 280 100	15 264 100	17 298 979
4602 ANDRE UTLIEBYGG				
Inntekter	-1 200	0	0	-3 540
Totalt	-1 200	0	0	-3 540
4800 BRANN OG FEIERVESEN				
Utgifter	11 931 297	11 859 400	11 600 400	13 998 966
Inntekter	-2 554 556	-2 981 300	-2 961 300	-3 550 999
Totalt	9 376 741	8 878 100	8 639 100	10 447 968
4900 SØR-VARANGER HAVNEVESEN				
Utgifter	9 668 603	13 692 000	13 692 000	8 374 335
Inntekter	-22 287 410	-17 159 100	-17 159 100	-20 451 607
Totalt	-12 618 807	-3 467 100	-3 467 100	-12 077 272
5100 FINANS				
Utgifter	20 263 561	15 506 900	24 816 820	9 654 159
Inntekter	-9 627 122	-12 544 200	-12 544 200	-11 754 885
Totalt	10 636 439	2 962 700	12 272 620	-2 100 727
SUM Utgifter	858 501 908	818 760 450	809 663 250	820 022 355
SUM Inntekter	-254 932 806	-210 706 450	-207 485 250	-246 922 726
SUM	603 569 102	608 054 000	602 178 000	573 099 629

15.8 Regnskapsskjema 2A-investering

Regnskapsskjema 2A – investering	Regnskap 2015	Reg. budsjett 2015	Oppr.budsjett 2015	Regnskap 2014
Investeringer i anleggsmidler	61 447 585	144 654 000	56 630 000	49 401 900
Utlån og forskutteringer	27 898 694	20 323 000	10 000 000	19 885 826
Kjøp av aksjer og andeler	2 192 443	2 422 000	2 422 000	2 148 301
Avdrag på lån	8 392 435	6 050 000	6 050 000	5 384 550
Dekning av tidligere års udekket	31 792 260	31 792 000	0	0
Avsetninger	17 179 871	15 140 000	1 500 000	9 543 484
Årets finansieringsbehov	148 903 288	220 381 000	76 602 000	86 364 061
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	94 244 197	134 313 800	37 204 000	27 752 355
Inntekter fra salg av anleggsmidler	3 794 578	6 850 000	0	4 064 897
Tilskudd til investeringer	145 000	186 000	0	4 000 000
Kompensasjon for merverdiavgift	1 447 847	16 701 200	6 426 000	8 237 068
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	21 431 755	25 146 000	15 050 000	7 366 535
Andre inntekter	7 122 519	7 000 000	0	-2 527 707
Sum ekstern finansiering	128 185 896	190 197 000	58 680 000	48 893 147
Overført fra driftsregnskapet	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	20 717 392	30 184 000	17 922 000	5 678 654
Sum finansiering	148 903 288	220 381 000	76 602 000	54 571 801
Udekket/udisponert	0	0	0	-31 792 260

15.9 Regnskapsskjema 2B-investering

	Regnskap 2015	Budsjett inkl. endring 2015	Budsjett 2015	Regnskap 2014
10274 DIGITALISERING AV BYGGESAKSARKIV	129 710	435 000	0	75 740
13610 MALMKLANG UTBYGGING ETTER BRANN	0	852 000	0	0
13810 AVLASTNINGSBOLIG - VILLA AKTIV	0	284 000	0	0
15380 NYTT BADEANLEGG KIRKENES	689 946	0	0	0
15485 KUNSTGRESSBANE	0	0	0	1 250 000
15660 KIRKENES SKOLE - RENOVERING (UTBYGGING)	0	1 601 000	0	369 450
16030 ISPS - GJERDER OG OVERVÅKNINGSUTSTYR 2010	0	838 000	0	0
16558 LEDNINGSNETT KIRKENES	0	0	0	274 294
17361 KIRKENES - PLAN FORSKJØNNING	0	1 084 000	0	0
50000 IT-INVESTERINGER	0	350 000	1 500 000	0
50001 IKT - BREDBÅNDSINFRASTRUKTUR I FINNMARK	1 223 024	1 146 000	0	368 191
50004 IKT - OPPRUSTNING SENTRALE DRIFTSINNSTALLASJONER	132 888	125 000	0	222 888
50005 IKT - SENTRAL INFRASTRUKTUR NETTVERKSKOMP.	1 293 321	1 309 000	0	804 219
50006 MELD.LØFTET - TILTAK I SAMH.REFORMEN - EPJ - HELSENETT	0	400 000	0	210 006
50007 ETABL. FOR ADM.STØTTESYSTEM VISMA E. - REKRUTTERING	0	360 000	0	62 500
50008 LØSNING FOR FULLELEKTR. ARKIV INKL. HELSETJ	56 944	375 000	0	126 050

50009 DIGITALT FØRSTEVÅLG	616 368	845 000	0	451 293
50010 INTEGRERTE VELFERDSTEKNOLOGISKE TJENESTER	0	200 000	0	0
50011 IKT- NY DATALØSING FOR PPT	0	100 000	0	101 317
51100 REHAB.LYSANLEGG K.NES - BJ.VATN	3 628 721	3 592 000	0	3 427 794
51105 FERDIGST.LYSLØYPETRASE E 105 - BJ.V	2 188 550	1 970 000	0	0
51110 LYSANL.TANGEN BRU TIL LYSL.K.NES-BJ.V	577 461	577 000	0	721 826
51115 OPPGR.AV MASKINPARK B.HALLENE KF	1 765 014	1 765 000	0	2 335 580
51120 PARKER, ANLEGG OG IDRETTSANLEGG, OPPGRADERING	34 790	30 000	2 000 000	0
51125 VEDLIKEHOLD NYTT BADEANLEGG	0	0	0	777 432
51200 SKYTTERHUSFJELLET TUFTEPARK	331 332	372 000	0	0
51201 OPPARBEIDELSE UTEAREALER BHG	0	0	0	106 344
51301 OPPGRADERING INVENTAR SKOLER	327 800	918 000	0	409 750
52010 KOMMUNEDELPLAN TØMMERNESET	0	0	0	1 227 664
52020 SKYTTERHUSFJELLET - UTVIDELSE AV BOLIGFELT	378 255	14 000 000	14 000 000	0
52030 GRUNNUNDERSØKELSE - REGULERINGSPLAN	701 135	1 050 000	0	0
53001 ENERGIMERKING AV KOMM.BYGNINGER	376 335	370 000	0	0
53002 KOMMUNALE BYGNINGER - PLANLAGT VEDL.HOLD OG OPPGRADERING	3 727 292	3 817 000	3 000 000	2 018 218
53105 KIRKENES SKOLE NYBYGG	0	0	0	1 550 000
53110 FORPROSJEKT BJØREVATN/SANDNES SKOLE	673 550	2 000 000	0	0
53201 BARNEHAGE SKYTTERHUSFJELLET	0	159 000	0	137 014
53310 TANGENLIA OMSORSBOLIGER	525 318	4 665 000	0	1 096 495
53340 WESSELBORGEN - SPRINKLING	3 808 505	5 773 000	0	662 055
53350 HJELPEMIDDELINVESTERING, HELSE	0	500 000	0	0
53360 OMBYGGING KIRKENES LEGESENTER/HELSESTASJON	170 034	130 000	130 000	0
53375 PROSJEKT BO- OG AVLASTNINGSTILTAK	486 432	1 000 000	1 000 000	0
53400 KJØP PRESTEBOLIG gnr/bnr/fnr (KST 052/13)	16 200	0	0	0
53410 NISSEVEIEN 4 - BOLIGER TIL FLYKTNINGER	16 095 942	23 193 000	0	9 253 639
53430 KJØP AV BOLIGER TIL FLYKTNINGER	4 380 846	4 800 000	0	0
53501 POSTGÅRDEN - OPPGRADERING FASADE	3 018 808	3 072 000	0	3 402 242
54010 TRAFIKKSikkerh.UTV. DISP	93 750	91 000	0	233 919
54020 KOMMUNALE VEIER - OPPGRADERING OG UTBEDRING	2 076 639	2 497 000	2 000 000	2 887 646
54022 VEIPLAN	0	154 000	0	1 568
54023 KONGENSGATE - OPPGRADERING 2012	0	70 000	0	2 204 026
54025 LANGFJORDBRUA - UTVIDELSE	8 009 170	7 630 000	0	818 670
54030 TRAFIKKSikkerh, VEIKRYSS I BJØRNEVATN	133 915	302 000	0	343 686
54035 TRAFIKKSikkerhTILTAKE - FORTAU SANDNES	114 557	115 000	0	743 196
54040 Trafikksikkerh.tiltak F885-Sandnes-Opphøyde gangfelt	244 745	250 000	0	0
54045 Trafikksikkerh.tiltak F885- Sandnes-Belysning gangfelt.	190 988	240 000	0	0
54055 ØKT TILGJENGELIGHET I KOLLEKTIVTRANSPORT	345 171	85 000	0	106 602
54060 SMIVEIEN, KIRKENES HAVNEOMRÅDE	0	691 000	0	850 032
54065 BRUER, TILTAK ETTER HOVEDINSPEKSJON	666 582	1 898 000	0	508 605
54070 PARKVEIEN, OPPRETNING OG ASFALTERING	1 031 170	1 031 000	0	1 288 962
54075 KIRKENES SENTRUM, ASFALTERING	676 276	721 000	0	845 345
54080 NEIDEN, REKKVERK	537 539	538 000	0	671 924

54085 LANABUKTVEIEN, GRØFTING, ASFALTERING	2 062 611	2 805 000	0	2 364 002
54090 KIRKENES, ASFALTERING PASVIKVEIEN	4 634 479	3 500 000	0	0
54095 BJØRNEVATN ASFALTERING 2015.	2 800 667	4 278 000	0	0
54100 HESSENG, ASFALTERING 2015.	997 772	1 212 000	0	0
54110 RUNDKJØRING VED FØRSTEVANN	4 321 603	6 664 000	0	0
56001 UTSTYRSOPPGRADERING	1 872 606	1 928 000	1 000 000	819 677
56002 TANKVOGN, BRANNVESENET	2 721 479	2 722 000	0	903 085
57005 RYDDING/FORSEGLING SØPPELFYLLING	711 223	3 999 000	0	816 318
57006 ANSKAFFELSE NY BIL	336 442	0	0	197 000
57030 REHAB VA-NETT, KONGENS GATE OG FEARNLEYS GATE	0	846 000	0	0
57050 OPPGRADERING AVLØP	0	3 000 000	0	0
57051 OPPGRADERING AVLØPSRENSING JAKOBSNES	0	0	0	1 393 930
57055 SLAMAVSKILLER BUGØYNES	204 930	205 000	0	360 000
57060 OPPGRADERING VANN	0	3 000 000	0	0
57070 UTBYGGING INFRASTRUKTUR SLAMBANKEN	0	15 000 000	15 000 000	0
58001 HAVN - FLYTEBRYGGE BUGØYNES	1 088 705	880 000	0	520 450
58002 HAVN - OLJEVERNUTSTYR, INVEST I MOBIL UTSTYRSCONTAINER	0	250 000	0	0
58003 HAVN - MOB.BÅT, KRAFT JOHANSEN	0	250 000	0	0
58005 HAVN GRUNNUNDERSØKELSE STRANDPROMENADE KIRKENES	0	75 000	0	0
58006 HAVN FLYTEBRYGGE KIRKENES SENTRUM	610 480	950 000	0	0
58010 HAVN UTBYGGING SLAMBANKEN	0	15 000 000	15 000 000	0
59010 EGENKAPITALINNSKUDD KLP	4 340 744	4 570 000	2 422 000	2 148 301
59020 SALG AV AKSJER OG EIENDELER	0	3 000 000	0	0
59040 KIRKEBYGG - VEDLIKEHOLD OG OPPGRADERING	6 500 000	6 500 000	2 000 000	2 500 000
59102 RENTER OG AVDRAG ETABLERING/UTBEDRING OG START LÅN	39 582 843	27 550 000	17 550 000	24 695 202
59103 SALG AV FESTE TOMTER	277 578	300 000	0	972 215
59104 UTBYGGING TOMTER	7 122 519	7 000 000	0	0
59110 EKSTRAORDINÆRT AVDRAG INNLÅN	2 476 721	0	0	0
59216 UTLÅN PERSONALLÅN	277 229	0	0	66 915
59330 SALG AV EIENDOMMER	3 525 633	3 565 000	0	2 937 682
59362 SPILLEMIDLER PRIVATE ANLEGG	962 000	962 000	0	2 406 500
59420 35 MILL.FOND	0	0	0	316 602
Totalt	148 903 288	220 381 000	76 602 000	86 364 061

15.10 Bevilgningsregnskap - drift

	Regnskap 2014	Budsjett (end) 2015	Regnskap 2015
1000 POLITISK ADMINISTRASJON			
Utgifter	4 344 062	4 024 100	4 073 118
Inntekter	-43 054	-142 000	-148 054
Totalt	4 301 007	3 882 100	3 925 065
1100 ADMINISTRASJON			
Utgifter	5 274 462	9 220 920	12 605 697
Inntekter	-1 969 051	-971 000	-2 542 478

Totalt	3 305 411	8 249 920	10 063 219
1200 SERVICEKONTORET			
Utgifter	6 659 073	6 810 100	6 986 035
Inntekter	-1 959 883	-1 293 000	-2 200 813
Totalt	4 699 190	5 517 100	4 785 222
1300 ØKONOMIAVDELINGA			
Utgifter	31 669 051	29 939 700	32 018 026
Inntekter	-8 520 428	-5 608 600	-8 751 547
Totalt	23 148 623	24 331 100	23 266 479
1400 PERSONALAVDELINGA			
Utgifter	14 005 426	13 801 300	13 854 243
Inntekter	-1 194 079	-777 200	-1 440 605
Totalt	12 811 347	13 024 100	12 413 639
1500 PLAN OG UTVIKLING			
Utgifter	18 697 463	15 684 900	18 314 773
Inntekter	-15 164 646	-12 744 700	-14 228 892
Totalt	3 532 816	2 940 200	4 085 881
1600 IT-AVDELING			
Utgifter	15 849 831	15 818 300	17 738 790
Inntekter	-3 643 292	-2 881 000	-4 294 039
Totalt	12 206 539	12 937 300	13 444 751
2200 ADMINISTRASJON BARNEHAGER			
Utgifter	8 283 422	9 068 700	9 130 623
Inntekter	-547 063	0	-728 687
Totalt	7 736 359	9 068 700	8 401 936
2201 KIRKENES BARNEHAGE			
Utgifter	7 120 719	6 758 200	6 985 993
Inntekter	-2 186 354	-2 079 950	-2 465 293
Totalt	4 934 365	4 678 250	4 520 700
2202 EINERVEIEN BARNEHAGE			
Utgifter	6 753 624	5 834 630	5 600 708
Inntekter	-2 494 604	-1 917 300	-1 858 901
Totalt	4 259 020	3 917 330	3 741 807
2204 HESSENG BARNEHAGE			
Utgifter	7 048 071	6 801 400	6 632 549
Inntekter	-1 981 240	-1 827 000	-2 097 181
Totalt	5 066 831	4 974 400	4 535 368
2205 SANDNES BARNEHAGE			
Utgifter	5 567 661	5 354 800	5 358 363
Inntekter	-1 505 063	-1 337 000	-1 517 136
Totalt	4 062 598	4 017 800	3 841 226
2206 PRESTØYA BARNEHAGE			
Utgifter	7 379 060	7 062 200	7 415 161
Inntekter	-2 013 222	-2 048 200	-2 255 462
Totalt	5 365 838	5 014 000	5 159 699
2214 RALLAREN BARNEHAGE			
Utgifter	6 781 832	7 225 200	7 364 779

Inntekter	-2 014 602	-2 127 600	-2 416 761
Totalt	4 767 230	5 097 600	4 948 018
2216 PASVIK BARNEHAGE			
Utgifter	3 797 408	3 459 100	4 242 723
Inntekter	-1 243 313	-863 300	-1 169 623
Totalt	2 554 095	2 595 800	3 073 100
2219 KNAUSEN BARNEHAGE			
Utgifter	6 317 078	5 781 600	5 709 950
Inntekter	-2 028 389	-1 866 200	-1 899 222
Totalt	4 288 689	3 915 400	3 810 728
2225 SKYTTERHUSFJELLET BARNEHAGE			
Utgifter	8 965 601	10 382 200	9 162 884
Inntekter	-2 419 475	-2 297 400	-2 226 793
Totalt	6 546 126	8 084 800	6 936 091
2301 KIRKENES BARNESKOLE			
Utgifter	26 174 247	30 026 000	29 992 468
Inntekter	-4 770 591	-4 206 600	-4 839 954
Totalt	21 403 656	25 819 400	25 152 514
2302 BJØRNEVATN SKOLE			
Utgifter	26 220 303	25 763 200	28 014 548
Inntekter	-3 507 614	-3 756 800	-3 758 578
Totalt	22 712 690	22 006 400	24 255 969
2303 SANDNES SKOLE			
Utgifter	11 736 675	12 336 300	12 252 418
Inntekter	-2 205 725	-2 183 100	-2 026 186
Totalt	9 530 950	10 153 200	10 226 232
2309 PASVIK SKOLE			
Utgifter	9 470 588	8 973 800	10 092 519
Inntekter	-893 172	-1 153 400	-910 499
Totalt	8 577 416	7 820 400	9 182 020
2312 HESSENG FLERBRUKSSENTER			
Utgifter	18 344 428	19 583 600	18 994 293
Inntekter	-3 046 330	-2 852 400	-3 090 425
Totalt	15 298 098	16 731 200	15 903 869
2313 BUGØYNES OPPVEKSTSENTER			
Utgifter	5 640 959	5 955 000	5 328 662
Inntekter	-941 592	-463 100	-469 018
Totalt	4 699 368	5 491 900	4 859 644
2314 NEIDEN OPPVEKSTSENTER			
Utgifter	2 250 670	1 518 200	2 306 276
Inntekter	-625 409	-122 200	-150 276
Totalt	1 625 261	1 396 000	2 156 000
2315 JAKOBSNES OPPVEKSTSENTER			
Utgifter	5 209 062	5 487 600	5 793 953
Inntekter	-625 301	-671 100	-886 358
Totalt	4 583 761	4 816 500	4 907 595
2316 SKOGFOSS OPPVEKSTSENTER			

Utgifter	5 328 880	4 498 800	5 067 123
Inntekter	-1 528 441	-579 100	-724 120
Totalt	3 800 439	3 919 700	4 343 003
2317 JARFJORD OPPVEKSTSENTER			
Utgifter	4 197 556	4 017 200	4 043 591
Inntekter	-598 620	-397 100	-578 393
Totalt	3 598 936	3 620 100	3 465 198

2318 NY-GIV			
Utgifter	31 416	0	0
Inntekter	-29 273	0	0
Totalt	2 144	0	0
2320 KIRKENES UNGDOMSSKOLE			
Utgifter	27 094 301	27 281 000	28 917 657
Inntekter	-3 340 937	-2 385 000	-2 472 258
Totalt	23 753 364	24 896 000	26 445 399
2350 PP-TJENESTEN			
Utgifter	3 953 251	4 522 200	4 494 430
Inntekter	-286 072	-274 000	-262 848
Totalt	3 667 179	4 248 200	4 231 582
2360 BARNEVERNET			
Utgifter	25 166 262	21 898 000	24 688 362
Inntekter	-4 752 226	-4 085 000	-6 867 871
Totalt	20 414 036	17 813 000	17 820 492
2400 FELLES, K.NES KOMP. SENNER			
Utgifter	7 295 212	7 605 000	7 341 636
Inntekter	-7 186 393	-7 199 900	-5 789 514
Totalt	108 819	405 100	1 552 121
2500 ALLMENN KULTUR			
Utgifter	5 911 831	5 856 500	5 906 918

Inntekter	-1 622 320	-654 000	-808 738
Totalt	4 289 512	5 202 500	5 098 181
2550 KULTURSKOLEN			
Utgifter	5 580 592	6 081 400	6 019 191
Inntekter	-1 656 582	-1 733 400	-2 121 793
Totalt	3 924 010	4 348 000	3 897 398
2600 SØR-VARANGER MUSEUM			
Utgifter	2 572 934	2 882 000	2 824 535
Inntekter	-289	0	-745
Totalt	2 572 645	2 882 000	2 823 790
2700 SØR-VARANGER BIBLIOTEK			
Utgifter	5 703 733	5 960 100	5 707 172
Inntekter	-911 917	-825 000	-934 950
Totalt	4 791 816	5 135 100	4 772 222
3000 HELSE OG SOSIALADMINISTRASJON			
Utgifter	18 565 656	19 078 400	21 486 022
Inntekter	-5 072 283	-5 720 000	-7 684 523
Totalt	13 493 373	13 358 400	13 801 500
3001 FRIVILLIGHETSSENTRALEN			
Utgifter	1 072 279	708 000	842 870
Inntekter	-751 967	-385 000	-545 534
Totalt	320 311	323 000	297 336
3100 FLYKTNINGETJENESTEN			
Utgifter	21 307 501	19 850 000	16 846 915
Inntekter	-24 685 293	-21 196 000	-22 125 387
Totalt	-3 377 792	-1 346 000	-5 278 472
3101 SOLENGA FLYKTNINGEMOTTAK			

Utgifter	48 408	0	17 479
Inntekter	-683	0	-435
Totalt	47 725	0	17 044
3102 FJELLHALLEN TRANSITTMOTTAK			
Utgifter	0	0	17 723 547
Inntekter	0	0	-17 723 548
Totalt	0	0	-1
3103 VESTLEIREN TRANSITTMOTTAK			
Utgifter	0	0	3 158 090
Inntekter	0	0	-3 156 329
Totalt	0	0	1 761
3200 HELSETJENESTEN			
Utgifter	596 440	1 568 200	1 627 899
Inntekter	-24 389	-24 000	-210 544
Totalt	572 051	1 544 200	1 417 355
3202 HELSESTASJON			
Utgifter	6 265 020	5 509 900	5 279 327
Inntekter	-2 599 832	-1 624 000	-2 103 762
Totalt	3 665 189	3 885 900	3 175 565
3203 FYSIOTERAPI			
Utgifter	4 647 797	4 721 800	4 529 814
Inntekter	-773 440	-754 000	-872 658
Totalt	3 874 357	3 967 800	3 657 156
3204 ERGOTERAPI			
Utgifter	1 493 616	1 379 300	1 397 078
Inntekter	-14 477	-6 000	-108 465
Totalt	1 479 139	1 373 300	1 288 613

3205 PSYKISK HELSETJENESTE			
Utgifter	15 844 051	14 838 800	15 300 637
Inntekter	-5 394 807	-4 679 000	-5 289 040
Totalt	10 449 244	10 159 800	10 011 597
3206 DIAGNOSE, BEHANDLING OG LEGEVAKT			
Utgifter	12 432 326	13 534 300	13 440 028
Inntekter	-1 796 649	-1 619 000	-1 886 188
Totalt	10 635 677	11 915 300	11 553 841
3300 SOSIALTJENESTEN			
Utgifter	4 753 723	4 218 400	4 281 623
Inntekter	-1 499 017	-575 500	-1 270 484
Totalt	3 254 706	3 642 900	3 011 140
3301 NAV - ØKONOMISK SOSIALHJELP			
Utgifter	12 542 927	13 305 400	11 000 355
Inntekter	-2 914 863	-3 045 000	-3 214 938
Totalt	9 628 064	10 260 400	7 785 416
3400 PRESTØYHJEMMET			
Utgifter	42 872 588	36 601 100	36 102 887
Inntekter	-13 253 242	-9 391 000	-9 525 560
Totalt	29 619 346	27 210 100	26 577 326
3500 HJEMMEBASERT OMSORG			
Utgifter	76 392 869	65 275 900	70 668 792
Inntekter	-15 054 797	-8 004 500	-11 464 706
Totalt	61 338 072	57 271 400	59 204 085
3501 BUGØYNES OMSORGSSENTER			
Utgifter	7 705 598	6 598 500	7 890 843
Inntekter	-762 851	-415 000	-1 085 326

Totalt	6 942 747	6 183 500	6 805 517
3600 TJENESTEN FOR FUNKSJONSHEMMEDE			
Utgifter	58 648 859	62 503 300	64 615 209
Inntekter	-15 352 618	-17 647 000	-16 092 368
Totalt	43 296 241	44 856 300	48 522 841
3700 WESSELBORGEN SYKEHJEM			
Utgifter	38 513 250	37 875 700	36 272 494
Inntekter	-8 888 021	-8 565 000	-8 143 992
Totalt	29 625 229	29 310 700	28 128 502
3701 KJØKKEN- PLEIE OG OMSORGSTJENESTENE			
Utgifter	8 434 996	8 672 400	8 432 807
Inntekter	-2 429 470	-2 190 000	-2 455 061
Totalt	6 005 526	6 482 400	5 977 746
3703 DAGSENTER FOR DEMENTE			
Utgifter	2 295 771	2 159 200	2 241 805
Inntekter	-109 285	-70 000	-322 998
Totalt	2 186 486	2 089 200	1 918 807
4000 TEKNISK ADMINISTRASJON			
Utgifter	1 815 939	2 223 500	1 854 084
Inntekter	-461 700	-857 200	-563 505
Totalt	1 354 239	1 366 300	1 290 578
4200 VANN AVLØP OG RENOVASJON			
Utgifter	37 067 185	41 177 700	47 660 960
Inntekter	-45 285 938	-48 547 000	-54 748 063
Totalt	-8 218 753	-7 369 300	-7 087 103
4300 VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG			
Utgifter	10 849 446	11 076 600	11 165 321

Inntekter	-1 602 215	-953 000	-1 925 870
Totalt	9 247 231	10 123 600	9 239 452
4301 FELLES MASKINPARK			
Utgifter	1 618 174	1 618 500	1 366 191
Inntekter	-1 614 763	-1 606 900	-1 343 612
Totalt	3 411	11 600	22 578
4302 VERKSTED OG LAGERDRIFT			
Utgifter	82 911	77 500	79 741
Inntekter	-241 803	-507 100	-465 948
Totalt	-158 893	-429 600	-386 207
4600 FDV - KOMMUNALE BYGNINGER			
Utgifter	30 802 691	26 826 900	27 743 180
Inntekter	-10 839 189	-7 023 500	-7 733 358
Totalt	19 963 502	19 803 400	20 009 822
4601 RENHOLDERE			
Utgifter	18 673 126	16 274 100	17 966 780
Inntekter	-1 374 147	-994 000	-1 441 559
Totalt	17 298 979	15 280 100	16 525 221
4602 ANDRE UMLEIEBYGG			
Inntekter	-3 540	0	-1 200
Totalt	-3 540	0	-1 200
4800 BRANN OG FEIERVESEN			
Utgifter	13 998 966	11 859 400	11 931 297
Inntekter	-3 550 999	-2 981 300	-2 554 556
Totalt	10 447 968	8 878 100	9 376 741
4900 SØR-VARANGER HAVNEVESEN			
Utgifter	23 486 017	22 629 900	25 680 781

Inntekter	-23 486 017	-22 629 900	-26 080 525
Totalt	0	0	-399 744
5100 FINANS			
Utgifter	110 332 390	118 780 800	123 387 258
Inntekter	-666 262 413	-687 884 200	-691 898 229
Totalt	-555 930 023	-569 103 400	-568 510 970

15.11 Bevilningsregnskap investering

	Regnskap 2014	Buds(end) 2015	Regnskap 2015
Utgifter	409 750	918 000	327 800
Inntekter	-409 750	-918 000	-327 800
Sum virksomhet: 1100 ADMINISTRASJON	0	0	0
1400 PERSONALAVDELINGA			
Utgifter	66 915	0	277 229
Inntekter	-66 915	0	-277 229
Sum virksomhet: 1400 PERSONALAVDELINGA	0	0	0
1500 PLAN OG UTVIKLING			
Utgifter	1 303 404	2 780 000	1 162 177
Inntekter	-1 303 404	-2 780 000	-1 162 177
Sum virksomhet: 1500 PLAN OG UTVIKLING	0	0	0
1600 IT-AVDELING			
Utgifter	2 346 464	5 371 000	3 322 544
Inntekter	-2 346 464	-5 371 000	-3 322 544
Sum virksomhet: 1600 IT-AVDELING	0	0	0
4000 TEKNISK ADMINISTRASJON			
Utgifter	12 406 597	64 806 000	20 099 335
Inntekter	-12 406 597	-64 806 000	-21 918 499
Sum virksomhet: 4000 TEKNISK ADMINISTRASJON	0	0	-1 819 163
4200 VANN AVLØP OG RENOVASJON			
Utgifter	3 041 542	12 662 000	2 474 378
Inntekter	-3 041 542	-12 662 000	-2 474 378
Sum virksomhet: 4200 VANN AVLØP OG RENOVASJON	0	0	0
4300 VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG			

Utgifter	13 868 184	28 108 000	24 616 032
Inntekter	-13 868 184	-28 108 000	-24 616 032
Sum virksomhet: 4300 VEIER, PARKER OG IDRETTSANLEGG	0	0	0
4301 FELLES MASKINPARK			
Utgifter	819 677	1 928 000	1 872 606
Inntekter	-819 677	-1 928 000	-1 872 606
Sum virksomhet: 4301 FELLES MASKINPARK	0	0	0
4600 FDV - KOMMUNALE BYGNINGER			
Utgifter	7 388 859	20 227 000	15 802 789
Inntekter	-7 388 859	-20 227 000	-15 802 789
Sum virksomhet: 4600 FDV - KOMMUNALE BYGNINGER	0	0	0
4650 KOMMUNALE IDRETTSBYGG OG IDRETTSANLEGG			
Utgifter	8 512 631	7 934 000	8 884 482
Inntekter	-8 512 631	-7 934 000	-8 884 482
Sum virksomhet: 4650 KOMMUNALE IDRETTSBYGG OG IDRETTSANLEGG	0	0	0
4800 BRANN OG FEIERVESEN			
Utgifter	903 085	2 722 000	2 721 479
Inntekter	-903 085	-2 722 000	-2 721 479
Sum virksomhet: 4800 BRANN OG FEIERVESEN	0	0	0
4900 SØR-VARANGER HAVNEVESEN			
Utgifter	520 450	18 243 000	1 699 185
Inntekter	-520 450	-18 243 000	-1 699 185
Sum virksomhet: 4900 SØR-VARANGER HAVNEVESEN	0	0	0
5100 FINANS			
Utgifter	34 776 502	54 682 000	65 643 251
Inntekter	-34 776 502	-54 682 000	-63 824 088
Sum virksomhet: 5100 FINANS	0	0	1 819 163

15.12 Balansen

Art		Note	Regnskap 2014	Regnskap 2015
2100001	KASSE		12 771	16 012
2100010	KASSE PSYKISK HELSETJENESTE		1 000	170
2100011	KASSE SØR-VARANGER BIBLIOTEK		400	400
2100012	KASSE SOSIALTJENESTEN		1 000	341
2100013	KASSE TFF VILLA AKTIV		4 000	3 813
2100014	KANTINEKASSE K.NES UNGD.SKOLE		1 030	1 000
2100016	KASSE FRIVILLIGHETSSENTRALEN		1 000	1 000
	Sum 21000 KASSE	21	21 201	22 736
2102020	SP.N.N.HOVEDKONTO 4930 13.832		70 800 188	112 164 566
2102021	SP.N.N. OCR 4930 13.83303		6 448 946	9 359 507
2102023	SPB.N.N 4930.13.83443 STARTLÅ		19 036 402	12 017 418
2102026	SPB.N.N 4930.14.07733 HAVN		1 952 347	1 221 470
	SUM 21020 FORRETNINGS- OG SPAREBANKER	21	98 237 882	134 762 961
2109840	SPB N.N 4930.13.83338 SKATTETREKK		16 283 296	18 030 040
2109841	SPB.N.N.4930 13.83354 PRIMÆRNINGSFOND		52 200	2 083
2109846	SPB.N.N. 4930.13.83400 St.GEORGS KAPELL		25 212	25 891
2109848	SPB.N.N. 4930.13.83427 OFFENTLIG TILFLUKTSROM		698 118	716 909
	SUM 21098 IKKE DISK BANKINNSKUDD	21	17 058 827	18 774 924
2131001	STATEN		37 249 917	37 045 411
2131003	NAV SERVICESENTER		449 818	185 291
2131007	TRYGDEKTR. SYKREF. (TIL 2012		5 005 489	5 005 489
2131008	TRYGDEKTR. SYKREF. (FRA 2013		377 417	-201 042
2131020	OPPGJØRSKONTO MOMSKOMPENSASJO		4 799 648	2 158 576
2131021	SKATTEINSP.OPPGJØRSKONTO		619 165	0
	SUM 21310 SKATTEETATEN INKL. TRYGDEFORVALTN.	21	48 501 454	44 193 725
2135002	FYLKESKOMMUNEN		1 950 000	337 295
	SUM 21350 FYLKESKOMMUNEN		1 950 000	337 295
2137502	PC-KJØP ANSATTE		289 200	0
2137504	DIVERSE REFUSJONER		2 556 923	524 989
2137520	FORDRINGER M.M. INNBET.ETTER/		7 059 054	9 729 181
2137522	UTLEGG BARENTSHALLENE		1 000 000	0
2137540	LINDORFF - RENTERESTANSER		0	-2
2137560	LINDORFF - AVDRAGSRES SOS LÅN		429 248	398 942
2137565	LINDORFF - RENTEREST SOS LÅN		16 757	14 003
2137570	LINDORFF AVDR.REST.STARTLÅN		104 997	102 044
2137575	LINDORFF RENTEREST.STARTLÅN		73 318	58 060
2137576	LINDORFF RENTEREST NÆRINGSLÅN		0	303

2137580	LINDORFF OV. STARTLÅN		-233 896	-233 396
2137581	K01 KOMMUNALE AVGIFTER		-107 459	3 108 741
2137582	K02 SVK		785 256	17 538 826
2137583	K03 TEKNISK DRIFT		192 137	192 122
2137584	K04 PLAN OG UTVIKLING		508 106	7 318 093
2137585	K05 HUSLEIE		33 601	47 288
2137586	K06 KOMMUNALE BARENHAGER		263 742	250 975
2137587	K09 EDB KOMFAKT DIVERSE		22 841	21 941
2137588	K20 HELSE / OMSORG		446 790	780 431
2137589	K07 KOMMUNAL SFO		159 022	171 581
2137590	K30 KULTURSKOLE		20 155	52 906
2137591	K40 KULTUR		978 198	1 283 035
2137599	HAVN - KUNDEFORDRING HAVN		2 917 163	2 005 027
	SUM 21375 HUSH. (INKL PRIV. NÆRINGSDRIV.)		17 515 152	43 365 089
2139901	LØNSFORSKUDD		135 933	78 738
2139906	NEGATIV LØNN		1 956	1 956
2139910	FEILUTBET. LØNN		-65 094	-92 992
	SUM 21399 INTERIMSKONTO LØNN		72 795	-12 298
2183806	KLP PENGEMARKED		976 566	989 473
2183813	FONDSFORVALTNING		1 289 595	0
	SUM 21838 VERDIPAPIRFOND	17	2 266 161	989 473
2194100	KLP - PREMIEAVVIK		78 523 889	54 259 371
2194101	SPK PREMIEAVVIK		3 197 184	4 288 574
	SUM 21941 PREMIEAVVIK	3	81 721 073	58 547 945
2204101	KLP - BEREGNEDE PENSJONSMIDLE		813 761 472	866 463 211
2204102	SPK - BEREGNEDE PENSJONSMIDLE		158 912 808	167 468 408
	SUM 22041 PENSJONSMIDLER	3	972 674 280	1 033 931 619
2214103	KLP - EGENKAPITALINNSKUDD		21 640 087	23 832 530
	SUM 22141 EGENKAPITALINNSKUDD	3,6	21 640 087	23 832 530
2216803	BRENSELTSALGET		1	1
2216805	A/L BIBLOTEKSENTRALEN		1	1
2216806	KOMMUNEKRAFT A/S		1 000	1 000
2216807	VARANGER KRAFT A/S		1 000 000	1 000 000
2216808	ØF AVFALLSSELSKAP		1 000 000	1 000 000
2216809	ØF KOMM REVISJONSDISTRIKT IKS		109 250	109 250
2216810	AURORA KINO IKS		200 000	200 000
	SUM 22168 SELVSTENDIGE KOMM. FORETAK	6	2 310 252	2 310 252
2217001	SØR-VARANGER BOLIGBYGGELAG		1	1

2217006	SAMISK AVIS A/L VADSØ A 300 A		1	1
2217008	A/L SAMFUNNSHUSET, KIRKENES		380 000	380 000
2217009	INNSK. I STUD BYEN SOGN		1	1
2217010	INNSK. I DEN N. STUD.SAMFUNN		1	1
2217012	YRKESKOLENES HYBELHUS		1	1
2217014	PRESTEFJELLET BORETTSLAG		1	1
2217015	SUNDQUISTJORDET BORETTSLAG		1	1
2217016	PRESTEFJELLET BORETTSLAG		1	1
2217017	SUNDQUISTJORDET BORETTSLAG		1	1
2217020	KLAVENESSGT. BORETTSLAG		1	1
2217031	NN FARTØYVERNSENTER/BÅTMUSEUM		5 000	5 000
2217070	SØR-VRG INVEST- BET.AV NÆRFON		778 050	778 050
2217072	AKSJER BARENTSINSTITUTTET		50 000	50 000
2217073	HAVN - AKSJER KIRKENES NÆRING		31 875	31 875
	SUM 22170 PRIVATE SELSKAP	6	1 244 935	1 244 935
2225001	UTLÅN FFK		10 580 947	10 030 947
2225007	UTLÅN KIRKENES OG OMEGN SKIKL		567 500	567 500
2225008	UTLÅN KIRKENES RYTTERS. KLUB		451 000	263 000
2225009	UTLÅN KIRKENES SKYTTERLAG		188 000	188 000
2225010	UTLÅN BJØRNEVATN IL		0	323 000
	22250 UTLÅN	5	11 787 447	11 372 447
2226801	UTLÅN STIFTELSEN BOLIG BYGG		13 393 845	12 841 690
	22268 UTLÅN STIFTELSE	5	13 393 845	12 841 690
2227500	UTBETALTE SOSIALLÅN		40 068	40 068
2227505	LINDORFF KONV. SOS.LÅN + LIND		1 382 607	1 532 229
2227507	LINDORFF LÅN TIL KOMM. ANSATT		787 000	709 771
2227523	LINDORFF - ETABL/UTBEDR.LÅN		793 212	682 471
2227524	LINDORFF - UTBETS. STARTLÅN		111 164 547	126 831 833
	22275 UTLÅN TIL HUSH. (INKL. PRIV. NÆRING)		114 167 434	129 796 372
2237525			10 000	10 000
2237530			8 000	8 000
	SUM 22375 UTLÅN AV FONDSMIDLER		18 000	18 000
2241000	PERSON-, VARE- OG LASTEBILER,		8 838 416	9 060 369
	SUM 22410 PERSON-, VARE- OG LASTEBILGER	16	8 838 416	9 060 369
2241100	BRANNBILER		2 825 622	4 451 070
	SUM 22411 BRANNBILER	16	2 825 622	4 451 070
2241200	MASKINER, VERKTØY, INVENTAR OSV		19 062 230	16 609 510
	SUM 22412 MASKINGER, VERKTØY, INVENTAR OSV	16	19 062 230	16 609 510

2241300	EDB-UTSTYR, KONTORMASKINER		9 496 941	9 073 253
	SUM 22413 EDB-UTSTYR OG KONTORMASKINER	16	9 496 941	9 073 253
2270110	BOLIGER		20 662 010	34 765 095
2270120	SKOLER OG BARNEHAGER		520 330 318	512 241 319
2270130	IDRETTSHALLER		132 517 168	124 805 948
	SUM 22701 BOLIGER, SKOLER, BARNEHAGER OG IDRETTSANLEGG	16	673 509 497	671 812 363
2270210	FORRETNINGSBYGG, ADMINISTRASJ		66 073 466	64 266 353
2270220	ALDERSHJEM OG INSTITUSJONER		215 924 537	209 322 609
2270230	KULTURBYGG		7 797 575	5 060 834
2270240	KAIANLEGG		114 393 764	113 519 739
	SUM 22702 ADM.BYGG, INSTITUSJONER OG KULTURBYGG	16	404 189 341	392 169 536
2270300	TEKNISKE ANL.(VAR), RENSEANL.		30 730 501	28 704 941
	SUM 22703 TEKNISKE ANLEGG	16	30 730 501	28 704 941
2270400	LEDNINGSNETT (VA)		68 278 427	63 749 447
2270450	VEGER		45 031 131	66 685 626
	SUM 22704 LEDNINGSNETT OG VEIER	16	113 309 557	130 435 073
2270500	PARKERINGSPLASSER, TRAFIKKLYS		37 946 317	40 108 676
	SUM 22705 PARKERINGSPLASSER OG TRAFIKKLYS	16	37 946 317	40 108 676
2270600	TOMTEGRUNN		175 249 995	169 514 366
	SUM 22706 TOMTEGRUNN	16	175 249 995	169 514 366
	SUM EIENDELER		2 879 739 243	2 988 268 852
2321402	KONTO FOR PÅLEGGSTREKK		-83 150	-64 152
2321403	KONTO FOR SKATTETREKK		-15 740 068	-17 132 722
2321470	SKYLDIG LÅNEAVDRAG		-2 155 100	-2 155 100
	SUM 232147 SEKTOR FOR SKATTEINNKREVIING	21	-17 978 318	-19 351 974
2322001	GARANTIFORPLIKTELSE PRIVATE		-50 000	-50 000
	SUM 23220 GARANTIFORPLIKTELSE PRIVATE		-50 000	-50 000
2325010	AVSATT FERIELØNN INNEV.ÅR		-48 307 280	-51 354 646
	SUM 23250 AVSATT FERIELØNN	21	-48 307 280	-51 354 646
2331401	SKATTEINSP.OPPGJØRSKONTO		0	-2 183 157
	SUM 23314 SKATTEINSP.OPPGJØRSKONTO	21	0	-2 183 157

2337501	KREDITORER		-25 795 597	-28 774 452
2337505	KREDITORER - LØNN		-63	0
2337520	IKKE BET.REGN. FOREGÅENDE ÅR		-131 004	-256 959
2337570	PÅLØPTERENTER		-2 730 141	-2 627 173
2337571	HAVN - PÅLØPTE RENTER		-96 050	-74 635
	SUM 23375 INTERINMSKONTI	21	-28 752 856	-31 733 219
2339905	PERSONALHYTTE BRATTLI		-61 143	-57 209
2339910	DEPOSITUM - TOMTILDELING		-1 262 327	-1 240 527
2339915	DEP. KOMPETANSESENTER		-17 373	-18 357
2339946	ST.GEORGS GRESK ORT.KAPELL		-25 212	-25 891
2339963	ÅRSAVSLUTNING - HELSE		-2 712 295	-1 715 375
2339965	ÅRSAVSLUTNING SENTRALADM.		-585 200	-296 992
2339966	ÅRSAVSLUTNING KULTUR		-14 588	0
2339970	INNBET. VEDR SKATT M.M.		-187 362	67 221
2339973	ÅRSAVSLUTNINGEN TEKNISK		0	-82 954
	SUM 23399 INTERIMSKONTI	21	-4 865 500	-3 370 083
2347500	INNBETALT DEPOSITUM LEIEGÅRDE		-261 662	-344 381
2347506	RENTER DEPOSITUM		-320 817	-318 105
	SUM 23475 DEPOSITUM		-582 479	-662 486
2394100	PREMIEAVVIK		-17 473 517	-7 778 633
2394101	SPK PREMIEAVVIK		-13 956 901	-12 889 499
	SUM 23941 PREMIEAVVIK	3	-31 430 418	-20 668 132
2404101	KLP - PENSJONSFORPLIKTELSER		-1 036 020 198	-1 059 327 359
2404102	SPK - PENSJONSFORPLIKTELSER		-219 467 160	-199 869 732
	SUM 24041 PRNSJONSFORPLIKTELSE	3	-1 255 487 358	-1 259 197 091
2461911	HUSBANKEN 16.714733 9 STARTLÅN		-3 021 418	-366 965
2461912	HUSBANKEN 16.715076-2 STARTLÅ		-8 018 811	-7 641 361
2461913	HUSBANKEN 16715360 0 STARTLÅN		-7 272 724	-6 818 178
2461914	HUSBANKEN 16745677 7 STARTLÅN		-24 938 050	-23 096 698
2461915	HUSBANKEN STARTLÅN 16716165/1		-17 200 000	-16 400 000
2461916	HUSBANKEN 16. STARTLÅN		-27 250 000	-26 250 000
2461917	HUSBANKEN LÅN NR 16716556/1/1		-9 499 999	-9 166 665
2461918	HUSBANKEN LÅN NR 16716556/2		-9 667 590	-9 335 180
2461919	HUSBANKEN 16716840/1/1 STARTL		-17 972 222	-17 516 666
2461922	HUSBANKEN LÅN NR 16717008/1/1		0	-8 456 666
2461923	HUSBANKEN LÅN NR 16717008/3 S		0	-11 400 000
	SUM 24619 LANGS. LÅN TIL VIDERE UTLÅN	12	-124 840 814	-136 448 379
2481981	KOMMUNALBANKEN LÅNNR 20120566		-340 100 000	-331 150 000
2481984	KOMMB 20020306 DIV. INVESTERI		-59 842 080	-57 813 440

2481985	KOMMB 2003 0323 DIV.INV.2003		-16 955 090	-15 513 770
2481986	KOMMB 20080148 DIV INV 2007		-32 897 180	-31 742 900
2481987	KOMMB. 20090480 DIV INV. 2009		-98 177 600	-94 905 020
2481989	HAVN- KBN LÅNEOPPTAK 2011 REF		-25 949 840	-24 377 120
2481990	KOMMUNALBANKEN AS LÅN NR 2011		-85 640 880	-82 469 000
2481991	KOMMUNALBANKEN LÅN NR 20 120		-126 706 180	-122 979 520
2481992	KOMMUNALBANKEN NYTT LÅN 20150		0	-54 839 000
2481993	KOMMUNALBANKEN LÅN NN. 201507		0	-23 804 000
	SUM 24819 ANDRE LÅN STATS BANKER	12	-786 268 850	-839 593 770
2483101	KOMMUNEKREDIT		-25 000 000	-23 340 000
2483105	KOMMUNEKREDIT LÅN NR. 9802		-31 632 000	-29 832 000
2483106	KOMMUNEKREDIT LÅN NR. 10201		-9 821 420	-8 939 068
2483107	KOMMUNEKREDIT 10685, 2006		-50 982 717	-49 506 530
	SUM 24831 ANDRE LÅN FINANSIERINGSINST.	12	-117 436 137	-111 617 598
2484102	KLP 030 361171 SKOLER SAMT IN		-33 444 522	-31 889 102
2484105	KLP 030 413961		-20 430 912	-19 726 398
2484106	KLP KOMMUNEKREDIT 8317532095		-15 466 000	-14 932 000
	SUM 24841 ANDRE LÅN FORSIKRINGSS.	12	-69 341 434	-66 547 500
2525001	NÆRINGSFOND		-9 471 287	-11 474 674
2525002	NÆRINGSFOND-URØRLIG GRUNDFOND		-2 945 666	-2 945 666
2525003	FISKE FOND GRENSE JAKOBSELV		-56 486	-56 486
2525005	BOLIGTILSK.1426.343		-97 718	-97 718
2525006	TILFLUKTSROM		-698 118	-716 909
2525007	VILTILTAK		-154 893	-121 607
2525009	STRATEGISK N.PLAN		-273 260	-273 260
2525011	BARN/UNGD.1305		-61 000	-61 000
2525012	TAPSFOND-ETABL.LÅN		-415 188	-415 188
2525013	TILPASNINGSTILSK. FOR ELDRE O		-160 138	-426 638
2525015	PRIMÆRNÆRINGSFOND		-238 565	-475 050
2525016	PRIMÆRNÆR.FOND - URØRLIG GRUN		-1 200 000	-1 200 000
2525017	PSYKIATRIPLAN-ØREMERKEDE MIDL		-618 377	-618 377
2525021	DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN		-434 342	-506 954
2525024	ABORTFOREBYGGENDE TILTAK 2004		-187 052	-214 093
2525026	BOLIGTILSKUDD ETABLERING		-897 381	-944 174
2525027	BOLIGSOSIAL HANDLINGSPLAN		-16 186	-16 186
2525029	MUSEUMSDRIFT		-366 587	-366 587
2525032	LÆRENDE NETTVERK		-84 352	-84 352
2525035	FYSAK		-7 070	0
2525038	DET GRENSELØSE VANN		-30 000	-30 000
2525041	FOREBYGGENDE OG KONFLIKTDEMPE		-222 309	-222 309
2525042	VIDEREUTD.PSYKISK HELSEARBEID		-530 101	-530 101
2525045	STYRKING AV RUSARBEID/BILFINA		-119 861	-119 861

2525047	FALSTAD PROSJEKTET		-12 000	-12 000
2525048	FYS.AKT.PASVIK SKOLE		-30 172	-30 172
2525050	SAMISK TILSK.SANDNES BHG DSO		-257 037	-318 250
2525052	SAMISKE VERDIER JARFJORD		-21 084	-24 538
2525053	HENRIK LUNDSGT. BRANN - DRIFT		-59 717	-59 717
2525055	BUGØYNES FISKE OG KRABBEHOVED		-19 079	-19 079
2525056	SYDVARANGER HISTORIE		-136 694	-136 694
2525057	SKATEBOARD RAMPE SANDNES SKOL		-35 000	-35 000
2525059	OPPLÆRING HJEMMEBASERT OMSORG		-150 000	-150 000
2525060	TURKART SV - OPPDATERING/TRYK		-29 326	-42 337
2525061	SKOGEN INN I LANDBRUKET		-28 143	-28 143
2525062	BRUKERUNDERSØKELSER INNEN OMS		-52 000	-52 000
2525065	PROSJEKT MÅLOPPNÅELSE KIRKENE		-44 554	-44 554
2525068	FRI RETTSHJELP - SERVICEKONT		-44 752	-44 752
2525071	KOORDINATOR FOR BOLIGSOSIALE		-16 391	-16 391
2525074	KVALIFISERINGSPROGRAM-07		-1 448 394	-1 448 394
2525075	NATURFENOMENER PÅ DVD		-5 375	-5 375
2525077	BARENTSDAGENE		-151 509	0
2525087	RUSSISK MORSMÅLSOPPLÆRING I G		-87 711	-87 711
2525088	TILTAK N-V RUSSLAND KIRKENES		-41 537	-41 537
2525090	NAV-GRØNN OMSORG KIRKENES KOM		-273 790	-273 790
2525092	VURDERINGSPROSJEKT SANDNES SK		57 834	57 834
2525093	SAMARBEID N-V RUSSLAND KIRKEN		-62 154	-62 154
2525094	SLT SAMORDNING AV KRIMINALITE		-148 731	-148 731
2525095	STYRKING AV SKOLEHELSETJENEST		-242 679	-242 679
2525097	FAMILIEVEIVISER (KOORDINEREND		-2 742	-2 742
2525098	FRITT ORD		-29 156	-12 348
2525099	BEREDSKAPSGRUPPE ROVVILT 1075		-139 312	-133 896
2525100	FYLKESKOMM.NÆRINGSTILTAK PNR		-479 990	-479 990
2525101	UNGDOM, SPRÅK OG KULTUR/ PRO		-4 337	-4 337
2525102	DEMOKRATIBYGGING - SKOLEVALG		-2 403	-2 403
2525105	GRENSERÅDET		-83 773	-83 773
2525106	RUSSLANDSPROSJEKT - SANDNES S		-69 314	-69 314
2525107	SKJØNNSMIDLER BARNEHAGER		-338 024	-338 024
2525108	ELEVKANTINE KNES SKOLE PROSJE		-233 157	-251 157
2525109	UNDERVISNING HJEMMETJENESTER		-1 437 587	-1 581 001
2525111	DEN KULTURELLE SPASERSTOKKEN		-255 586	-167 466
2525113	KOMPETANSELØFTET 2015 (PROSJE		-10 000	-10 000
2525115	MILJØKARTLEGGING NEIDEN		-178 769	-178 769
2525118	STATSTILSKUDD PRIVATE BARNEHA		-22 036	-22 036
2525119	UTVIKLINGSMIDLER BARNEHAGESEK		-301 131	-301 131
2525120	FRIVILLIGSENTRALEN - INTERNAS		-10 271	-10 271
2525121	FRISKLIVSSENTRAL		-43 893	-43 893
2525123	BOLIGKOORDINATOR - PROSJEKT 1		-95 511	0
2525125	PSYKOLOG		0	-510 000

2525126	FRIVILLIGSENTRALEN		-65 252	-65 252
2525128	STATLIG SATSNING PÅ KOMMUNALT		-1 388 232	-657 000
2525131	BHGPROSJEKT-VENNER OG NABOER,		-7 150	-827
2525133	REGIONALT UTVIKLINGSPROGRAM		-1 090 260	-821 210
2525135	SAVIO - TILSKUDD FRA SAMETING		-258 001	-258 001
2525136	LINDRENDE BEHANDLING		-326 580	-280 726
2525140	PARTNERSKAP FOR FOLKEHELSE		-100 000	-100 000
2525141	RUSSISK BIBLIOTEKTJENESTE		-408 542	-251 128
2525144	TILTAK FLYKTNING - E.A PROSJ.		-140 637	0
2525145	TILTAK FLYKTNING I.E - PROSJE		-132 352	0
2525146	TILTAK FLYKTNING B.E - PROSJE		-1 060 151	0
2525147	TILTAK FLYKTNING S.S - PROSJE		-507 058	0
2525148	TILTAK FLYKTNING N.E - PROSJE		-348 100	0
2525149	Flyktning A.S 13910		-628 212	-628 212
2525150	BARENTSSKOLER SNAKKER SAMMEN		-195 211	-195 211
2525152	STEGET OVER KOMMUNIKASJONSTER		-62 868	-62 868
2525153	KOMMUNESAMARBEID SOSIALTJENES		-300 000	-300 000
2525154	UTVIKLING OG UTPRØVING AV SAM		-1 500 000	0
2525155	KOMPETANSEMIDLER AVHENGIGHETS		-90 000	-90 000
2525156	FRIVILLIG SENTRALEN KASSE UT		-2 000	-2 000
2525158	SJUMILSSTEGET		-173 396	-239 171
2525159	JOBSTART 18-29 (prosjekt 135		0	-367 154
2525160	KJÆRRINGLØFTET - KONFERANSER		-189 809	-189 809
2525161	TILTAK FLYKTNING G.S - PROSJE		-655 807	-655 807
2525162	TILTAK FLYKTNING M.K - PROSJE		-852 900	0
2525163	TFF DAGSENTER		-79 809	-71 891
2525164	SENIORKOR prosjekt 10450		0	-69 442
2525165	BARNEHAGETILSKUDD IMDI		-22 900	-24 400
2525166	SAMHANDLING PSYKISK SYKE BARN		0	-400 048
2525168	FAGSKOLE UTVIKLINGHEMNING OG		0	-210 000
2525173	REHAB UKE HELSE		-2 500	-2 500
2525175	FELLES BARNEVERN SVAKT FOR ØST		-100 000	-100 000
2525176	FOREBYGGENDE HELSESTASJON- OG		-300 000	-300 000
2525177	HELSEØSTER VIDERE GÅENDE SKOL		-600 000	-131 686
2525178	BARENTS BORDER ROCK		-26 487	-26 487
2525180	JOIK ER STERKER EN KRUTT		-17 548	-124 969
2525181	SAMEFOLKETS DAG		-9 060	-9 060
2525195	RESTAURERING AV FRIGJØRINGSMO		-6 800	-6 800
2525196	MUSIKKBINGE - PASVIK		-500	-500
2525197	BARENTSFORESTILLING		-18 854	-18 854
2525198	KOMMUNESAMARBEID OVER GRENSE		-32 918	-32 918
2525200	P120 - MIDLER OVERFØRT FRA SE		-1 981 087	-1 981 087
2525202	FLERKULTURELT SAMARBEID BARNE		-98 676	-98 676
2525203	LIKESTILLINGSPROSJEKT BARNEHA		-7 327	-7 327
2525205	TØRRKVISTEN		-1 441	-1 441

2525206	NY GIV		-49 714	0
2525207	KOMPETANSEMIDLER - UNIVERSELL		-7 938	-7 938
2525208	SJØSAMISK KULTUR		-8 124	-8 124
2525209	VELFERDSTEKNOLOGI		-149 824	-544 711
2525211	GAVER - WESSELBORGEN		-3 000	-3 000
2525212	MEDIKAMENTSIKRING I HBO		-50 000	-50 000
2525213	ALDRING OG HELSE		-145 413	-124 586
2525214	KOMPETANSEMIDLER BARNEHAGER		-51 000	-31 000
2525215	FAGSKOLE RUS		-41 675	0
2525220	HVERDAGSREHABILITERING PROSJE		-444 754	0
2525221	KOMPETANSETILSKUDD HUSBANKEN		-292 384	0
2525222	ERNÆRING 2015		-20 000	-20 000
2525223	KONFERANSE - RUS OG PSYKISKEL		-250 000	-83 209
2525224	UNGDOM SPRÅK OG KULTUR/NORGE		-58 906	-42 035
2525225	LÆRINGSMILJØPROSJEKT PASVIK		-25 000	-4 907
2525226	OPPARBEIDELSE UTEAREALER SKOG		-16 530	-16 530
2525227	MODELLUTVIKLING RUS/PSYKISK H		0	-500 000
2525229	KOMMUNAL FORNYELSE		-29 035	-29 035
2525230	STIMULERINGSTILSKUDD BPA		-304 061	-295 369
2525232	RESSURSGRUPPER KAP.9		-233 510	-261 116
2525233	KOMPETANSEMIDLER ETTERUTDANNI		-152 603	-225 171
2525235	SPRÅKOPPLÆRING SKOLER		-5 752	-20 253
2525237	RÅDHUSETS MARATONLAG - KLP TI		-3 864	-3 864
2525238	VARANGERTONEN		-13 155	-13 155
2525239	TANNHELSE - PROSJEKT 13123		-449 626	-299 132
2525240	ENERGI OG KLIMAPLAN		-100 000	-100 000
2525242	VANNOMRÅDEFORVALTNING		-85 028	-173 380
2525243	URDARBRUNN-SAMISK		-3 874	-3 874
2525244	DANSEWORKSHOP KULTURSKOLEN		-7 024	-7 024
2525245	SKJØNNSMIDLER FYLKESMANNEN		-91 493	-91 493
2525300	VANNFOND (SELVKOST)		-8 781 878	-4 813 035
2525302	AVLØPSFOND (SELVKOST)		-5 798 000	-608 034
2525304	SLAMTØMMING FOND (SELVKOST)		-220 000	-422 398
2525305	RENOVASJONSFOND (SELVKOST)		-405 781	-92 064
2525306	NETTVERKSBYGGING I SKOLTELAND		-17 560	-17 560
2525307	ELEVKANTINE BJØRNEVATN SKOLE		0	-4 703
2525308	NC-KIRKENES SKOLE		0	-109 500
2525309	RUSSISK SPRÅK OG KULTUR KIRKE		-100 000	-100 000
2525310	DEN NATURLIGE SKOLESEKKEN		0	-22 181
2525311	TRADISJONSUTVIKLING KULTURSKO		0	-181 000
2525312	ELEVARRANGEMENT KULTURSKOLEN		0	-16 094
2525313	TILTAK FLYKNINGER SANDNES SKO		0	-256 500
2525400	HAVN - FOND FARLED/ISBRYTING		-4 939 744	-7 569 600
2525401	HAVN - FOND FORRETNINGSOMRÅDE		-15 943 443	-23 298 195
2525402	HAVN - FOND RENOVASJON		0	-221 172

	SUM 25250 BUNDNE DRIFTSFOND	7	-79 451 041	-78 859 311
2545002	BOLIGFOND		-1 434 323	-1 511 552
2545011	FELTUTBYGGING BOLIGFORMÅL		-70 835	-6 835
2545016	REN.PLAN		-40 377	-40 377
2545017	SALG AV BYGNINGER		-511 159	-494 959
2545018	SALG AV BOLIGOMRÅDER/FESTETOM		-8 059 010	-9 543 000
2545020	SALG AV DRIFTSMIDLER		-2 974 682	-6 275 004
2545024	MAMKLANG UTBYGGING ETTER BRAN		-1 041 136	-1 041 136
2545074	TOMTEKLARGJØRING 2000		-420 000	-420 000
2545085	AVDRAGSFOND		-1 845 395	0
2545095	SILLEMIDLER (TIL EKST.ORD. A		-8 432 500	-1 349 678
2545102	UBUNDET INVEST.FOND (FRA LIV.		-1 718 579	-1 718 579
2545103	TILTAKSPAKKE 2009, KOMM.VEDL.		-716 782	-716 782
2545104	SLAMBANKEN, AVSATT FRA ENOVA		-57 539	-57 539
2545105	MOMSKOMPENSASJON OVERFØRT FRA		-5 147 878	-213 811
	SUM 25450 UBUNDNE INVESTERINGSFOND	7	-32 470 196	-23 389 254
2555001	KNES NÆRINGSFOND		-11 181 926	-11 181 926
2555003	TAPSFOND STARTLÅN		-1 034 800	-1 034 800
2555009	PASVIK BHG - SKADEOPPGJØR BRA		-216	-216
2555010	TRAFIKKSIKKERHET - HESSENGVEI		-72 102	-182 890
2555011	AVDRAGSFOND ETABLERINGSLÅN/ST		-631 326	-6 191 435
2555505	WESSELBORGEN - GAVEFOND		-37 312	-37 312
2555506	INVESTERINGSTILSKUDD HUSBANKE		-1 121 000	-1 121 000
	SUM 25550 BUNDNE INVESTERINGSFOND	7	-14 078 681	-19 749 578
2565002	DRIFTSFOND		-19 931	-1 404 801
2565122	FELLES OPPLÆRINGSMIDLER BHG P		-86 460	-86 460
2565124	NATURFORVALTNING JEGER OG FIS		-24 179	-24 179
2565127	KST 17.3.10 - ISLEGGNING/DRIF		-15 000	-15 000
2565129	ENERGI- OG KLIMAPLAN, KST 001		-137 688	-137 688
2565133	KST 114/11 - PROSJ., REKRUT.,		-4 394 856	-4 105 876
2565134	BOLYST (kst 114/11 og 018/12)		-455 000	-455 000
2565135	KST 014/12 - NYE KNES SYKEHUS		-1 000 000	-1 000 000
2565136	KST 059/12 - MUSIKKBINGE BJØR		-217 754	-217 754
2565137	KST 044/13 UTVIDELSE AV EIEND		-5 826 054	-3 176 054
2565140	PARTNERSKAP FOR FOLKEHELSE		-250 098	-102 817
2565202	KST 042/13 - NYE BRUKERE TFF		-1 300 000	-1 300 000
2565415	KST 017/13 - KOMMUNEPLAN		-757 871	-757 871
2565450	FJELLHALLEN TRANSITTMOTTAK		0	-5 483 310
	SUM DISPOSISJONSFOND	7	-14 484 890	-18 266 810
2581000	KONTO FOR PRINSIPPENDRING DRI		9 313 825	9 313 825
	SUM 25810 KONTO FOR PRINSIPPENDRING	13	9 313 825	9 313 825

2590001	UINDEKKET NEG. NETTO DRIFTSR	3 565 030	1 139 911
	SUM 25900 UINDEKKET NEG. NETTO DRIFTSRES.	3 565 030	1 139 911
2595001	IKKE DISP NETTO DRIFTSRESULTA	-1 977 870	0
	SUM 25950 IKKE DISP NETTO DRIFTSRES.	-1 977 870	0
2597001	UINDEKKET NEG.REG.INVESTERIN	31 792 260	0
	SUM 25970 UINDEKKET NEG.RES. INVESTERING	31 792 260	0
2599000	KAPITALKONTO	811 974 706	848 952 031
2599001	KAPITALKONTO - ANLEGGSMIDLER	-1 362 830 653	-1 360 586 446
2599003	KAPITALKONTO - OSKAR	-1 382 607	-1 532 229
2599004	KAPITALKONTO - KLP	282 714 130	225 166 524
2599010	HAVN - KAPITALKONTO	-27 081 816	-27 679 482
	SUM 25990 KAPITALKONTO	-296 606 239	-315 679 602
	SUM GJELD OG EGENKAPITAL	-2 879 739 245	-2 988 268 854
2910001	KIRKENES SVØMMEHALL	339 411	0
2910006	UTBEDR.LÅN HUSB.MIDLER - DNB	418 560	418 560
2910007	ETABL.LÅN HUSB.MIDLER - DNB	112 349	112 349
2910009	STARTLÅN	12 749 761	5 274 067
2910010	VA-INVESTERINGER	0	8 747 405
2910017	BRANNSIKRINGSTILTAK	154 347	0
2910019	TRAFIKKSIKKERHET 0.760.418 -	28 509	-162 023
2910024	ENERGIMERKING KOMM.BYGNINGER	81 085	0
2910027	IKT-INVESTERINGER	300 170	1 138 046
2910037	TRAFIKKSIKKERHET	576 909	473 384
2910039	POSTGÅRDEN	0	28 019
2910051	REGODKJ. BARNEHAGER/SKOLER	0	59 553
2910052	HELSEVERN BARNEHAGER/SKOLER	69 420	69 420
2910057	KOMMUNALE VEIER	0	1 304 305
2910058	WESSELBORGEN SYKEHJEM	0	2 880 000
2910059	VILLA AKTIV (SØLVBERGET) - MU	291 339	291 339
2910062	BOLIGFELT OPPARBEIDELSE	500 000	500 000
2910063	HESSENG GANG- OG SYKKELVEIER	120 000	120 000
2910068	UTBYGGING AV SKYTTERHUSFJELLE	0	3 397 396
2910069	FELLES KJØKKEN SVK OG KIRKENE	410 000	410 000
2910076	KOMMUNALE BYGNINGER	0	10 985
2910078	SAVIOMUSEET	900 000	900 000
2910080	KIRKENES - PLAN FOR FORSKJØNN	1 233 758	1 233 758
2910085	KIRKENES SKOLE	1 576 338	815 294
2910091	OPPGRADERING BARNEHAGER	38 945	57 877

2910092	OPPGRADERING SKOLER		0	472 200
2910093	BARENTSHALLENE, KUNSTGRESS, F		13 666	0
2910094	DIGITALISERING BYGGESAKSARKIV		136 945	351 235
2910097	NY BRANNBIL		0	335 528
2910100	HAVN - KAIUTBYGGING FELLES		2 821	2 821
2910103	HAVN - ISPS - GJERDER OG OVER		862 000	42 192
2910104	HAVN - OLJEVERNUTSTYR, MOBIL		250 000	250 000
2910105	HAVN - MOB-BÅT, KRAFT JOHANSE		250 000	250 000
2910200	TANGENLIA OMSORGSBOLIGER		3 691 473	3 271 219
2910202	KST 050/13 RED LÅNEOPPTAK 201		8 557 275	373 275
2910204	FLYKTNINGBOLIGER		0	3 626 894
2910205	SKOLE BJØRNEVATN/SANDNES		0	621 933
2910207	BOPROSJEKT - BO OG AVLASTNING		0	386 854
	SUM 29100 MEMORIA UBRUKTE LÅNEMIDLER		33 665 080	38 063 883
2930001	UTLÅN AV BOLIGFONDET		824 911	747 682
	SUM 29300 MEMORIA LÅNEFOND		824 911	747 682
2957501			4 516	4 516
2957503			94 769	94 769
2957548			41 670	41 670
2957550			21 407	21 407
	SUM 29575 MEMORIA REGRESS/ETABL.LÅN		162 362	162 362
2987533			54 037	52 837
2987545			32 025	32 025
	SUM 29875 MEMORIA HUSLEIE		86 061	84 861
2988005			2 027	0
2988006			37 544	37 544
2988011			17 980	17 980
2988012			17 652	17 652
2988013			5 000	5 000
2988022			3 500	3 500
2988025			14 266	14 266
2988026			10 276	10 276
	SUM 29880 MEMORIA REGRESS		108 244	106 216
2999901	MOTKONTO FOR UBR.LÅNEMIDLER		-31 504 346	-35 903 149
2999902	MOTKONTO BOLIGFOND		-824 911	-747 682
2999907	MOTKONTO REGRESSKRAV		-356 667	-353 439
2999910	HAVN - MOTKONTO UBRUKTE LÅNEM		-2 160 734	-2 160 734
	SUM 29999 MOTKONTO MEMORIA		-34 846 657	-39 165 004

15.13 Noter

Note 1 – Regnskapsprinsipper

Regnskapet er utarbeidet i henhold til bestemmelsene i kommuneloven, forskrifter og retningslinjer for god kommunal regnskapsskikk.

All tilgang og bruk av midler i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet fremgår av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet.

Alle utgifter, utbetalinger, inntekter, innbetalinger samt interne transaksjoner regnskapsføres med brutto beløp. Alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger i året er regnskapsført uavhengig av om beløpet er betalt/innbetalt i henhold til anordningsprinsippet.

I den grad enkelte utgifter, utbetalinger, inntekter eller innbetalinger ikke kan fastsettes eksakt ved tidspunktet for regnskapsføringen, er det registrert et anslått beløp basert på et så nøyaktig anslag som mulig.

Lånemidler som er tatt opp, men ikke forbrukt i regnskapsåret er ført i balanseregnskapet som ubrukte lånemidler (memoriakonto).

I balanseregnskapet omfatter omløpsmidler og kortsiktig gjeld poster som forfaller i påfølgende regnskapsår. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Omløpsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Kortsiktig gjeld er balanseført til virkelig verdi på opptakstidspunktet.

Anleggsmidler er aktivert med anskaffelseskost og avskrives til virkelig verdi etter gjeldende regler for anleggsmidlet. Langsiktig gjeld balanseføres til virkelig verdi på etableringstidspunktet.

Anleggsmidler som har hatt verdifall som forventes ikke å være forbigående er nedskrevet til virkelig verdi i balansen.

Kommunen følger reglene i mva-loven for de tjenesteområdene som er omfattet av loven. For kommunens øvrige virksomheter krever kommunen momskompensasjon.

Momskompensasjon fra investeringsregnskapet følger overgangsreglene om prosentvis tilbakeføring til investeringsregnskapet.

Note 2 ARBEIDSKAPITAL

	2014	2015
Endring i omløpsmidler	-32 194 497,26	33 637 304,26
Endring kortsiktig gjeld	3 822 387,46	2 593 152,70
Endring arbeidskapital	-28 372 109,80	36 230 456,96
Sum anskaffelse av midler	923 862 133,93	1 041 742 998,41
Sum anvendelse av midler	942 833 541,05	1 009 723 344,41
Anskaffelse-Anvendelse	-18 971 407,12	32 019 654,00
Endring i ubrukte lånemidler	-9 552 355,05	4 398 802,96
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK drift	0,00	0,00
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker Ak invest	0,00	0,00
Endring arbeidskapital	-28 523 762,17	36 418 456,96
Differanse endring arbeidskapital	151 652,37	-188 000,00

Differanse skyldes lån som er ført mot startlån i 2015.

Note 3 Pensjonskostnader

	SUM 2014	KLP 2015	SPK 2015	SUM 2015
BEREGNET PREMIEAVVIK				
Årets opptjening	55 790 946	43 260 904	11 466 599	54 727 503
Rentekostnad	47 299 773	41 294 787	7 246 274	48 541 061
Brutto pensjonskostnad	103 090 719	84 555 691	18 712 873	103 268 564
Forventet avkastning	-41 617 503	-38 252 519	-6 704 436	-44 956 955
Netto pensjonskostnad	61 473 216	46 303 172	12 008 437	58 311 609
Sum amortisert premieavvik	4 647 217	8 092 416	-889 199	7 203 217
Avregnet fra tidligere år	0			0
Administrasjonskostnad	3 539 837	3 643 692	352 068	3 995 760
Samlet kostnad (inkl.administrasjons)	69 660 270	58 039 280	11 471 306	69 510 586

PREMIEAVVIK				
Forfalte premie (inkl.administrasjon)	82 905 056	43 469 646	13 630 098	57 099 744
Administrasjonskostnad	-3 539 837	-3 643 692	-352 068	-3 995 760
Netto pensjonskostnad	-61 473 216	-46 303 172	-12 008 437	-58 311 609
Premieavvik	17 892 003	-6 477 218	1 269 593	-5 207 625
BEREGNET PENSJONSFORPLIKTELSE				
	1 154 828	1 010 412		
Påløpte pensjonsforpliktelser pr. 1.1.	564	253	219 467 160	1 229 879 413
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	55 790 946	43 260 904	11 466 599	54 727 503
Rentekostnad	47 299 773	41 294 787	7 246 274	48 541 061
Utbetalte pensjoner	-26 092 971	-28 674 219		-28 674 219
Amortisert estimatavvik-forpliktelse	-1 946 899	-6 966 366	-38 310 301	-45 276 667
Estimert påløpt pensjonsforpliktelse pr.31.12.	413	359	199 869 732	1 259 197 091
BEREGNEDE PENSJONSMIDLER				
Verdi av pensjonsforpliktelsene pr. 1.1	886 234 180	813 761 474	158 912 808	972 674 282
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	41 617 503	38 252 519	6 704 436	44 956 955
Administrasjonskostnad	-3 539 837	-3 643 692	-352 068	-3 995 760
Premieinnbetaling inkl. adm kostnad	82 905 056	43 469 646	13 630 098	57 099 744
Utbetale pensjoner	-26 092 971	-28 674 219	0	-28 674 219
Amortisert estimatavvik – midler	-8 449 648	3 297 485	-11 426 866	-8 129 381
Estimert pensjonsmidler 31.12.	972 674 283	866 463 213	167 468 408	1 033 931 621
Tilleggsinformasjon				
Egenkapitalinnskudd (regn.ført i invest.)		2 192 443		

Note 4 Garantiansvar

Kreditorer Personer, firma, organisasjon	2014		2015	
	Gjenstående løpetid	Garantiansvar 31.12.	Gjenstående løpetid	Garantiansvar 31.12.
Den norske stats husbank				
*) Stiftelsen bolig bygg	15 år	2 017 375	14 år	1 910 582
*) Stiftelsen Bureiseren	1 år	472 073		435 183
Øst-Finnmark Avfallsselskap AL				
Øst-Finnmark Avfallsselskap AL		13 551 716		10 923 881
KLP forsikring				
Stiftelsen Bolig Bygg	12 år	472 500	11 år	427 560
*) Andel av lån				
Kommunalbanken Norge				
Stiftelsen Boligbygg			30 år	3 272 000
Garantiansvar i alt kroner		16 513 663		16 969 206

Note 5 Fordringer, kortsiktig og langsiktig gjeld til kommuner, kommunale og interkommunale foretak

	2014	2015
Sør-Varanger Menighetsråd		
Andre fordringer		
Utlegg menighetsrådet	0,00	0,00
Nora-senteret		
Andre fordringer		
Utlegg Nora-senteret	0,00	0,00
Stiftelsen Bolig Bygg		
Andre fordringer		
Utlån Stiftelsen Bolig Bygg	13 393 844,50	12 841 689,50
Barentshallene KF		
Kortsiktig gjeld		
Mellomregning	0,00	0,00
Andre fordringer		
Utlegg, Barentshallene	1 000 000,00	0,00
Sum totalt	14 393 844,50	12 841 689,50

Note 6 Aksjer og andeler

	2014	2015	
Aksjer og andeler	IB	23 046 973,00	25 195 274,00
Aksjer og andeler	UB	25 195 274,00	27 387 717,00
Endring aksjer og andeler		2 148 301,00	2 192 443,00
Aksjer og andeler er spesifisert på art 2214103 til 2217073 i balansen.			
Endring gjelder :			
Egenkapitalinnskudd, KLP		2 148 301,00	2 192 443,00
Sum		2 148 301,00	2 192 443,00

Note 7 Oversikt over fondsmidler

		2014	2015
Bundne driftsfond	pr 01.01	-68 702 644	-79 451 041
Avsatt i driftsregnskap		-20 820 301	-21 490 098
Forbruk i driftsregnskap		10 071 904	22 081 829
Forbruk i investeringsregnskap			
Bundne driftsfond	pr 31.12	-79 451 041	-78 859 310
Ubundne kapitalfond	pr 01.01	-29 299 345	-32 470 196
Avsatt i investeringsregnskap		-8 595 556	-10 877 649
Forbruk i investeringsregnskap		5 424 705	19 958 591
Ubundne kapitalfond	pr 31.12	-32 470 196	-23 389 254
Bundne kapitalfond	pr 01.01	-13 384 702	-14 078 681
Avsatt i investeringsregnskap		-947 928	-6 302 223
Forbruk i driftsregnskap		253 949	631 326
Bundne kapitalfond	pr 31.12	-14 078 681	-19 749 578
Disposisjonsfond	pr 01.01	-18 060 136	-14 484 890
Avsatt i driftsregnskap		-313 677	-1 384 870
Forbruk i driftsregnskap		3 888 923	2 958 785
Forbruk i investeringsregnskap			127 475
Disposisjonsfond	pr 31.12	-14 484 890	-12 783 500
Samlet avsetning og bruk av fond i året	pr 01.01	-129 446 827	-140 484 808
Avsatt i driftsregnskap		-21 133 978	-22 874 968
Forbruk i driftsregnskap		14 214 776	25 671 940
Avsatt i investeringsregnskap		-9 543 484	-17 179 872
Forbruk i investeringsregnskap		5 424 705	20 086 066
Samlet fondsbeholdning	pr 31.12	-140 484 808	-134 781 642

Note 8 – Kapitalkonto

Debet		Kredit	
Saldokapital pr. 01.01	811 974 706,32		
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Nedskrivning av aksjer og Andeler	0,00	Kjøp av aksjer	
Avdrag på utlån	13 574 532,84	Utlån	27 898 693,98
Bruk av eksisterne lånemidler	95 816 917,04	Avdrag på eksterne lån	42 322 988,00
Salg av aksjer	0,00	KLP-egenkapitalinnskudd	2 192 443,00
Avskrevet utlån		Balanse pr. 31.12	848 952 031,22
	921 366 156,20		921 366 156,20

Kirkenes, 15.02.16

*Nina B. Øvergaard*Nina Bordi Øvergaard
rådmann*Svanhild A. Lande*Svanhild Apeland Lande
økonomisjef

Note 8 - Kapitalkonto vedr. Havnevesenet

Debet		Kredit	
Saldokapital pr. 01.01			27 081 816,27
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Nedskrivning av aksjer og Andeler		Aktivering	1 699 185,42
Avdrag på utlån		Utlån	
Bruk av eksisterne lånemidler	0,00	Avdrag på eksterne lån	1 572 720,00
Salg av aksjer			
Ordinære avskrivninger	2 674 240,00		
	27 679 481,69	Balanse pr. 31.12	
	30 353 721,69		30 353 721,69

Kirkenes, 15.02.16

Nina B. Øvergaard

Nina Bordi Øvergaard

Svanhild A. Lande

Svanhild Apeland Lande

Rådmann

økonomisjef

Note 8 - Kapitalkonto vedr. sosiallån

Debet

Kredit

Debet		Kredit	
Saldokapital pr. 01.01.		1 382 606,76	
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Avdrag på utlån	266 093,72	Utlån	515 527,10
Avskrivning, utlån	48 806,11		
Korr feil fra tidligere år	0,00		
Balanse pr. 31.12.	1 532 229,30		
	1 847 129,13		1 898 133,86

Kirkenes, 15.02.2016

*Nina B. Øvergaard*Nina Bordi Øvergaard
rådmann*Svanhild A. Lande*Svanhild Apeland Lande
økonomisjef**Note 8 - KAPITALKONTO ANLEGGSMIDLER**

2.5990.01

Debet

Kredit

Debet		Kredit	
		Saldo pr 01.01.	1 362 830 652,77
Debetposter i året:		Kreditposter i året:	
Salg av fast eiendom og anlegg	7 468 114,16	Aktivering av eiendeler	55 342 920,90
Av- og nedskrivning eiendeler	50 119 013,49	Oppskrivning av eiendeler	0,00
Balanse 31.12.	1 360 586 446,02		
	1 418 173 573,67		1 418 173 573,67

Kirkenes, 15.02.2016

*Nina B. Øvergaard*Nina Bordi Øvergaard
rådmann*Svanhild A. Lande*Svanhild Apeland Lande
økonomisjef

Note 9 Salg av finansielle anleggsmidler

SVK har i 2015 ikke foretatt salg av finansielle omløpsmidler.

Note 10 Interkommunalt samarbeid

Tekst	2014	2015
Overføring fra Sør-Varanger Kommune	2 410 000,00	2 410 000,00
Overføring fra Båtsfjord Kommune	632 000,00	632 000,00
Overføring fra Lebesby Kommune	290 000,00	290 000,00
Overføring fra Vardø Kommune	842 666,68	632 000,00
Overføring fra Vadsø Kommune	861 000,00	861 000,00
Overføring fra Tana Kommune	632 000,00	632 000,00
Overføring fra Gamvik Kommune		
Overføring fra Nesseby Kommune	290 000,00	290 000,00
Overføring fra Berlevåg kommune		
Sum overføringer	5 957 666,68	5 747 000,00

NORA-SENTERETS inntekter:	2014	2015
1101 NORA	7 285 611,57	7 263 051,05
1102 SMI	1 731 420,31	1 763 295,05
Sum inntekter	9 017 031,88	9 026 346,10
NORA-SENERETS utgifter		
1101 NORA	7 208 092,75	7 304 339,69
1102 SMI	1 808 939,13	1 722 006,41
Sum utgifter	9 017 031,88	9 026 346,10

NORA-SENTERET IKS har delt selskapet på to virksomheter fra 2005.

Note 11 Investeringsprosjekter

Prosj. nr.	Prosjekt navn	Restmidler pr. 01.01.15	Budsjettert 2015	Disponible midler 2015	Medgått 2015	Gjenst. kostnadsramme
10274	DIGITALISERING AV BYGGESAKSARKIV	435 260	350 000	435 000	129 710	305 290
13610	MALMKLANG UTBYGGING ETTER BRANN	852 000	0	852 000	0	852 000
13810	AVLASTNINGSBOLIG - VILLA AKTIV	284 000	0	284 000	0	284 000
15380	NYTT BADEANLEGG KIRKENES	0	0	0	689 946	0
15485	KUNSTGRESSBANE	0	0	0	0	0
15660	KIRKENES SKOLE - RENOVERING (UTBYGGING)	1 601 000	0	1 601 000	0	1 601 000

16030	ISPS - GJERDER OG OVERVÅKN.UTSTYR 2010	838 000	0	838 000	0	0
17361	KIRKENES - PLAN FORSKJØNNING	1 084 000	0	1 084 000	0	1 084 000
50000	IT- INVESTERINGER	0	1 500 000	350 000	0	350 000
50001	IKT - BREDBÅNDSINFRASTRUKTUR I FINNMARK	616 809	0	1 146 000	1 223 024	
	IKT - OPPRUSTNING SENTRALE					
50004	DRIFTSINNSTALLASJONER	0	0	125 000	132 888	0
50005	IKT- SENTRAL INFRASTRUKTUR NETTVERKSKOMP. MELD.LØFTET - TILTAK I SAMH.REFORMEN - EPJ –	95 781	0	1 309 000	1 293 321	15 679
	HELSENETT					
50006	ETABL. FOR ADM.STØTTESYSTEM VISMA E. –	400 000	0	400 000	0	400 000
50007	REKRUTTERING	359 500	0	360 000	0	360 000
50008	LØSNING FOR FULLELEKTR. ARKIV INKL. HELSETJ	374 950	0	374 950	56 944	318 006
50009	DIGITALT FØRSTEVAG	448 707		845 000	616 368	228 632
50010	INTEGRERTE VELFERDSTEKNOLOGISKE TJENESTER	200 000		200 000	0	200 000
50011	IKT - NY DATALØSNING PPT	100 000	0	100 000	0	100 000
51100	REHAB.LYSANLEGG K.NES - BJ.VATN	0		3 592 000	3 628 721	0
51105	FERDIGST.LYSLØYPETRASE E 105 - BJ.V	850 000		1 970 000	2 188 550	0
51110	LYSANL.TANGEN BRU TIL LYSL.K.NES-BJ.V	0	0	577 000	577 461	
51115	OPPGR.AV MASKINPARK B.HALLENE KF	0	0	1 765 000	1 765 014	0
51120	PARKER, ANLEGG OG IDR.ANLEGG, OPPGRAD	0	2 000 000	30 000	34 790	
51200	SKYTTERHUSFJELLET TUFTEPARK		372 000	372 000	331 332	0
51301	OPPGRADERING INVENTAR SKOLER	90 250		918 000	327 800	590 200
52020	SKYTTERHUSFJ. - UTVIDELSE AV BOLIGFELT	0	14 000 000	14 000 000	378 255	13 621 745
52030	GRUNNUNDERSØKELSE - REGULERINGSPLAN	0	1 050 000	1 050 000	701 135	348 865
53001	ENERGIMERKING AV KOMM.BYGNINGER	70 000	0	370 000	376 335	0
53002	KOMM. BYGN. - PLANLAGT OPPGRAD.	75 782	3 000 000	3 817 000	3 727 292	89 708
53105	KIRKENES SKOLE NYBYGG	0	0	0	0	0
53110	FORPROSJ. BJØRNEVATN/SANDNES SKOLE	0	2 000 000	2 000 000	673 550	1 326 450
53201	BARNEHAGE SKYTTERHUSFJELLET	159 000	0	159 000	0	159 000
53310	TANGENLIA OMSORSBOLIGER	4 665 000	0	4 665 000	525 318	4 139 682
53340	WESSELBORGEN - SPRINKLING	5 773 000	0	5 773 000	3 808 505	1 964 495
53350	HJELPEMIDDELINVESTERING, HELSE	500 000	0	500 000	0	500 000
53360	OMBYGGING KIRKENES LEGESENTER/HELSTASJON	0	130 000	130 000	170 034	0
53375	PROSJ BO- OG AVLASTNINGSSENTER	0	1 000 000	1 000 000	486 432	513 568
53400	KJØP AV PRESTEBOLIG	0	0	0	16 200	0
53410	NISSEVEIEN 4 - BOLIGER TIL FLYKTNINGER	15 747 000	0	23 193 000	16 095 942	7 097 058
53430	KJØP AV BOLIGER TIL FLYKTNINGER	0		4 800 000	4 380 846	419 154
53501	POSTGÅRDEN - OPPGRADERING FASADE	347 758	0	3 072 000	3 018 808	53 192
54010	TRAFIKSIKKERH.UTV. DISP	91 000	0	91 000	93 750	0
	KOMMUNALE VEIER - OPPGRADERING OG					
54020	UTBEDRING	0	2 000 000	2 497 000	2 076 639	420 361
54022	VEIPLAN	74 432	0	154 000	0	154 000
54023	KONGENSGATE - OPPGRADERING	0	0	70 000	0	70 000
54025	LANGFJORDBRUA - UTVIDELSE	6 630 330	0	7 630 000	8 009 170	0
54030	TRAFIKSIKKETHET, VEIKRYSS I BJØRNEVATN	302 314	0	302 000	133 915	168 085
54035	TRAFIKSIKKERTHETSTILTAK- FORTAU SANDNES	0	0	115 000	114 557	443
	TRAFIKSIKKERH. F885-SANDNES - OPPHØYD					
54040	GANGFELT	0	0	250 000	244 745	5 255

54045	TRAFIKSIKKERTH. F885-SANDNES BELYSNING	0	0	240 000	190 988	49 012
54055	ØKT TILGJENGELIGHET I KOLLEKTIVTRANSPORT	0	0	85 000	345 171	0
54060	SMIVEIEN, KIRKENES HAVNEOMRÅDE	691 000	0	691 000	0	691 000
54065	BRUER, TILTAK ETTER HOVEDINSPEKSJON	0	0	1 898 000	666 582	1 231 418
54070	PARKVEIEN, OPPRETNING OG ASFALTERING	1 911 038	0	1 031 000	1 031 170	0
54075	KIRKENES SENTRUM, ASFALTERING	0	0	721 000	676 276	44 724
54080	NEIDEN, REKKVERK	0	0	538 000	537 539	461
54085	LANABUKTVEIEN, GRØFTING, ASFALTERING	0	0	2 805 000	2 062 611	742 389
54090	KIRKENES, ASFALTERING PASVIKVEIEN	0	0	3 500 000	4 634 479	0
54095	BJØRNEVATN ASFALTERING 2015	0	0	4 278 000	2 800 667	1 477 333
54100	HESSING, ASFALTERING 2015	0	0	1 212 000	997 772	214 228
54110	RUNDKJØRING VED FØRSTEVANN	0	0	6 664 000	4 321 603	2 342 397
56001	UTSTYRSOPPGRADERING	180 323	1 000 000	1 928 000	1 872 606	55 394
56002	TANKVOGN, BRANNVESENET	1 846 915	0	2 722 000	2 721 479	521
57005	RYDDING/FORSEGLING SØPPELFYLLING	3 636 682	0	3 999 000	711 223	3 287 777
57006	ANSKAFFELSE NY BIL	0	0	0	336 442	0
57030	REHAB VA-NETT, KONGENS GATE OG FEARNLEYS GATE	1 746 000	0	846 000	0	846 000
57050	OPPGRADERING AVLØP	3 000 000	0	3 000 000	0	3 000 000
57055	SLAMAVSKILLER BUGØYNES	0	0	205 000	204 930	70
57060	OPPGRADERING VANN	3 000 000	0	3 000 000	0	3 000 000
57070	UTBYGGING INFRASTRUKTUR KILA	0	15 000 000	15 000 000	0	15 000 000
58001	HAVN - FLYTEBRYGGE BUGØYNES	0	0	880 000	1 088 705	0
58002	HAVN - OLJEVERNUTSTYR, INVEST I MOBIL UTSTYRSCONTAINER	250 000	0	250 000	0	250 000
58003	HAVN - MOB.BÅT, KRAFT JOHANSEN	250 000	0	250 000	0	250 000
58005	HAVN GRUNNUNDERSØKELSE STRANDPROMENADE KIRKENES	75 000	0	75 000	0	75 000
58006	HAVN FLYTEBRYGGE KIRKENES SENTRUM	0	0	950 000	610 480	339 520
58010	HAVN UTBYGGING SLAMBANKEN	0	15 000 000	15 000 000	0	15 000 000
59010	EGENKAPITALINNSKUDD KLP	0	2 422 000	4 570 000	4 340 744	229 256
59020	SALG AV AKSJER OG ANDELER	0	0	3 000 000	0	3 000 000
59040	KIRKEBYGG - VEDLIKEHOLD OG OPPGRADERING RENTER OG AVDRAG ETABLERING/UTBEDRING OG	0	2 000 000	6 500 000	6 500 000	0
59102	START LÅN	0	17 550 000	27 550 000	39 582 843	0
59103	SALG AV FESTE TOMTER	0	0	300 000	277 578	22 422
59104	UTBYGGING TOMTER	0	0	7 000 000	7 122 519	0
59110	EKSTRAORD. AVDRAG INNLÅN	0	0	0	2 476 721	0
59216	UTLÅN PERSONALLÅN	0	0	0	277 229	0
59330	SALG AV EIENDOMMER	0	0	3 565 000	3 525 633	39 367
59362	Sпилемidler private anlegg	0	0	962 000	962 000	0
		59 652 831	80 374 000	220 380 950	148 903 287	88 928 157

FINANSIERING:		
36504	INNFESTNINGSavgIFT	-7 122 519
36600	SALG AV DRIFTSmidLER	-7 000
36700	SALG AV FAST EiENDOM	-3 510 000
36701	SALG AV FESTE TOMTER	-277 578
37000	TILSKUDD FRA STATEN	-8 835 377
	KOMPENSASJON FOR MERVERDIavgIFT –	
37290	INVESTERING	-1 447 847
37301	TILSKUDD FRA FYLKESkommUNER	-312 000
37700	REFUSJON FRA ANDRE	0
38900	OVERFØRINGER FRA ANDRE	-145 000
39100	BRUK AV LÅN	-81 285 483
39101	BRUK AV NYTT LÅN	-12 958 714
39201	MOTTATTE AVDRAG FORMIDLINGSLÅN	-110 741
39203	MOTTATTE AVDRAG PÅ LÅN FRA FOND	-177 229
39204	MOTTATTE AVDRAG STARTLÅN	-11 996 408
39290	SALG AV AKSJER OG ANDELER	0
39410	BRUK AV DISPOSISJONSfond	-127 475
39480	BRUK AV UBUNDNE KAPITALFOND	-19 958 591
39500	BRUK AV BUNDNE FOND	-631 326
	TOTALT	-148 903 288

Note 12 Langsiktig gjeld

Balanse	Låne- nummer	Opptaks dato	Oppr. størrelse	Långiver	Lånetsformål	Restgjeld pr. 01.01.15	Nye lån 2015	Avdrag				Rest- gjeld pr. 31.12.15	
								betalt i regn. året	Forfalte, betalte renter	Pålepte renter året før	Kostnadsførte renter i år		Pålepte renter
2.4619.11	16714733	14.06.06	7 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 06	-3 021 418,00		2 654 453,00	67 189,00	34 842,00	60 804,00	28 457,00	-366 965,00
2.4619.12	16715076	01.06.07	10 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 07	-8 018 811,00		377 450,00	164 291,00	42 121,00	162 308,00	40 138,00	-7 641 361,00
2.4619.13	16715360	31.07.08	10 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 08	-7 272 724,00		454 546,00	159 109,00	69 128,00	147 983,00	58 002,00	-6 818 178,00
2.4619.14	16745677	28.04.09	30 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 10	-24 938 050,00		1 841 352,00	527 641,00	91 189,00	513 265,00	76 813,00	-23 096 698,00
2.4619.15	16716165		20 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 11	-17 200 000,00		800 000,00	369 222,00	96 303,00	356 558,00	83 639,00	-16 400 000,00
2.4619.16	16716353		30 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 12	-27 250 000,00		1 000 000,00	573 264,00	50 499,00	567 019,00	44 254,00	-26 250 000,00
2.4619.17/1	16716556/1/2	15.11.13	20 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 13	-19 167 589,00		665 744,00	406 373,00	35 619,00	402 024,00	31 270,00	-18 501 845,00
2.4619.19	16716840		18 200 000,00	HUSBANKEN	Startlån 14	-17 972 222,00		455 556,00	381 896,00	33 397,00	378 104,00	29 805,00	-17 516 666,00
2.24619.22/	16717008 3	16.10.15	20 000 000,00	HUSBANKEN	Startlån 15		-20 000 000,00	143 334,00	98 309,00		181 311,00	83 002,00	-19 856 666,00
Delsum						-124 840 814,00	-20 000 000,00	8 392 435,00	2 747 294,00	453 098,00	2 769 376,00	475 180,00	-136 448 379,00
2.4819.81	20120566	28.12.12	358 000 000,00	NORGES KOMM	Kirkenes skole	-340 100 000,00		8 950 000,00	5 976 313,00	40 067,00	5 978 434,00	42 188,00	-331 150 000,00
2.4819.84	0629.20.020306	2 12.04.02	85 101 000,00	NORGES KOMM	Div investeringer (	-59 842 080,00		2 028 640,00	1 309 067,00	43 984,00	1 304 830,00	39 747,00	-57 813 440,00
2.4819.85	0629.20.03032	3 02.05.03	34 242 000,00	NORGES KOMM	Div investeringer (	-16 955 090,00		1 441 320,00	379 652,00	12 462,00	377 856,00	10 666,00	-15 513 770,00
2.4819.86	20080148	15.04.08	40 400 000,00	NORGES KOMM	Div investeringer (	-32 897 180,00		1 154 280,00	754 168,00	156 149,00	709 033,00	111 014,00	-31 742 900,00
2.4819.87	20090480	15.08.09	114 540 500,00	NORGES KOMM	Div investeringer (	-98 177 600,00		3 272 580,00	2 088 775,00	313 187,00	2 032 227,00	256 639,00	-94 905 020,00
2.4819.90	20110332		95 156 525,00	NORGES KOMM	Div. investering 1(	-85 640 880,00		3 171 880,00	1 839 786,00	417 357,00	1 751 434,00	329 005,00	-82 469 000,00
2.4819.91	20120609	12.12.12	134 159 500,00	NORGES KOMM	Div. investering 1	-126 706 180,00		3 726 660,00	3 207 008,00	157 116,00	3 144 401,00	94 509,00	-122 979 520,00
2.4819.92							-54 839 000,00				185 706,00	185 706,00	-54 839 000,00
2.4819.93							-23 804 000,00				8 609,00	8 609,00	-23 804 000,00
2.4831.01	8317.5001401	0 20.10.00	49 500 000,00	KLP - KOMMUNE	Låneopptak ihht t	-25 000 000,00		1 660 000,00	683 463,00	272 208,00	665 389,00	254 134,00	-23 340 000,00
2.4831.05	8317.50.01428	0 23.06.04	49 792 000,00	KLP - KOMMUNE	Egne investeringe	-31 632 000,00		1 800 000,00	866 860,00	39 083,00	864 636,00	36 859,00	-29 832 000,00
2.4831.06	8317.50.20279	29.07.05	30 000 000,00	KLP - KOMMUNE	Egne investeringe	-9 821 420,00		882 352,00	266 903,00	123 624,00	255 797,00	112 518,00	-8 938 068,00
2.4831.07	8317.50.21429	28.12.06	59 346 000,00	KLP - KOMMUNE	Egne investeringe	-50 982 717,00		1 476 187,00	1 407 131,00	200 787,00	1 401 317,00	194 973,00	-49 506 530,00
2.4841.02	8317.50.39212	1 06.01.98	59 106 000,00	KLP - KOMMUNE	Til utbygging skol	-33 444 522,00		1 555 420,00	921 842,00	451 925,00	900 822,00	430 905,00	-31 889 102,00
2.4841.05	8317.50.28431	04.12.08	24 658 000,00	KLP - KOMMUNE	Div investeringer (	-20 430 912,00		704 514,00	467 670,00	35 243,00	466 455,00	34 028,00	-19 726 398,00
2.4841.06	8317.53.20957	20.12.13	16 000 000,00	KLP - KOMMUNE	investering	-15 466 000,00		534 000,00	352 648,00	10 869,00	352 272,00	10 493,00	-14 932 000,00
Delsum						-947 096 581,00	-78 643 000,00	32 357 833,00	20 521 286,00	2 274 061,00	20 399 218,00	2 151 993,00	-893 381 748,00
2.4819.89	20110202		31 454 391,00	HAVN - KOMMUN	Refinansiering	-25 949 840,00		1 572 720,00	567 483,00	96 050,00	546 068,00	74 635,00	-24 377 120,00
Delsum						-25 949 840,00	0,00	1 572 720,00	567 483,00	96 050,00	546 068,00	74 635,00	-24 377 120,00
Totalsum						-1 097 887 235,00	-98 643 000,00	42 322 988,00	23 836 063,00	2 823 209,00	23 714 662,00	2 701 808,00	-1 154 207 247,00
						-1 071 937 395,00	-98 643 000,00	33 930 553,00	23 268 580,00	2 727 159,00	23 168 594,00	2 627 173,00	-1 129 830 127,00

Note 13 Endringer i regnskapsprinsipp – avvikling av likviditetsreserve

Konto for endring i regnskapsprinsipp viser	31.12.2014	31.12.2015
Endring av regnskapsprinsipp som påvirker AK (drift)	-9 313 825,17	-9 313 825,17
Endring av regnskapsprinsipp som påvirker AK (invest)	0	0
Sum	-9 313 825,17	-9 313 825,17

Note 14 Årsverk godtgjørelse til rådmann og ordfører

Tekst	2013	2014	2015
Antall årsverk	761	757	782
Antall ansatte	844	817	821
Antall kvinner	638	611	631
% andel kvinner	76 %	75 %	77 %
Antall menn	206	206	190
% andel menn	24 %	25 %	23 %

Fordeling heltid/deltid

Tekst	2013	2014	2015
Antall ansatte i deltidsstillinger	210	210	169
Antall kvinner i deltidsstillinger	175	182	133
% andel kvinner i deltidsstillinger	83 %	87 %	79 %
Antall menn i deltidsstillinger	35	28	36
% andel menn i deltidsstillinger	17 %	13 %	21 %

Ytelser til kommunens ledelse (i NOK)

	2014	2015
Rådmann:		
Lønn, honorar, mv	kr 895 074,00	kr 921 729,00
Pensjonspremier, 13 %	kr 17 499,00	kr 17 482,00
Andre oppgavepliktige ytelser	kr 12 349,00	kr 19 365,00
Ordfører:		
Lønn, honorar, mv	kr 797 746,00	kr 842 151,00
Pensjonspremier	kr 15 955,00	kr 16 354,00
Andre oppgavepliktige ytelser	kr 21 542,00	kr 28 965,00
Varaordfører:		
Lønn, honorar, mv	kr 431 384,00	kr 483 442,00
Pensjonspremier	kr 8 442,00	kr 9 149,00
Andre oppgavepliktige ytelser	kr 5 495,00	kr 4 400,00

Note 15 Selvkostregnskap Sør-Varanger havnevesen

Etterkalkylene for 2015 er basert på regnskap datert 12. februar 2016.

Etterkalkyle selvkost 2015	Skiprensasjon	Forvaltning		Totalt
Gebyrinntekter	206 588	7 506 461		7 713 049
Øvrige driftsinntekter	0	363 989		363 989
Driftsinntekter	206 588	7 870 450		8 077 038
Direkte driftsutgifter	106 045	5 102 628		5 208 673
Avskrivningskostnad	0	89 161		89 161
Kalkulatorisk rente (1,94 %)	0	4 959		4 959
Indirekte netto driftsutgifter	5 671	163 744		169 415
Indirekte avskrivningskostnad	0	0		0
Indirekte kalkulatorisk rente (1,94 %)	0	0		0
Sjalongmessig indir. kap.kostnad (5 % av ind.dr.kostn.)	0	0		0
Driftskostnader	111 716	5 360 492		5 472 208
+/- Korrigering av tidligere års feil i kalkyle	0	0		0
+/- Bruk av/avsetning til etterdriftsfond	0	0		0
+/- Gevinst/tap ved salg/utrangering av anleggsmiddel	0	0		0
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (1,94 %)	0	0		0
+ Tilskudd/subsidiering	0	0		0
Resultat	94 872	2 509 958		2 604 830
Kostnadsdekning i %	184,9 %	146,8 %		147,6 %
Selvkostfond 01.01	122 994	4 939 745		5 062 739
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	94 872	2 509 958		2 604 830
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (1,94 %)	3 306	120 178		123 484
Selvkostfond 31.12	221 172	7 569 881		7 791 053

Etterkalkylen for 2015 er utarbeidet i samarbeid med Momentum Selvkost AS som har mer enn 12 års erfaring med selvkostproblematikk og bred erfaring rundt alle problemstillinger knyttet til selvkost. Selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune benyttes av flere enn 230 norske kommuner.

Note 16 Selvkostregnskap kommunale tjenester

Etterkalkylene for 2015 er basert på regnskap datert 12. februar 2016.

Etterkalkyle selvkost 2015	Vann	Avløp	Renovasjon	Slam- tømming	Totalt
Gebyrinntekter	15 683 319	14 120 824	13 694 014	1 553 402	45 051 559
Driftsinntekter	15 683 319	14 120 824	13 694 014	1 553 402	45 051 559
Direkte driftsutgifter	16 953 685	15 321 376	13 845 836	1 316 795	47 437 692
Avskrivningskostnad	1 506 359	2 281 541	0	0	3 787 900
Kalkulatorisk rente (1,94 %)	744 670	1 242 805	0	0	1 987 475
Indirekte netto driftsutgifter	577 957	526 495	166 668	40 372	1 311 492
Indirekte avskrivningskostnad	91	118	2	0	211
Indirekte kalkulatorisk rente (1,94 %)	8	10	0	0	18
Driftskostnader	19 782 770	19 372 345	14 012 506	1 357 167	54 524 788
Resultat	-4 099 451	-5 251 521	-318 492	196 235	-9 473 229
Kostnadsdekning i %	79,3 %	72,9 %	97,7 %	114,5 %	82,6 %
Selvkostfond 01.01	8 781 878	5 798 000	405 781	220 000	15 205 659
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-4 099 451	-5 251 521	-318 492	196 235	-9 473 229
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (1,94 %)	130 604	61 541	4 783	6 171	203 099
Selvkostfond 31.12	4 813 030	608 020	92 072	422 406	5 935 528

Etterkalkyle selvkost 2015	Feiling	Private planer	Byggesaker	Oppmåling	Totalt
Gebyrinntekter	1 070 092	89 361	1 806 859	1 324 427	4 290 739
Øvrige driftsinntekter	0	-25 615	48 068	230 013	252 466
Driftsinntekter	1 070 092	63 746	1 854 927	1 554 440	4 543 205
Direkte driftsutgifter	1 183 085	1 027 489	2 078 648	1 752 548	6 041 770
Avskrivningskostnad	17 918	0	0	0	17 918
Kalkulatorisk rente (1,94 %)	14 773	0	0	0	14 773
Indirekte netto driftsutgifter	106 822	125 233	231 257	139 174	602 486
Indirekte avskrivningskostnad	57	42	76	42	217
Indirekte kalkulatorisk rente (1,94 %)	5	4	7	4	20
Driftskostnader	1 322 659	1 152 768	2 309 988	1 891 767	6 677 182
+ Tilskudd/subsidiering	0	1 089 023	0	337 328	1 426 351
Resultat	-262 567	0	-455 061	0	-707 628
Kostnadsdekning i %	80,9 %	5,5 %	80,3 %	82,2 %	68,0 %
Selvkostfond/fremførbart underskudd 01.01	-116 448	0	526 967	0	410 509
-/+ Bruk av/avsetning til selvkostfond	-252 567	0	-455 061	0	-707 628
+/- Kalkulert renteinntekt/-kostnad selvkostfond (1,94 %)	-4 709	0	0	0	-4 709
Selvkostfond/fremførbart underskudd 31.12	-373 724	0	71 896	0	-301 828

Etterkalkylen for 2015 er utarbeidet i samarbeid med Momentum Selvkost AS som har mer enn 12 års erfaring med selvkostproblematikk og bred erfaring rundt alle problemstillinger knyttet til selvkost. Selvkostmodellen Momentum Selvkost Kommune benyttes av flere enn 230 norske kommuner.

Note 17 Markedsbaserte finansielle omløpsmidler

	Balansført verdi	
	2013	2014
2183806 KLP Pengemarked	976 566,00	989 473,00
2183813 Fondsforvaltning Sydvaranger	1 289 595,39	
Sum	2 266 161,39	989 473,00

Note 18 Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk – Uinndekket disponert i investeringsregnskapet

Posten regnskapsmessig merforbruk/mindreforbruk under egenkapitalen i balansen er satt sammen som følger:

Regnskapsår	Merforbruk	Mindreforbruk
2014	1 977 869,80	0,00
2015	0,00	0,00
	1 977 869,80	0,00

Posten udekket/udisponert fra investeringsregnskapet under egenkapitalen i balansen er satt sammen som følger:

Regnskapsår	Udekket	Udisponert
2014	31 792 259,92	0,00
2015		0,00
	31 792 259,92	0,00

Udekket resultat i investeringsregnskapet 2014 skyldes at låneopptak for 2014 ble utbetalt medio januar 2015. Anbudsprosessen ble utvidet som følge av kommunenes endring vedrørende låneopptak. Finansiering foreligger, og dekning er gjennomført i 2015.

Note 19 Anleggsmidler

Note 19 - Anleggsregister

1. Bokført verdi pr. 31.12.2015

	10_ÅR	20_ÅR	40_ÅR	5_ÅR	50_ÅR	IKKE AVSKR	Sum
Akkumulert anskaffelseskost pr. 01.01.15	38.322	87.003	1.077.831	88.179	493.529	175.412	1.960.277
Akkumulerte/reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	-162	-162
Akkumulerte ordinære avskrivninger pr. 01.01.15	-10.422	-15.176	-291.012	-78.682	-89.665	0	-484.957
Bokført verdi 01.01.15	27.901	71.827	786.819	9.497	403.865	175.250	1.475.158
Tilgang i året	1.461	6.067	45.385	2.339	7.525	1.079	63.857
Avgang i året	0	0	-84	0	-7.384	0	-7.468
Dei/salg i året	0	0	0	0	0	0	0
Årets ordinære avskrivninger	-3.692	-4.305	-26.023	-2.762	-9.831	0	-46.613
Årets nedskrivninger	0	0	-3.850	0	-2.330	-6.815	-12.995
Årets reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Bokført verdi 31.12.15	25.670	73.589	802.247	9.073	391.845	169.514	1.471.939

Ved nedskrivning av anleggsmidler bør det opplyses om forutsetningene som er lagt til grunn for nedskrivningen, herunder årsak til nedskrivning og hvordan virkelig verdi er fastsatt, jf. KRS nr. 9 pkt. 3.6.5.

10_ÅR = ANLEGG SMA SKINER
 20_ÅR = BRANNBILER, TEKNISKE ANLEGG
 40_ÅR = BOLIGER, SKOLER, VEIER
 5_ÅR = EDB-UTSTYR, KONTORMASKINER
 50_ÅR = ADM.BYGG, SYKEHJEM MV.
 IKKE AVSKR = TOMTEOMRÅDER

Note 19 - Anleggsregister

2. Anskaffelseskost pr. 31.12.2015

	10_ÅR	20_ÅR	40_ÅR	5_ÅR	50_ÅR	IKKE AVSKR	Sum
Akkumulert anskaffelseskost pr. 01.01.15	38.322	87.003	1.077.831	88.179	493.529	175.412	1.960.277
Akkumulerte/reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	-162	-162
Tilgang i året	1.461	6.067	45.385	2.339	7.525	1.079	63.857
Avgang i året	0	0	-84	0	-7.384	0	-7.468
Dei/salg i året	0	0	0	0	0	0	0
Årets nedskrivninger	0	0	-3.850	0	-2.330	-6.815	-12.995
Årets reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulert anskaffelseskost pr. 31.12.15	39.783	93.071	1.119.283	90.518	491.240	169.514	2.003.509
Akkumulerte ordinære avskrivninger pr. 31.12.15	-14.113	-19.481	-317.035	-61.444	-99.495	0	-531.570
Bokført verdi 31.12.15	25.670	73.589	802.247	9.073	391.845	169.514	1.471.939

10_ÅR = ANLEGG SMA SKINER
 20_ÅR = BRANNBILER, TEKNISKE ANLEGG
 40_ÅR = BOLIGER, SKOLER, VEIER
 5_ÅR = EDB-UTSTYR, KONTORMASKINER
 50_ÅR = ADM.BYGG, SYKEHJEM MV.
 IKKE AVSKR = TOMTEOMRÅDER

Note 19 - Anleggsregister

3. Endringer i anleggsmidler som påvirker kapitalkonto pr. 31.12.2015

	10. ÅR	20. ÅR	40. ÅR	5. ÅR	50. ÅR	IKKE AVSKR	Sum
Kostpris v/tilgang i året	1.461	6.067	45.385	2.330	7.525	1.079	63.867
Salgssum v/avgang i året	0	0	-84	0	-7.364	0	-7.468
Detsalg i året	0	0	0	0	0	0	0
Årets ordinære avskrivninger	-3.692	-4.305	-26.023	-2.762	-9.831	0	-46.613
Årets nedskrivninger	0	0	-3.850	0	-2.330	-6.815	-12.995
Årets reverserte nedskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Sum endring kapitalkonto	-2.231	1.762	15.428	-424	-12.020	-5.736	-3.219
Avgang i året (bokført verdi)	0	0	-84	0	-7.364	0	-7.468
Salgssum v/salg	0	0	-84	0	-7.364	0	-7.468
Negativt verdiavvik v/salg	0	0	7	0	236	0	243
Positivt verdiavvik v/salg	0	0	0	0	0	0	0

Verdiavviket ved salg skal sammenføres med avviket mellom endring som følge av avgang anleggsmidler i balansen, og endring på kapitalkonto som følge av salg. Verdiavvik av vesentlig størrelse bør kommenteres særskilt.

10. ÅR = ANLEGGSMASKINER
 20. ÅR = BRANNBILER, TEKNISKE ANLEGG
 40. ÅR = BOLIGER, SKOLER, VEIER
 5. ÅR = EDB-UTSTYR, KONTORMASKINER
 50. ÅR = ADM.BYGG, SYKEHJEM MV.
 IKKE AVSKR = TOMTEOMRÅDER

Note 20 Leasingavtaler

Etat	Reg nr.	Leasingkontrakt	Bilmerke	Leieperiode	Pris u/mva	Mnd/år	Finans. leieavt.	Operasj. leieavt.
FDV	ZS19835	DnB Nor 01940338294	Opel Vivaro 1,9 dti	leaset i mai-04	363	pr.mnd		X
FDV	ZS22864	Autolease	VW Caddy		4 536	pr mnd		
Brann	ZS21694	Toyota Financial Services	Toyota Avensis	36 mndr fra lev	5 046	pr mnd		X
Brann	ZS19556	Autolease	Opel Combo 1,6 vare	Leieavtale	585	mnd.		X
Brann	ZS20412	Skandiabanken	Nissan primastar vare - 2006	leieavtale	5 506	mnd.		X
Psykatri	ZS22847	Leaseplan	Suzuki SW 1,2 16v GLX Psyk Riiser larsens gate.	36 mnd fra lev	2 991	pr mnd		X
Psykatri	ZS22848	Leaseplan	Suzuki SW 1,2 16v GLX Psyk Riiser larsens gate.	36 mnd fra lev	2 991	pr mnd		X
Helse	ZS22496	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Base Tangenia	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22497	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Base Tangenia	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22545	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Pasvik	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22499	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Fysioterapitjenesten.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22500	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16 v GLX Base Tangenia.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22546	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22547	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22539	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22548	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22541	Leaseplan	Suzuki SW. 1, 16v GLX Pasvik	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22542	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22543	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22544	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22498	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Bj,vatn	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22549	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22550	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22834	Autolease	VW Transporter 4x4	60 terminer	6 536	mnd.		X
Helse	ZS21647	Toyota Creditbank	Toyota Hiace lang 5-d D-4D	60 terminer	5 456	mnd.		X
Helse	ZS22673	DNB NOR	Suzuki SW. 1,3 GLX base Tangenia.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS21658	Leaseplan	FIAT DOBLO	60 terminer	2 894	mnd.		X
Helse	ZS22588	Leaseplan	Suzuki S-Cross Bugøynes	60 mndr fra lev	5 299	mnd.		X
Helse	ZS22589	Leaseplan	Suzuki S-Cross miljø,arb tjenesten.	60 mndr fra lev	5 299	mnd.		X
Helse	ZS22537	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Bj,vatn	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22538	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Bj,vatn	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22540	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX Bj,vatn	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	ZS22551	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v GLX K.nes.	60 terminer	3 639	mnd.		X
Helse	EL45045	Autolease	VW E-UP	60 terminer	4 875	mnd.		X
Utsikten	ZS22699	Autolease	VW Caravelle 4x4	60 terminer	9 822	mnd.		X
Dagsentret	ZS22765	Autolease	VW Crafter minibuss 16 seter	60 terminer	11 275	mnd.		X
IT-Avd	ZP44291	Egen avtale	Toyota Hi-Ace		4 479	mnd.		X
Helse	ZS22846	Leaseplan	Suzuki S-Cross TFF/ Base1 K.nes		3 936	mnd.		x
Flyktringetj.	EY10011	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v K.nes Flyktringetjenesten.	48 terminer	3 639	mnd.		x
Bj,vatn skole	ZS22990	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v Torgeir Skogan	48 terminer	3 399	mnd.		x
Flyktringetj.	ZS22997	Leaseplan	Fiat Scudo Tine R Sætrevik	48 terminer	5 560	mnd.		x
Flyktringetj.	ZS22993	Leaseplan	Suzuki SW. 1,2 16v Anette Nederstrom Gunnermann	48 terminer	4 344	mnd.		x

Note 21 Likviditet

	2014	2015
Kasse, postgiro og bankinnskudd	115 317 910,04	153 560 621,13
Kortsiktige fordringer	68 039 401,04	87 883 810,60
	183 357 311,08	241 444 431,73
Kortsiktig gjeld	100 536 432,35	107 738 231,33
Disposisjonsfond	14 484 889,86	18 266 809,72
Ubrukte lånemidler	33 665 079,74	38 063 882,70
	148 686 401,95	164 068 923,75
Likviditet	34 670 909,13	77 375 507,98

Note 22 Hendelser etter balansedagen

Sør-Varanger kommune har fakturert UDI i henhold til avtaler vedrørende kommunens driftsansvar for Fjellhallen transittmottak. UDT bestrider deler av fakturabeløpet. Omstridt beløp er avsatt til fond og gir derfor ikke resultat effekt for 2015.

12. februar 2016 mottok Sør-Varanger kommune brev fra UDI vedr. vertskommunetilskudd for 4. kvartal 2015.

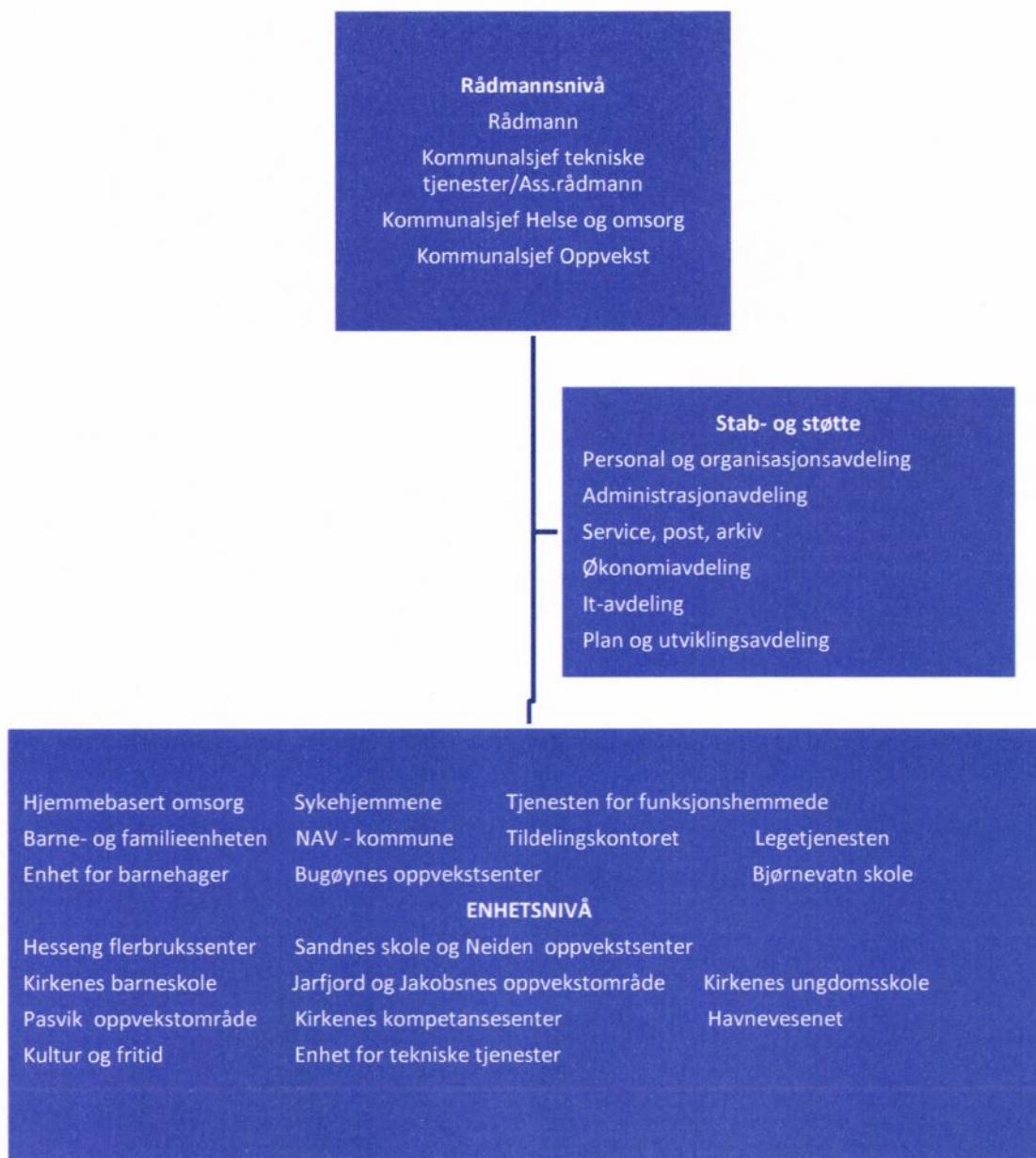
Tilskuddet på kr. 1.362.570 er inntektsført i 2016 og er ikke hensyntatt i regnskapet for 2015.

Note 23 Organisering

Sør Varanger kommune
v/kommunestyret
Rådhusplassen 3
9900 KIRKENES

SØR-VARANGER KOMMUNE Boks 406, 9915 Kirkenes		
06 JUNI 2016		
Saksnr. 16/1802	Dok.nr.	Off.vurdering. Kopi til

Journr.	Arkivkode	Saksbehandler	Telefon	Deres ref	Dato
2016/263-1	/	Gøril Wågan Johansen	784 49 450		31.05.2016

REVISORS BERETNING 2015 - SØR-VARANGER KOMMUNE

Vedlagt oversendes revisors beretning for 2015. Beretningen skal vedlegges sakspapirene når regnskapssaken behandles av kommunestyret.

Regnskapssaken vil bli tatt opp til behandling i kontrollutvalget på førstkommende møte.

Utskrift av kontrollutvalgets uttalelse om regnskapssaken, samt kopi av revisjonsberetningen vil av kontrollutvalgssekretariatet bli oversendt formannskapet umiddelbart etter behandlingen i kontrollutvalget.

Med hilsen

Ranveig Olaussen
oppdragsansvarlig revisor

Kopi: Sør-Varanger kommune v/formannskapet
Sør-Varanger kommune v/administrasjonssjef
Sør-Varanger kommune v/økonomisjef
Kontrollutvalget

Vedlegg

VEFIK IKS	Adresser:		
Telefon 78 44 94 50	Alta	Hammerfest	Porsanger
Org.nr. 887 013 322	Løkkeveien 2	Havneveien 5	Rådhuset
E-post: post@vefik.no	Postboks 1023	9610 Rypefjord	Postboks 259
Webside: www.vefik.no	9503 Alta		9711 Lakselv

Til
kommunestyret i Sør-Varanger kommune

Kopi:
Kontrollutvalget
Formannskapet
Administrasjonssjefen

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Sør-Varanger kommune som viser kr 603 569 102,- til fordeling drift og et regnskapsmessig resultat i balanse. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Administrasjonssjefens ansvar for årsregnskapet

Administrasjonssjefen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som administrasjonssjefen finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for kommunens utarbeidelse av et årsregnskap som gir en dekkende fremstilling. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Sør-Varanger kommune per 31. desember 2015, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Uttalelser om øvrige forhold

Konklusjon med forbehold om budsjett

Investeringsregnskapet samt driftsregnskapets finansieringstransaksjoner viser vesentlige budsjettavvik.

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi, med unntak av forholdet beskrevet i avsnittet ovenfor, at de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Andre forhold

Tidligere feilført amortisering av premieavvik har en positiv resultateffekt på kr 3 099 161,-.

Alta, 31. mai 2016

Ranveig Ojaussen
oppdragsansvarlig revisor

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes
Tlf. 78 97 74 00. Fax 78 99 22 12
E-post: postmottak@sor-varanger.kommune.no
www.svk.no

SAKSFRAMLEGG Sak til politisk behandling

Saksbehandler: Gunnhild Jørginsdóttir Brimheim Enhetsleder: Gunnhild Jørginsdóttir Brimheim, tlf. 789 717 90	Dato: 23.05.2016
Arkivsak: <arkivsaksnr>	
Saksordfører: Stunes, Odne Harald	

Utvalg	Saksnummer	Dato
Formannskapet	035/16	15.06.2016
Kommunestyret		

MARKERING AV ELLISIF WESSELS 150-ÅRS JUBILEUM

Vedlagte dokumenter:

Søknad.pdf
Vedlegg, prosjektbeskrivelse.pdf

Dokumenter i saken:

2016003949 SØKNAD OM MIDLER TIL MARKERING AV ELLISIF WESSELS 150 ÅRS
JUBILEUM

Kort sammendrag:

Varanger museum avd. Sør-Varanger søker kroner 45 000 til markering av Ellisif Wessels 150-års jubileum. Markeringa består av to deler; 1) fotoutstilling i Kirkenes sentrum (kr 30 000) 2) fotokurs for ungdom (kr 15 000).

Faktiske opplysninger:

I forbindelse med 150-års jubileumet for Ellisif Wessels fødsel ønsker Varanger museum avd. Sør-Varanger å sette opp en utstilling i Kirkenes sentrum. Utstillingen er tenkt fremvist på åtte aluminiumsplater med påtrykt tekst og bilde. Tekst vil foreligge trespråklig, på norsk, engelsk og russisk. Utstillingens format vil i seg selv fremstå som en arkitektonisk installasjon og utstillingens plassering i sentrum av Kirkenes vil bidra til et bredere nedslagsfelt for

utstillingen, samt skape en møteplass for kunst og debatt i bykjernen. (Se vedlagte søknad for mer informasjon om utstillingens format). Søknadsbeløpet på kr 30 000 er budsjettert med tilnærmet 50% av totale produksjonskostnader tilknyttet utstillingen, samt leie av teknisk utstyr.

Det søkes også økonomisk støtte til å arrangere fotokurs for ungdom hvor Ellisif Wessels liv og virke vil ligge til grunn for tematikk og oppbygging. Ungdommene vil lære å bygge kamerahus og fotografere med analog fototeknikk. Søknadsbeløpet på kr 15 000 dekker materialer til kurset.

Ellisif Wessel ansees som en av de fremste kulturpersonlighetene i Sør-Varanger gjennom tidene. Overklassejenta fra Gausdal gjorde seg bemerket i Norge og grenselandene gjennom sitt fotografiapparat, litterære penn og store engasjement for svakerestilte i samfunnet. Hun ankom Kirkenes i 1886, og dokumenterte et grenseland i brytningstid. Fotografiene etter Ellisif er en nasjonal skatt som formidler Sør-Varangers flerkulturelle historie. Utstillingen Varanger museum søker støtte til vil synliggjøre Wessels mangfoldige liv, med det overordnede mål om å stimulere til bevissthet og debatt om områdets flerkulturelle sammensetning.

Selv om det er lenge siden Wessel virket som fotograf er bildene hennes svært aktuelle. I dag bor det 60 ulike nasjonaliteter i kommunen, og handel og aktivitet på tvers av landegrensene blir en stadig større del av hverdagen. Kommunens geografiske beliggenhet er også trekkplaster for et gryende reiseliv og midtpunkt i debatten om håndtering av flyktningsstrømmen over Storskog på slutten av 2015. Kirkenes sentrum egner seg dermed godt som utgangspunkt for en utstilling om en av Finnmarks viktigste og kanskje mest kontroversielle stemmer, Ellisif Wessel.

n nasjonal skatt som formidler Sør-Varangers flerkulturelle historie. Den største samlingen av Ellisif Wessels fotografier befinner seg ved Grenselandmuseet.

Kommuneplanens hovedmål:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig service og tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12.000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Hovedmålet vil være retningsgivende for de politiske og administrative prioriteringer i hele den kommunale organisasjon i planperioden. Ut fra dette, skal det gjøres vurderinger i forhold til følgende satsingsområder:

Næringsutvikling:

Infrastruktur:

Barn og ungdom:

Folkehelse:

Kompetansebygging:

Økonomi:

Prosjektets kostnadsramme er på 45 000 kroner med en fordeling på 30 000 kroner til fotoutstilling, og 15 000 kroner til fotokurs for ungdom. Rådmann anbefaler at beløpet dekkes av 2565002 – Driftsfond.

Universell utforming, jfr bestemmelser i plan og bygningslov:

Alternative løsninger:

Forslag til innstilling:

Rådmann legger vekt på Ellisif Wessels viktige historiske rolle i Sør-Varanger og aktualiteten i utstillingen, og innstiller på at søknadsbeløpet på kr 45 000 innvilges. Beløpet dekkes over disposisjonsfond 2565002.

Nina Bordi Øvergaard
rådmann

- Dette dokumentet er godkjent elektronisk i Sør-Varanger kommune og har derfor ingen signatur. -

**Allmenn kultur
v/Harald Sørensen
Boks 406
9915 Kirkenes**

Jnr. 57/16

Ark nr. 233

Kirkenes 19.02.2016

Søknad om midler til markering av Ellisif Wessels 150 års jubileum

Varanger museum søker herved Sør-Varanger kommune om inntil 45.000. - til markering av Ellisif Wessels 150 års jubileum gjennom året 2016.

Ellisif Wessels fotografier fra Sør-Varanger er et enestående dokumentasjonsmateriale fra tiden rundt forrige århundreskiftet. Bildene hennes finnes i flere museumssamlinger landet rundt, men den største samlingen av Wessel-bilder befinner seg i midlertid ved Grenselandmuseet. Fotografiene som finnes i museets samling er en unik dokumentasjon av mennesker, folkegrupper, bygninger, natur og kulturlandskap i områdets multikulturelle samfunn fra slutten av 1800-tallet og tiden fremover. Wessels fotografier dokumenterte også overgangen fra et lokalsamfunn preget av tradisjonell selvberging til fremvekst av et industrisamfunn.

Gjennom året 2016 ønsker Varanger museum å markere Wessels 150 års jubileum gjennom en rekke aktiviteter som gjenspeiler Wessel flerfoldige sider som samfunnsengasjert fotograf og aktivist. Varanger museum søker i denne forbindelse finansiell støtte for følgende aktiviteter: i) produksjon av en utstilling i Kirkenes sentrum kr. 30 000, ii) gjennomføring av et fotokurs for ungdom kr. 15 000.

Markeringen gjennomføres med det overordnede mål om å styrke offentlighetens kjennskap til den flerkulturelle historien til Sør-Varanger gjennom linsen til en av Norges viktigste kvinnelige fotografer.

Vedlegg 1: Prosjektbeskrivelse med budsjett og finansieringsplan

Med hilsen

Silja Andersen
Avd.leder Grenselandmuseet

Gyrid Øyen
Prosjektleder

Prosjektbeskrivelse: Jubileumsutstilling Ellisif Wessel 150 år

1. Innledning

Ellisif Wessels fotografier fra Sør-Varanger er et enestående dokumentasjonsmateriale fra tiden rundt forrige århundreskiftet fra perioden 1890-1915. Bildene hennes finnes i flere museumssamlinger landet rundt, den største samlingen av Ellisif Wessel-bilder befinner seg i midlertid ved Grenselandmuseet i Kirkenes. Fotografiene som finnes i museets samling er en unik dokumentasjon av mennesker, folkegrupper, bygninger, natur og kulturlandskap i områdets multikulturelle samfunn fra slutten av 1800-tallet og tiden fremover. Wessels fotografier dokumenterte også overgangen fra et lokalsamfunn preget av tradisjonell selvberging til fremvekst av en industriby. Den kulturhistoriske verdien av samlingen er stor ettersom det finnes få billedsamlinger igjen i Finnmark etter systematisk bombing og nedbrenning av fylket under 2.verdenskrig.

Den 14. juli 2016 ønsker Varanger museum å markere Ellisif Wessels 150 års jubileum gjennom flere aktiviteter som gjenspeiler Wessels brede nedslagsfelt som samfunnsengasjert fotograf, skribent og aktivist. Varanger museum søker i denne forbindelse finansiell støtte for i) produksjon av en utstilling om Ellisif Wessel i Kirkenes sentrum, ii) gjennomføring av kurs i analog fotografering for ungdom.

Utstillingens karakter og innhold vil synliggjøre Wessels mangfoldige liv, med det overordnede mål om å stimulere til bevissthet og debatt om områdets flerkulturelle sammensetning. Kurs i analog fotografering vil formidle Wessels direkte nedslagsfelt for dagens ungdom gjennom refleksjon om fototeknikk og motivvalg.

2. Bakgrunn for prosjekt

Varanger museum forvalter og formidler ved Grenselandmuseet i Kirkenes den lokale historien til Sør-Varanger, der grenseland er et gjennomgående perspektiv i museets utstillinger. Siden siste istid har mennesker beveget seg og hatt kontakt i det området som i dag utgjør landene Norge, Finland og Russland. Da Norges siste nasjonale grense ble fastsatt i 1826, fikk dette særlig konsekvenser for skoltesamenes nomadiske levesett. Det nye nasjonale området ble etter hvert befolket av norske nybyggere, med tilhørende språk og religiøsitet. En annen gruppe som fikk en synligere tilstedeværelse i samme området fra midten av 1800-tallet var kvenene. Sammen med samer, nordmenn, finner og russere, var befolkningen i Sør-Varanger multikulturell i etnisitet og nasjonalitet.

Sør-Varanger ble opprettet som eget legedistrikt i 1859, og kommunens første kirke ble reist i 1862. Da Ellisif Rannveig Wessel flyttet med sin mann distriktslege Andreas Bredal Wessel til Kirkenes i 1886, var det året før registrert 30 innbyggere på neset. Stedets samiske befolkning telte 110 og holdt til på Sandnes, 12 km fra Kirkenes. På begynnelsen av 1900-tallet steg befolkningen i kommunen til nærmere 2000 som følge av funn av jernmalm. Kirkenes og omegn ble raskt etablert som et gruvesamfunn.

Som ektefelle til kommunens lege, kom Ellisif i tett innpå lokalbefolkningen uavhengig av klassetilhørighet. Hun ble raskt oppmerksom på distriktets ekstreme fattigdom og kummerlige levekår, og engasjerte seg tidlig i den sosiale situasjonen. Ellisif deltok selv i det offentlige liv, noe som var svært uvanlig for kvinner på begynnelsen av 1900-tallet. Hun ble også etter hvert en kjent figur i det litterære miljøet og stiftet politiske bekjentskaper på venstresiden gjennom flere turer til Kristiania. Sammen med sin mann, tok Ellisif Wessel aktivt grep for å bedre levevilkårene for befolkningen hjemme i Sør-Varanger, bl.a. åpnet de huset sitt som feriekoloni for barn fra fiskevær nord for Varangerfjorden, og brukte huset som nødsentral for oppbevaring og utdeling av varer da uår i landbruket og fisket forsterket den eksisterende fattigdommen.

Ekteparet klarte også å få innbyggerne i Sør-Varanger til å bruke stemmeretten sin ved kommunevalget i 1904, som resulterte i det første folkestyret med bredt sammensatte representanter fra alle folkegruppene i området. Som forkjemper for ytringsfrihet engasjerte Ellisif seg for samenes rettigheter så vel som gruvearbeiderne, og bidro til etableringen av fagforeningen «Nordens klippe» i tilknytning til gruveselskapet A/s Sydvaranger. Som talerør for andre, markerte Ellisif et avgjørende gjennombrudd for bruk av ytringsfriheten i utkanten av Norge.

Parallelt med teknologiske fremskritt i utvikling av fotografiapparatet, utviklet Ellisif sitt fotografiske blikk og spisse pen. Sammen med sitt engasjement for arbeiderbevegelsen, begynte Ellisif å lære seg russisk for å oversette litteratur fra både norsk til russisk – og russisk til norsk. Hun opparbeidet seg også et stort nettverk østover. Hennes fotografiske motiver er hentet fra dagligdagse situasjoner og utflukter rundt i området på norsk, finsk eller russisk side. Det er en stor variasjonen i materiale som bekrefter Ellisifs interesse for egen samtid. En sentral tematikk som gjenspeiles i fotografiene, er områdets flerkulturelle sammensetning. Dette er en sidene ved Ellisif Wessel utstilling tar sikte på å vektlegge og fremheve.

Selv om det er lenge siden Ellisif virket som fotograf (1895-1920), hviler det en sterk aktualitet i bildene hennes som det er viktig å formidle. Fotografiets forgjengelige karakter forsterkes nettopp gjennom en utstilling som understreker endringene som Sør-Varanger kommune har stått ovenfor de seneste 150 årene. I dag bor det over 60 nasjonaliteter i kommunen, med stor aktivitet og handel på tvers av grensene til både Finland og Russland. Den samiske og kvenske identiteten i befolkningen har den siste tiden blitt styrket, og folk er igjen stolt over egen opprinnelse. Stedets geografiske beliggenhet er også trekkplaster for en økende reiselivsturisme, samt politisk midtpunkt i debatten om håndtering av flyktningsstrømmen over Storskog grensestasjon høsten 2015. Beboere i Kirkenes har i løpet av januar 2016 begått sivil ulydighet i kampen om å bli hørt av sentralmaktene i forbindelse med deportering av asylsøkere. Kirkenes sentrum egner seg dermed godt som utgangspunkt

for en utstilling om en av Finnmarks viktigste og kanskje mest kontroversielle stemmer, Ellisif Wessel.

En utstilling som tar utgangspunkt i Ellisifs bilder og tekster, vil skape en bevissthet om grenselandets historiske karakter som kan skape refleksjon rundt dagsaktuelle aspekter med geografisk nærhet til riksgrensen og Europas yttergrense i Schengen-samarbeidet. Prosjektet vil også styrke museets forskningsbasert tilnærming til egne samlinger, med faglig gjennomgang av materialet for utvelgelse av motiver. Dette er ofte arbeid som må prioriteres bort som følge av begrensede økonomiske midler. Den delen av museets materialet som formidles gjennom utstillingen i Kirkenes sentrum, vil synliggjøres for et større publikum enn hva en utstilling innenfor museets vegger tradisjonelt vil trekke av besøkende. Man vil også nå ut til grupper som ikke benytter seg av museets tilbud. Gjennom å produsere en utstilling som bruker et spesifikt historisk materiale, vil man kunne øke offentlighetens bevissthet rundt kulturmøter på tvers av nasjonalitet eller etnisitet. Videre ved å integrere pågående hendelser fra dagens situasjon i Kirkenes inn i utstillingen, inviteres betrakter til egen analyse og refleksjon.

Utstillingens siktemål:

- synliggjøre Ellisif Wessels fotografiske samling og litterære stemme
- skape refleksjon rundt møter på tvers av kultur, nasjonalitet og etnisitet
- utfordre brukere av byrommet
- utfordre tradisjonelt utstillingsformat

3. Utstillingens format

Utstillingen vil bestå av 8 aluminiumsplater med påtrykt tekst og bilde. Tekst vil foreligge trespråklig på norsk, engelsk og russisk for gjøre utstillingen tilgjengelig for beboere og tilreisende i Kirkenes.

Aluminiumsplatene monteres i rektangulære stålrammer i forskjellige vinkler, som sammen utgjør en arkitektonisk installasjon. Platene monteres videre i forskjellig høyde i rammene med luft mellom plate og ramme, slik at utstillingens visuelle preg gjennomgående er luftig og dynamisk. Plassering av utstilling skal dermed bevisst endre folks atferd i byrommet, og legge til rett for å skape en møteplass for opplevelser, refleksjon og debatt. Sentrum vil gjennom utstillingens lokale forankring kunne tilby både publikum noe mer enn kommersiell aktivitet. Ved å plassere utstillingen ut i det offentlige rom, vil man nå et større publikum og tilgjengeliggjøre kunst- og kulturopplevelsen for alle.

Utstillingen vil også inneholde en "selfieplate" med mulighet til å selv bidra inn i utstillingen. En egen emneknagg blir også lansert for å markere jubileet i sosiale medier. Dette vil bidra til en markedsføring av utstillingen i utradisjonelle kanaler. Ved å invitere publikum til å dele bilder og betraktninger i utstillingen, videreføres også den fotografiske- og litterære arven etter Ellisif i et moderne format. Bildene som deles med emneknaggen vil inngå som del av museets samling. Utstillingen skal ikke kreve ikke forkunnskaper om Wessel eller Kirkenes som by, men heller forsøke å stimulere nysgjerrigheten og bevisstgjøre forbipasserende.

4. Formidling av jubileum for ungdom

Ellisif Wessel hadde en unik evne og posisjon til å gjøre seg bemerket i sin samtid gjennom fotografier og tekster. Dette er en egenskap som bør videreføres til dagens ungdom. I en tid med sosiale medier og fri flyt av meninger, ønsker vi å arrangere et fotokurs i analog teknikk; pinhole. Deltakere på kurset vil da lære seg å bygge et kamerahus, og avfotografere gjennomtenkte motiv. Kurset vil bygges opp rundt hendelser i Ellisif Wessels liv og virke, med fokus på historisk utvikling.

5. Prosjektarbeidere

Navn: Gry Andreassen

Rolle: Registrator ved Grenselandmuseet, Varanger museum

Beskrivelse: Bakgrunn i Kulturstudier og Kunst- og kulturformidling, innehar bred kjennskap til Wessels fotografiske materiale gjennom pågående digitalisering av samlingen. Faglig kompetanse for håndtering av fotografisk materiale gjennom kursrekke ved Preus museums konserveringsavdeling. Bidrar til prosjektet med faglig utvelgelse og forskning på materialet.

Navn: Gyrid Øyen

Rolle: Formidler ved Grenselandmuseet, Varanger museum

Beskrivelse: Tverrfaglig bakgrunn fra Økonomi – og administrative fag, og Kunsthistorie med fordypning i norsk fotografihistorie. Innehar rådgivende funksjon for kunstnerisk og pedagogisk utforming av utstillingen. Bindeledd mellom prosjektgruppen og eksterne aktører.

6. Budsjett og finansieringsplan

UTSTILLING

Inntekter	
Fritt ord (under vurdering)	45 000
Kulturrådet (under vurdering)	60 000
Varanger museum	45 000
Sør-Varanger kommune	30 000
	<u>180 000</u>
Utgifter	
Produksjonskostander/materiale	65 000
Lønn 60 %, 3 mnd prosjekt	65 000
Leie teknisk utstyr	15 000
Markedsføring	15 000
Oversettelse tekst	20 000
	<u>180 000</u>

Kommentar: Beløpet det søkes støtte om fra Sør-Varanger kommune pålydende kr. 30.000,- er budsjettet med tilnærmet 50 % av totale produksjonskostnader av aluminiumsplater tilknyttet utstillingen og leie teknisk utstyr

FOTOKURS

Inntekter	
Varanger museum	15 000
Sør-Varanger kommune	15 000
	<u>30 000</u>
Utgifter	
Material	15 000
Honorar kursleder	10 000
Administrasjon	5 000
	<u>30 000</u>

Kommentar: Beløpet det søkes støtte om fra Sør-Varanger kommune pålydende kr. 15.000,- er budsjettet for å dekke utgiftsposten materialer